

İSTANBUL KONSERVATUVARI
Neşriyatından

NAZARİ, AMELİ

TÜRK MUSİKİSİ

Cilt III

Yazan

Belediye Konservatuvarında Tarihî Türk musiki eserlerini
tetkik ve tasnif heyeti azasından

Dr. SUPHİ

(Türk musikalinde bestekârlık)

Saz ve söz, dinî, gayri dinî musikiler
Şehir ve köy musikileri, sair bir çok mühim fasıllar ve onlara numûnelik pek çok
ve nefis eserleri havidir.

Her hakkı mahfuzdur

İSTANBUL KONSERVATUVARI

İSTANBUL

Bankalar Basımevi Galata Çınar sokak

İSTANBUL

Ön söz

Bu üçüncü kitabın muhtevîsi olan Bestekârlık mebhası için Abdülkadirin Camiüelhan, Makasidülelhan ve Fevâidi aşeresi, kantemir oğlunun Edvarı, Vensan d'Endinin ve Bertlenin kompozisyon ve Matis Lûsinin ritmi müzikal kitaplarından istifadeler ettik; ve hususa musiki eserlerimizin okunma ve incelenmelerinden çıkmış bilgileri ve Bestekârlara örneklik olacak çok enfes eserleri bu cilde koyduk; çalışmalarım esnasında evvelki iki cildlerde olduğu gibi muhtebbim bestekâr ve musiki alimi H. Sadettin Beyin her meselede bana yapmış olduğu muâvenetlerini burada şükranla anarım; Tevfik Allahdandır.

Bestekârlık

Bestekârlık ilmi musiki eserlerimizin bünye, plan ve inşa kaidelerini öğretir; bu hususta kullanılan başlıca ta'bir ve ıslahları ta'rif ediyoruz:

Lahin ve Tem

Lahin veya temli açık bir surette ta'rifî güç isede, makam, ika, şiddet bakımlarından bir sürû musiki seslerinin teşkil ettikleri bir cümledir denilebilir (Berthlin); tem mütekerri bir veya bir kaç unsurdan ve ya muhtelif eins unsurlu zümrelerden, mütehassıl bir ezgiyeiktir: lahinde umum ma'nası vardır; temli veya temsiz olur; tem de ise husus ma'nası: muayyen motif ve motifli zümrelerden teşekkül etmiş olur,

Bir lahinde üç mühim amil vardır: (1) ika' yahud düzüm (2) makam (3) şiddet yahud vurgu.

Ika yahud Düzüm

ika' — Ezginin hayattı amillerinden birisi olan düzüm güzel nisbetli zamanlardan müteşekkil takımlar ve tevâlisidir; Mathis Lûsy ika'ı şu veçhile ta'rif ediyor: "düzüm muayyen bir nizama göre sıralanmış zamanların bir mecmuudur, bu zamanlar adet ve uzunluğa mahdutturular ve düzümlerin beyinlerinde tenazur mevcûl olur. Düzüm birbirini müteakiben kuvvetli ve zaif sesleri tanzim etmekten ibarettir ki, muntazam gayrı muntazam mesafelerden mesafelerde bir nota, bir vakfe, veya az çok bir istirahat hissi vermiş olsun; işte iki vakfe veya iki istirahat arasındaki notalar bir ika'ı gösterirler; bizim ta'rifimizde düzüm, vakfe, son demektir; bu vakfe hissi, bir mesafeden diğer mesafeye dek görünen ya sükûtlar, ya uzun kıymetteki notalar ve yahue notaların başlarındaki en kuvvetli seslerden anlaşılır; elhasıl düzüm, vakfe nol taları, istirahatler, devrevi sükûtlar arz eder".

Basit düzümler ikili olan nim sofiyanla, üçlü olan semaî dir (cilt 2 sahife 2); mürekkeb düzümler ikili ile ikili veya ikililerin, üçlü ile üçlü veya üçlülerin ve ikililerle (zamanları birleşik ve yahud ayırık) üçlülerin birleşmelerine katılmalarından doğmuşlardır; ve bu söylediğimiz mürekkeb düzüm yolu ile dörtlü, beşli, yedeli, sekizli, dokuzlu ilah (zamanları ayırık veya birleşik) (2inci cilt 2inci sahnada düzümler cedveline bakınız) ika'lar yapılmış ve bu ika'ların bazı zamanlarının yerlerine sükûtlar keyfiyet suretile nevi'lendirilmiştir; ve bunlardan başka yüksek nizamlı ve muvâz düzümler icad edilmiş ve eserlerimizde kullanılmıştır.

Musiki parçalarımızda düzümleri meydana çıkarabilmek için başlıca şu aşağıdaki maddeleri mutalaa etmelidir :

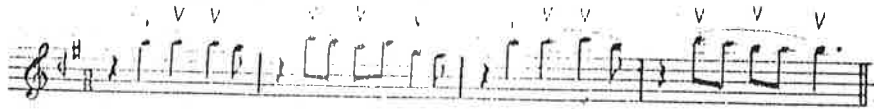
(a) bir lahinde ilk önce ikili ve üçlü düzümleri aramalı, sonra bunlardan mürekkeb dördlü, beşli, altılı ilaah, düzümleri bulmalı. Mesela zamanları ayırık ve vahidi kıyasî zamanlarından terekküb etmiş olan çizgiler ve üstlerindeki bağlara evvela ikili sonra üçlü düzümlerin etmiş olan Türk aksağını tanıya biliriz ve şu vechile beş lardon müteşekkil bir ika görürsek üzerlerindeki bağlardan zaif zamanlarından ilk önce üçlü sonra ikili düzümleri ve birleşik bulunurlarsa yine ikili ve üçluden Türk aksağını anlamak mümkün olur.

(b) Şu notada görüldüğü gibi kısa zamanları bir uzun takib ederse düzümlerin anlaşılması daha kolay olur notada kılalardan mütehasıl iki sayı uzuna nisbetle vahidi kıyasî olan ikili ile bir adet uzun ikilinin mevcud olmasına göre onun altı zamanlı bir yürük semai düzümleri olduğu belirir ; bu suretle düzümlerin resimleri daha aşikâr olurlar.

(c) Kısa ve uzun zamanlardan sonra sükûtların mevcudiyeti düzümleri ve resimlerini daha bariz kılarlar ; şu notada görülmektedir :

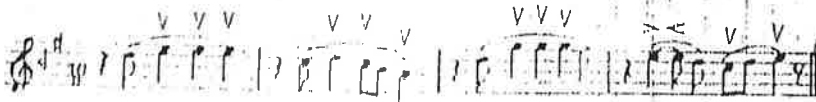
(d) düzümler, (1) ölçünün bir kısmında veya tamamında müteşekkil olur ve onun kuvvetli zaif zamanlarına müntabik olur veya müntabik olmaz ölçüden ayrılmış olur, (2) usulün bir kısmından diğer ölçü ve ölçülere tecavüz ederler.

(1) düzümler bir ölçünün bir kısmında veya tamamında müteşekkil olur ve onun zamanlarına müntabik olur veya intibak etmez; mesela şu $\frac{10}{8}$ lik ölçüde iki beşli düzümlerin bir onlu ika hüsnile getirmiş ve ölçüye intibak etmiş olduğunu görüyoruz.

Onun gibi şu gelen $\frac{6}{4}$ lük notada bir ikam bir ölçü dahilinde mahdud olarak ona tamamilen tetabuk etmiş olduğu ve dört ölçü dahilinde dört düzümlerin mevcud bulunduğu görülmektedir ; burada ölçü ile ika, birbirinin aynıdır, yekdiğerinden ayrılmamışlardır.

Şu misalde dahi iki adet beşli düzümler bir ölçü dahilinde teşekkül ederek ona uymuşlardır :

Düzümler bir ölçüde veya bir kısmında teşekkül eder, şu kadar ki ona intibak etmez, ondan ayrılır ; şu $\frac{10}{8}$ lik ölçülerde diğer adet on zamanlı düzümler vardır, ölçülere intibak etmemişler, yâni zamanları ölçülerin kuvvetli zaif zamanlarına uymamıştır :

2 düzümler bir ölçünün bir kısmından diğer ölçüye ve ölçülere tacavüz etmek suretiyle onlardan ayrılırlar; bu ayrılış ölçünün ya başında, ya ortasında ve yahut sonunda olur.

Şu yazılı $\frac{10}{8}$ lik misalde olduğu gibi birinci düzüm ölçünün mısfinda, ikinci düzüm ölçünün mısfindan ikinci ölçünün başınadek devam

etmek suretile tecavüz etmiştir; üçüncü düzümde üçüncü ölçünün başından biraz sonra bediderek sonunda bitmiştir. Tamamı birinci cildin (93) üncü sahifesinde yazılı Seğâh semâsında da birinci düzüm ilk ölçünün sonundan başlayarak ikinci ölçüyü geçüp üçüncü ölçünün başına tacavüz etmiştir; ikinci düzüm üçüncü ölçünün başından bir az sonra bediderek dördüncü ölçünün yarısına kadar geçmiştir ve düzümler bu suretile eserin nihayetine dek devam etmiştir:

(c) musiki parçalarımızda düzümleri arayıp bulmak için bir mühim kaide de şudur ki ika'da mevcut en küçük olan vahidi kıyası zamanını bulup onun vasıtasıyla ika'ların ne miktar zamanlı olduklarını tayin ederiz: daki ölçüde evvela dört zamandan ibaret dördlül ondan sonraki altı zamanlı bir mecmuat on zamanlı bir ika'husule getirmiştir; ikinci düzümde onun aynıdır.

işte şu misal-
olan bir
düzümü

Bir çok eserlerimizde, mu'dil ikai imtizaçları anlamak çok müşkül veya gayri mümkündür: çünkü henüz vazih ve kalî bir düzüm nazariyyesi yoktur; (Vincent d'Indy) bestekârlık kitabının ilk cümünde (Reimann)'nın nazariyyesi olarak şu ikilinin kavî zâif zamanlarından başka birde hafif ağır diye ika zamanlarına ayrıca birer vasıf vermesini hangi vasıta ile anlayalım; ölçü denilen muntazam zaman takımları birer ika'değilmidirler? Vincent d'Indy hafiflik ağırlık ikaa, kavîlik zâiflik ölçüye aittir diyor? ! ve sonra da dördlül sekizli düzümleri bir ikiliye irca'ediyor? ! (V. d'Indy'nin kitabına muracaat edile).

M a k a m

Bir ezginin âmillerinden ikinciside makamdır; her musiki eserinde başlıca bir makamın mevcudiyeti lâzımdır: bundan şu anlaşılmalıdır ki her hangi bir lahinde malûm ve muayyen bir makam duygusu esastır.

Birinci cildde makam, sekiz sestem müteşekkil bir dizide durak ve ikinci derecede durak olan güçlü nağmelerile diğer seslerin münasebetdar olması diye ta'rif etmiştik; diziler ya bir cinsten ve yahut muhtelif cinsten bir dördlül ile bir beşlinin birbirlerine katılmasından husul bulmuşlardır; dizilerin pest tarafları bir dördlül olurlarsa güçlü dördüncü ses olur; beşli olurlarsa güçlü beşinci derece olur; nadiren dizide üçüncü ses güçlü olur; yedinci nağme yedendir ki ekseriya durağa kuvvelli bir karar hazırlar; her derecenin durak ve güçlüye ve birbirlerine göre vazifeleri vardır, diziler ya saif veya nazil olduklarına göre makamlarda çıkıcı inici olarak

Lahinler iki sınıfa ayrılabilir: (a) geçkili lahinler (b) geçkisiz lahinler.

(a) **geçkili lahinler** — Eserlerin zamanı geçkili measub makamlara geçki yapmak mecburiyeti vardır: bunun sebebi bir makamın dizisindeki seslerin onun mensubu olan ma-

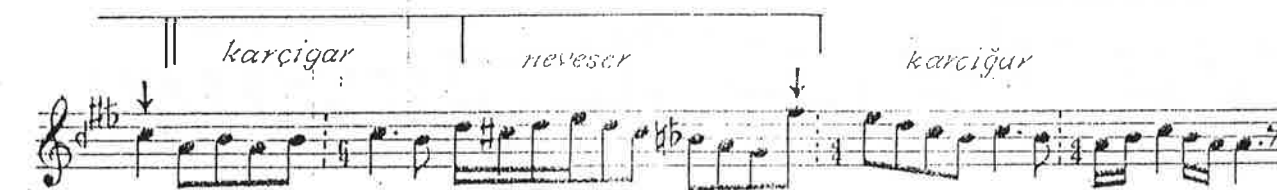
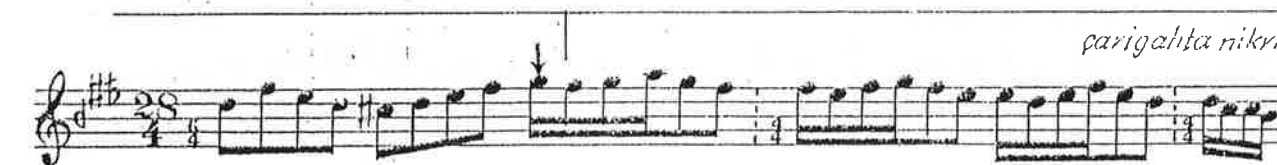
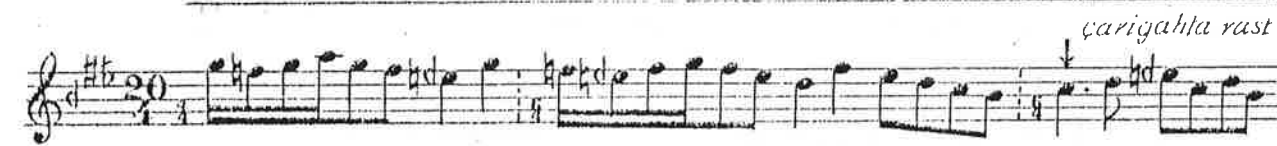
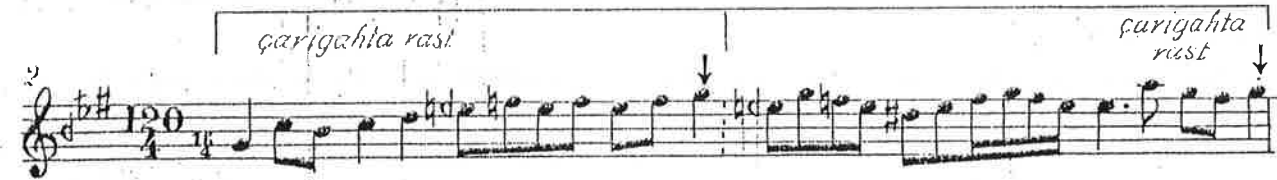
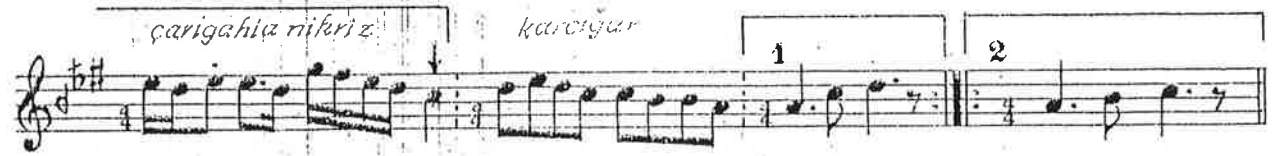
A handwritten musical score for the song "The Rose Tree". The first staff is written on a five-line treble clef staff. It begins with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The melody consists of eighth and quarter notes. Above the staff, there are three asterisks (*) marking specific measures. The word "acemli, rast" is written above the final measure of the staff. The second staff is partially visible below the first.

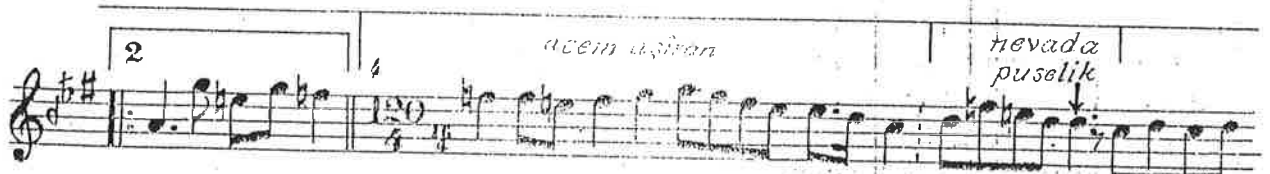
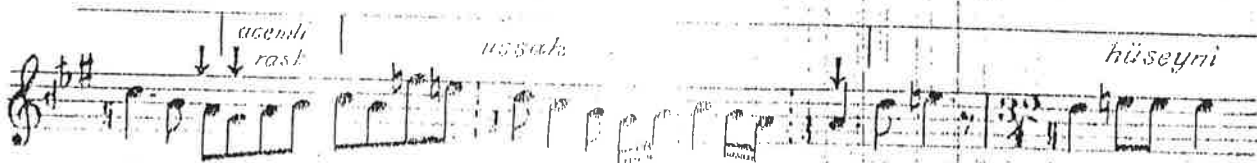
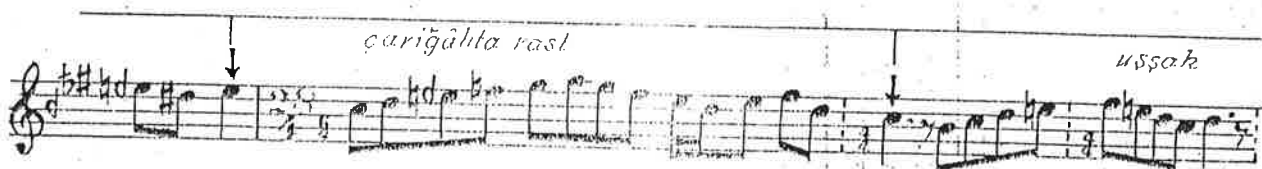
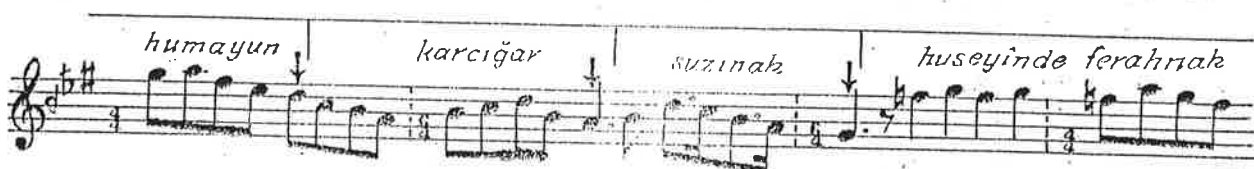
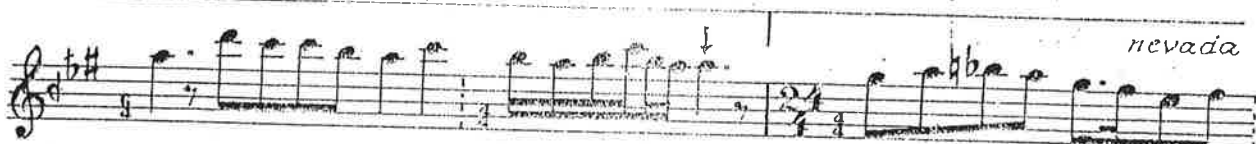
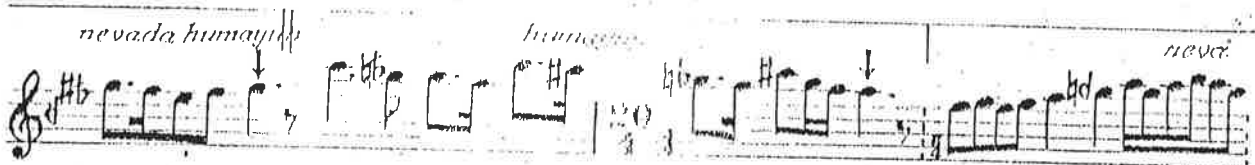
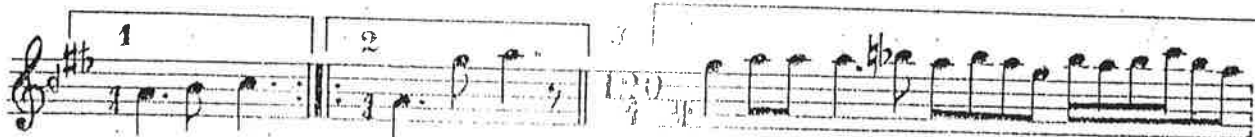
acemli huseynî

Bir eserde geçgilerin icrası bir makamlıktan kurtulmak ve hususile ifade yapmak içindir; Ba'zan Fihrist denilen peşrev ve saz semaillerinde ve natık tesmiye edilmiş olan kârlarda sırf makamları göstermek maksadıyla geçgiler yapılmıştır. Mensub, yakın ve hatta uzakca makamların geçgilerine misal olarak Tanburî Ali efendinin şu aşağıda yazılı kar-
cıgar peşrevinde geçgiler tahlili yaparak onları gösterdik :

Tanburf Ali Ef.

5

acem aşîran

nevâda

humayun zirgüleli hicaz

nevâda neveser nihavend

kürdi karcıgar

çarigâhta nikriz

son

Yukarda muharrer Karçığar peşrevinin birinci hanesinde, 2inci ölçüsünün başında (la-dügâh) sesinedek karcıgar yapıldıktan sonra oklarla gösterilen (sol-rast) ve (nevâ-re) arasında karcıgarın mensubu olan, zirgülesiz Süzinâke geçği vardır; ondan sonra üçüncü ve beşinci ölçülerin ortalarındaki (do-çarğâh) üzerlerinde çarigâhta Nikriz mensub makamına geçği yapılmıştır; onu müteakib altıncı ölçüdeki (re-nevâ) ve (sol-ğerdaniyye) de ve daha sonra 9 üncü ölçüdeki (nevâ-re) ve (ğerdaniyye-sol) ve 11 inci, 13 üncü ölçülerdeki (re-nevâ) da karcıgarın yakın makam olan Nevâda Hicazı humayun geçgileri ıfraz edilmiştir. (1inci cilt 272 inci sahifada yakın makamlar cedveline ve geçgilerine bakınız); 14üncü (çarğâh-do) da çarigâhta Acemlinikriz geçği vardır; oradan yine karcıgara girerek 15 inci ölçüde (nevâ-re) den itibaren mevkinde bir Neveser uzakça geçği yapılmıştır; ondan sonra yine karcıgara girerek muvakkat bir kararı müteakib 18inci ölçüde Hüseyinî makamına, 19 üncü ölçüde çarigâhta Nikriz mensub makamına geçilmiş, 22 inci ölçünün nihayetine kadar karcıgarın mensubu olan yine çarigâhta nikriz makam tebdili yapılmıştır.

İkinci Hanenin 1 inci ölçüsünden 5 inci 6 inci ölçülerdeki (do-çargâh) seslerinedek çarigâhta Râst makam değişmesi ve ondan sonra, 10 uncu ölçünün ortasındaki (sol-ğerdaniyye) ye kadar (do-çargâh) da Sûziak geçgisi vardır; 10 uncu ölçünün nısfında ki (re-neva) dan 11 inci ölçünün başındaki (re-neva) ya kadar nevada Puselik geçgisi vardır; 11 inci ölçüde ki (neva-re) den 12 inci ölçüdeki (sol-ğerdaniyye) yedek Neveser ve ondan itibaren 14 üncü usulü ortasında ki (do-çargâh) hedek çarigâhta Nikriz geçkileri mevcuttur; ondan sonra yine Karcigara girerek 15 inci ölçünün nısfındaki (neva-re) den itibaren aynı ölçüdeki (fa-cem) edek Neveser geçgisi yapılab Karcigara dönmüştür ve sonra nihayetine kadar birinci hanede olduğu gibidir.

Üçüncü hanenin başından 2 inci ölçünün ortasındaki (sol-ğerdaniyye) ye kadar nevada Humayun geçgisi ve oradan itibaren 3 uncu ölçünün sonundaki (la-muhayer) e kadar mevklinde Humayun geçgisi ve oradan itibaren 4 üncü ölçüden 5 inci ölçü nihayetindeki (la-muhayer) e kadar, 6 inci ölçüden 7 inci ölçünün ortasındaki (re-neva) kadar nevada Humayun geçgileri yapıldıktan sonra 8 inci ölçünün ortasında (la-dügâh) a dek karcigara girilmiş ve oradan 9 uncu ölçünün başındaki (sol-rast) a kadar karcigarin yine mensubu olan Sûziâke makam tebdili yapılmıştır. Onu müteakib 10 uncu ölçünün nihayetindeki (mi-Hüseynî) ye kadar hüseyinde Ferahnak geçgisi ve 12 inciden 13 üçüncünün başındaki (do-çargâh) üzerinde çarigâhta Rast geçgisi, 13 üncünün ortasından 15 incinin nısfında ki (la-dügâh) üzerinde Uşşak ve onu müteakib (rast-sol) üzerinde uşşakin mensubu olan Acemli Rast geçgileri mevcuttur; 15 incinin ortasındaki (sol-rast) dan 17 incinin başındaki (la-dügâh) edek Uşşak geçgisi vardır, ondan sonra birinci hanede olduğu gibidir.

Dördüncü hanenin birinci ölçüsünün başından sonundaki (do-çargâh) a kadar Acemaşiran geçgisi, 2 inci usulün başından ortasında ki (re-neva) ya dek Acemaşiran makamının mensubu olan Nevada puselik makamı geçgisi mevcuttur; 2 incinin ortasından 5 incinin nısfındaki (fa-acem) üzerinde Acemaşiran makam tebdili yapılmıştır; 5 incinin ortasından 6 incinin sonundaki (la-muhayer) de Neva geçgisi, 7 inciden 8 incinin nihayetindeki (re-neva) ya kadar Nevada Neveser, 9 uncu ölçüde ve sonundaki (dügâh-la) da Humayun, 10 uncu ve sonundaki (la-muhayer) üzerinde zirgüleli Hicaz geçgileri, 9 uncu ve sonundaki (la) dan 10 uncu ve sonundaki (re-neva) ya dek nevada Neveser geçgisi, 11 inciden 12 incinin nısfındaki (sol-rast) üzerinde Nihavend geçgisi, 12 incinin yarısından (la) dan 14 üncü ve sonundaki (la-dügâh) da Kürdi geçgisi, 14 üncünün sonundan 17 incinin nihayetine dek iki yerde çarigâhta Nikriz geçgileri yapılmak suretille Karcigara girilmiştir, ve sonuna dek birinci hanede ki gibi makam değiştirmeleri yapılmıştır.

Musiki parçalarımız, yalnız basit makamlarla değil, mürekkep makamlarla dahi bestelenmiştir.

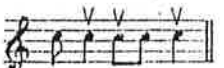
(b) **Geçgisiz lahter** — Eserlerimizin pek azında sırf bir makam istimal edilmiştir: (2) inci cildin beşinci sahifasında yazılı ve Segâh makamında ezgili Salâti ümmiyye de ve ilerde notası yazılacak olan Bayram tebkirinde bir makamlılık vardır.

Bir ezgide makam tahlili — Makamlarımızın dizilerini ve musiki eserlerinde onların sureti istimallerini öğrenmiş olduğumuza göre tahlil etmek istediğimiz ezgilerimizden birisini dikkatlice dinlemeyi müteakib şu veya şu makamın onda mevcudiyetini tanırız: bir makam ya ince veya kalın ve yahut karışık surette icra edilir; lahter ya pest veya tiz duruktan gıcıkıya ve ondan yine durağa gider, ya'ni diziyi teşkil eden dörtlü ve beşliyi işittir; makamların çoğunda dizilerin kökleri olan pest taraftaki beşli veya dörtlülerin işidilmeside her hangi bir makamı tanıtmaya kifayet eder. Bu noktaları düşünerek ona göre lahterin yapılmış olduğu esası makam anlaşılır; mürekkep bir makam ile bestelenmiş bir eserin tahlilinde daha ziyade düşünmek lazımdır. Eserlerde geçgilerin mevcudiyetini belirtmek için onlarda mensub yakın, uzak makamları aramak ve onların varlıklarında hüküm etmek lazımdır. (İnci cilt, sahife 272 de mensub, yakın, uzak makamlar ve geçgilerini okuyunuz.)

Teşdid, vurgulama

Teşdid ya vurgulama—Bir ezginin üçüncü anıli olan vurgulama, bir eserde mevcut seslerin ba'zılarını şiddetli bir surette icra etmektir ; bir musiki cümlesinde nağmeler ve ika'ı gruplar hususî bir surette vurgulanırlar; eğer sesler aynı şiddette okunur, çalınırlarsa eser bütün canlılığını gayb eder; her dilde hece ve kelimelerin söylenmesi müddet, şiddet, hiddetin değişmelerine tabî'dir. Lisan vurgusu ile musiki vurgusu her zaman birleşmişlerdir, yâ'ni musiki dili olsun, konuşma lisanı olsun birbirlerine müşabih vurgu kanunlarıyla idare olunurlar.

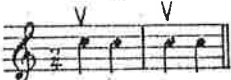
Vurgu iki nevi'dir : (1) lahnî vurgu (2) ifadevî vurgu.

Bizce (lahnî vurgu) ikaa ait vurgu demektir: bu da seslerin ba'zılarına yapılan basit bir dayanma dır ; onun muadili konuşulan dilimizde mevcuttur; mesela çiçek dersek (çek) hecesinde vurgunun mevcudiyetini duyarız ; onun gibi lahnî vurguda ikaî grup zamanlarının ba'zıları üzerinde olur ; şu misalde görülmektedir : lahnî vurgunun mevkii, ikili, üçlü, dörtlü, beşli, altılı ilahî düzümlerin baş orta sonundaki kuvvetli düzümlerin arandılmasında en küçük olan vahidi ki-

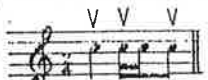
yasî zamanını bulup düzümlün kaçlı olduğunu onunla tayin eder ve yine o yol ile vurguları buluruz : mesela şu on sekizlik ölçüde mevcut düzüml gruplarını tetkik edersek (do, si, do, re)

den ibaret görürüz ki başı bir vurgu alır, ondan sonraki altılı düzümlün başında ve sonunda lahnî birer vurgu mevcuttur, ve yine şu dört dörtlük Sofyan usulü içindeki lahnî vurgularını mutalaa edelim : dört dörtlük bir Sofyan ölçüsünde iki adet sekizli düzümlün mevcudiyeti görülmekte olup

 sükutlu ve dörtlü düzümlerde vurgu (re-neva) üzerindedir, sükutlardan sonra gelen aceler daima vurguludur : onlardan sonra gelen ikinci dörtlü düzümlerde vurgu baştaki (do) sondaki (la) üzerlerindedir ; elhasıl nağme gruplarında kuvvetli zaman vurgulu demektir ; lahnî grupların zaif kısımlarını diğer zamanlara parçalarsak o vakit o düzüml başka ika'lara tahavvül edeceğinden ilk düzümldeki zaif zaman kavî zamanla tebadül eder : mesela şu ikili düzümlde ikinci zaif zamanı birinci iki dörtlük ölçüde iki adet ikili düzüml husule gelmiş olmasua mebnî ilk ve ikinci dolar

 birer vurgu alırlar; düzüml doğmasından birer vurgu almıştır;

 ikinci ölçüde iki adet dörtlü ötürü her dörtlü başına şu dört dörtlük misalde

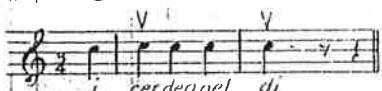
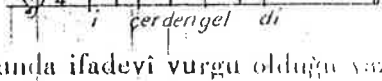
dahi iki adet on altışar zamanlı düzümler vardır ; birinci sekizli düzümlde (re) vurguludur, ikinci düzümlün başın daki noktalı (do) da bayım vardır ki vurguludur, ondan sonra ge len (si, la, sol) un başına ve sonuna birer vurgu almıştır.

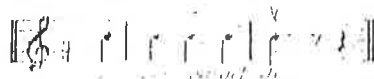
Onun gibi şu misalde de baştakinde (mi) üzerinde bir ludur, ikinci düzümlün başında

iki sayı sekizli düzüml vardır ki bayımı vardır ve kuvvetli ve vurgu yine bir bayım olduğu sebeple

vurguludur, sondaki (do, si, la) aaki dörtlü düzümlün başı ve sonu vurguludur.

Bir ikaî zumrenin zamanlarından birisi daha aşikâr yapılmak istenilirse ona tevafuk eden ses (ifadevî) vurgu alır : misal olarak şu notadaki heceleri bitarafane söylersek (çer) ve (den) hecelerinde birer lahnî vurgunun bulunduğu eğer şu misalde olduğu gibi içeriği tahsis etmek istersek den hecesinin notasına daha kuvvetli bir vurgu koyarız ki önünde ifadevî vurgu olduğu yazıda görülmektedir :

Ifadevî vurgu şu iki suretle tayin eder : (1) saz musikisinde umum nûanslar, yani kresşendo, dekresşendo, ralantendo, piyano, forte, ilh, gibi küçük farklar denilen işaret ve ta'billerle tesbit edilir ; (2) söz musikisinde ifadevî vurgu kelimelerin ma'nasıyla anlaşılır.

L a h n i n M i m a r l a r ı

Bir musiki eserinin insasında, bazı kaidelerin kullanılması lâzımdır. Bunların en önemlisi şudur: Bir cümle, başka bir ifade, şekil mütenazir ve mütekerrir lahnî cümlelerin husule gelmiş oldukları mecmu bir heyet dir. Bu munasibetle lahnin mi'marisinde kullanılan ta'bir ve istihlaları mutalaa ediyoruz.

Bir ezginin neticelenmiş en büyük parçasına (cumle) denilir ve ekseriya durakda kahr ve ma'nası bitmiş olur; cümleler bir bütün olup onun muhtelif kısımlarında (devre) leridir.

Lahnî devreler söylenilen her lisanda noktalamağa (virgüle, noktalı virgüle, nokta) mukabil az çok istirahatlerle ayrılmışlardır; kararlar, musikiye tenkidin muadilidirler; demek oluyor ki kararlar devreleri tayin ederler; lahnî bir hareketin başlayup az çok durduğu nokta beynindeki ezgi parçası devredir; devre ileride mutalaa edilecek olan bir veya bir kaç unsurun teşkil ettiği lahinciktir; başluca iki nevi karar yani kalış vardır: birincisi tam karardır ki ekseriya musiki cümlesinde ma'nanın bitliğini duyurur; o noktaya muadildir ve güçlüden durağa intikal suretile ve muhtelif formüllerle yapılır; bazan durakta muvakkat kararda yapılır. İkinci nevi kararlar ise, bir cümlelerin muhtelif kısımlarında yapılanlardır; dinleyicide bekleme ve asmalık hissini doğururlar; bunlarda güçlüdeki asma kararlarla, isimsiz diğer kalışlardır. Bu asma karara misal olarak birinci cilt (60)inci sahifesindeki Beyatî semaîsinin ilk birinci tekerrüründe (rast-sol) üzerinde Acemlirast makamında muvakkat kalmış, ikinci tekerrüründe Uşşak dizisinin güçlüsü olan (re-neva) da muvakkaten durarak ilk devreyi teşkil etmiştir; ikinci misrân lahni ilk defasında Hüseyinî dizisinin güçlüsü olan (mi-hüseyinî) de asma kalmış ve sonra Uşşak dizisinin duraklarında tam kararlar bitmiş ve ikinci devreyi yaparak her ikisi birinci cümleyi hasıl etmişlerdir.

Öneş—ardeş— Bazı musiki eserlerinde devreler ve cümleleler muayyenn düzümlü bir lahincığın ya aynen ve yahun ta'dilen tekrar edilmesi yolu ile yapılmıştır; o lahincığın ilk gelenine (öneş) ve onu takib edenine de (ardeş) isimleri verilmiştir; işte şu şarkıda ön ve ardeşleşler görülmektedir:

Gülte müverrih

Ahmet Refik bey

Araban Kürdi şarkı

Dr. Suphi Ezgi

Fevkâlade yürük *curcuna*

ön eş *ard eş* *ön eş*

Se nin hüsnün — za la mı ley — li çin de ma — hı en
Do yul mazbir — gü zel sin sen — se ra pa iş — ve dir

ard eş

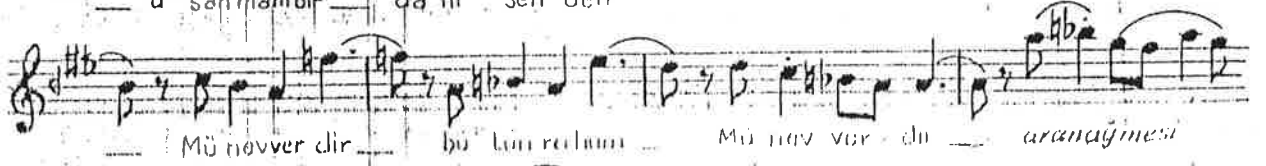
ve dir. (saz)
han den. (saz)

şa cın bahtım — la
gö züm hep nur a

her ankindir. le bin gül den mü ze ber dir lü sem kârgöz — le rin en fes
lır her dem a lu gül pen be si nen den hara bol sam — de cev rin den

— i ki a şüf — te dil ber dir — se nin hüsnün — le ser mestim — büt ün ru hum
— u san mambır — da hi sen den

— Mü nev ver dir — bu lün ru hum — Mü nev ver di — ara nağ nes i

Ardeşler ya (tam) yahut (muhtelit) veya (serbest) namlarile üç türlü olurlar :

- (a) ardeş (tam) denilir, ne vakit ki düzüm ve resmi cihetinden notası notasına öneşi taklid etmiş olsun; şu misalde öneş ardeş tamamen taklid etmiştir; ikinci cildin (43) üçüncü sahifesindeki Bîyatı Bahariyyenin başından bir devresini aldık :

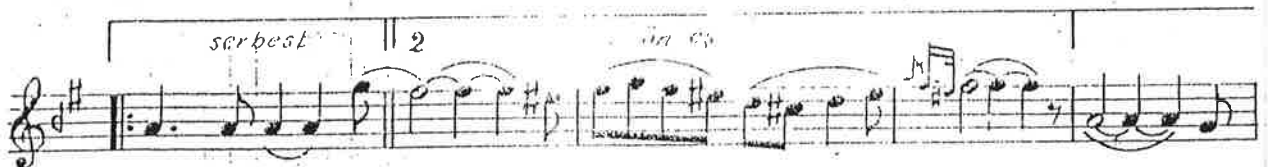
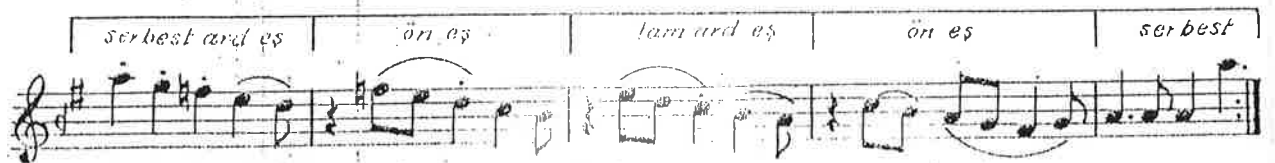
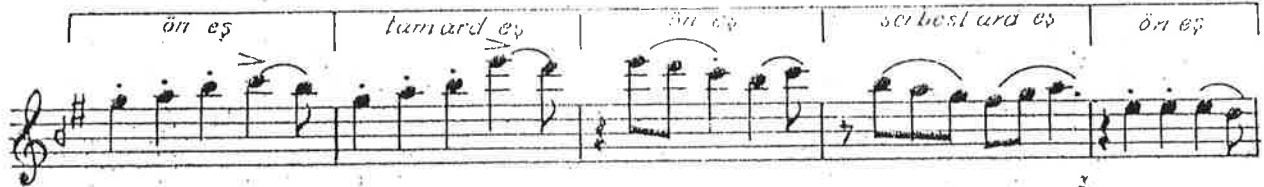

(eserin sonuna dek öneş ardeşleri mütalaa ediniz.)

- (b) Ardeş muhtelit denilir, ne vakit ki öneşi takriben taklid etmiş olursa; aşağıda yazılı havada tam ve muhtelit ardeşleri gösterdik.

Muhayyer hava

Dr. Suphi Ezgi

lam ard eş ön eş

lam ard eş

ön eş

muhlelit ard eş

3 ön eş lam ard eş ön eş

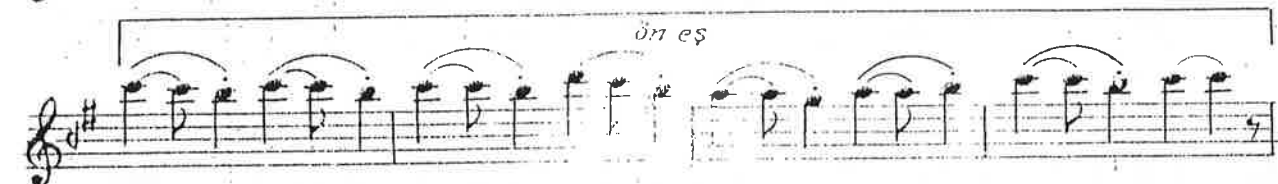
ard eş ön eş lam

ard eş lam ard eş ön eş lam

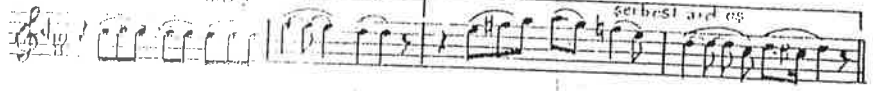
ard eş ön eş lam ard eş

ön eş serbest ard eş son mülahazime 40

ön eş lam ard eş

- c) Ardeşe (serbest) ismi verilir; öncesinden tamamiyle ayrılmış olursa; işte şu yazılı notada görülmüyor; birinci cildin (175) inci sahifesinde munderic ,Puselikasıran semaîsinin 4 üncü ölçüsü serbest ard es bir örnektir.

[Birinci cildin (59) ve (60) inci sahifelerindeki Uşşak ve Beyatî semaîleri, (79) da Puselik (81) de, Şehnaz puselik (102) de, Muhayyer semaîlerini, (96) da Hüseyinî şarkıyı, (119) da Nikriz, (135) de Ferahnak nakış semaîlerini, (175) de Nühüft saz semaîsini ve birinci, ikinci cildlerin diğer sahifalarında yazılı şarkı, peşrev, semaîlere bakarak öneş ve ardeşleri ve onlardan mütehasıl devre ve cümleleri bulup tetkik ediniz.]

Bir lahnın bünyesi

Bir musiki devresi esasî iki amil vasıtasile husul bulur: (1) unsur ya motif ve yahud çiçek (2) unsurlu gruplar yâni zümreler.

Unsur yahud çiçek, bir devrenin teşekkülüne yardım eden lahnî ve lîkâf on küçük bir varaktır; ya'nî muayyen resimli bir düzümne malik seslerin bir kaç adedinden terekklüp eder; unsur ufak bir ölçünün ya yarısında veya bütününde teressüm eder ve m'anası cüzidir; şu notada görülen unsurlar en küçük birer vahdet dirler : İşte şu gösterdiğimiz unsurdan ya birisi ve yahud ikisi ezginin muhtelif seslerinde kendini göstermek suretile devreyi teşkil eder: çiçek ya'nî unsur devrenin lahninde ya aynen tekerrür eder yahud cüzî küllî bir surette değişmiş olur.

Hicaz Hava

Şok yürük 1

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

533

534

535

536

537

538

539

540

541

542

543

544

545

546

547

548

549

550

551

552

553

554

555

556

557

558

559

560

561

562

563

564

565

566

567

568

569

570

571

572

573

574

575

576

577

578

579

580

581

582

583

584

585

586

587

588

589

590

591

592

593

594

595

596

597

598

599

600

601

602

603

604

605

606

607

608

609

610

611

612

613

614

615

616

617

618

619

620

621

622

623

624

625

626

627

628

629

630

631

632

633

634

635

636

637

638

639

640

641

642

643

644

645

646

647

648

649

650

651

652

653

654

655

656

657

658

659

660

661

662

663

664

665

666

667

668

669

670

671

672

673

674

675

676

677

678

679

680

681

682

683

684

685

686

687

688

689

690

691

692

693

694

695

696

697

698

699

700

701

702

703

704

705

706

707

708

709

710

711

712

713

714

715

716

717

718

719

720

721

722

723

724

725

726

727

728

729

730

731

732

733

734

735

736

737

738

739

740

741

742

743

744

745

746

747

748

749

750

751

752

753

754

755

756

757

758

759

760

761

762

763

764

765

766

767

768

769

770

771

772

773

774

775

776

777

778

779

780

781

782

783

784

785

786

787

788

789

790

791

792

793

794

795

796

797

798

799

800

801

802

803

804

805

806

807

808

809

810

811

812

813

814

815

816

817

818

819

820

821

822

823

824

825

826

827

828

829

830

831

832

833

834

835

836

837

838

839

840

841

842

843

844

845

846

847

848

849

850

851

852

853

854

855

856

857

858

859

860

861

862

863

864

865

866

867

868

869

870

871

872

873

874

875

876

877

878

879

880

881

882

883

884

885

886

887

888

889

890

891

892

893

894

895

896

897

898

899

900

901

902

903

904

905

906

907

908

909

910

911

912

913

914

915

916

917

918

919

920

921

922

923

924

925

926

927

928

929

930

931

932

933

934

935

936

937

938

939

940

941

942

943

944

945

946

947

948

949

950

951

952

953

954

955

956

957

958

959

960

961

962

963

964

965

966

967

968

969

970

971

972

973

974

975

976

977

978

979

980

981

982

983

984

985

986

987

988

989

990

991

992

993

994

995

996

997

998

999

1000

Unsur grupları yahut zümreleri de tam manaya matik müfaddif ve muhtelif çiçek-lerin ictimaidan husul bulurlar; grupların tesimleri ya birbirlerine müşabih veya muhalif olurlar; muhalif olmalarıla beraber aralarında zıddiyet bulunmaz, birbirlerine uygun olurlar; bir cümlelerin devreleri söylediğimiz gruplardan teşekkül eder; şu aşağıdaki misal de unsur gruplarını ve devrelerini ve onlardan müteşekkül cümlelerini gösterdik.

[2 nci cildin 128 nci sahifesinde müzikeri Cemal beyin yegah Pesrevinde ekseriya iki bazan birer ölçüyü kaplayan unsurlu gruplardan ibaret öneş, ardış, devre ve cümleleri görülmektedir; birinci ve ikinci kitaplarda aynı gibi eserler arayınız.]

The musical score is written in 2/8 time and consists of several staves. The first staff is labeled 'Çok yürük' and 'motif grubu'. It begins with a 'mülazime' section, followed by 'ön eş' and 'ard eş' sections. The second staff continues the 'devre 1' section. The third staff shows 'devre 2' and 'devre 3'. The fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The tenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eleventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twelfth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fourteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventeenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The nineteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twentieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twenty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twenty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twenty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twenty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twenty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twenty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twenty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twenty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The twenty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirtieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The thirty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fortieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The forty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The forty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The forty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The forty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The forty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The forty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The forty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The forty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The forty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fiftieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The fifty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixtieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The sixty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventy-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventy-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventy-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventy-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventy-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventy-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventy-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventy-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The seventy-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eightieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The eighty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The ninetieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundredth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and tenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eleventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twelfth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fourteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventeenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and nineteenth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twentieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twenty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twenty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twenty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twenty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twenty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twenty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twenty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twenty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and twenty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirtieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and thirty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fortieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and forty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and forty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and forty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and forty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and forty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and forty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and forty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and forty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and forty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fiftieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and fifty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixtieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and sixty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventy-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventy-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventy-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventy-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventy-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventy-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventy-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventy-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and seventy-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eightieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighty-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighty-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighty-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighty-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighty-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighty-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighty-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighty-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and eighty-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninetieth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninety-first staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninety-second staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninety-third staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninety-fourth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninety-fifth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninety-sixth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninety-seventh staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninety-eighth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundred and ninety-ninth staff is labeled 'devre 3' and 'son'. The hundredth staff is labeled 'devre 3' and 'son'.

İnci devrenin tali ikinci devreciği *ikinci*

ön eş *ard eş* *ön eş*

devrenin tali birinci devreciği *ikinci devre,*

ard eş *ön eş*

onun tali 2inci devreciği *3üncü devre*

ard eş *ön eş* *ard eş* *ön eş*

ard eş *İnci devre, onun tali devreciği*

ard eş *ön eş*

İnci devre onun tali 2inci devreciği

ard eş *on*

İnci devrenin kuyruğu 2inci devrenin tali 1inci devreciği

eş *ard eş* *ön eş* *ard eş* *ön eş*

2inci devrenin tali 2inci devresi

ard eş *ön eş* *ard eş* *ön eş*

İnci devre *İnci devre*

ard eş *ön eş* *ard eş* *ön eş* *ard eş* *ön eş*

2inci devre

ard eş *ön eş* *ard eş* *ön eş* *ard eş* *ön eş*

3üncü devre *kuyruk*

ard eş *ön eş* *ard eş* *ard eş* *ön eş* *ard eş* *son*

Bir muskî cümlesinin inşası

Lahinler; birerli ikişerli, üçerli, dörderli, beşerli, altışarlı olurlar, yani birerli, ikişerli, ilâh demek birer veya ikişer devreli cümleler demektir.

Dördüzlük — Ölçü bakımından bir lahnin bünyesinin mütenazır olmasına dördüzlük denilmiştir; bir cümle veya devreyi teşkil eden ölçüleri dört, beş, altı ile taksimi kabil olur; meselâ bir cümlenin devreleri dörder dörder oldukları gibi bazı eserlerde bir devre 3 + 2 veya 2 + 3 halinde beşizli olduktan sonra yine dördüzlü olur; yahut cümlenin sonuna dek beşizli veya altızlı devam eder.

Eserlerimizde ekseriya muhtelif kısımların mütenazir olmasına ehemmiyet verilmiştir; lakin lakin toplanamıyetinin icabı sebeble bazı eserlerde dördüzlük mevcut bulunmaz; bununla beraber lakin eksik kalmaz.

Eserlerde birerli ya'ni bir devreli cümleler vardır; ona misal olarak ikinci cildin (15) inci sahifasında münderig (salatı lümniyye) yi zikrederiz. (oraya bakıla) İkişerli cümleler, ikişer devreye malik olurlar: şu notasını yazdığımız Nikriz havanın birinci cümlesi iki devreden müteşekkildir :

Bu misalde olduğu gibi notasını ileride yazacağımız bayram tekbiride iki devreli bir cümledir.

Üçer devreli cümlelere misal olarak yukarda bir evvelki sahifada yazdığımız Beyatî makamında (Safinaz haşma haktîme) unvanlı eserin birinci, ikinci, üçüncü, hane ya'ni cümleleri üçer devreli, dördüncü hane iki devreli ve son mülazime üç devrelidir; bunun gibi ikinci cildin altıncı sahifasında yazılı, Hafız Postun Rast nakş semaisinde üçer devreli iki cümle-mevcuttur (orayı bakınız); yine onun gibi ileri de ta'rîfile beraber notasını derecedğimiz (femcid) in sonundaki iki cümle dörderli olup diğer sekiz cümle de üçer devrelidir.

Dörtlü cümlelerki dört devreli olurlar: ana misal olarak ikinci cildin (43) üçüncü sahıfesinde yazılı Beyatı baharriye dört cümleden müteşekkıl olup birinci hanesi muhtelif unsurlu gruplardan mütehasıl üç devreli, ikinci hane unsur grupları birbirine müzabih üç devreli, üçüncü hane dört devreli, dördüncü üç devreli, beşinci parça ki birincinin cürcuna ölçüsüle taklidi olup üç devreli dir (öraya bakınız).

Beş devreliye misal olarak ileride na'tler bahsinde dercedeğimiz Irak makamında ki arapca na'tin birinci ikinci cümleleri beşer devrelidirler. (Oraya muracaat).

Altı devreli cümleye misal olarak şimdi söylediğimiz arapça na'tin 4 üncü cümlesile yine ileride yazacağımız (Saba salata) nı bildiririz (oralara bakınız).

Lahinler iki nevi'dir: (1) temli (2) temsiz.

Temli ezgiler, önem ardeşlerden müteşekkil devreli olurlar; bu devreler ba'zı eserlerde, tali devreciklere ayrılmış bulunurlar ve devrelerde cümleleri hasıl ederler; 12, 15, 16 inci sahifede Araban Kürdi şarkî, muhayyer hava, Bayatî Havalar temli lahinlerdir.

Temsiz lahinlerde ise unsur ve unsur grupları devreler dahilinde geliş güzel serpilmişler, ve temli lahinlerde müsta'mel şartlara göre inşa edilmemişlerdir: birinci cildin 55 inci sahifesinde yazılır Şakır ağanın Rast şarkısıyla 77 inci yaprağındaki Dedenin Puselik şarkısını temsiz lahne misal olarak zikrederiz; ve bazı eserlerde devreleri ayırd edilmeyen cümlelerinde musikimizde çokca bulunduğu görülür. [İinci, Zinci ciltlerde mevcut temsiz eserlere bakınız].

Lahinlerin tahlili

Lahinlerin bestekârlık bakımından tahlillerini yapmak için eserlerin temli ve temsîz olduklarına göre mutalaa yürütmelidir; temli eserlerde devreleri arayup unların teşkil ettikleri cümleleri tesbit ederiz; cümlelerin vaz'iyetlerine nazaran eserin şekli tayin edilir.

Temsiz eserlerde ba'zan devreler bulunabilirler sede, ekseriya devreler mevcut bulunmaz ve yahut birbirlerinden tefrikıgayrı kabil olduğundan yalnız cümleleri tayin eder ve yine cümlelerin vaziyetlerine göre parçanın şekli tayin edilebilir. Her milletin musikisinde olduğu gibi Türk musikisinde dahi istisnalar pek çok olup halle muhtaç bir hayli mes'elerde vardır.

[İinci Zinci ciltlerde temli eserler arayınız.]

Türk musikisinde başlıca iki sınıf

Türk musikisi, Saz musikisi ve Söz musikisi namı ile başlıca iki sınıfı havıdır.

Saz musikisi

Saz musikisi çalgılar ile icra edilmeğe mahsus eserlerdir; onlarda Peşrevler, saz semâîleri, ata nağmeleri, havalar, taksimlerdir; bunları sırasıyla söylüyor ve hüdliriyoruz:

Umûmiyet üzere peşrevlerin tairif ve tavsifi

Peşrev sözü muhtelif şekillerle yapılan bir saz eserine verilmiş isimdir ki, ya tek bir çalgı ve yahut müteaddit sazlar tarafından saz fazla veya ununî fasıl başlarında çalınır; peşrev kelimesi önde giden demektir; fasıl başında ilk taksimden sonra geldiği için onlara bu ad verilmiştir; bununla beraber peşrevler âyini şerifin sonunda dahi çalınır idi.

Peşrevler, üç dört parçadan terrekküp eder; onların her birisine hane ve mülâzime simleri verilmiştir ve birer cümle halindedir; zarbıfetih ölçüsü ile yapılan peşrevler ekseriya beş haneli olurlar.

Birinci hane muayyen bir makamda seyretmiş lahni bir cümledir; ekseriya tam kararla durakda durur, ba'zan güçlüde veya diğer bir seste asma kalır; birinci haneden sonra (mülâzime) gelir ki, o da ya haneye merbut olur ve yahud ondan ayrı bulunur; bu sebeple haneye merbut, haneye gayrı merbut mülâzime isimlerini alır; mülâzime her haneden sonra gelir; mülâzime haneden ayrı bulunduğu vakit ba'zan peşrevlerde birinci hane mevkiini işgal eder ve yine her haneden sonra gelir.

Gayri merbut mülâzime kendisinden evvel gelen lahne uygun olur ve makamın dizisinde seyrederek ve mensub ya karib makamlara geçği yapar: Evliç ve Saba puselik gibi mütekebb makamlarda mülâzime sondeki Puselik dizisinde bestelenmiş olur.

Merbut mülâzime de her lahne lahminin temadisinden ibaret bir parçadır.

Üç hane ve bir mülâzimedan müteşekkıl olan peşrevlerde ilk cümleye birinci veya serhane, ikinciye meyanhane yahud orta hane üçüncüye üçüncü hane, dördüncü varsa ona da dördüncü hane adları verilmiştir; mülâzimeleri merbut olan peşrevlerde ise birinci ikinci üçüncü ilah hane denilir.

Peşrevlerin bir kısmında, hane ve mülâzimelerden sonra bir devrelik veya birkaç ölçütlük yapılmış olan lahne (terkibi intikil veya teslim) namı verilmiştir; ve en sonda haneyi tekrar etmek veya gelen haneye ulaştırmak için yapılmış lahinciğe de (dölâp) denilir ki her peşrevde bulunmaz.

Peşrevleri teşkil eden cümlelerin ezğileri ya temli ve yahud temsîz olurlar; temli cümleler onş ardeşler gibi birbirine az çok müşabih ikat grupların doğurduğu devrelerden hasıl olmuşlardır; temsîz cümlelerde ise bu şartların haricinde olarak onu terkib eden unsur gruplarını geliş güzel yerleşmiş görürüz; peşrevler her makamdaki ezğilenir; nadiren muhtelif makamları tanıtmak maksadile (fihrist) adı verilen bir çok makam geçğileri yapılmış olur; peşrevlerin ikinci üçüncü ilah. hanelerinde yakın ve hatta uzak makamlarda geçğiler yapılmıştır.

Birde (bataklı) denilen peşrevler vardır; hanenin bazı ufak ve mütenazır kısımlarına (batak) ismi verilmiştir ki bir saz tarafından icra olunur; ve bazı hanelerde suallı cevaplı lahin-cikleri tek bir saz ve cumhur sazlar mütenaviben çalarlar.

Peşrevler; Sofyan, Düyek, çifte düyek, Devrirevan, Devrikebir, Muhammes, Fer, Hafif, Cenber, Frenkein, Remel, Nimdevir, Eysat, Fahte, Lengfahte, Sakil, Nimsakil, Zincir, Berefsan, Zarfifetih, Zarbeyn usullerile bestelenmiştir; Semai, Aksaksemai, Türkaksağı, Aksak, Devri-turan, Şarkı devrirevanı, Devrihindi, Türkizarb, Durakevferi Firengiler, ölçülerile peşrevlerin ezgileri ölçülmemiştir.

Peşrevlerde nadiren usul geçgileri yapılmıştır; esasen zincir ve zarbeyn ölçülerine geçgili diyebiliriz

Usullerin hareketleri (250) sene evvel ekseriya yürükce olup (150) seneden beri orta, ağırca, ağırdır.

Hususiyyet üzere peşrev - Peşrevlerin şekilleri

Peşrevlerde başlıca dört şekil mevcuttur; aşağıda bildiriyoruz:

Birinci şekil — Bu şekilde mülazime gayrı merbut ya'nı haneden ayrıktır; bu şekil-deki peşrevlerin haneleri üç, dört, beş adet olurlar ve tekerrür ederler. evvela birinci hane makamın dizisinde seyrederek ve tekerrür eder; sonra mülazime gelir ve tekerrür eder; ba'zan birinci hane ve mülazimeden sonra tekerrür vakilolur; sonra ikinci ve daha sonra üçüncü hane ve mülazime ve nihayetinde dördüncü hane ve mülazime gelir; eğer varsa beşinci hane de öte-kiler gibi gelir ve tekerrür ederler; birinci haneye (a) mülazimeye (b) ikinciye (c) üçüncüye (d) dördüncüye (e) işaretlerini korsak üç veya dört haneli peşrevlerin hayali şekli şöyle olur:

üç haneli

$$1 = a + b$$

$$2 = c + b$$

$$3 = d + b$$

dört haneli

$$1 = a + b$$

$$2 = c + b$$

$$3 = d + b$$

$$4 = e + b$$

Bu şekle misal olarak Seyyid Ahmed ağanın Nişaburek peşrevini yazdık:

(1) Nişaburek peşrevi

Seyyid Ahmed ağa

Ağır $\text{♩} = 30$
Berefsan

(1) Vaktimin pek az oluşu ve meselenin çok nazik olmasından eserlere ifade işaretlerini koyamadığım sebeple ma'zur tutulmaklığımı rica ederim.

Handwritten musical score on ten staves, featuring treble clefs and a key signature of two sharps (F# and C#). The notation includes various rhythmic values, including 32nd notes, and dynamic markings such as ff and f . The score is organized into measures, with some measures containing repeat signs and first/second endings. The notation is dense, with many beamed notes and slurs.

Staff 1: Treble clef, key signature of two sharps. Measures 1-4. First ending bracket labeled "1" above the staff.

Staff 2: Treble clef, key signature of two sharps. Measures 5-8. Second ending bracket labeled "2" above the staff. Measure 7 contains a 32nd note.

Staff 3: Treble clef, key signature of two sharps. Measures 9-12. Measure 11 contains a 32nd note.

Staff 4: Treble clef, key signature of two sharps. Measures 13-16. Measure 15 contains a 32nd note.

Staff 5: Treble clef, key signature of two sharps. Measures 17-20. First ending bracket labeled "1" above the staff. Measure 19 contains a 32nd note. Second ending bracket labeled "2" above the staff.

Staff 6: Treble clef, key signature of two sharps. Measures 21-24. Measure 21 contains a 32nd note. Measure 23 contains a 32nd note.

Staff 7: Treble clef, key signature of two sharps. Measures 25-28. Measure 25 contains a 32nd note. Measure 27 contains a 32nd note.

Staff 8: Treble clef, key signature of two sharps. Measures 29-32. First ending bracket labeled "1" above the staff. Measure 31 contains a 32nd note. Second ending bracket labeled "2" above the staff. Measure 32 contains a 32nd note.

Staff 9: Treble clef, key signature of two sharps. Measures 33-36. Measure 33 contains a 32nd note. Measure 35 contains a 32nd note.

Staff 10: Treble clef, key signature of two sharps. Measures 37-40. Measure 37 contains a 32nd note. Measure 39 contains a 32nd note.

Bu peşrevi şöylece tahlil edebiliriz : Birinci hane iki berefşan ölçüsünde iki devreli olarak Nisaburek makamına ezgilenmiş, unsur grupları ufak ölçülere tetabuk etmiş ve cümleyi teşkil etmek üzere onun muhtelif yerlerine serpilmiştir; birinci hane bir dolapla tekerrür ettikten sonra bir ölçü dahilinde bir devreli bir cümle olan mülazime gelmiştir ve 3. da mütekerredir; sonra ikinci hane yine Nisaburük makamında ve iki berefşan ölçülü bir cümledir ve tekerrür etmiştir, onu mütenakip yine mülazime gelmiştir; üçüncü hane yine iki berefşan ölçülü ve mükerred bir cümledir; sonra mütekerreden mülazime onu tekitabmiştir; yukarıdan beri görüldüğü üzere düğâhta Acemli rast ya'ni şerdaniyeli Nisaburek yakın makamına geçgiler mevcuttur.

Dördüncü hane, dört berefşan üslûlünde bir büyük cümledir; birinci berefşanı başında bir az Puselik geçgisi yapıp yine Nisabureğe döndükten sonra ikinci ölçünün başında tize doğru yine Puselik makamına girmiştir; ve onun ikinci ufak ölçüsünde (mi-Hüseyni) ile Humayun geçgisi, ondan sonraki iki ufak ölçüde nevâda Nikriz mensub makamını yapark, üçüncü berefşan ölçüsünün birinci küçük ölçüsünde yine (mi-hüseyni) de zirgüleli Hicaz yaparak Nisabureğe girmiş ve sonunadek öylece devam etmiştir; kendisini mülazime ta'kibetmiştir ve ikiside mütekerredir.

[Birinci cildin (157) inci sahifesinde yazılı Osman dedenin Muhayyer sümbûe, (161)inci sahifada Arabzade nin Besteniğâr, (298)inci yaprakta Rıza ef dinin Tahirpuseli, (215) inci yaprakta tamburî Osman beyin Malurpuselik (238)çide Eminin Acemaşiran; ikinci cildin (65) inci yaprağında Solâkzade nin Nikriz (68) incide tatar gazi Giray Hanın Hüzam, (71) de İbrahimin Uşşak, (80) de Hicaz, (83) de Şerifin Beyatı, (97) de Corcinin Uşak, (101) de Isakın Vechiarazbar, (108) de Derviş Mustafanın Rast, (110) da Çobanğirayın Uşşak (119) da İstahan (153) de Rast, (185) de Saziğâr peşrevlerine bakınız.]

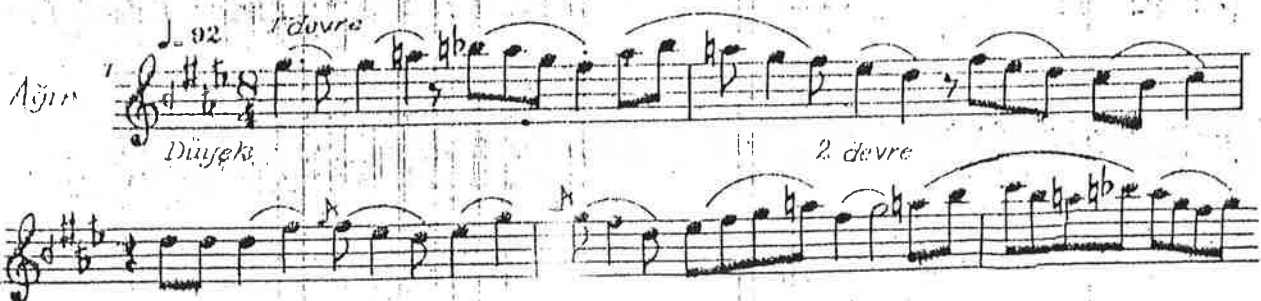
İkinci şekil.— Bu şeklin mülazimesi hanelerin sonlarına merbut olup lîhnin devamını teşkil eder; her hane mülazimesile beraber tekerrür eder; haneler üç, dört, beş adet olabilirler. Mesela dört haneli bir peşrevin şeklini şöylece gösterebiliriz :

1	=	a	mülazime bağı
2	=	b	" "
3	=	c	" "
4	=	e	" "

Bu ikinciye misal olarak Salih dedenin Hicazkâr, Şerifin iki adet Hicaz peşrevlerini kari'lerimize sunduk :

Hicazkâr peşrevi

Salih dede

3deure mulazime

A musical score for a piece titled "3deure mulazime". The score is written on ten staves, each beginning with a treble clef and a key signature of one sharp (F#) and one flat (Bb). The music is composed of eighth and sixteenth notes, often beamed together in groups. There are several repeat signs with first and second endings. The first ending appears on the third staff, the second ending on the seventh staff, and a third ending on the ninth staff. The piece concludes with a final measure on the tenth staff.

Zirgüleli Hicaz peşrevi

Şerif

Handwritten musical score on 12 staves. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/8. The score includes various musical notations such as notes, rests, and bar lines. A measure number '4' is written above the first staff, and a measure number '5' is written above the eighth staff. The notation is dense and appears to be a single melodic line.

Hicaz peşrevi

Şerif

çok ağır 1 $\text{♩} = 44$
zarbı felih

16 88 2

A handwritten musical score consisting of 12 staves. The notation is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The music features a variety of note values, including eighth, sixteenth, and thirty-second notes, often beamed together. Slurs are used to group notes across measures. Measure numbers 5, 16, and 38 are indicated at the beginning of their respective staves. The score concludes with a double bar line and a repeat sign. The word "Sen" is written above the final measure of the last staff.

Yukarda notası yazılı Salih dedenin Hicazkâr peşrevini mutalaa edersek muhtevisi dört Haneki dört cümledir, birbirlerine benzer motif ve motif zümrelerinden ezgilenmiştir; ve buna temli bir eserdir denilebilir; dört haneden her birisi ikişer ölçülü beş devrecikten hasıl olmuştur; mülazimesi kendisine merbut olarak cümlelerin sonunu doldurmuştur; peşrevin lahninde muhtelif makam geçişleri vardır.

Şerifin yukarda yazılı çok gül zirgüleli Hicaz peşrevi zarbifetih usulunde beş hané ya'ni cümleden, (mülazimesi merbut olarak) müteşekkil olduğu görülmektedir: eserde birbirine benzer motif grupları Hanelerin muvafık yerlerine konulmuştur; bu peşrev temsizdir.

Şerifin diğer Hicaz peşrevide temli olmayup unsur grupları gelişigüzel ölçülere yerleştirilmiştir.

[Birinci cildin (63) üçüncü sahifesinde Musinin Humayun, (151) inci yaprağında tatar gazi Cıray Hanın Boyatıaraban (172) de Güldeste, (177) de Hüseyinbaşın (180) da tatar Hanın Zirefkend, (197) de 3 üncü Selimin Peşindide. (201) de İsmet Ağanın Tarzınevin, (203) de Isakın Gerdaniyyepuselik, (205) de Yusuf paşanın Sabapuselik (210) da Isakın Muhayerpuselik, (212) de Zeki Mehmed Ağanın Hisarpuselik, (217) de Evicpuselik, (220) de Sadık ağanın Acempuselik, (225) de Şerifin Sabazemzeme, (229) da Dilhayatin Evicarâ, peşrevlerine ve ikinci cildin (242) de Eminin zirgüleli Süzinak, (250) da Dilhayatin Evicarâ, peşrevlerine ve ikinci cildin (90) inci yaprağında Doktor Suphinin Gerdaniyye, (95) incide yine onunun Süzinak, (128) de de Osman Beyin Yeğâh, (155) de Isakın Mâyec, (168) de Andonun Nühüft, (177) da Isakın Puselik (179) da Puselik, (182) de Muhayyer peşrevlerine bakınız.]

Üçüncü şekil.— Üçüncü şekilde mülazime aynı zamanda birinci Hane olup teker-rüder; sonra ikinci hane ve mülazime, daha sonra üçüncü Hane ve mülazime ve en nihayetinde dördüncü hane ve mülazime gelir ve teker-rü ederler.

Bu şekilde üç haneli bir peşrevin şeklini şöylece gösterebiliriz:

- 1 = A
- 2 = B A
- 3 = C A

Bu şekle örnek olarak birinci cildin (171) inci sahifesinde yazılı Seyyit Ahmed ağanın Rahatülervah peşrevini ikinci cildin (105) inci yaprağındaki Musinin Nişaburek ve (164) üncü sahifadaki Muzafferin Hüseyin peşrevlerini gösteririz.

Dördüncü şekil.— Bu üç şekilden başka bünyeleri karışık şekilleride bu dördüncü sınıfa koyduk; bu nevi şekilli peşrevlerde hane ve mülazimelerin dahili bünyeleri ayrı ayrı ve hususi tertibli bir şekilde olurlar ve lakin birinci hane ve mülazimede ki devreler ve yahut cümlelerin diğer hane ve mülazimelerde ba'zan mevki alması olmaları eserin umumi şeklinde birlik husulo gelmesine sebeb olmuşturlar; misal olarak Nâyî Osman dedenin Seğâh Kabâ peşrevile, nefîrzen Behram ağanın Beyatı devrini okuyucularımıza sunduk.

Seğâh Peşrevi

nâyî Osman Dede

(A)

(B)

* mülazime (A)

(C)

(A')

(B)

2 (D)

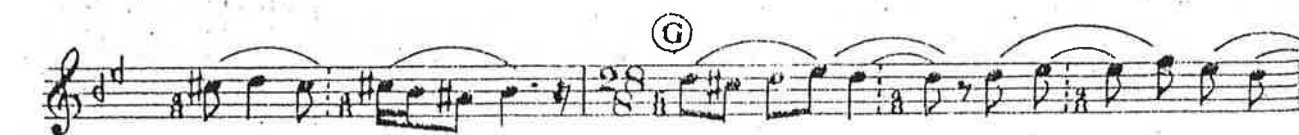
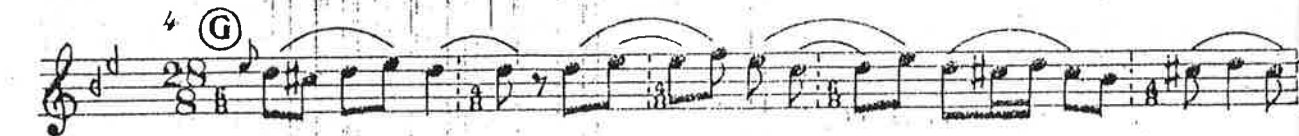
(D)

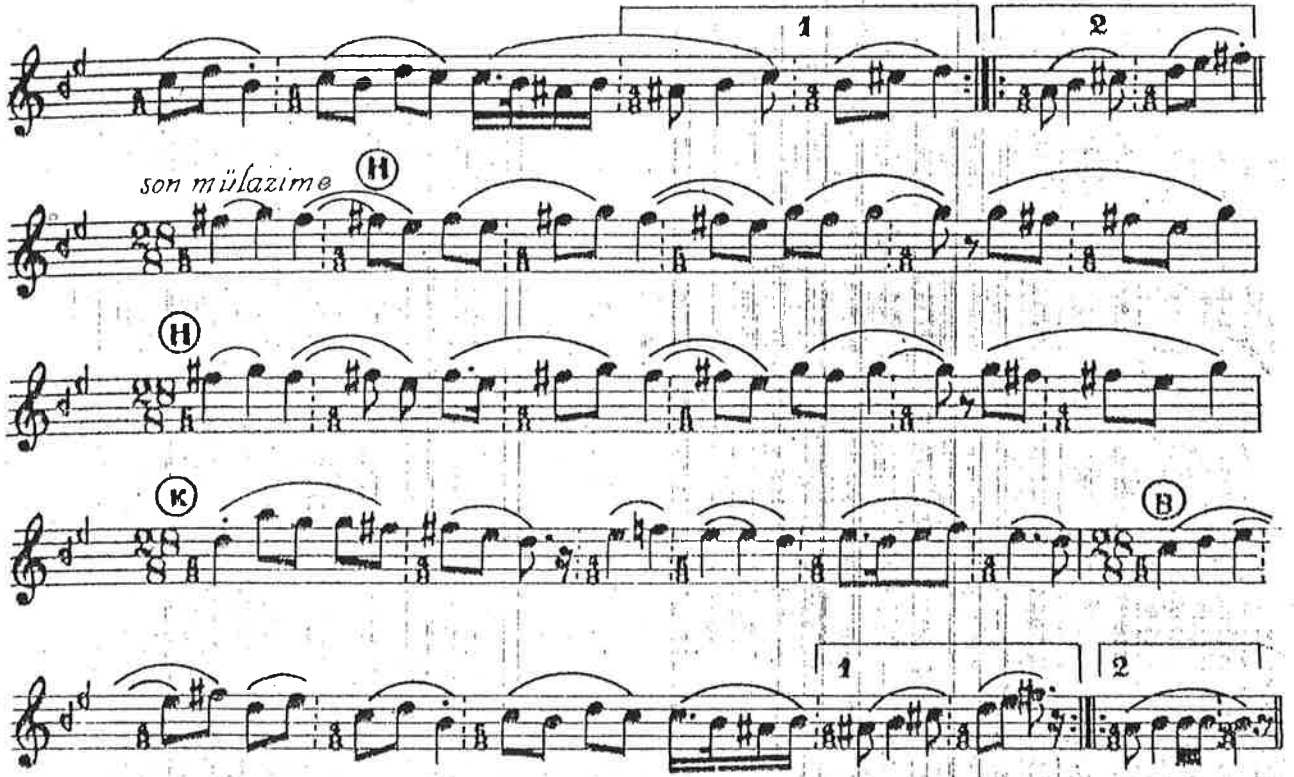
(D)

(B)

mülazime (D)

(C)

Yukarıda yazılı Segâhî peşrevinin mülazimesi ayrıık olup, dört hanelli ve son mülazime ilk evvelkilerden değişik dir ; umumî şekli (1) A + B (2) C + B' (3) D + B' + B (4) El halinde isede her hanenin bünye ve şekilleri başka başkadır ; her hanenin hususî şeklini burada yazdıksada, yukardaki notasında da mutâlaa ve tetkik ediniz.

1 A
2 A''
3 A
4 B teslim

I inci hane

1 A
2 C
3 A''
4 B teslim

mülazime

1 D
2 D
3 D
4 B teslim

II inci hane

1 D'
2 C
3 A''
4 B teslim

mülazime

1 E
2 F
3 E
4 E
5 I
6 I
7 I
8 B teslim

III üncü hane

1 A
2 C
3 A''
4 B

mülazime

1 G
2 G
3 G
4 B teslim

IV üncü hane

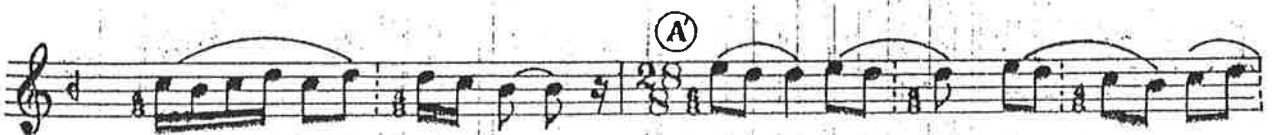
1 H
2 H
3 K
4 B teslim

son mülazime

Beyati Peşrevi

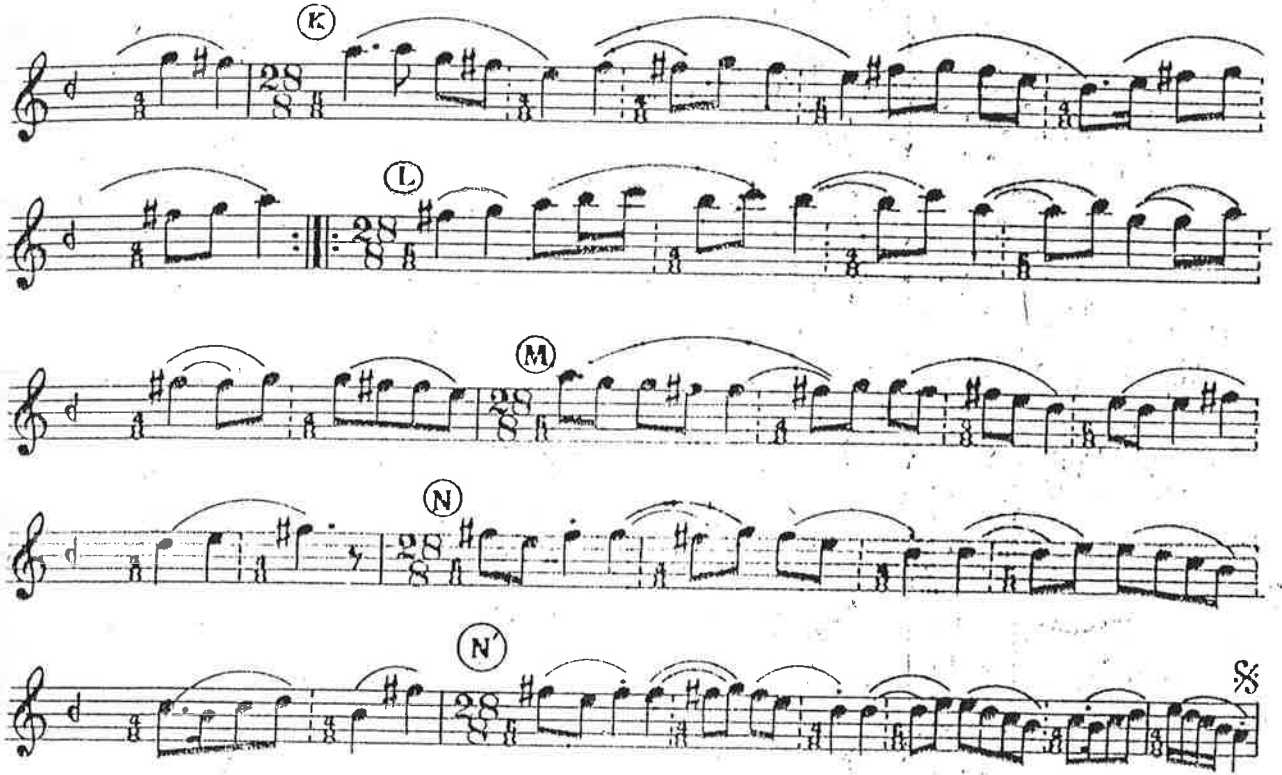
nefirî Behram Ağa

33

Handwritten musical score on ten staves. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The music features a variety of note values, including eighth and sixteenth notes, often beamed together. Phrasing slurs are used throughout. Several staves contain repeat signs (double bar lines with dots) and first/second endings (1. and 2.).

Annotations above the staves include circled letters A, C, A, D, E, F, G, F, and H. Some of these letters are preceded by a stylized 'S' symbol. Additionally, a circled '2(1)' appears above the eighth staff.

Beyali peşrevinin umumî şekli (1) A + B (2) C + B (3) D + B den ibaret isede her hane ve mülaziminin bünyevî şekillerini aşağıda yazdık :

1 A	A	I inci hane	1 I	C	II inci hane	1 H	D	III Üçüncü hane		
2 A'			2 I'			2 K				
3 A''			3 G			3 L				
4 C			4 I'			4 M				
1 A''	B	mülazime	1 A''	B	mülazime	5 N			B	mülazime
2 D			2 D			6 N'				
3 E			3 E							
4 F			4 F							

Batakli peşrev — Ekseriya sualli cevapli ya'nî hanede bulunan bir lahincik bir saz tarafından çalınup ondan sonra gelen ezgiyi de cumhur sazlar icra ederler ve bu vec-hile Hanede bulunan sualli cevapli ezgiciklere göre bir saz ve cumhur sazlar çalarlar : bir sazın çaldığı lahincik (batak) ismi verilmiştir; Batakli peşreve örnek olarak kenanî Hızır Ağanın Seğâh peşrevini aşağıya yazdık :

Seğâh karabatak peşrevi

Hızır Ağa

balak, bir kişi

cumhur

2

batak bir kişi

cumhur

3

batak, bir kişi

cumhur bir kişi cumhur

bir kişi cumhur cumhur

Bu peşrevin mütalaası ile üç hanesinde sualleri teşkil eden batakla ve onun cevapları gösterilmiştir.

[Birinci cildin (71) inci sahifasında yine Hızır ağanın Hicazirgüle peşrevine bakınız.]

Umumiyet üzere sazsemâleri

Sazsemâleri, bir faslın sonunda çalınan saz eserleridir; onların lahinleri aksak semaî, sengin semaî, bazan curcuna usûllerile ölçüldüğü için o eserlere (saz semaî) adı verilmiştir: sazsemâleri üç, dört, nadiren beş haneli olurlar; semâlerde mülâzîmeler peşrevlerde olduğu gibi ya hanelerin sonlarında onlara bitişik olur ve yahut onlardan ayrı bulundurlar; ayrı bir halde oldukları zaman bazan birinci haneyi teşkil eder veya birinci; ikinci, üçüncü hanelerden sonra gelirler; bitişik olduklarında her hanenin sonunda iştilir; semâlerin özğileri ya temli veya temsiz olurlar.

Lahinlerinde hareket orta, yürükçe, yürük, çok yürük olur; bazan mülâzîmenin ezgisi curcuna veya yürük semaî ile yapılmıştır; Bazı semâlerde usul geçgisi vardır; mesela semaînin ölçüsü aksak semaî iken üçüncü üçüncü hanede yürük semaî ölçüsü kullanılmıştır. Bazı semâlerde terkibi intikal yahut teslim ve bazılarında dolap mevcud olur.

Hususiyet üzere sazsemâlerin şekilleri

Saz semâlerinde dört şekil vardır, sırasıyla bildiriyoruz:

Birinci şekil.— Bu şekilde mülâzime ayrıktır; ekseriya üç bazan dört haneli olur; evvela tekrarlı veya tekrarsız birinci hane; sonra tekrarlı tekrarsız mülâzime cümlesi gelir; onu müteakib ikinci hane ve mülâzime mevcud bulunur; bazı semâlerde üçüncü veya dördüncü hanelerden sonra gelen mülâzime mevcud bulunur; bazı semâlerde üçüncü veya dördüncü hanelerden sonra gelen mülâzime ya yürük semaî ve yahut curcuna usulünde ilk mülâzimeyi taklideder. Bu şekle örnek olarak bestekâri mechul ve takriben (200) senelik evic saz semâsile, Şeyhülislam Esad ef.nin yine (200) seneyi müteâviz bir eseri olan Nuhûft saz semâsini Bestekârlara sunduk:

Evic sazsemâi

Handwritten musical score for two pieces: 'Tali Zinci devrecik' and 'Tali Süncü devrecik'. The score is written on ten staves of five-line systems. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals. The first staff is labeled 'Tali Zinci devrecik' and the second staff is labeled 'Tali Süncü devrecik'. The score includes a key signature change from one flat to two flats (B-flat to E-flat) and a time signature change from 4/4 to 6/4. The piece 'Tali Süncü devrecik' is marked with a tempo of '104' and a 'Yürük semai' (Yürük Sema) section. The score is written in a clear, legible hand, with some corrections and markings visible.

Bu semanın notasında görülmektedir ki Hanelerde üzerleri bağlarla tahdid edilmiş olan öneş ardeş ve onlardan mütehasıl devrelerin teşkil ettiği temli bir eserdir ; birinci hane bir devre ve marbutu olan mülazimede bir devre olmak üzere iki devreli bir cümledir; devreler talî ikişer devreciğe bölünmüşlerdir; ikinci hane iki devreli ; üçüncü hane iki devreli; dördüncü hane beş devreli birer cümledirler; ve devrelerin her birerleri talî devreciklere ayrılmışlardır; şekli heyatı şöyledir :

adet	çimide	devire
1 ^o	ab	2
2 ^o	c b =	2
3 ^o	d b =	2
4 ^o	e b =	5

Mülâzimesi haneye bitişik olan şu gerdaniye saz semaîsini tahlil edecek olursak birinci hanenin, öneş ardeşlerden mütehasıl bir devreli, mülâzimeside bir devreli olmak üzere iki devreli bir cümle olduğu görülmektedir; devreler talî devreciklere de ayrılmıştır; ikinci, üçüncü, dördüncü hanelerin mülâzimeleriyle beraber bünyeleri birinci hanenin ki gibidir; yalnız dördüncü hane mülâzimesinin başında iki ölçülü bir nikrız geçkisi vardır; beşinci hane cürcuna usulünde öneş ardeşlerden mütevellid, mülâzime ile beraber üç devreli bir cümledir; hayalî şeklini remzen şöyle gösteririz:

adet	cümle	devre
1 ^o	a b	2
2 ^o	c b	2
3 ^o	d b	2
4 ^o	e b	2
5 ^o	f b	3

Beyatî Sazsemaî

Isak tanburî

Orta $\text{♩} = 138$
akıcık sermai

§ mülâzime

2

§ 3

Bu beyatt saz somatâlnn birinci Hanesito morbulu mülazimesinin öneş aneşlerden işlenmiş iki devreli bir cümle olduğu görölmektedir; ikinci ve üçüncü haneler üçer devrelidirler; dördüncü hane curcuna usulünde üç devrelidir; mülazimesi sonuna bağlıdır : şu mutalaa ile onun temli bir eser olduğu görölmektedir; onun da Hayatı şeklini şöylece gösteririz :

adet	cümle	devre
1 ^o	a b =	2
2 ^o	c b =	3
3 ^o	d b =	3

Salih dede

1. 126 D 1 *İnci tali devrecik*
Orla 10 *aksak semai*
İnci t. *3üncü t.*
D 2 *mihazime*
2. *İnci tali devrecik* *İnci*
tali *3üncü tali*
3. *İnci tali devrecik* *3üncü*
t. d. *İnci t. d.*
İnci t. d.

adot <small>Perpetuum Mobile</small>	climb <small>Perpetuum Mobile</small>	devre <small>Perpetuum Mobile</small>
1"	a b	2
2"	c b	2
3"	d b	2
4"	e b	3

Üçüncü şekil.— Bu şekildeki cümlelerde birinci hane aynı zamanda mütlazimdir. tekrerrür eder; sonra ikinci hane ve mütlazime ve daha sonra üçüncü hane tekrarlı olarak mevzu' alınırlar; bu şekle örnek olarak Coreinin Uşşak, Osman dedenin Muhiyyersünbüle, Doktor Suphinin Ruhnuvaz sazsemaillerini aşağıya yazdık :

Osman dede nayt

<u>adet</u>	<u>chümle</u>	<u>devre</u>
1 ^a	a b a	3
2 ^o	c a b a	5
3 ^o	d a b a	6

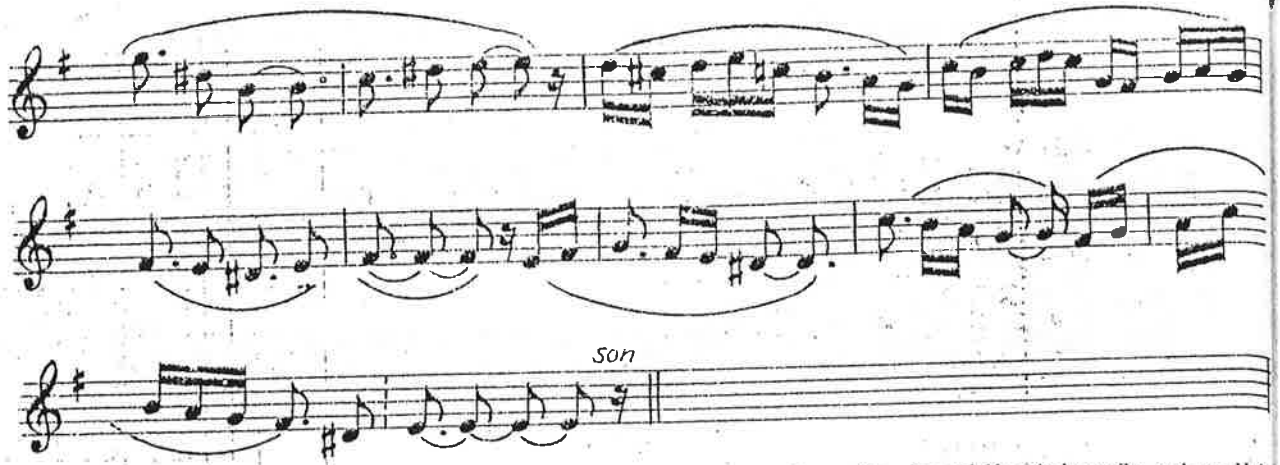
Corci kemañi,

Uşşak semainin birinci hanesi iki devreli olup birinci devre sonda yine gelmiştir. İkinci hane bir devreli olup iki devreli mülazime ile üç devreli olmuştur; üçüncü hane yine bir devreli olup mülazimesi ise yürük semai usulünde baştaki mülazimeyi taklid ederek üç devreli olmuştur; Her devre ise tali iki devrecikten müteşekkildir ve bu tali devreciklerin öneş ardeşlerden işlenmiş bulunduğu görülmektedir:

adet	cümle	devre
1	a b a	8
2	c b a	3
3	a b c	2

[illegible]

(1) Bu Ruhnuz makam Puselik makamının (mi-hüseyinâşiran) üzerinde şeddidir; vaktile bu ismi ben vermiş ve yukarda yazılı sazsemaisini yapmışım. şef makamlarda onu yazılması unutulmuştur.

Ru'nuvaz semaîsinin birinci hanesi aynı zamanda mülazimesidir, tekerrür eder; iki devreli ve onların her birinde ikişer tali devreciklidir; ikinci hane (üç tali devrecikli) bir devreli olup baştaki mülazime ile üç devreli bir cümle olmuştur; üçüncü hane iki devreli yukarki mülazime ile dört devreli olmuştur; dördüncü hanesi circuna usulünde iki devreli olup yine circuna usulünde yukarki mülazimeyi taklidetmiştir : bu esere temli dir deriz; devreler öneş ardeşlerden tereküb etmiştir; hayali şeklini aşağıda yazdık :

adot	cümle	devre
1 ^o	a	2 mükerrer
2 ^o	b a	3
3 ^o	c a	4
4 ^o	d a	4

Dördüncü şekil. — Bu şekil semaîlerde, birinci hanenin ilk devrell kısmından sonra teslim veya terkibi intikal tesmiye edilen bir devreli diğer bir kısım gelir; onu müteakib yine bir devrell bir kısım geldikten sonra ikinci devre tekerrür ederek cümle biter; sonra ikinci haneyi yine ilk hanede olduğu gibi üç devre ta'kib eder; üçüncü hane den sonra yine o üç devre semaî usulünde taklid edilmiş olduğu halde gelir; buna misal olarak Benli Hasan ağanın Rast ve üçüncü Selimin Süzidilara sazsemaîlerini yazdık :

Rast Sazsemaî

Benli Hasan ağa

serhane $\text{♩} = 162$ *tali tinci devrecik* *tali*

Yürük $\text{♩} = 10$ *aksak semaî* *2inci devrecik* *mülazime* *tinci d.*

tali 2inci d. *mülazime* *tinci*

tinci t.a. *2inci t.d.*

ortak hane *tinci t.d.*

Rast semaido devreler bitt ikşer devreciklere bölünmüşlü; evvela birinci devre, sonra teslim, daha sonra mülazime, nihayetle yine teslim gelmiştir; bu eser temeldir; şekli aşağıda yazdık:

adot	cümle	devre
1°	a b c b	= 4
2°	d b c b	= 5
3°	e b c b	= 5

sonra gelmiş olan mülazimenin iki devresi yürük semai ölçüsünü de olup üçüncü devresi yine aksak semai'dir.

Süzidilârâ sazsemai

3üncü Sultan Sellm

Bu Suzıldılarâ semâîsîni şekli yukardaki Rast semâîsînin ki gibidir.

H a v a l a r

Havalar peşrev ve semailer şekillerinde yapılmış eserlerdir ; bunların ezgileri sair eserle göre daha ziyade hafif ve neşat bahstir ; bunlarda ya oynamak için ve yahut dinlemek için yapılmışlardır ; Havalar sofyan, aksak, devritoran, devrihindî, devrirevan, aksak semâî, cürçuna, yürük semâî usullerile ölçülür ; hareketleri yürük, orta ağırca olur. Ona misal olarak bu cildin (12,15,16)ci sahifesinde mûnderic Beyatî Safinaz hanıma taktime ile Muhayyer ve Hicaz havaları ve ikinci cildin (29) (43) (46) (49) üncü yapraklarında yazılı H. Sadettin beyin Dügün evîndesi, Doktor Suphinin Beyatî ve Süzinak Bahariyyelerini ve Hicaz havasını okurlarınıza sunarız. Oyun havaları için Herkde yazılacak olan köçekçeler ve Halk musikisi fasıllarına muraat edile.

A r a n a ğ m e s i

Aranâğmesi umumen şarkıların bir kıtasıdan öbürüne geçilirken mısra'lar arasında ve nadiren başta sekiz, on, on iki ilah ölçülük ve ika'ca şarkının düzülmüne karib ve uygun olarak te'lif edilmiş bir ezgidir ; ona misal olarak birinci cildin (56) (160) (265) ikinci cildin (7) (14) (29) (34) (40) (42) inci sahifelerindeki şarkıların aranağmelerini ve ileride şarkı faslında yazılacak olan aranağmelerini gösteririz.

T a k s i m

Taksim ya sâzende veya hânende tarafından irticalen yapılan ezgilere verilmiş bir isimdir : Aziz üstadım M. Zekâî ef di eskiden taksimın usullu olarak hususile Türkîzarplâ icra edilmiş olduğunu rivayet etmiş idisede arama ve incelememle o rivayet tekakkuk etmemiştir ; Pek kuvvetle zanettiğime göre taksim denilen ölçsüz lahın bu gün olduğu gibi eskidenberi musiki bilmeyen köylü ve şehirli halk arasında bir gazelin usulsuz olarak terrenüm edilmesi adetinden doğmuştur ; taksim isminin o tarzda bir lahne ne zamandan itibaren verildiğini henüz tesbit edemedik ; Şehirlerde müktedir musikiçiler tarafından yapılan bir taksim dikkat kulağıla dinlenüp tahlil edildikte onunda ölçülü olduğu belirir ; şu kadar ki taksimde muhtelif ölçüler veya düzümler çok serbest bir halde birbirlerine karıştırılmıştır ; ve onda bayım ve sukûtlar çok kullanılır ; Taksimler, her makamdan terrenüm edilir ; evvela başlangıç, sonra meyân ve nihayetle kalınık üzre üç devreye ayrılabilir ; meyanda yakın makamlara geçgiler yapılır ; taksimlerde hareket kendisinden evvel veya sonra çalınacak ve okunacak eserlere göre orla, ağır veya yürük olur.

Taksim fasla başlamazdan evvel bir saz tarafından icra edilip sonra peşrove girilir ; ba'zan fasıl ortasında bir saz ve yahut bir hanende tarafından bir gazelle beraber okunur ; nadiren faslın sonunda bir sesle ve Mevlevîhanele de ayinîşerîfin nihayetinde neyle taksim yapılır idi.

Seğâh taksim

Dr. Suphi

Çok ağır ♩. 50

ra len ka do

ra len len do

Söz musikisi

Söz musikisi güfteli eserlere tahsis edilmiş olan ikinci sınıfın ismidir; buda dinî ve gayrî dinî olmak üzere tali iki sınıfa ayrılmıştır.

Dinî musiki

Dinî musiki bütünüle cami ve tekkelerde ibadet esnasında, Hatib'müezzîn ve zâkirler ve ba'zan halk taraflarından okunmuş olan muhtelif ilahî eserlerini havâidır: ilahî, dinî musiki eserlerine nam (1) bir ismidir ki onlar zahidane veya mütesavvihanе sözleri havâ şiirlerle Cenab Haktan tazarru ve niyaz etmek ve onun kemallerini zikretmek, Peygamberimiz ef'dimiz hazretlerinin güzel vasıflarını söylemek ve ondan şafaat dilmeye hadim eserlerdir. ilahî unvanı ismi tahtında bulunan eserlerimiz, na'tî şerifler, Duraklar, Salâtlar, Bayram tekbirleri, Tesbihler, Tevşibler, Şuuller, Cumburlar, ilahîler, Mevlidi şerifler M'iraciyyeler ve mersiyyeler dir; onların sırasıyla aşağıda tarif ve tevsiflerini yaptık ve her birlerine misal olarak en güzel parçaları karîrlerimize sunduk.

ilahî na'tî şerif

Na'tî şerif, Peygamberimiz ef'dimiz hazretlerinin güzel vasıflarını türkçe, arabca, parsça şiirlerle bildiren ve muhtelif makamlarda bestelenen dinî eserlerdir; bunlar pek dindaranâ hisleri hamil nagmelerle Hazret-i Resulün âlî vasıflarını tebligelmektedir. Na'tler cami'lerde namazdan evvel bir naithan, tekkelerde zikir fasıllarında bir zakir tarafından yalnız oldrak ferennüm olunurdu. Na'tlerin ezgileri müterennimdir; onlar durak evferi ve Türkîzarb usullerile ölçülmüştürler; Hareketler orta, ağırca, ağırdır; bir kişi tarafından okunması, türkîzarb, durak evferile ölçülmüş olmaları, hareketlerinin ağırca, ağır olmalarıla diğer ilahîlerden temeyyüz ederler; güfteleri ekseriya meşhur mütesavvife ve şâirlerimizin şiirlerinden seçilir; güfteler nadiren mensur olur.

Na'tlerin şiiri ekseri dört mıs'rlı, beş hatta oniki olduğunda vakı'dır; mevcut na'tlere göre onların üç veya dört şekli vardır: Na'tlere örnek olmak üzere birinci ve ikinci cildlerde yazılı olan Hisar ve Rast na'tlerden başka, Hatib zakiri Hasan ef dinin arabî ibâreli Irak makamındaki çok belig na'tile bestekârları mechul Hüseyinî ve Acem na'tlerle Türk müzikisini süsledik.

Irak Na'tî şerif

Hatib zakiri Hasan ef (a)

(B) 2inci devre (C)
sey — yi dil ve ra — ve se ne di

di — dil — fu ka ra

ra — ra — ra — ra

ra — Fa ti hil bab

bab — bi se fa — fa — a ti —

ye — ye — yev — me li ki

ya — ya — ya — ya — yam

yam — ka — ika — me a

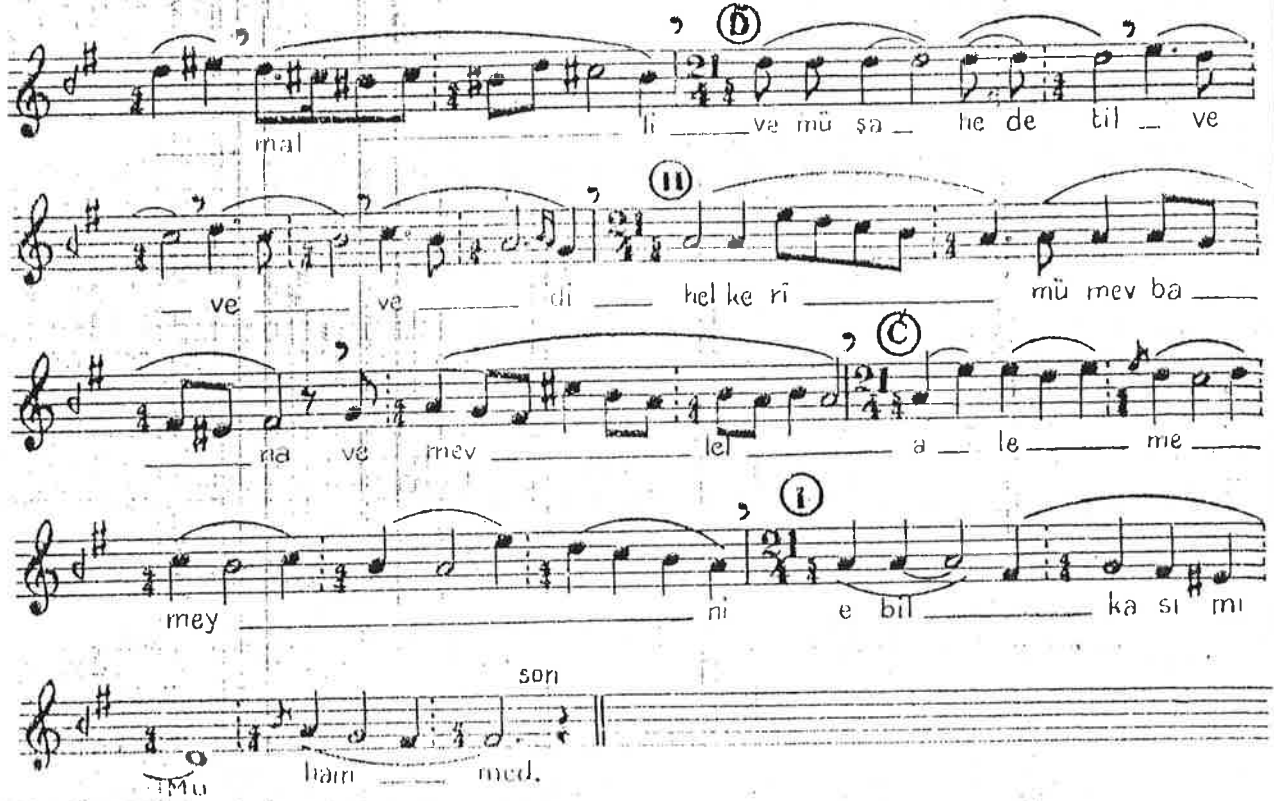
na — nam — mu — na —

na — nam — nam

nam — el — mü kar re bü — la co

na bi Rab bir Ra hi — him

vel mü ser re fü bi mu la la a — til co ma

Na'tin nutkî şerifi

Allahümme salli alâ Seyyidil verâ
ve sene dil fukarâ : Fâtihi babışşefaati
yevmel kıyam : kâidil enam ; Elmukarrabi
ila cenabı Rabbir Rahim ; vel Müşerrefi
bimutâlaatil Cemal ; ve müşâhedetil
vechil kerimi, Mevlanâ ve mevlel
âlemeyni ebil Kasım Muhammed.
(sallallâhü aleyhi ve sellen)

Na'tin türkçeye tercemesi

Ya Rab ; cihanın Seyyidi, muhdacinin İsti-
nadgâhı, ahiret gününde şefa'at kapısının
Açıcısı, nasın Rehberi, cenabı Rabbı Rahi-
min' mukarrebî, bulunan ; Cemalî temâşâ
ve Vechikerimi rü'yet ile Müşerref olan
Efendimiz ve iki cihanın efendisi ebül Ka-
sım Muhammede salâteyle.

Bu çok dindârâne hisleri hamil olan güzel na't tahlil etmek istenilirse evvel emirde (allahümme) den (fatihî bab)a kadar üç dört nevi unsurların terki'bi etmiş olduğu beş devreli birinci cümle mevki almıştır ; (fatihî bab) dan (kâidil enam) a dek môtifleri ilk cümleden cüzî değişik yine beş devreli ikinci cümle gelmiştir ; (kaidil enam) dan (elmukarrebî) ye kadar üç devreli bir cümle vardır ; (el müşerref) ten ve (müşahede) yedek cüzî değişmeli iki devre ile (müşahede) den nihâyetine kadar dört devreli olmak üzere altı devreli bir cümle ki mecmuu muhtelif dört cümleden müteşekkildir ; şeklini şu surette gösterebiliriz :

adet	cümle	devre
1°	A =	a+b+c+d+e = 5
2°	A' =	a+f+c+d+é = 5
3°	G =	h+i+d+é = 3
4°	G' =	g+g+d+H+c+i = 6

- (1) Usküdar, Selim ağa kütübhanesi Hüdayî şeyhlerinden Ruşen ef. dinin vakf etmiş olduğu (11) no.lu mecmuasında, dinî eserlerin üstlerine, ilahî'i meydan, ilahî'i cumhur diye serlavhalar yazılmış olmasından, ilahînin dinî eserlere verilmiş umumî bir isim olduğu tezahür etmiştir.
- (a) Arab ibareli na'ti şerifin nutkunun mürettibi Hasan ef. olduğunu kuvvetle zannediyoruz. Irak, acem, Huseynî na'ti şerifler H. Sadettin Beyin muavenetile tarafımdan onarılaraq ölçülerine sokulmuş ve bu suretle güzel asılları musikicilerin tetkik nazarlarına sunulmuştur.

Acem Na't

Ağırca
Durak
evferi

$\text{♩} = 100$ A

dost Yi ne dil na ti ni söy yü ler
ne noksan re ca hi na

Mu ha ham med
Mu ha ham med

A di lü can mil ki ni söy yü ler
bu nus ri ye se fa at ti ya

mu ha ham med
mu ha ham med

ca

nim ca ni mi ca nim

nim

a man

e fen dim Muhammed hu

Beste ve güftekarları meçhul olan bu na'tın şî'ri dört mısra'lı bir kıtaa olup yalnız iki mısra'ı bestelidir; diğer iki mısra'da aynı ezgile okunur; bu ezgiye temli diyebiliriz: birbirlerine benzer ve yakın çiçeklerden terekkeb eden birinci ve ikinci mısra'ların lahul iki devreli bir cümledir; sonunda (canım canım) güfteli ve iki devreli mülazime cümlesi gelir: bu suretle eser iki cümleden ibaret olur; şîrin diğer iki mısra'ı aynı beste ile okununca tokerrürün hasıl olduğu tenazur husul bulunmuş olur. Hayatı şekli şurada gösterdik:

güfte Niyazî misrî

yine dil na'tini söyler Muhammed;
dilücan milkini toylar Muhammed;
Ne noksan ire câhına kılursan;
Bu misriya şefa'at ya Muhammed;
canım, canım, canım, aman
efendim Muhammed.

adet	cümle	devre
1 =	A =	2
2 =	B =	3

Hüseyinî Na't

ŞİİR : Bursali İsmail Hakkı

Ağırca

100

A

İncü d.

Dr.

İncü d.

Durak dostu Yü zün den ni o ku nu
evleri Sö zün den ni ah zo lu
3üncü d. A yak lar ni da ko ma

nur se seb
lur fe fey
ma lu lut

4ncü d.

al me sa ni
zi ma a ni
fey le a ni

ya Re su lah
ya Re su lah
ya Ru su lah

B

lah lah lah
dost i riş di dir

ru ru ru zi mah

şe şer de

Ha kı ya fir

dev si a la ya

Bu Hüseyinî na'tın birinci mısraı birbirlerine yakın unsurlardan mürekkep beş devreli bir cümledir; ikinci mısra aynı ezgile tekerrür, meyanhane olan üçüncü mısraın ezgisinde Şehnaz geçiş yapılmıştır, beş devrelidir; dördüncü mısraı birinci mısraın labindeadır.

	<u>adet</u>	<u>cümle</u>	<u>devre</u>
remzen gösteririz;	1°	A	5 mükerrer
	2°	B	5
	3°	A	5

Yukarda notalı misallerile gösterdiğimiz üç şekilden başka (1) A (2) B (3) C (4) B şeklinde dahi bestelennmiş olan na'îler vardır. Ona misal olarak ileride Bostekârlar faslında dere edilecek olan Mahur na'î'ye bakınız.

Bu şekillerden ma'da ikinci cildin (50) inci sahifasında notası yazılı İtrının büyük ve enfes na'tinin şekil ileride tarif ve tavsiflerini yapacağımız ayını şerif ve mi'racyeyol şerifinin özğillerinde olduğu gibi çok karışıktır; onun şeklinin mutalaasına koyulunca görürüz ki on iki mısra'lı olan güftesi ikişer mısralı altı beyte bölünmüş ve her kıtanın baş ve sonunda (ya hazreti Mevlâna, ya Mevlânâ, hak dost, ya Veliyy Allah, ya tabibelkulûb) gibi güfte terennümünün ilâvesile ikişer mısra dördere veya altışara iblâğ edilerek şekillerin husule gelmelerine vasıta olmuşlardır.

Şekil muayyen lahinli devre ve ya cümlelerin hususî bir tertibinden hasıl olan hey'el olduğuna göre na'tin dahillî bünyesi için onun kıtalarına nazaran yapılmış olan şekillerin mutalaasıyla beraber onların bir mecmûu vahid teşkil etmiş olduklarını tetkik edeceğiz; aşağıda yaptığımız tahlilde na'tin münferiden beş kıtasında beş şekil mevcut isede ve lakin kıtaların lahinlerinde bulunan cümlelerden bazıların ve hususile sonlarındaki mülahazmelerle lahin cümlelerin ya cüzi değişiklikle ve yahut aynen na'tin lahininde mevki almış olmaları o şekillerin beyinde irtibatı temin ile eserde bir vahdet husule getirmiştir; Elhasıl eserin lehni bir bütün demet olup onda muhtelif şekiller pek mahirâne bir surette birbirlerine bağlanmışlardır: Na'tin ezğisinde kullanılmış olan unsur ve unsur zümrelerinin teşkil ettikleri temler düzümce az farklarla ekseriya birbirlerinin aynı iselerde makam cihetinden mensub, yakın ve uzak makamlara geçkilerin yapılmış olmaları esere bütün canlılığını vermiştir; işte aşağıda na'tin şekillerini gösterdik:

Na't güftesinin ilk dört mısra' terennümleriyle beraber altılı olarak şu şekildedeki lahinlerle Rast makamında ezgilenmiştir.

1	ya hazreti Mevlâna hak dost	A
2	ya habibb Allah Resûli haliki yekta tüyi	B
3	Bergüzini zül Celâli pâkü bihemita tüyi	C
4	Dost Sultanım	D
5	Nâzenini hazreti hak sadrı bedri Kâinat	B
6	Nûri çeşmi enbiya çeşmi çeşme ma tüyi	D'E'D
7	ya Mevlâna hak dost	A'

Yedinci sekizinci mısra'ların terennümleriyle beraber ezgisi evvela Nişabur, sonra İsfahan, yine Nişabur, Nevada Rast, Nişabur makamlarını geçerek Rast ile kalmıştır; şeklini aşağıda yazdık:

1	Sultanım, mahbubimem, dost	H K I
2	ya Resul Allah tûdanî ümmetâned âcizend	M
3	Rehinümayi acizânî bi serû bi pa tüyi	M'
4	Hak dost	D

Bundan sonra beşinci altıncı mısra'lar baş ve sonunda terennümleriyle beraber, evvela Rast, sonra Penç Kâhi Zâid, Hüseyinî, Nevada Rast geçgileriyle yine Rastta karar eden bir ezgi ile bestelenmiş olup şekili şu vechiledir:

1	Sultanım	F
2	Der şebi mi'rac bûde Cebreil ender rikâb	I J
3	Pâ nihâde ber seri nüh, künbedi hadra tüyi	G E D
4	ya Mevlâna hak dost	A'

Dokuzuncu, onuncu mısralar ve terennümleri ezgilerinin şekli şöyledir:

1	Dost, Sultanım	N
2	Servibostânî Risâlet, nevbahâri ma' rifet	S
3	Gülbünü bağı şeriat, bülbülü balâ tüyi	E'D
4	Ya Veliyy Allah dost	S'

On birinci ve on ikinci mısra'lar ve terennümleri Rast, Uşşak, Rast, Yegah, Rast makamlarıyla ezgilenmiştir; şekili şöyledir:

1	Şemsi Tebrizî kîdared na'ti Peygan-ber ziber	E'D'
2	Mustafâ vü mücetebâan seyyidi a'la tüyt	E''D
3	ya tabibel kulûb	E'D
4	ya Veliyy Allah, dost	B'A''

[İkinci cilt 5inci sahifadaki na'ti mutalaa ediniz]

ilâhî Durak

İlahî Duraklar, tekkelerde zikir fasıllarında zikirler tarafından terennüm olunmuş olan ilâhî parçalarıdır; gûfteleri bermu'tad mütesavvifelerin atürkce ilâhî şiirlerinden seçilmiştir; mazmunları Allahın büyüklük, kudret ilah vasıflarını ve feillerini mütesavvifane bildirir; Duraklar her makamdan ezgilenmiş ve yalnız durakevferi usulile ölçülmüşlerdir; Durakların na'lerden farkı gûfteleri mevzu'larının zâti bariye mahsus olmalarıdır; üslub ve hareketçe na'lerden başka bir farkları yoktur; Durakların şekilleri na'lerde olduğu gibidir; ona nümüne olarak Dede Ali şîrûgânî nin Acem, Çalâkzade şeyh Mustafanın Rast duraklarını musikicilere sunduk :

Acem Durak

beste · Dede Ali şîrûgânî

Ağırca *J. 100* (A) 1inci d.

Durak evferi dost ten de ca nım
her ki şı ye

2inci d.

can da ca na
ken di den ak

3üncü d.

nim dir Al lah hu hu
reb o lan za za za

4üncü d.

hu hu hu hu di
za za za za ti

(B) 1inci d.

yen dil de sır
dir ey ni ya

ri rim ser de süb
zi dil de mih

3üncü d.

ha nim dir Al
ma nim dir Al

4üncü d.

lah hu hu hu
lah hu hu hu

hu hu hu di di
yen yen ma bu düm
düm dü dü
düm ma ki
düm Sul ta rum
A Al lah

1inci d.
2inci d.
3üncü d.
4üncü d.
5inci d.

ğüfte : Niyazî mısırî

Durağın ğ ü f t e s i

Tende canım canda cananımdır Allah hû diyen; her kişiye kendiden akrebolan olan kendi zatidir;
Dilde sırrım serde Subhanımdır Allah hû diyen; Ey Niyazi dilde mihnanımdır Allah hû diyen;

Ma'budüm Maksudum, sultanım Allah.

Bu durağım bünyesini incelersek, dört misra'lı bir şiir kıtasının birinci misra'ı birbirlerine yakın ve benzer müflerle bezenmiş bir cümle olup ikinci misra'da başka bir lahitle okunmuş ve her ikisinde beşer devredir, sonra (ma'budüm ila) müflazimesine geçmiştir ve bu müflazime cümlesinde yine beş devredir; diğer iki misra'da aynı lahitle okunmuştur.

Şeklini şöylece yazdık :

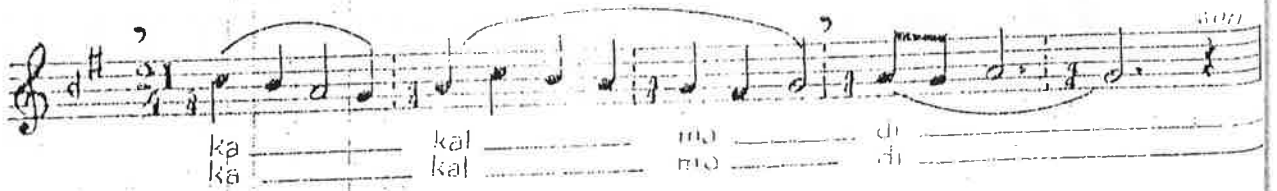
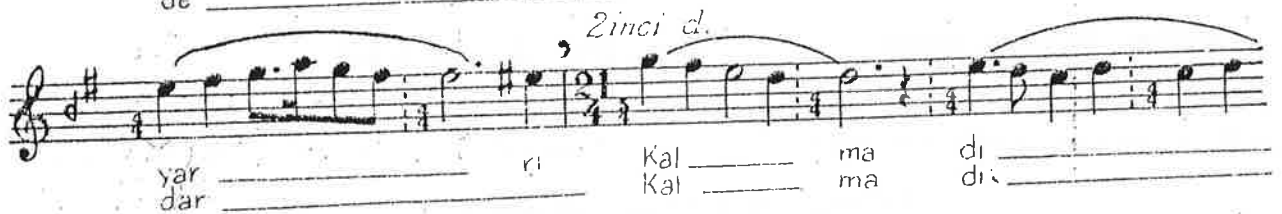
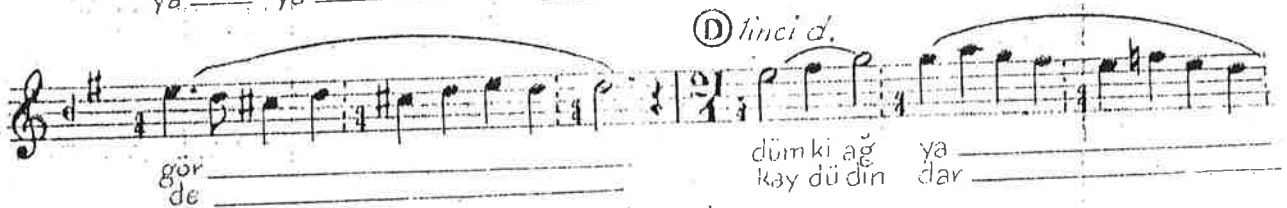
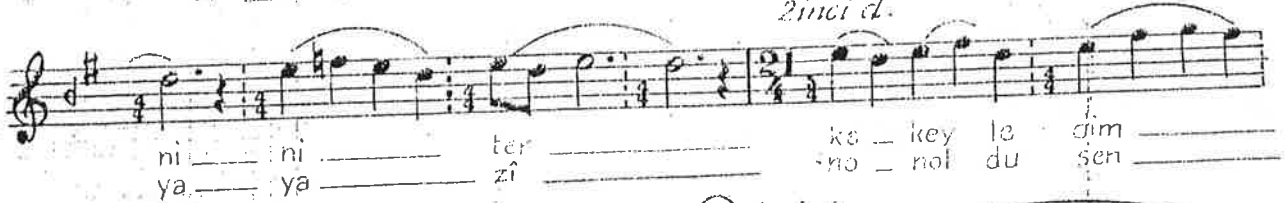
adet	cümle	devre
1 ^o	a =	5
2 ^o	b =	5
3 ^o	c =	5

Rast durak

Beste : çalâkzade şeyh Mustafa

Dost Ben sa mi dır
Din di ya net

1inci d.

Bu duranın bñnyesi şu vechiledir: dört mısra'lı bir şür kitaasının yalnız iki mısra'ı besteltdir: Birinci mısra rast makamında ve birbirlerine yakın ve benzer unsurlarla işlenmiş iki ufak cümleden müteşekkil bir tahim cümlesidir; cümlecikler ikişer devrelidir ikinci mısraın lahnide evvela nevada Rast sonra yi mevkiinde Rast ve daha sonra Acemli Rast geçği yapılmış iki cümle vardır, her bir cümle ikişer devreli ikişer cümlecikten mürekeptir: sonda ki cümlecik lik mısra'lahninin sonundaki devre nin aynıdır; bu duranın şeklini şu vechile gösterebiliriz:

	adet	cümle	cümlecik	devre
1{	a	=	a b	= 2+2-4
2{	c	=	c d	= 2+2-4
	e	=	e b	= 2+2-4

Duragin ğuftesi

Ben sınırđm alem iĝre hiĝ bana yar. kalmadı; Din diyanet adeti şöhret kamu verdi ele;
Ben beni terk eyledim gördüm ki aĝyar kalmadı; Ey Niyazi noldü sende kaydü dindar kalmadı

Niyazlı mısri

Salât

Salât ismi Efendimiz hazretlerine cenâbı Rabbı rahîmden rahmet ü selam duasını havî olan dînî eserlere tahsis edilmiştir; onların nutkı şerifleri arabca ve mensurdur; ezgileri muhtelif makamlardan yapılmış ve durakevferi usulile ölçülmüştür; Hareketleri ağırca, ağırdır; üslubları na't ve durakların küler ğibidir; na't ve duraklardan farkları yalnızca Efendimize salat ü selâmı mübeyyin olmalarıdır.

Salâtlar, Saba salâtı, Cuma ve Bayram salâtı, salâtı ümmiyyedir; daha başka salatlar yapılmışsada gaybolmuştur

Saba sabâtı, sabah namazından evvel minarelerde ğüzel sesli ve karşılıklı iki müezzin tarafından okunur idi, pek belîğ ve enfes olan saba salâtının nota ve nutkı şerifini aşağıya dere ettik:

Dilkeş haveran Saba salâtı beste Hatib Zakiri Hasan ef.

Ağır $\text{♩} = 80$ (A) 1inci d.

Durak evferi Es se lâ ... lü ves se lâ

(B) 2inci d.

mü a le le ley

(C) 3üncü d.

ke ya sey yi di na ya re su lat la

(D) 4üncü d.

lah Al la la

Nutku şerifi

Essalât ü vesselam ü aleyke ya Seyyidinâ
ya Resul Allah;
Essalât ü vesselâm ü aleyke ya Seyyidinâ
ya Habib Allrâ;
Essalât ü vesselâm ü aleyke ya Seyyidinâ
ya Nebi Allah

Essalâtü vesselâmü aleyke ya Seyyidinâ
ya hayre halkillâh
Essalâtü vesselâmü aleyke ya Seyyidinâ
ya nûri arşillâh
Allâh, Allâh, Allâh, Mevlâ, Hû.

Saba aflatının planını incelersek motifleri ekseri birbirine benzeyen altı devreli cümlelerin bir sürüsünden ibaret olduğu görülür : şeklini söyle gösterebiliriz :

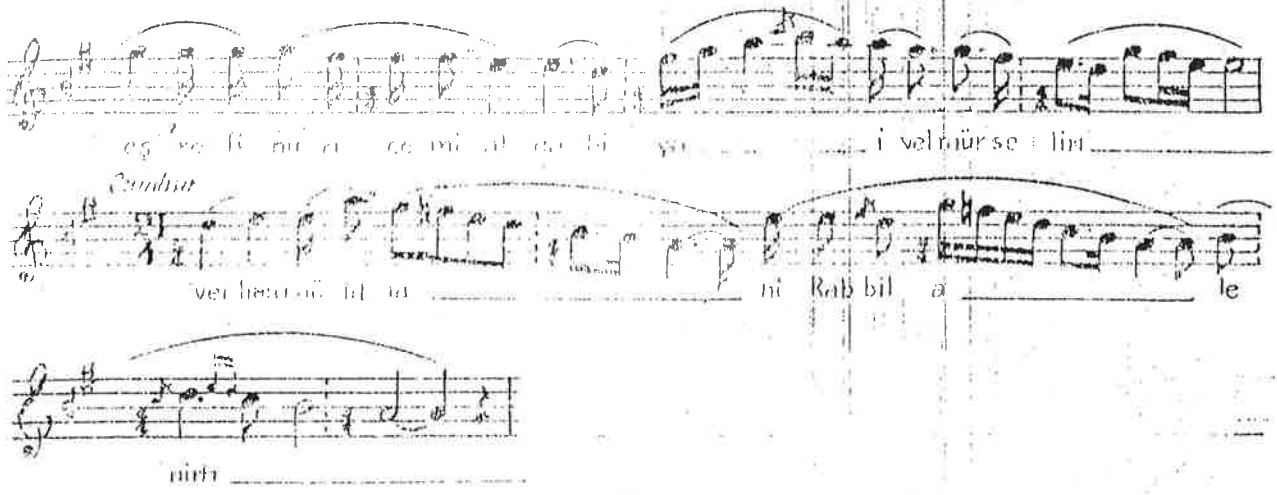
devre

1 A 2 B 3 A' 4 B' 5 C 6 D

Hüseyinî Cenaze Salâtı

beste Halib Zakiri Hasan ef.

(yolda bir kişi tarafından) **nutki şerifi** (definden ve öşrü şeriften sonra bir kişi tarafından)

Lâilâhe ill'Allah, vahdehû lâ şerike leh,
ve lâ nazire leh, Muhammedün eminvll Ali
hakkan ve sâdikan, Allâhümme salli
alâ seyyidina Muhammedin ve alâ,
(cumhur tarafından)
ve alâ âli Muhammed.

Ve salli ve sellim alâ esadi ve eşrefi nûri cemial
cubiyâi vel mürselin :
(cumhur tarafından)
Velhamdül Rabbil alemin.

Cenâze salatının lahır ekseri yerlerinde birbirlerine karış çöceklerden işlenmiş boş devreden mürekkeb bir cümle olup, cenâzenin kabre defninden sonra da iki devrelik bir cümlecikten ibarettir ; cenâze salâtı alay esnasında kabre kadar evvela bir kişi sonra dua cumhur tarafından yüksek sesle okunur idi ; ve cenâzenin defninden sonra evvela bir kişi ve onu müteakib cumhur tarafından iki cümlecik terrenüm edilirdi ; hayalî şeklini şöylece yazabiliriz :

adet	cümle	devre
1°	A	5
2°	b	2

Beyati Bayram Salâtı

bestekârî : Hatib Hassan ef.

1.º cumhur - 1inci d.

Cok ağır

durarak evferi

Ya — Me vi la — Al la — hı

bir kişi - 2inci d.

ley — sel i dü li men le bi sel ce di — dü —

3üncü d.

in ne nel dü li men ha fe mi nel va i — dü

bir kişi 1inci d.

ve sal li ve sel lim a la es a di ve eş re fi nû ri ce mî

4.º cumhur 2. d.

al en bi ya — i vel mür se lin. — Vel ham dü lü

Son

la — bi Rab — la la — mür —

Bayram, ve Cuma salâhı namları verilmiş olan bu güzel ezgi biri üç öbüründe iki devrîli iki cümlelerin bir sürüsünden ibarettir; bu eser Bayram ve Cum'a namazlarından evvel, cami içindeki müezzîn mahfilinde baştaki (ya Mevla) yi cumhur okur sonra bir müezzîn (leysel ilah) den bir cümle, onu müteakib yine Cumhur (ya Mevla) ve bir müezzîn diğer cümleyi okurlar. (Nasrûn ilah). yi bir müezzîn şifâhen halka söyler; ve bundan sonra yine bir müezzîn (ve sellim illahı) yi terrenüm eder ve cumhurren müezzînler (velhamdû ilahı) okuyarak bitirirler.

Bayram salâtinın nutki şerefi

ya Mevlâ Allah

(cumhur tarafından)

(bir kişi tarafından)

Leysel idü limen lebisel cedit;
 Innemel idü limen hafe mişel vaîd;
 Leysel idü limen rekebel mâtâya;
 Innemel idü limen terêkel hataya;

Leysel idü limen basutal bisat ;
 Innemel idü limen tecâvze alessirât ;
 Leysel idü limen tezeyyenb hîzinettiddünya ;
 Innemel idü limen tezevvede bizâdittekvâ ;
 Leysel idü limen nazara envâ il elvan ;
 Innemel idü limen nazara cemalir Rahman

(bir müezzin tarafından okunan duâ) :

İnnallâhu yağfirüzzünûbe cernân ;
İnnehu Hüvel Gafûrur Rahim ;
Ve lînen Huse makame Rabbuhu cennetan ;
Febieyyi alâi Rabbüküma tûkezziban.

Inne haza lehüvel belâgûl mübin ;
Ve fededeynahüm bizebhin azim.

Kurban Bayramlarında şu duada yukarıdakine ilâve olunur :

Sümme liyakdû tefesehüm velyûfû nüzûrehüm velyetûfû bilbeytilatik; azzimju dahayaâkum feinnehâ alessirâti matâvaküm.

(Ve yine bir müezzin :

(Ve sallı ve sellim alâ es'adi ve eşrefi nûrı cemal enbiyâi vel mürselin)

ezgisfle terrentim eder ; ue (müezzinler cümhuren (Velhamdü lillahi Rabbii alemin)

şakılayarak bitirirler.

Bayram salatının şeklini şu vechile gösterebiliriz :

cümle	deve
1 ^o a ==	3
2 ^o b ==	2

Irak Bayram tekbiri bestekârî: Halîb zakîrî Hasan ef.

Yukarıda notaları yazılı Acem, Raşı duraklarla, Saba ve cenaze salatları Muhibbim H. Sadettin beyin yardımı ile onarılıp usulüne sokulmuş ve bu vecdile güzelliklerle meydana çıkarılmışdır; asılları ırca ettiğimize küniz; Cenaze salatının Bestekârında Şair Dâinin şadeti ve diğer eserleri üslublarını benzerliği sebebile hüsn efdi olduğunu katiyete yakın hüküm ediyoruz.

Hassaten Kurban Bayramı namazından evvel ara sıra duruşlarla umum halk tarafından müleddid defnalar camilerde okunan eserdir ki ma'nası her vechile Cenabı Hakki büyütmekdir; bu eser iki devreli bir cümle olup pek belîğ ve ruhanîdir.

Tekbirin nutkı şerifi

Allâhü ekber Allâhü ekber,
İlâ ilâhe ill Allâh;
Vallî Âhü ekber, Allâhü ekber
ve illî Âhü hamd.

tercemesi

Allâh ekberdir, Allâh ekber;
Allâhtan başka ilâh yoktur;
Kasemedir ki Allâh ekberdir;
Allâh ekber; ve Allâh için
Hamd gerektir.

Salâtı ümmiyye ikinci cildin 5ci satıfında münderiçtir; bu eser mevlidi şerif kıraati ve sakalı şerif ziyareti esualarında halk tarafından cumhuren pür vecd bir halde okunur idi; Salâtı ümmiyye bir devreli bir cümledir; tekrarlarla okunur.

Tesbihler

Tesbihler, Cenabı Rabbülaleminin mecdü senası için yapılmış, ilâhî eserlerdir ki biri Şehri Ramazan şerifte ve sair mübarek gecelerde sabaha doğru müezzinler tarafından minarelerde okunan (Temcid ve münacât) olup diğeri namazlardan sonra tesbih resmîne ait (mabfel sürmesi) dir; sair tesbihlerde yapılmış isede, çoğu unutulmuş elimizde bu ikisi kalmıştır.

Irak Temcid ve münacat Bestekârı Halîb zakîrî Hasan ef.

Çok ağır *durak evleri* *7. devre* *66 bir müezzin tarafından* (A)

Ya — haz re ti — Mev la — la —

2. devre (B)

Mev le — du — va — li — en — tel ka — ri mül Bâk — ve en — ter Ra —

(C)

hi — mu — ya — Al — la — hi —

bir müezzin (D)

en — tel — le — te — ler rel — te — bil — fad li — vel — ke — re —

(E)

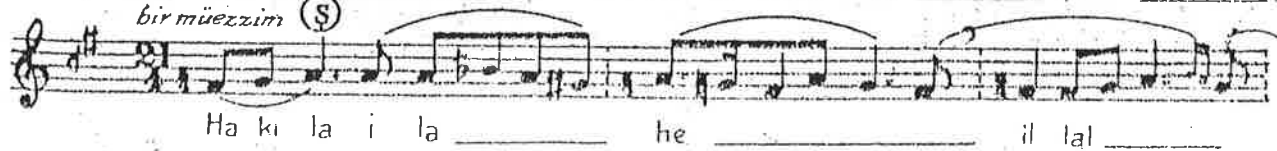
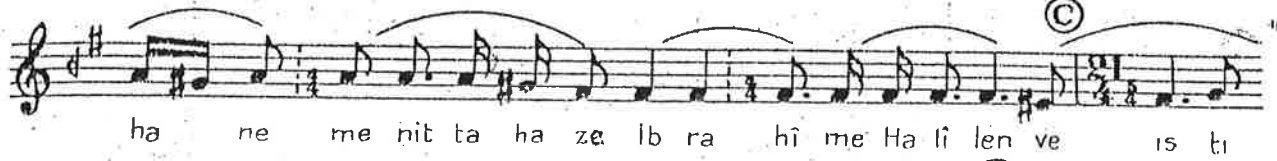
mi — vel — u — la — la —

cumhur (F) *bir müezzin* (G)

ya — Rah ma — man — I — la —

hün va — hi dün — Rab hün — te — la — hü val la — hü Re di ul —

Hak kul u la la
 cumhur
 ya Men ha nan
 bir müezzin
 le a la za tu hu len ma le cel la ri nel
 gay bi i lel ay ni fe cel la la
 ya Men ha nan
 bir müezzin
 süb ha ne men ta be a la A deme ba de ma a
 sa fec le ba hü Rabbü hu ve re fa a i les se ma
 va til u la la
 cumhur
 ya Sub ha nan
 bir müezzin
 süb ha ne men en ca Nu han il les se fi ne ti ve es ha bi
 hi süb ha ne men er se le Mü sa i la Fir av ni
 bil a sa s

cumhur

ek ber vah de hu lâ şe ri ke leh le hül mül kü ye le hül

son

ham dü ve hü ve a la lül li şey'in ka dir

Çok ağır *Solyan* *cumhur*

ya ya la ti fu ya ka fi

ya ya Ha fi zu ya Şa fi ya Ke ri

mü ya Al lah Ba ki ya ya Ra hi mü

J=56 *bir kişi* *diğer bir kişi*

en te Al lal la i la he il la la hi e lâ in nü

J=56 *cumhur*

ev li ya al lah la hav fün a ley himi ve la

J=56 *bir kişi*

hüm yah ze nun a min a min a min a min

J=56 *cumhur*

vel ham dü lil la hi Rabbi la

son

le min

Nutku şerifi

Duâ (cumhur)

Allahümme entesellam ve minkesselam ve ileyke yeudüsselam; fehayyina Rabbüna fisse-lam ve edhilna daresselam; tebârekte Rabbenâ ve teâleyte lek el hamdü zel Celâli vel ikram.

Ayetel kürsî (cumhur)

Eûzü bill Ahi mineş şeytânirracim, bismill Ahir Ralunanir Rahim; Allâhü lâ ilâhe illa Hüvel Hayyül Kayyûmü; lâ te'huzühü sinetün ve la nevm, lehû ma fissema vâti ve mâ fil ardi, men zellezî yeşfau indehü illa biiznih (bir kişi)
ya, lemü mâ heyne eydihim ve ma halfehüm ve lâ yühitüne bişeyin min ilnühî illâ bima şâ; (cumhur)
vesia kürsiyyü hüssemavâti vel ardi ve la yeûduhü hıfzihümâ ve Hüvel Aliyyül Azim.

Tesbihler

- (1) Sübhan Allah. (bir kişi sekiz defa okur).
- (2) Sübhan Allah. (cumhur on kerre terennüm eder).
- (3) Allâhü ekber. (bir kişi üç defa şakılar).
- (4) Allâhü ekber. (cumhur yedi kerre terennüm eder).
- (5) Lâ ilâhe illâ Allâhü ekber vahledü la şerike leh (bir müezzîn tarafından).
- (6) Lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şeyin kadir (cumhur tarafından).

İlahî

(cumhuren)
ya Latifü ya Kâfi ; ya Halîzu ya Şafî (3 defa tekrar edilecek).
ya Kerîmü ya Allah Baki ; ya Rahîmü ente Allâh.

Duâ

(bir müezzîn)
Lâ ilâhe illâ Allâh ; elâ inne evliya Allah.
(cumhur)
Lâ havfun aleyhim ve lâ hüüm yahzenün.
(bir müezzîn)
Amin, amin, amin, amin
(cumhur)
Velhamdülilâhî Rabbil âlemîn.

Saba makamında ezgilenmiş olan Mahfelsürmesi, başta bir duâ, sonra ayetel kürsî, onu müteakib tesbihler, ve ilahî, nihayetle yine duâ olmak üzere beş kısımdan mürekkebtir:

(a) Duâ (yüdüsselam) a kadar bir devreli bir cümle, ondan sonra (dârüsselam) adek bir ve (velikram)a kadar iki devreli iki cümle vardır ; onu şöyle gösteririz : (1) a = 1 (2) b = 2. Bu duâyâ intizamsızlıklarla beraber iki cümleden terrekübâtmiş diyebiliriz.

(b) Âyetel kürsînin başındaki (eîzü besmele) bir devreli bir cümledir ; (âyetel kürsî) nin başından (ve lâ nevme) ve ondan (illâ biiznih) eden iki devreden müteşekkil bir cümle ; sonra (bi mâ şa) adek bir ve sonundaki (sübhamallah)a kadarda bir devreli olmak üzere iki devreli bir cümle mevcuttur ; devreler pek mütebellir olmadıkları için cümleleri şöyle yazabiliriz : (1) A = 2 (2) B = 2 (3) C = 2.

(c) Tesbihler, bir müezzînin okuduğu (subhanallah) ların dördüncüsünün sonunda bir devre, onuncusunun nihayetinde bir devre ki ceman bir cümle ; cumhurun terennüm ettiği (subhanallah) lar bir cümle ; bir kişi ile cumhurun okudukları (Allâhü ekber) bir cümle ; sonra bir kişi ve cumhurun terennüm ettikleri iki devreli diğer bir cümle vardır ; şöylece gösterebiliriz : (1) A = 2 (2) B = 2 (3) C = 2 (4) D = 2.

Eserin başından buraya kadar ya birbirlerinin ayı ve ya karibi olan mottif ve mottif grupları glîşi güzel serpilmiştir ; yalnız Subhan Allah ve Allâhü ekberlerde tam muhtelif, serbest ön ve ardeşler kullanılmıştır.

(d) Duğah makamında lahinlenmiş olan ilahî temlidir ; o motif zümrelerinden teşekkül etmiş onş ardeş lerin hasıl ettiği cümlecikten ibaret olup evvela biraz değişiklikle (ya latifü ya kâfi) bir devreli cümle olarak tekerrür ettikten sonra (ya Kerîmü ya Bakî) yine bir devreli cümle halinde terennüm edilmiş ve (ya Rahîmü) baştaki lahinle gelmiştir ; şekli şöyledir : (1) A = 1 (2) B = 1 (3) A = 1.

(e) Duâ da bir müezzîn tarafından okunan (kelime-i tevhîd) ile (elâ evliya Allah) bir ve ondan sonra (lâ hafün) ü nihayetine kadarda biri olmak üzere iki devreli bir cümle ; bunları ta'kîbeden (amin) ler bir ve onu velyiden (velhamdülilâh) yine bir devreli olarak diğer bir cümle mevcuttur ; şeklini şöyle gösteririz : (1) A B = 2 (2) A B = 2.

Mahfelsürmesi ile namazlardan evvel okunan iç ezanının mürettib ve mucidinin 3 üncü Sultan Ahmed zamanında Eyyub Sultan camii baş müezzîni Şeyh Abdulganî gülşenî olduğu muhibbin Nail beyin teharriyatla meydana çıkmıştır ; (Elasaril mecdiyyeti fi menakibil halidiyye) namındaki mecmuada yazılı olduğuna göre Şeyh Abdülganînin sesi ve okuyuşu gayet güzel ve le'sirli olduğu için üçüncü Ahmed her hafta cuma namazı için Eyyub Sultana gidirmiş ; Şeyhin musikiyede vukufu olduğu için eserin bestekârında kendisi olduğunu katıyyetle kabul ettik.

Cahil müezzîn dillerinde bozulmuş olan Mahfelsürmesi bestesinin ölçüsü olan Düyeğe sokarak eseri meydana çıkardığımızdan ötürü mesudüz.

Mahfel sürmesi resmî şu suretle lera edillirdi : bilhassa mübârek günlerde namazlardan sonra yukarıda nota ve güttesinde tamamı yazılı olan mahfelsürmesinin başındaki duâ yı ve ayetel kürsîde (ya le mîl ma hayuo) ya kadar cumhur müezzîmler okurlar ; ondan sonra

Nazım
Nasım (İ)

Rast ilahi

Bestekârı
Şeyhülislam Esud ef.

Orta *Sofyan* $\text{♩} = 70$ (A)

gün ki bil — dir mü'mi ni — nin kal bin da bey —
ni çün iz — zel il me dia — ol ev de ki —
ol ma ib — ho nâ va ki — n dem de — ar

sen (B)

tul — lah var Al lah Al lah bey tul lah var her ne var
Al — lah var Al lah Al lah sir rul lah var
rul — lah var pe lah Al lah sir rul lah var

A demde var a demdenis te Hak ki sen

Çünkü bildin mü'minin kalbinde Loytullah var :
arif odur anın virdinde zikrullah var :
her ne var âdemde var âdemden iste hakkı sen;
olma iblisü şaki âdemde sırrullah var;
Allah, Allah, Allah sırrullah var.

Güfte

Yukarıki nota görüldüğü vechile bu Rast ilâhînin şekli şudur : (1) A mükerrer (2) B (3) A.

Bestekâr : Zekai zade
Hafiz Ahmed ef.

Nikriz ilahî

Güfte
Hüdal Azîz Mahmud ef.

Orta $\text{♩} = 120$ (A) S

muhammed a şı kı lar sa dık lar il
mev la sin dan gay ri ki mi
a — hir yi ne ge B çüp cum le

miş o lun hak dan gel — dim
var ku lun dost dan gel — dim
si va dan dost dan

yi ne hak ka de rim
yi ne ds ta de rim

(B)

hak dan gei dirn yi ne

(C)

hak ka de rim bu cu si kud

si dirn bu cum ya va can

(D)

ya dol dambiri

Aşıklar sadıklar igitmiş olun ;
haktan geldim yine hakka giderim ;
mevlâsından gayri kimi var kulun ;
dosttan geldim yine dosta giderim .

tavûsi kudâidim neçüm yuvadan ;
yad oldum bir iki gün âşınadan ;
âhır yine geçüp cümle sıvadan ;
haktan geldim yine hakka giderim .

Bu ilâhînin kütâsı sekiz mısra'lı olup birinci mısra' (A) devresiz ilâhîle, ikinci mısra' (BB') iki devresiz ilâhîle bir cümle teşkil etmiştir; üçüncü ve dördüncü mısra'lar birinci ve ikinci ilâhînin aynıdır; beşinci altıncı mısra'lar birer devresiz (C ve D) ilâhîleriyle özgülendir ve sonda ki yedinci sekizinci mısra'lar yine (A) ve (BB') ilâhîleriyle bostelenmiştir hayattı pekili şu suretle olur :

- (1) A (2) BB'
(3) A (4) BB'
(5) C (6) D
(7) A (8) BB'

Bu esere temildir diyebiliriz :
çünkü mısra'larda aynı unsur ve
grupları tekrar etmişlerdir .

Beste : Zekât zâde
Hafız Ahmed

Saba ilâhî

Orta

Evsaf

(A)

mu saf fa ey le dil

(B)

lev hin bu ğu nu nu ri

(C)

le cel la dan ce ma

lin ğos te ri Al

(D)

lah çü mir a tı

(E)

mevânehane

mü cel la dan na zar ğa

hı hu da dir

(F)

dil ve li san ma

Güfte

Musaffa eylo dil levhin bugün nûri tecelladan; Nazargâhı ludadır dil, veli samna cudadır dil
Cemalin gösterir Allah çü miratı mücelladan; uçar misli hümadır dil geçer urşi mualladan.

Bu saba ilahının güftesi dört mısra'lı olup her mısra' ikışer devreli birer lahile ezgilenmiştir; şekli şu vechiledir :

- (1) AB
- (2) CD
- (3) EF
- (4) CD

Bestekârî : Mechul

İlâhî Rast

Güfte

Seyyid Nizam oğlu

Güfte

Estagfirullahel Azim mülâyinin işlerine;
gördü suçud eylemedi dilberimin kaşlarına;
Kerim hu, Rahim hu, Mevlam hu, Dâim hu.

Seyyid Nizam oğlu cihan doldu cemâli yarla;
görmediler gözler onu görmedi hiç duşlarına;
Kerim hu, Rahim hu, Mevlam hu, Dâim hu.

İkışer mısra'lı ve sonda söz terennüm ve mülazimeli olan bu ilâhînin şekli şu surettedir:

(1) A A' (2) B B' (3) A" A" A' A"

Beste:

Dellal zade İsmail ef.

ilâhî Acemaşîran

♩ = 104. A

Ağırca

Düyek

a sul lu ta nim sen var
is si nun ni ga ni ni Set tar

B

i ken ya benni ki me yal va
i ken ya benni ki me yal va

C

ra yim hu en te Rab bi en te
ra yim hu en te Rab bi en te

son

has bi ya Ma bud

Güfte

A Sultanım sen var iken;
ya ben kime yalvarayım;
hu ente Rabbi, ente hasbi;
ya Ma'bud

İsmin Gani Settar iken;
ya ben kime yalvarayım;
hu, ente Rabbi, ente hasbi;
ya Ma'bud.

Bu şi'r'in iki mısra'ı ile ona mülazime olan söz terennümünü (1) A (2) B şeklinde ezgilenmiştir.

Beste:

Ali Aşkı bey

Hicaz ilâhî

Güfte:

İbrahim Hakkî Erzurumlu

♩ = 80

Ağır

Sofyan

ya va si al mağ fi ret ha li me sen

A

den me ded ya ba bi kul mer ha mel ha li ma sen

B

den me ded ka po nu gel din ga ruh mak su, dum ey

A

son

Güfte

ya vâsial mağfiret, halime senden meded;
ya Sabıkal merhamet, halime senden meded;
Kapuna geldim garib, maksudüm eyle nasib;
Ente Semial Mücib, halime senden meded.

gayrı kapu bilmezem, sırrı ayan kılmazam;
Kapundan ayrılmazam, halime senden meded;
Hakkıyı red eyleme, yolunu sed eyleme;
lafzını addeyleme, halime senden meded.

Bu cihaz ilâhî temli olup öneş ardeş lerden teşekkül etmiştir şekli: (1) A mukerrer
2) B (8) A dir.

Bahtekâr: meçhul

Rast ilâhî

Nazımı: meçhul (1)

Ağır *Sıyan* *J=72* **(A)**

ne dir de ri din ni

se nin bu ma te min

(B)

hu hay me ded

gö nül no lu dun ah nol

dun ne ağ lar

sin ah hı ah hı

ah hı ah ga min

son meyanhane **(D)**

ne i la cın

yok a ce bi kim

men ne min ne

(1) Bu çok güzel ilâhî muharrem ayının malıdır: tahmînen (200) senelik bir eserdir.

Güfte

Nedir derdin senin matem ne?
gönül noldup ne ağılsın gamın ne?

İlacın yok acab kim merhem ne?
gönül noldun ne ağılsın gamın ne?

Dört mısra'lı olan bu ilâhînin şekli şu vechiledir :

(1)	A	iki devrecikli
(2)	B	üç "
(3)	C	iki "
(4)	B	üç "

Bestekâr:
Tapu müteakidlerinden
Hafız Kemal ef.

Rast Şuul

Güfte
Cenabı Abdülkadir
göylâ-ı

Güfte

Şara'tü bîtevhdillâhi mübecmilen ;
Seahtimü bizzikrîl habîbi mücemmilen ;

Ve eşbedü en nallâhe lâ Rabbe gayrühü ;
tenezzehe an hasrîl ukûli tekemmilen.

Şuul arapça güfteli ilâhîlere verilmiş olan isimdir; şunların çoğu biz Türkler tarafından bestelenmiştir; bu ilâhînin şekli : (1) A (2) B (3) C (4) B dir.

Ayınî şerif

Tarîf ve tavsîfî, şekilleri — Ayınî şerif ismi mülkâ mevlevîhanelerde müteb hey'etî (ayınhan ve neyzenler) tarafından zikir esnasında okunup çalınan dînî eserlere tahsis edilmiştir; onlar inşâ ve üslûpca türk musikî sanatının en yüksek ve bedîî parçalarındandır; Mevlevîlerin alimâ' resmîne ayın denildiği için onun en mühim unsurlarından biri olan musikî eserinde o ad konulmuştur.

Ayınî şerifler muhtelif makamlarla ezgilenmiş ve eserde hakim ve esast olan makamlara göre onlara Rast, Dâğah ilâh isimleri verilmiştir; ayınîlerin ezgilerindeki usulublar, muhtelif zamanlarda gelmiş bestekarlarının hususiyetlerini bir dereceye kadar gösterebilecek bir halde işlerde ananeye uymak üzere bir çok noktalarında birbirlerine benzemektedirler; lahîzler çok defa temlîdîr; ba'zan öneş ardeşlerden mürekkeboldur ve yahut muayyen unsur ve unsur grupları muayyen bir lahîz teşkil etmiş olurlar; temsîlî lahîzlerde mevcuttur; ayınîlerde kullanılan olan usuller, Devrirevan, Düyek, Evfer, Devrikobîr, Aksak somal, Yürük somal, Franköte dir; usullerin hareketleri ağır, ağırca, orta, yürük, çok yürük tür; ayınîin güzel nutku Mevlânâ'nın divânî kebîrlâden alınmış gazel kıl'alarıdır.

Ayınîlerin umumî şekli selâm denilen dört büyük parçadan mürekkebdir; Selâm yahud hane muhtelif adedde mısra'lı şîr katalarının ayrı ayrı şekillerle bestelenmiş bir məcəmuudur.

Demek isterim ki her selamda mevcut kitalara göre muhtelif şekiller yapılmış ve bir kitada bulunan bir ve ya iki cümlelerin diğer kitalarda aynen ve ya cüzi la'dilen mevki almış olmaları o kitaların muhtelif şekillerini birer rlerine bağlayarak bir vahdet teşkil etmiştir. Aynı şerifin selamlarının bünyesi onlarda me vud kitaların şekillerinin mutalasıyla anlaşılır.

Birinci selam. dört. beş altı sayı şiir kitalarını havi olabilir; onların lahinlerinde esâsî makamdan başka ekseri mensub, yakın ba'zan uzak makamlara geçgiler yapılmış ve bermu'tad Devrirevan ve ba'zan Düyek ile ölç ülmüşdür.

Kitalalarda istimal edilmiş olan şekiller muhtelif olup başlucaları (a + a + b + a), (a + b + a + b), (a + b + c + b), (a + a + a + b), (ab + ab + cc + de + ll + gb), (ab + cd + ab + cd + el + ig), (aa' + aa' + ba' + ca' + da' + ca' + aad), (a + a + b + a + c + d), (aa' + aa' + ba' + aa') ve daha saire dirlir; bir selamın kitaları ezgilerini birbirlerine bağlamak için istimal edilen vasıta biri söz terennümüne denilen (yar yarımın, huakurimen, dost ra'nayimen ilah) güftelerin şekilli ezgileri ve ya saz terennümüne ismi verilmiş olan ara nağmeleridir.

İkinci selam (sultân menî) kitaları ba'zî defada ona katılan (oy aşıkân oy aşıkân) mısraına bağlanmış bir ezgidir ki mensub, yakın, uzak makamlara geçgi yapılmış olur ve (aa' + aa' + ba' + aa') ölçülmüşdür; lahinlerin şekilleri çok defa (a + b + a + b + a + b + c + d + e), (ab + cd + ab + cd + a + ee + bc'd + i) (a + b + a + b + c + c' + dde) dirlir.

Üçüncü selam. evvela dört mısra'lı bir ve ya iki kıta bermu'tad devrikebir ve nadiren Düyek ve Frênkân ile ölçülmüş yakın ve ya uzak bir makamla betelenmiş olur; sonunda bir-iki ölçü Aksaksemâ ile karar verir ve neyzenler tarafından çalınan evvelki ve sonra ki lahinlere uygun iki hane bir saz semâisi ile diğer kitalara geçilir; bu kitaların başında Eflakî dedenin (eyki hezar âferin) gazeli ondan sonra yine Mevlânânın büyük dîvanından seçilmiş dört beş, altı kıtanın şiirleri yürük semâ ile ölçülmüş ve ezgileri mensub, yakın uzak makamlarda geçgili yapılmış olur; bu kitalar arasında saz ve söz terennümleri bulunmaktadır; bu kitalarda musta'mel şekillerin başlucaları şunlardır: (a + b + a + b + a + bc), (ab + cd + ab + cde), (ab + cdb), (a + b + c + c' + d), (a + a' + b + c), (a + b + c + de), (a + b + a' + b + cd), (a + a' + b + a' + a''c).

Dördüncü selam İkinci'nin aynıdır; onun gibi Evferle ölçülmüş ve şeklide onun gibidir. Elhasıl ayınların umumî şekilleri birbirlerinin aynı iselerle, selamların kitalarında ki şekiller mütehallfidirler. (Konservatuvarece bastırılmış olan ayın şerifleri mutalâa ediniz).

Mîşal olarak İsmail dedenin çok enfes Sabapuselik ayını aşağıda şekille beraber musikiçilerin takdir pazarlarına sunduk:

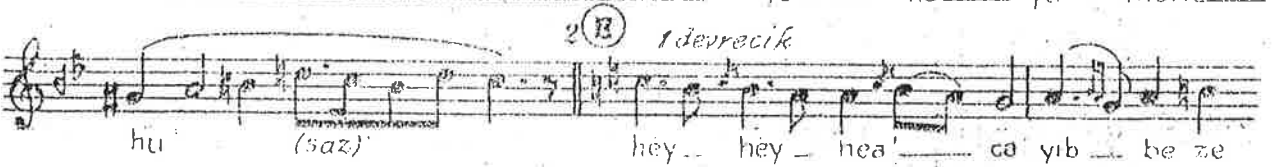
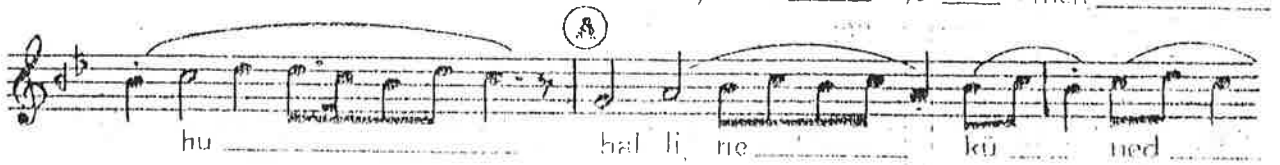
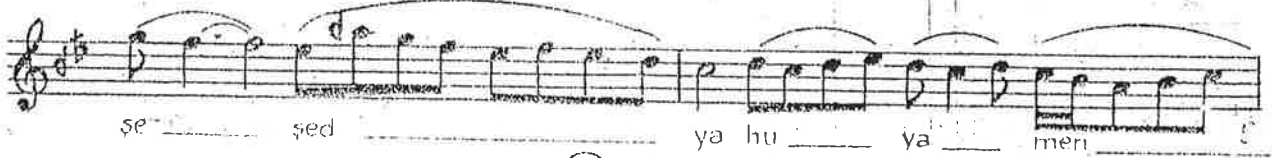
Beşte: 1139 hic
Dede İsmail ef...

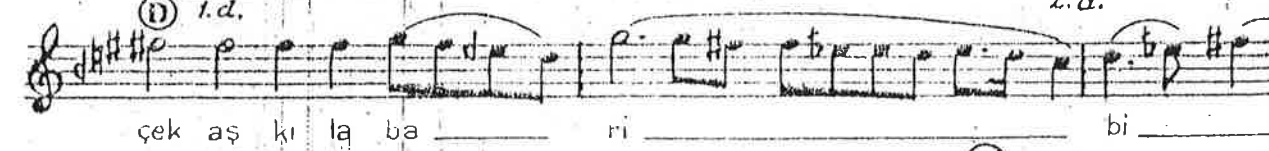
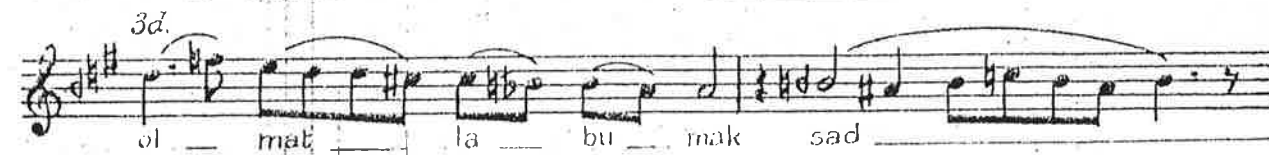
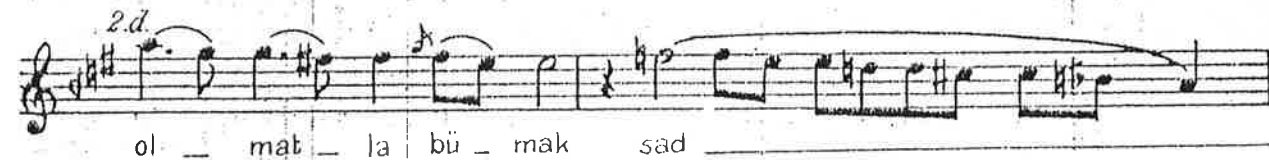
Sabapuselik avîpi şerifi

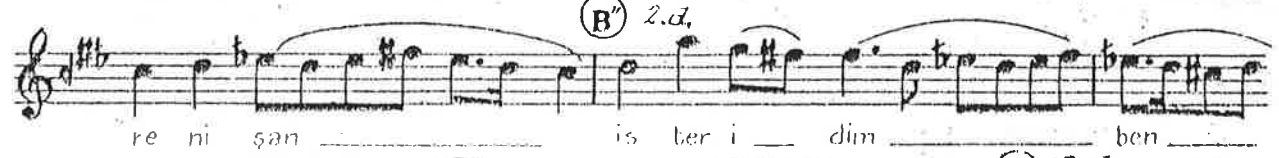
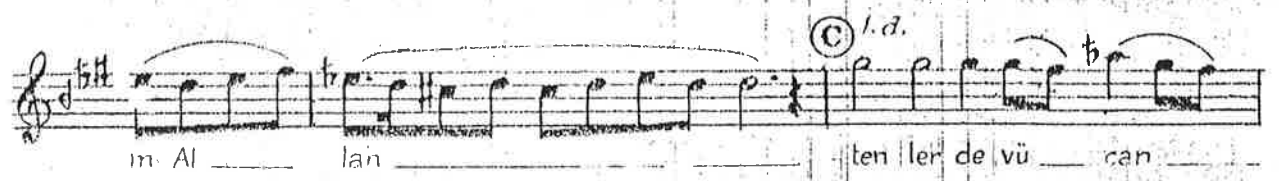
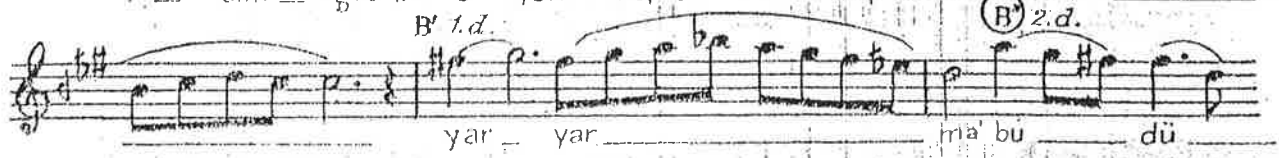
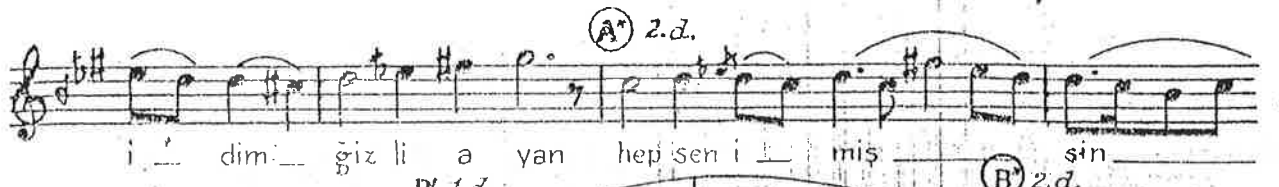
Güfte: H. Mevlâna
Câleleddin rumî

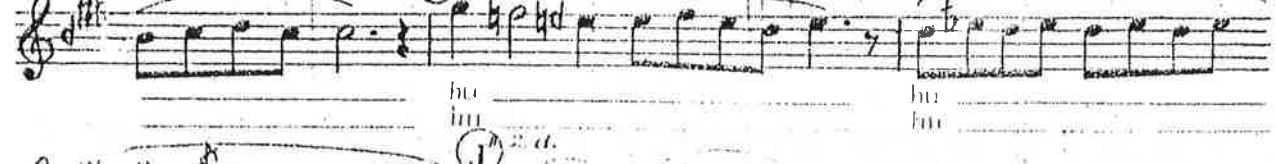
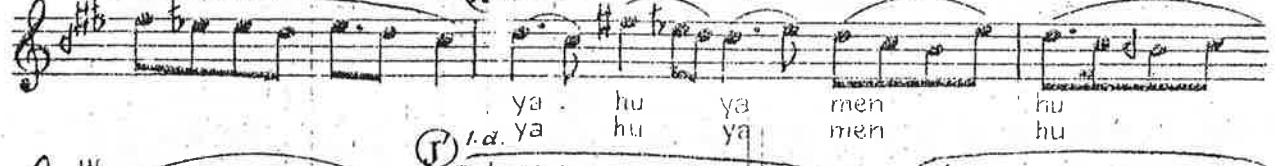
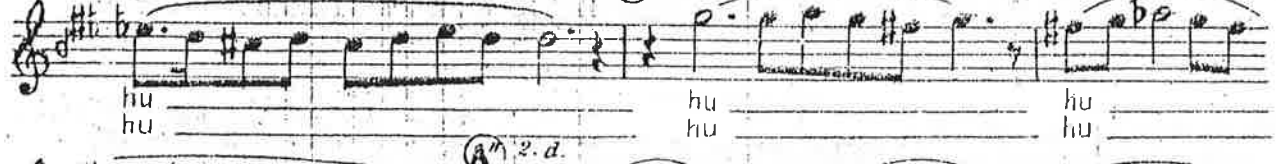
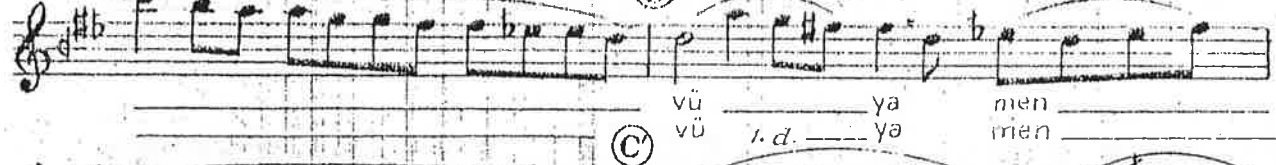
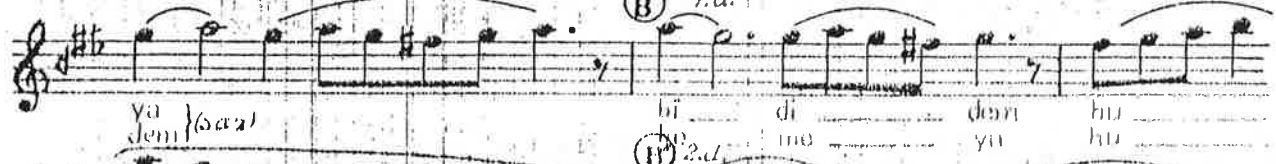
1 ♩ = 76 (Birinci selam) (A)

de der di li ma
il la la hu hu
ya hu ya hu

hu (saz) hu (saz) se

ni di sem si

Te b ri zi (saz) bi

ya yid ber se

ri ba zar bi

di di ma hi meh

ru yeş (saz) he me ya hu

vii ya men hu (saz)

hu hu

ya hu ya men evfer hu öy şa

şa hu şe şeh ri a

ak lü ca can ber la

lah li di dil ha kən

6 (H) 1. d.

2. d.

(K) 1. d.

(A) 2. d.

(L) 1. d.

(A) 2. d.

(M) 1. d.

2. d.

(H) 1. d.

2. d.

7 76 ikinci selam (A) 1. d.

2. d.

3. d.

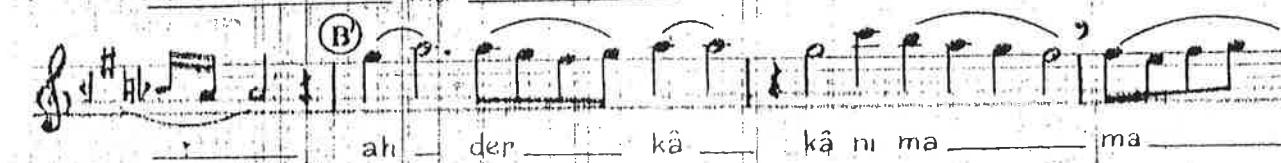
4. d.

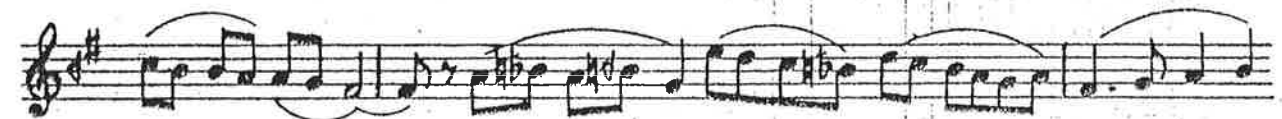
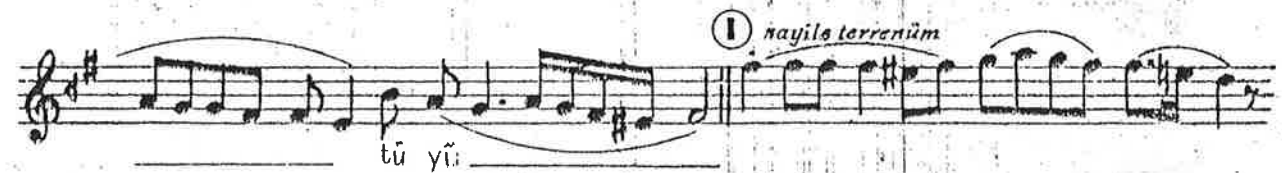
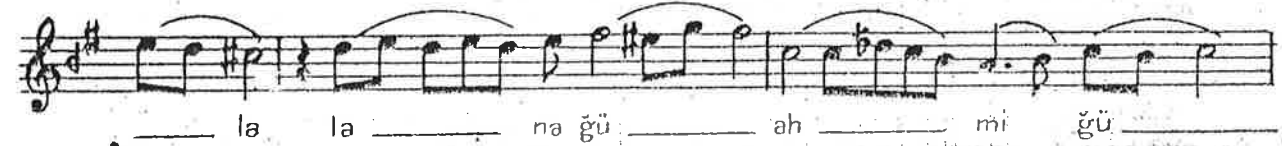
5. d.

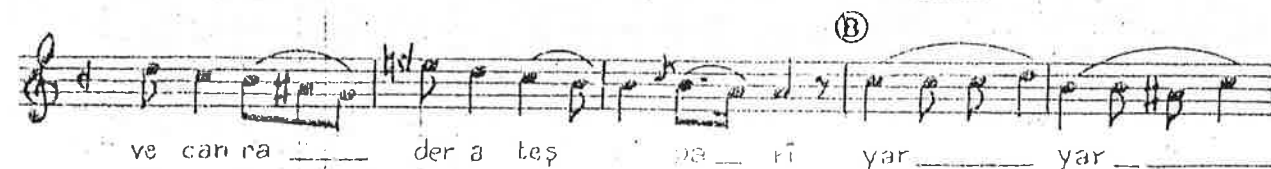
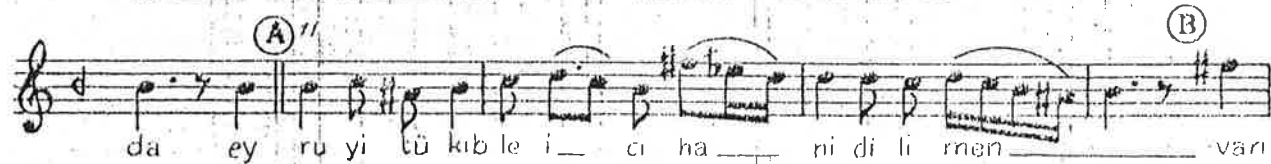
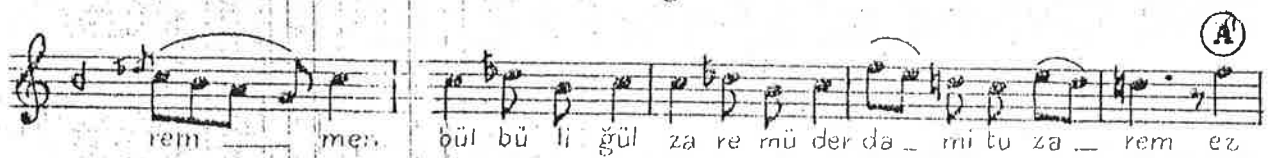
6. d.

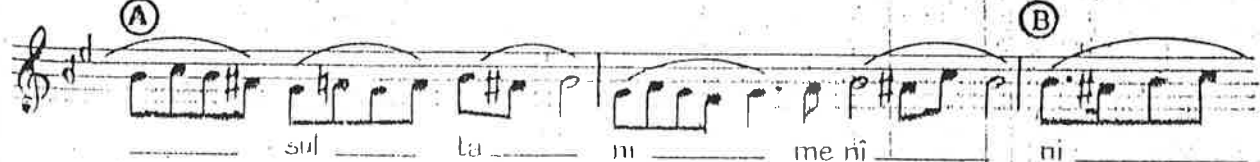
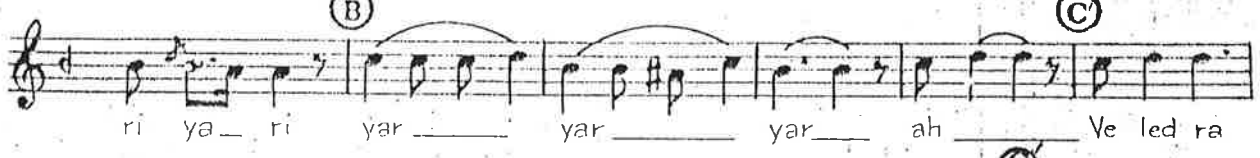
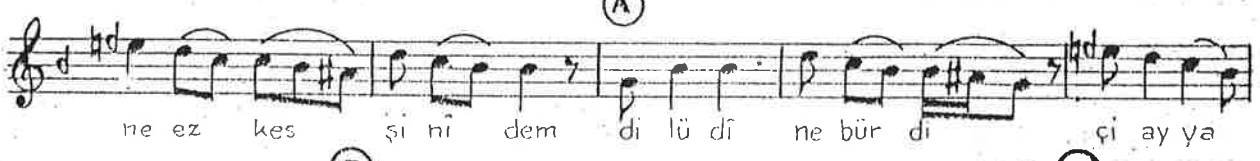
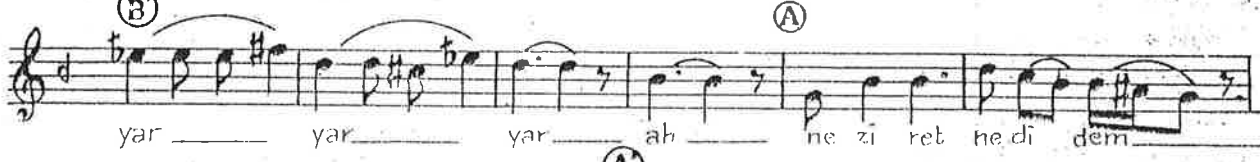
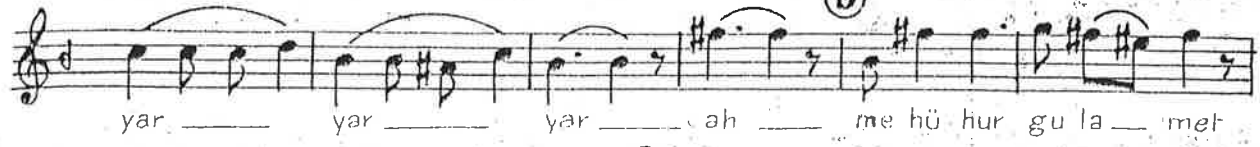
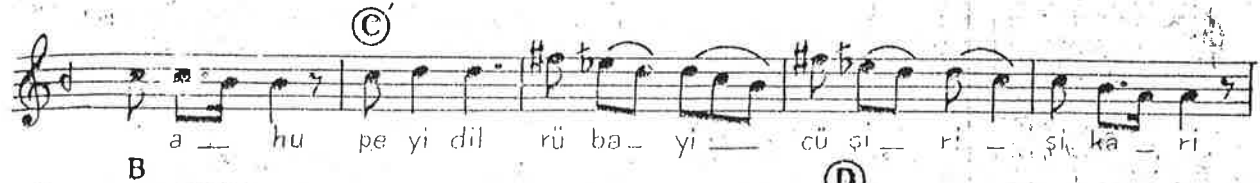
7. d.

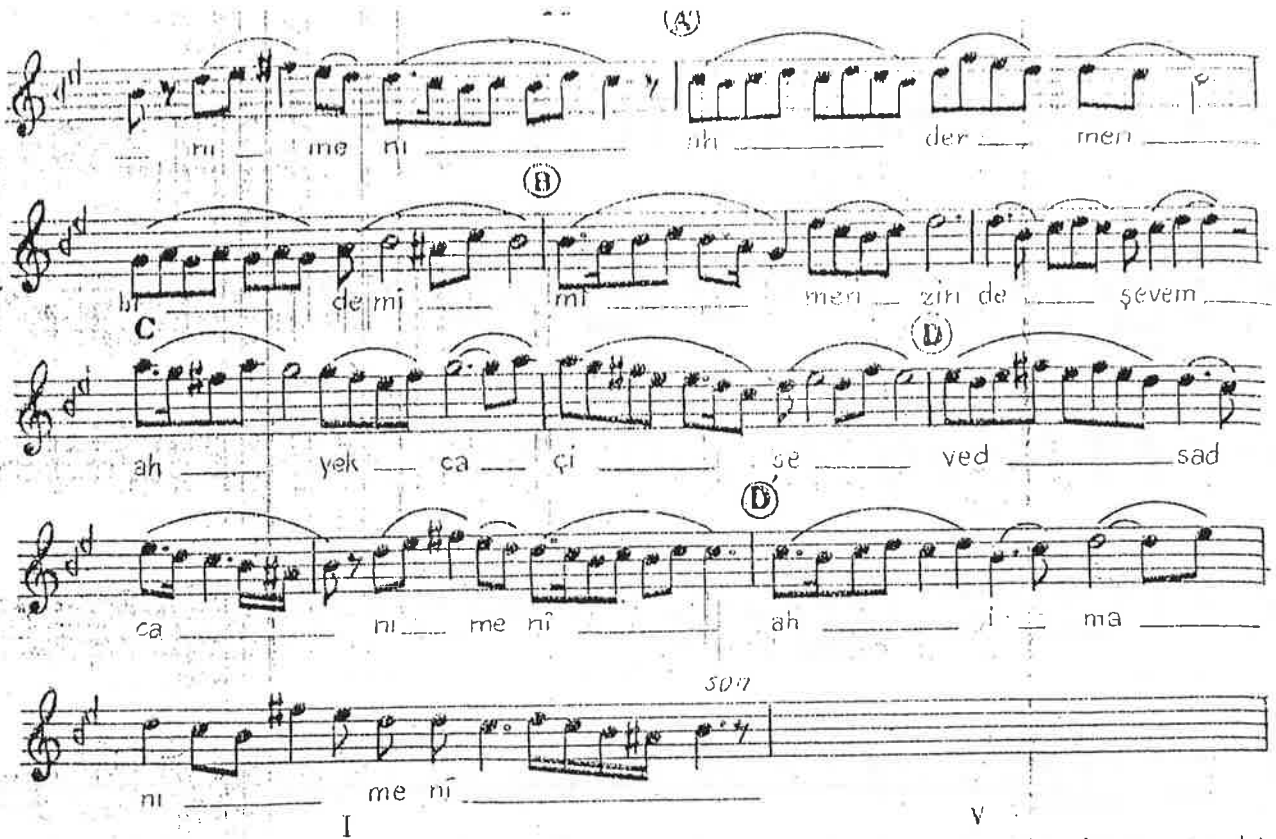
dost mak su düm Al lah
 Ah Pî rim des Li ği rim
 mah bu bi men
 Ah Pî rim des ti ği
 rim mah bu bi men (saz)
 re si dum ber le kü bi nem der
 le al lül mî
 ya Jem (saz) bi di dem hu
 me ya hu
 vü vü ya men
 vü ya men
 hu hu hu hu
 ya hu ya men hu
 ya hu ya men hu
 hu hu hu hu
 ya hu ya men hu
 ya hu ya men hu

güfte I inci selam

Ateş nezened der dili mâ illâ hû, yâhû ya menhû;
Kûteh neküned menzili mâ illâ hû, yâhû ya
[menhû;
ğer alemiyan cümle tabiban başend. yâhû ya
[menhû;
Halli ne küned müşkilimâ illâ hû, yâhû ya
[menhû.

II

Hey hey ne acayıp bezemiş hüsnile Bari;
bu sureti yari, bu nakşü niğârî;
her ehli nazar kim göre tahsin ola kârî;
Bu çeşmü izârî kalmaya kararî.

III

Uşşakı katar eyledi aşk içre Muhammed;
öl şâhi mümecced, ol matlebü maksad;
Ey üstürü dil sen ola gör pişü katarî;
Çek aşkıla bari bî derd ile hâri.

IV

Ben bilmez idim gizli ayan hep sen imişsin.
yar yar ma'budüm Allah
tenlerde vü canlarda nihan hep sen imişsin,
yar yar ma'budüm Allah;
Senden bu cihan içre nişan ister idim ben,
yar yar ma'budüm Allah;
Ahır bunı bildim ki cihan hep sen imişsin,
yar yar ma'budüm Allah.
Dost, dost, maksûdüm Allah;
ah pîrim dest girim mahbûbimen,
ah pîrim dest girim mahbûbimen.

X

Her ki bu gün vелеde ah, inanu ben yüz etme,
yoksul ise bay olur canım, bay ise sultan olur;
yar yar bay ise sultan olur.

(saz terennümü)

Residem ber lebi deryâ bidideim hûvü ya menhû;
Hû hû yâhû yâmenhû, hu hu yahû yâ menhû;
teallul mâ künem her dem, heme yâhûmü yâ
[menhu;
Hu hu yahû ya menhû, hu hu yahû ya menhû.

VI

Şinâdi Şemsi Tebrizî biya yâd ber seri bazar;
Bî didi mahi mekrûyeş heme yâhûvü ya menhû;
hû hu ya hû ya men hû

VII

II inci selam

ey şâhi şehri aklü can ber tahtı dilhakân tüyi;
Ender zemînü âsüman sultânî sultanen tüyi;
Der cânimâ cânan tüyi derkânî ma ikân tüyi;
Cennet tüyi şerbet tüyi sakî tüyi rıdvân tüyi;
Bâ aşık ez dünya meñgü mîlketi ukbâ meğü;
cüz hazreti Mevlâ meğü nî gü ki inüan tüyi;
(saz terennümü)

VIII

III üncü selam.

Aşkan der gâyi cânan-essalâ, belî yarimen;
Sûyî an hurşidi tâban essalâ, " "
Şemsi Tebrizî zi balâyi felek, " "
Her zamanî nî keşed han essalâ, hey hey yarım
(saz terennümü)

IX

Ey ki hezar âferin ah, bu nice sultan olur.
kulu olan kişiler-canın, Hüsrevü hâkan olur.
yar Hüsrevü hâkan olur.

XI

Der bâğı cemâli sancım gün güli ra'nâ;
Der çeşmü çü nûrî vü çü can, der heme a'zâ;
Meğ bülbülü gûlzâremü der damî tû zârem;
Ey'çist aceb bâtî merâ in heme sevdâ;
yar yar in heme sevdâ, dost dost in heme sevdâ.

Ey râyi tû kiblei cihanî dilimen;
Vander dū cihan emnū amani dilimen;
Hem cânū teni vū hem tû canî dilimen;
ey gevheri deryâyî nihani dilimen.

XIV

IV üncü selam.

Sultânı meni, sultânı meni;
Ender dilü can inânı meni;
Ah dermen bideni menzinde seveni;
yek can çi şevd sad câmı meni;
ah imânı meni.

XIII

Ah tî mahî acibi ki misli ne darî;
Beher cil ve kânra der âteş si pari yar, yar, yar;
ah bezülfeyni ebrû be çeşmâni ahû;
Peyi dilrûbayî gü şîri şikâri yar, yar, yar;
Ah neçhü her gulâmet zi cân keşî ramet;
Dülem bedâmet çi zîba niğârî yar, yar, yar;
Ah nezîret ne didem ne ez kes şinidem;
Dilü di ni bürdî çi ayyârî yari, yar, yar, yar;
Ah veled ra çi bâşed şeha kez zi rahmet;
Zi silki gulâmâni hîşet şumarî, yar, yar, yar.

Sabapuselik ayının şeklinin tahlili

Yukarıda potasında dahi gösterilmiş olduğu vechile ayının birinci selamı allı şîr kıtasını havâfidir: birinci kıta dört mısra'lı olup onlar Sabapuselik makamında ezgilenmiş, dördü, altı, sekizli unsur grupları gayet güzel ve mabirane bir surette tanzim edilmiş ve Düyekle ölçülmüştür. Birinci mısra' (AB) saba lahinli iki devreden müteşekkil ve güçlüde asma kalmıştır; ikinci mısra'nın birinci (A) devresi yukardaki gibi yine Saba makamında ezgilenmiş ikinci (C) devresinde lahin puselik makamına geçerek onunla durakta karar etmiştir; üçüncü mısra'ki meyanhânedir (DB') iki devreli lahni evvela Hüseyinî sonra Çargâha dönmek suretiyle Kûçek yaparak güçlüde asma kalmıştır; dördüncü mısra'nın lahni ikincinin aynı olan (AC) dir; yukardaki nota da devreleri harflerle gösterdik; bu kıtanın umumî ve haricî şekli (1) A (2) B (3) C (4) B dir denilebilirse, dahili bünyesine göre şeklini şu vechile gösterdik:

$$I \quad 1 \quad AB = 2 \quad 2 \quad AC = 2 \quad 3 \quad DB' = 2 \quad 4 \quad AC = 2$$

İkinci kıta yine dört mısra'dan müteşekkil olup yukarıda Puselik makamla karar etmiş olan ezgi, burada onun mensubu olan Çargâh makamına geçmiştir; Birinci mısra'da iki devrecikli (E) devresile Çargâh makamı ıera edilmiş ve Çargâhta muvakkat kalmış; ikinci mısra' (F) devresile evvela Hüseyinîde uşak yapup sonra yine Çargâh makamına girerek güçlüsünde asma kalmış, üçüncü mısra' yine (E) lahniyle bağlanmış, dördüncü mısra evvela (F) lahniyle ezgile girmiş sonra birinci kıtanın (C) devresinin Puselik ezgisiyle karar etmiştir, onun şeklini şu suretle yazalım:

$$II \quad 1 \quad E = 2 \quad F = 3 \quad E = 4 \quad C'$$

[Bu iki kıtada ki devrelerden birisi diğerinde bulunduğu sebeple devrelerde yazılı harfler umumuna şamildir; bundan sonra hükümleri yoktur.]

Üçüncü kıta dahi dört mısralıdır; evvelce Puselik makamla karar etmiş olan ezgi birinci (A) devresinde (iki devrecikli) ilk önce Çargâh yapup sonra Gerdâniyyede rast makamla kalmış; ikinci mısra' (B) devresile iptida yine Rast ve mensubu olan Hüseyinî ve daha sonra Hicaz makamlarında ezgilenmiş ve derhal Segâh makamına girilmiştir; üçüncü mısra'nın lahni (C) devresile Segâh makamında seyir edüp muvakkat kaldıktan sonra; dördüncü mısra' (D) devresile Huzzan makamına girerek onda kalmıştır; şeklini şu vechile gösterdik: (1) A (2) B (3) C (4) D.

Dördüncü kıta yukarıda kiler gibi dört mısra'lıdır, her mısra'dan sonra (ma'budum Allah) güfteli söz terennümeleri vardır; lahin burada Zirgüleli sözünâk makamına girmiştir; birinci mısra' (A'A') iki devrecikli (A) devresi lahniyle bestelendikten sonra çargâhta asma kalmış ve (yar yar ma'budum Allah) (B'B') devrecikli söz terennümünde (B) devresile sözünâkin güçlüsünde kalmıştır; ikinci mısra' yine (CA'') iki devrecikli (C) devresi ezgisiyle çargâhta kalmış sonra (yar ma'budum) terennümü (D) devresi lahniyle durakta karar etmiştir; meyanhane olan üçüncü mısra' (EB'') devresinin ezgisiyle asma kaldıktan sonra (yar yar ma'budum) söz terennümü de (B'B'') devresinin lahniyle nevada yine muvakkat kalmıştır:

Dördüncü mısra' (CA'') devresile çargâhta muvakkat kalup (yar ma'budum) terennümü (D) ezgisiyle durakta karar etmiştir. Bu müteakib önceki ve sonraki kıtaları birbirlerine bağlamak için (dost dost maksudüm) terennümü (B''B'') devresi lahniyi yaparak asma kalmış ve sonra (ah pîrim) i (FA'') lahniyle Çargâhta nikriz yaparak muvakkat kalmış ve bu gıfte ile (G) lahniyle Çargâhta nikriz. Nevada puselik, nihayetle Hüseyinî makamına geçmek suretiyle karar vermiştir, bu kıtanın hayallî şeklini şöyle gösteririz:

<u>devre</u>		<u>devrecik</u>	<u>adet</u>		<u>devre</u>				
1	AB	=	A'A'' + B'B''	=	4	5	B'''B''	=	2
2	CD	=	CA'' + D	=	4	6	FA'''	=	2
3	EB'	=	EB'' + B'B''	=	4	7	G	=	2
4	CD	=	CA'' + D	=	4				

İki mısra'lı olan beşinci kıta terennümlerle dört mısra'lı olmuştur; evvelce Hüseyinî makamıyla karar etmiş olan lahın, bu kıtanın birinci mısraında (IC'B'') iki devresile tiz tarafta Hüseyinî onu müteakib Nevada zirgüleli Hicaz yaparak asma kalmış bundan sonra gelen (hu) terennümü (C''A'') lahınla çarğâhta Neveser yaparak muvakkat kalmış bundan sonra (hu hu) terennümü (JJ') lahınla önce dikhisarda seğâh sonra Çarğâhta nikriz niha yette Karcığâr makamı yaparak karar vermiştir; diğer mısra'la terennümü yukarıda söylediğimiz lahinlerle tekrar edilmiştir. Şekli şöyledir :

devre	adet	devrecik	
1 IC'B''	2	4	} mükerrer
2 C''A'''JJ'	2	4	

Altıncı kıta yine iki mısra'lı olup, birinci mısraın ortasına dek (H) devresi beyatî ile bestelenmiş öteki mısra'da (KA''') devresile önce Çarğâh sonra Çarğâhta nikriz geçgilerile muvakkat kalmış, ikinci mısraın ilk yarısı (LJ') devresile beyatî ve karcigarla bestelenmiş, mısraın ikinci yarısı (M) devresile Yegâh makamını icra ettikten sonra nihayetdeki (hu, hu) kuyruğuda baştaki (H) devresinin beyatî lahınla nevada kalarak ikinci selama geçilmiştir; dördüncü kıtadan sona kadar konulmuş olan harfler umumuna şamildir; şeklini şu vechile gösterdik :

devre	adet	devrecik
1 H =	1	2
2 KA''' =	1	2
3 LJ' =	1	2
4 M =	1	2
5 H =	1	2

İkinci selam, altı mısra'lı bir kıta olup Evfer usulile ölçülmüştür; birinci mısra'da lahın neva makamına geçmiş (A) devresile güçlü olan nevada muvakkat kalmış, ikinci mısra' yine bir (A') devresile Dugâhta karar etmiştir; üçüncü mısraın yarısı (B) devresile ve Kürdî makamıyla Dugâhta kaldıktan sonra diğer yarısı (B') devresile neva makamına geçerek nevada asma kalmış; dördüncü mısraın ilk yarısı (C) devresinin ezgisile Uşşak olarak bestelemiş diğer mısra'da aynı ezgiyle tekrar edilmiştir; beşinci mısra' (D) devresile önce Saba sonra Bestenîğara geçgi yapmış; altıncı mısra' (E) devresile evvela Evic sonra Bestenîğâr makamıyla duragında kalmıştır; onu müteakib (IJ) ara nagmesi gelmiştir. İkinci selamın lahınları ve aranağmesi önce ardeslerden teşekkül etmiştir; sonda bir dolapla üçüncü selama girilmiştir. Şekli şu vechile gösteririz :

devre	devrecik	devre	devrecik	devre	devrecik
1 A =	8	4 C =	8	1 I =	8
2 A' =	8	5 D =	8	2 J =	8
3 BB' =	8	6 E =	8		

Üçüncü selam önce devrikebir ile ölçülmüş dört mısra'lı bir kıta, ondan sonra aranağmesi, ve daha sonra yürük semaî ile ölçülmüş dört kıtadan mücekkeptir; Birinci mısra' (Aa'Bb') iki devreli Saba makamında bir ezgi ile bağlamış; ikinci mısra pek cüzî değişiklikle (A'a''B'a'') iki devreli olarak bestelidir; üçüncü mısra' (Cb'Db') iki devreli olarak yine Sabada seyir etmiş ve asma kalmış; dördüncü mısra' ikinci mısraın aynı (A'a''B'a'') iki devresile ve sonunda aksak semaî ölçüsüle Dugâhta karar etmiştir; sonra Saba sazsemaîsinin bir hanesi aranağmesi olarak gelmiştir; üçüncü selam ve aranağmesinin şekillerini toplu olarak görüyoruz :

1 Aa'Bb'	2	3 AB	1
2 A'a''B'a''	2	4 AA'	1
3 Cb'Db'	2	5 CD	1
4 A'a''B'a''	2	6 CA'	1

Saz Sema'den sonra yürük sema ile ölçülü kıtalara geçilmiştir; birinci kıta dört mısra'lı ve (ey ki hezar âferin) güfteli olup birinci mısra' (A) ikinci mısra (B) üçüncüsü (C) dördüncüsü (A'B) devreli ve Bestenigar makamında ezgilidir; bundan sonra gelen dört mısra'lı ikinci kıta öncekinin aynı ezgisinde ve şekliyledir; bunlardan sonra bir aranağmesi gelmiştir ki şekli şudur : (1) A (2) A' (3) B (4) C. Aranağmesini müteakib gelen kıta söz terennümüne beş mısra'lı olmuştur: ilk mısra'nın iki devrecikli (A) devresi Beyatî ve Çarğâhta nikriz geç-gileri yapmış; ikinci mısra'ı başında ve sonunda cüzi değişik (A') devresile Beyatî makamında karar etmiştir; üçüncü mısra'ı (BB') devresile Saba; dördüncü mısra'ı (A') devresile yine Beyatî ve sondaki (yar yar) terennümleri (A''C) devrelerinin lahizlerinde evvela Beyatî sonra Huzzama geçmiştir, şekli şu vechiledir :

(1) A (2) A' (3) BB' (4) A' (5) A''C

Bunu velyeden dördüncü kıta dört mısra'lıdır: tamamen Huzzam makamıyla bestelenmiş olan güfesinde birinci mısra' (A) devresi, ikinci mısra' (BB') devresile, üçüncü mısra (B'') devresile, dördüncü mısra (BB') devrelerinin lahizleriyle bestelenmiştir; şekli şöyledir : (1) A (2) BB' (3) B'' (4) BB'.

Nihayetki kıta on mısra'lıdır: birincisi (A) devresile Segâh ikincisi (A') devresile Mâye sonra Segâh makamında (yar yar) terennümü bir (B) devresile bağlanmıştır; üçüncü mısra' (C) devresile Huzzam ve Karcigar; dördüncü mısra' yine (C) devresile Huzzam ve Karcigar makamlarla ve (yar yar) terennümleri yine (B) devresile bestelenmiştir; beşincisi mütekerriren (D) devresile yine Huzzam yapmış; altıncı mısra' (E) devresi ve (B') terennümleri Nevada zirgüleli hicaz; yedinci mısra' (A) devresinin aynı olarak Segâh; sekizinci mısra' (A') devresile mâye ve (yar yar) terennümleri (B) devresile Segâh; dokuzuncusu (C) devresile Huzzam ve Karcigar onuncusu yine (C) devresile ve (yar yar) ların (B) devresile Huzzam, Karcigar ve sonra Segâh makamına geçgi yapmışlardır. Şekli şu vechiledir :

1 A	6 B	11 A'
2 A'	7 D mükerrer	12 B
3 B	8 E	13 C
4 C	9 B'	14 C
5 C	10 A	15 B

Dördüncü selam dört mısra'dan ibaret bir kıta olup birinci mısra' (AB) ikincisi (CD) üçüncüsü (A'B) dördüncüsü (CDD') devrelerinden müteakib ve Segâh makamında bestelenmiştir; şeklini topluca şöyle gösterdik :

(1) AB (2) CD (3) A'B (4) CDD'

Mevlevî sima' ayını resmî ve icra sureti

Mevlevihanelerde ayınhanlar tarafından ve notasını yukarıya dere ettiğimiz söz musiki eserine ayın ismi verilmiş olması bestekârlık bakımından bize hatalı ve nakıs görünmektedir; çünkü aşağıda resmî ayının icrası suretinin ta'rifinde görüleceği vechile resmî ayın esnasında okunan eserden başka çalınanlarda vardır; bu resimde önce natîşerif kıraatinden sonra bir nayzen tarafından bir taksim icra edilir; hitamında devrikebir ölçüsünde bir peşrev çalınır; sonra ayın kısmına girilir, dört selamı müteakib, nayzenler tarafından son Peşrev ve son Yürük semaî çalınır ve en nihayette bir nayzen muhtasar ve yürük bir taksimcik yapar; şu beyanâte göre ayının umumî heyetinin saz ve söz parçalarından murekkeb olduğu anlaşılmaktadır

Resmî ayın — Mevlevilerin ayakta kendi mihverleri üzerinde dönerek zikir ettikleri mahalle sima'hane ismi verilmiş olup müşahid halkın ortasında daire şeklinde ve parmaklıkla mahdud ve zemini gayet düz ve parlak yapılmıştır; bu dairenin kible tarafındaki kütünde şeyh ve onun sol tarafında dervişler mahsus elbiselerini giymiş oldukları halde diz çökerek oturmuş bulunurlar; şeyhin ta karşısında ve yukarıda sima'hanceye doğru açık bir mahal vardır ki ona mütrib dairesi derler; ayınhanlar ve nayzenler orada mevki alınıp olurlar; okuyucular önlerinde kudumlar bulunduğu ve diz çökmüş bir halde otururlar; nayzenler ise onların etrafında ayakta bir daire kuvâi teşkil ederler.

Ayınhanlardan birisi kalkup sima'hane tarafında ayak ve parmaklıkları yere gider, aşağıda oturmakta olan şeyh ef-diye doğru eğilmek suretile selam verdikten sonra doğrulup İbrahim Rast na'ti şerifini terennüp eder; hutamında hangi makamdan bir ayini şerif okunacaksa, Nayzen başı o makamda bir taksim yapar; sonunda nazenler yine o makamda bir Peşrev çalmağa başlarlar, o anda oturan Şeyh ve dervişler hepsi birden yere doğru eğilerek ellerini yere vurduktan sonra ayağa kalkarlar; önde Şeyh arkada dervişler yavaş yavaş çalmakta olan Peşrevi dinleyerek sima'hane dairesini üç defa geçerler ve Şeyhin postunun önüne gelince iki derviş post önünde karşı karşıya mevki alup ve birbirlerine eğilerek selam verirler ve yine yürümelerine devam ederler (devrei velediyye); ve o zaman nayzenler tarafından çalmakta olan Peşrevde bitmiş olur; hemen ayınhanlar okumağa başlarlar ve Nayzenlerde onlara refakat ederler.

Şeyh postum önünde durur, dervişlerde kavsi daire üzerinde bir az durduktan sonra sıra ile yavaş yavaş Şeyhin önüne gelirler, o vakit iki derviş şeyhin önünde karşı karşıya gelüp birbirlerinin yuzlerine karşı eğilmek suretile selam verirler ve sıra ile şeyhin elini öptükten sonra yürüyüp omuzlarına haçvari bağlı olan kollarını açüp yukarıya doğru yanlarına uzatıp okumakta olan ayini dinleyerek dönmeğe başlarlar, hepsi bu suretle hem kendi mihverleri ve hemde sima'hane dairesi üzerinde seyyar yıldızlar gibi dönerler.

Birinci selam bitince durup eğilmek suretile şeyhe ve birbirlerine selam vererek dairenin muhitina gider kolları omuzlarına haçvari bağlı olduğu halde ayakta dururlar, aynı zamanda ayinin ikinci selamı okunmakta devam eder; Şeyhle beraber üç defa eğilmek suretile selam verdikten sonra ilk önce yaptıkları gibi şeyhin önüne giderek selam verip, elinide öptükten sonra dönerler ikinci selam bitince yine selam verip her salak olduğu gibi üçüncüde dönerler; ve dördüncü selamın nihayetinde son Peşrev ve yürük semai ve taksim çalınırken dönerler bitince, şeyh fatiha der, dervişler selam vererek daire kavsinde mevki alup otururlar; badehu mutrib dairesinde birisi bir oşri şerif okur ve ser kudumzen tarafından bir dua iradedilir; Şeyhde (ela inne evliya Allahı, la havfun aleyhim ve lâhüm yahzenun) ayeti kerimesini türbedeki şeyhlerin mezarlarına karşı cehren okuduktan sonra hepsi birden uzun bir (hu) çekerler, evvela şeyh sonra dervişler sima'haneden çıkarlar.

Mi'racyye

Ta'rifi, şekli. — Mi'racyyeyi şerife, hazreti Resul ef.dimizin zâti ilahiye uruc etmiş olduğunu tasvir eden ve mi'rac gecesinde ertesi günü cami ve tekkelerde mahsus merasim ile okumuş olan manzum musiki eserinin ismidir; mi'racyyenin nazım ve bestekârı ruhani eserlerimizin en yüksek ezgicilerinden kutbı nâyî Şeyh Osman Dede olup tevşihlerinin sâiride Şeyh Nâsuhî dir; pek nefis şah eserlerimizden olan mi'racyyeyi şerife (ki musikicilere bestekârlık ilminin her şu besiesi öğretmektedir) nin notasını aşağıda yazdık :

Bestekârı **Osman Dede** Nazım **Şeyh Nasuhi**

Mi'racyyenin Segâh tevşihî

♩ = 72 (A)

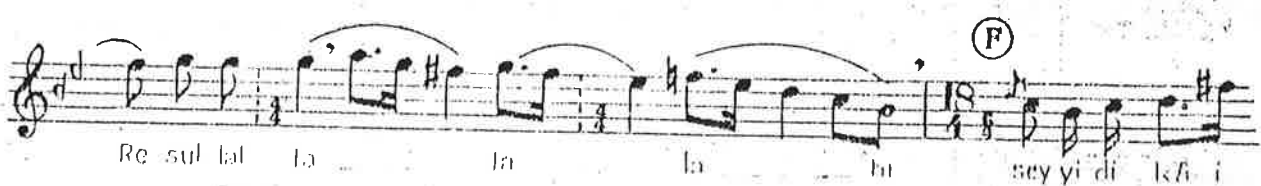
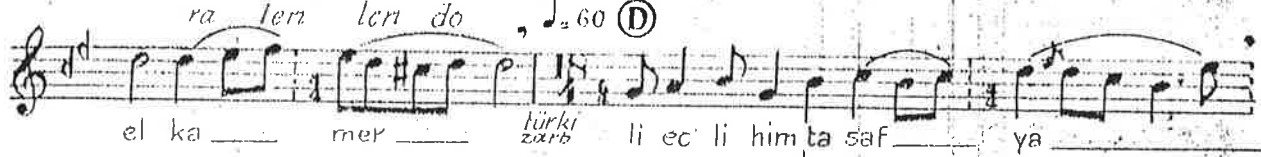
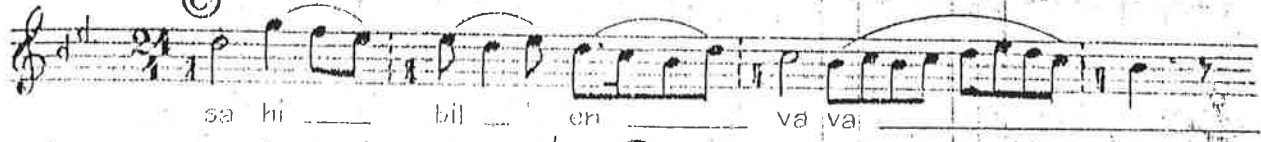
Ağır

se - la - lam a - lel Ha - di ve

lu - ya - huz - zar a - le

(B)

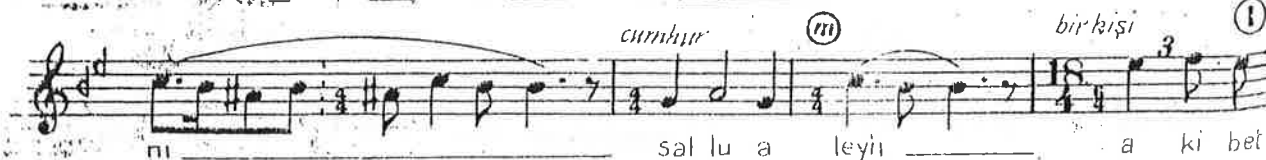
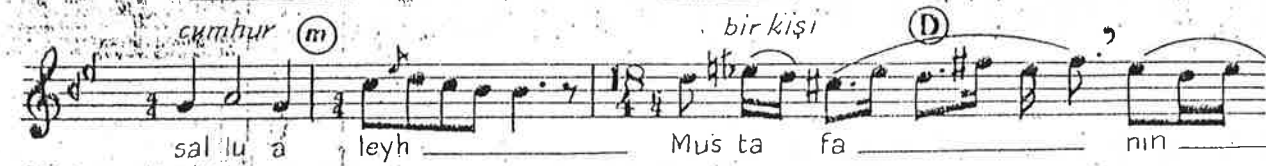
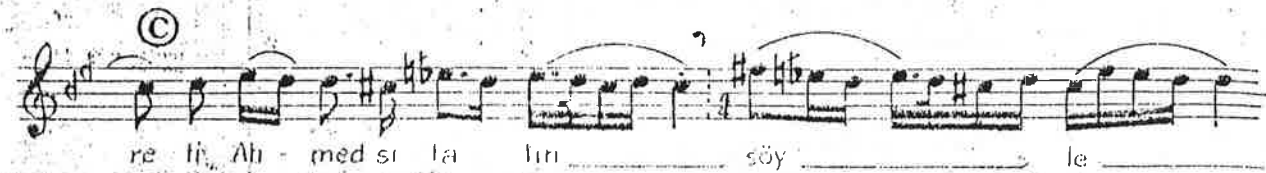
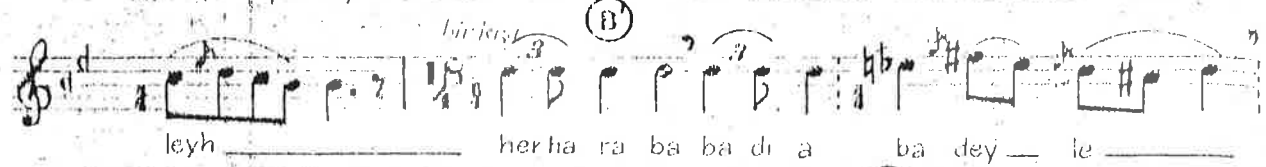
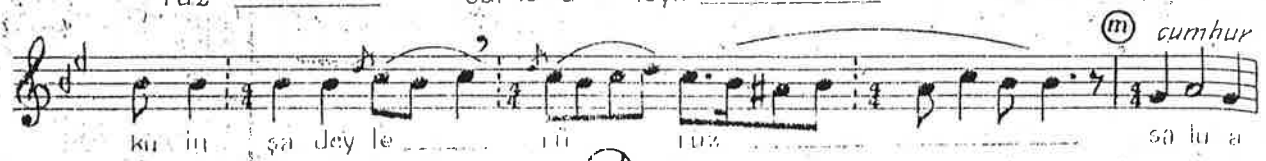
(C)

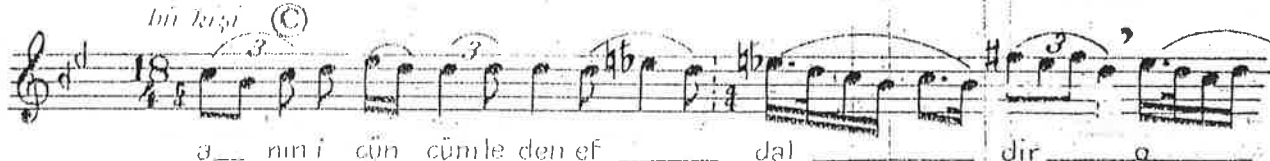

Nazım ve Bestekârı
Osman dede

Segâh hanesi

su — su — su — su — sul —
 cumhur (m)

sal lu a leyh — mu' — ci — za —
 bir kişi (L)

ti va fi re bul du — hu su — sul —
 cumhur (m) bir kişi (C)

sal lu a leyh — sa — na nak li —
 bir kişi (3)

dem bir i ki — mu' — ci — za —
 cumhur

za — za — za — sal lu a
 (m) bir kişi (E)

leyh — dil de il le — le — le — le —
 (L) (H)

ti var — i se vir sün ha — ya —
 cumhur

ya — ya — ya — sal lu a
 bir kişi (C) (L) (M)

leyh — li ki ir — ca' ey — le ren herem ce — do —
 cumhur (m) bir kişi (F)

de — sal lu a leyh — fa —
 (L)

ti hay le — le — le — le — ya do la
 (H)

Ös mande — de — de — de —
 cumhur (m) bir kişi (F)

bir kişi (F)

Bestekârı
Osman dede

Dügâh tevşih

Nazımı
şeyh Nasuhî

♩ = 60 cumhur (AA)

Çok ağır hafif

ya e ya ha en te fiy şem yel sül hüs hâk nı ku

bey yuh hen li na si beyne ya şa

nu şa red id dü du ca ha

(B) Kâ kâ de Rab bil ar şı yuh

fi fi hüs sü ne hu min

(A') nef si hi ga

gay re ten min hü a la za

tel ka ma

(B') mü min te ha e

es sa la tû ves se la me

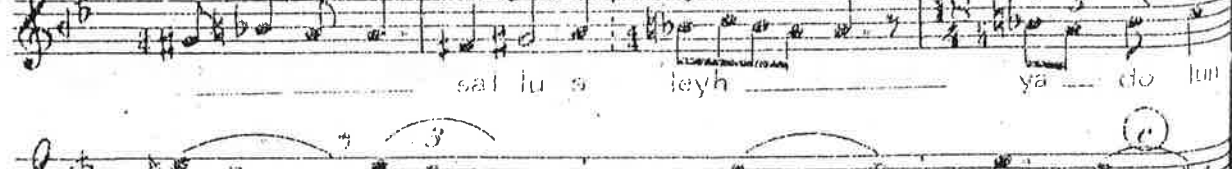
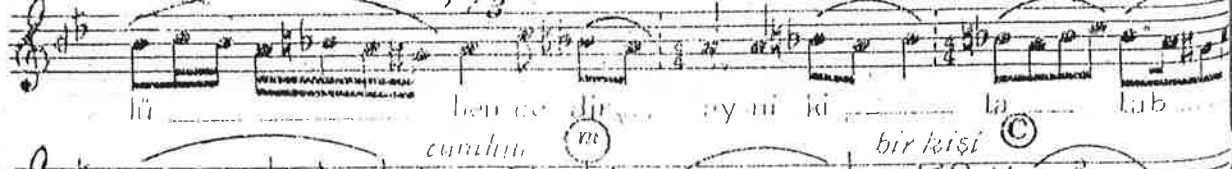
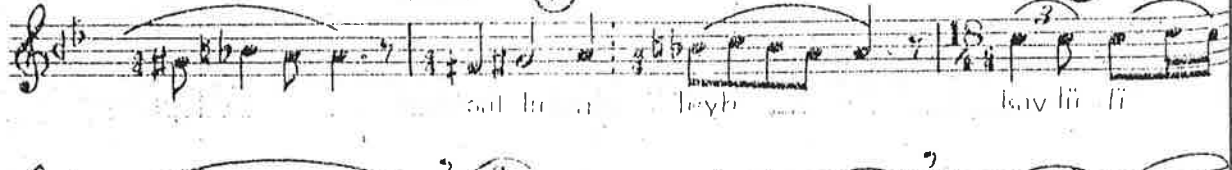
may nu ri za ti ki

(A'') kü ri ya es

Mus ta la
vazim ye Bestekari
Osman dede

Ügâh hanesi

sun za ti pa ki e — mi ce — di — di — di —
 di — di — di — di — di — di —
 cumhur (m) bir kişi (E) sal lu a leyh mü ci za bir
 dan bi ri — mi — ra — ci
 dir — di — di —
 di — cumhur (m) dir — sal lu
 bir kişi (C) a leyh Haz re ti Peygambe ri i — ra —
 çi di — dir —
 dir — dir —
 cumhur (m) bir kişi (I) sal lu a leyh bir şe
 bi di kin dü gen bi li di o çe seb —
 cumhur (m) bir kişi (I) sal lu a leyh bir seb i di gi co ler
 den mün te — ha — hab — sal lu a leyh —

Handwritten musical notation for the first staff of 'The Rose Tree'. The staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The melody is written on a five-line staff. Below the staff, there are handwritten notes: 'a' under the first measure, 'ce' under the second measure, 'ce' under the third measure, and 'ceb' under the fourth measure. There are also some handwritten annotations above the staff, including a circled 'e' and some scribbles.

a ————— ce ————— ce —————
çınhar (m) *bir kisi* (C⁷)

 sal ilu a leyh a — bi hay va ri ko du

sal lu ____ a leyn ____
zul met de ____ Ra ____ Ra ____ Ra ____ Rab ____ Ra

zui met de cumhur

Ra Ra Ra sal lu a

bir işi ^(C)

A musical staff in G major (one sharp) and 4/4 time. It contains two measures of music. The first measure has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. It starts with a half note G4, followed by quarter notes A4, B4, and C5. The second measure also has a treble clef and a key signature of one sharp. It starts with a half note D5, followed by quarter notes E5, F#5, and G5. Above the staff, there are lyrics in Turkish: "bir işi". There is a circled 'C' above the second measure. Below the staff, there are lyrics in Persian: "لایه می تو می - ها نه سین دو دی".

layn mi tu mi - ha ne sin do di

sal lu a leyh kim A li nin

he ri di ol be tu tul

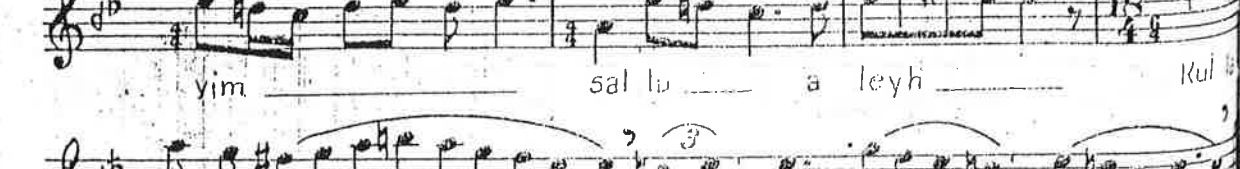
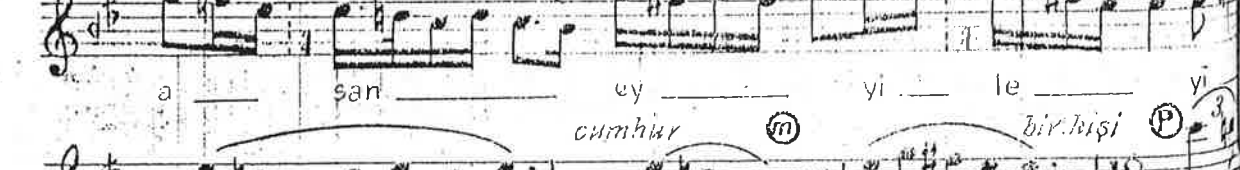
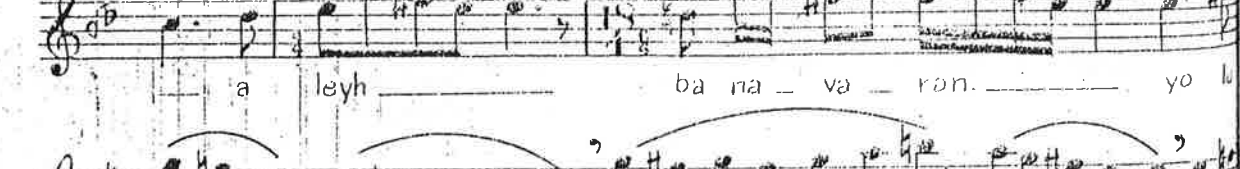
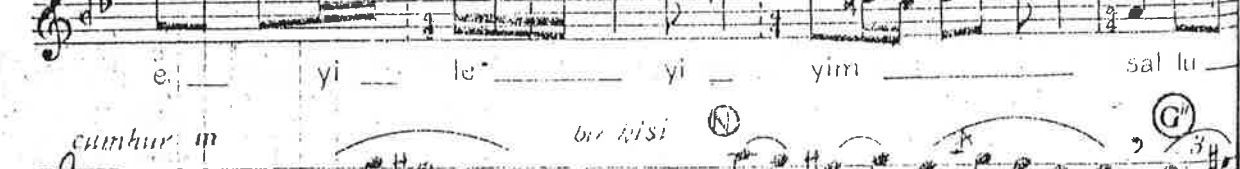
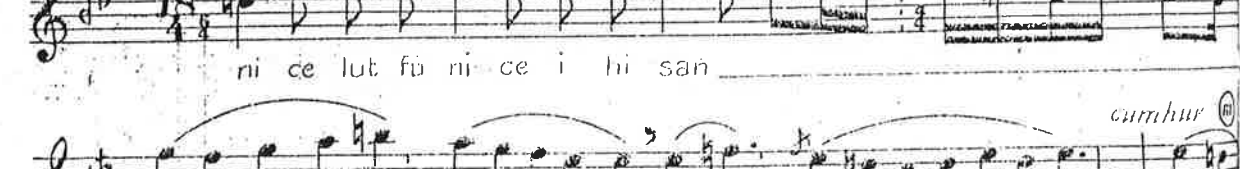
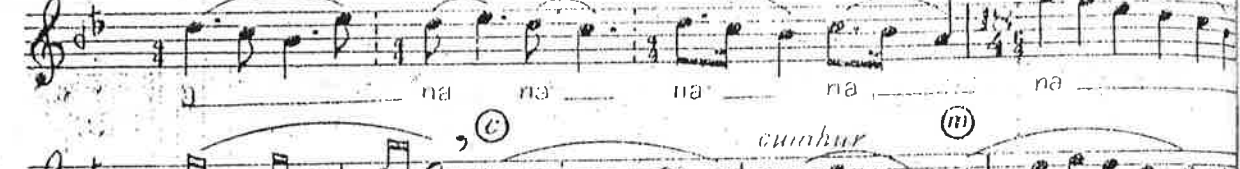
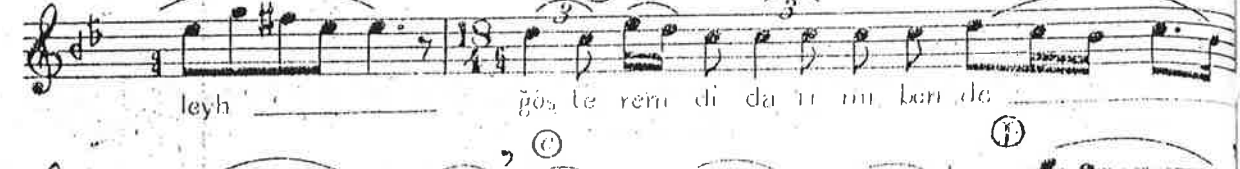
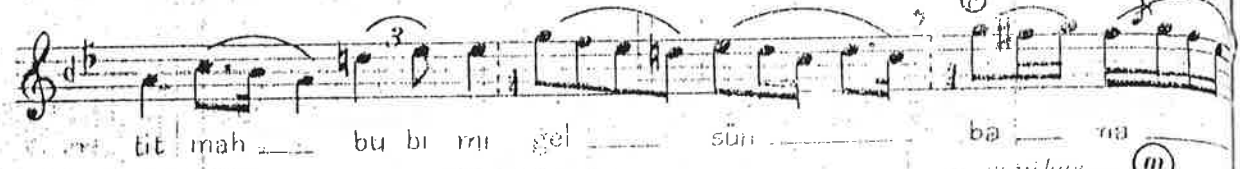
he ni di ol —————

cumhur (m) bir kişi (G) 3 3

sal tu a leyh ————— kil di mah bu bi ni döt vet —————

Handwritten musical score for 'The Rose Tree'. The score is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is simple and consists of several measures. The lyrics 'The Rose Tree' are written below the staff. The score is written in ink on aged paper.

cumhur (m) *bir kişi* (G)
 sal lu a leyh da' ve ti çü .
 nū ğel di a na ceb re il
 il i i i
cumhur (m) *bir kişi* (K) sal lu
 a leyh em ri düb ci bi
 ri le ol lıbbi Ge mi mıl al
cumhur (m) *bir kişi* (L) sal lu a leyh ey le di em ri
 ni is sı ga ga Ceb re
cumhur (m) (M) il sal lu a leyh bir bu
 rak al Cenne ti a' la mı da
cumhur (m) *bir kişi* (N) dan sal lu a leyh
 ey le a ğâh hâze ti ki ra

cumhur (m) ni sal lu a
 bir kişi (E) leyh bi lü rem ben ni ar zu ey ler
 (F) be ni ni ni
 cumhur (m) bir kişi (S) ni sal lu a leyh bir ba rak
 al di ce nan dan ol me le lek
 cumhur (m) bir kişi (S) sal lu a leyh geldi ol sul la ne tes
 bih i de re rek
 cumhur (m) bir kişi (S) sal lu a leyh ha bü bi da
 ri me ya nın da he mi mi
 cumhur (m) min sal lu a leyh
 (T) ya Mu ham med di kum de di Cib ri li e mi
 cumhur (m) mi
 bir kişi (S) sal lu a leyh
 gu şe düb Ceb va i li dur du

he ma ma mür

(m) cumhur bir kişi *(t)*

sal lu a leyh ol du Cib ri lü mi kâ

(t)

il a yo ya

(m) cumhur

yan sal lu a leyh

(V) bir kişi

it di ler mi' i ra cı be bi şir

(m) cumhur

ol ze man sal lu

(m) bir kişi *(V)*

a leyh dol du nu ri le ze minü

(t)

a isü ma ma

(m) cumhur

man sal lu a leyh

(Z) bir kişi

di di Cib ril ya Mu ham med di

(m) cumhur

ta fa fa fa sal lu

(m) bir kişi *(Z)*

a leyh çok se lam ey ler şa na Ra

bi bil u la la la
 cumhur (m) bir kişi (Y)
 sal lu a leyh! da' ve teyley
 za ti pa kin hazre te te
 cumhur (m) bir kişi (T)
 sal lu a leyh ta ki Hazre ti i ri şe o
 dev le te te sal lu
 bir kişi (1°)
 a leyh ca ni le ol dumu ti i
 cumhur (m)
 em ri ya yar sal lu a leyh
 bir kişi (S)
 gel di ca hi zemze me ol bahtı ya
 cumhur (m) bir kişi (S^o)
 ya yar sal lu a leyh an da
 da hi şak lu sad ret di zu hu
 cumhur (m)
 hur sal lu a leyh
 bir kişi (S^o)
 zem zemi le hoş yu zu kil di o nu

nu nur sal lu a leyh

aş ki hubbi za ti ne kil di sa la

la lat sal lu a

leyh es sa la tey mazha rî zat

ri es sa lat

Bestekârı
Osman dede

Saba tevşîh

Nazım
şeyh Nâsuhi

E ta ke di vi sa

lin fe la te zuk ha

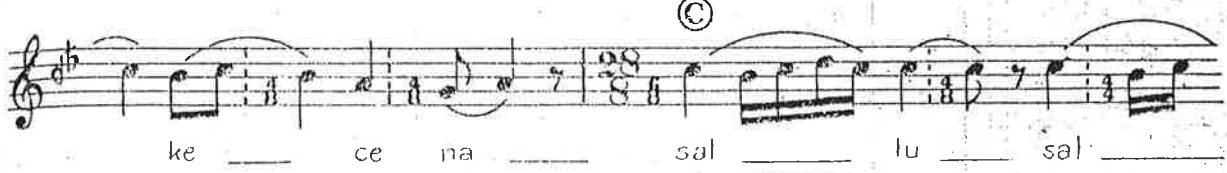
za na ve nil le hey

re ri ya zin fe ri' me ma

se ke na ye huz

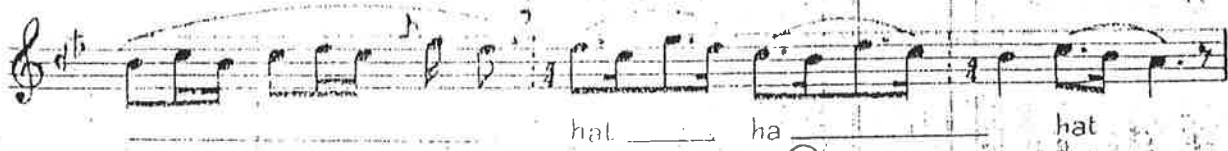
zi gu gus su no su a

din ve kül ce na pe

Nazım ve Bestekârı
Osman dede

Saba hanesi

3 ^(C)
 ri li e — mi rin
 cumhur ^(m) bir kişi ^(C')
 sal lu — a leyh — bi ri mi kâ il i le
^(C)
 ol du ber — ri rin
^(D) 18 ^(b)
 ri ri ri
 cumhur ^(m)
 rin sal lu — a leyh —
 bir kişi ^(B)
 18 3 3 3
 ni ce gez — yüz bin me la ik pe di le
 cumhur ^(m)
 lar sal lu n leyh —
 bir kişi ^(B') 3 3 ^(b)
 em ri hak — la — a na pey rev ol du — la
 cumhur ^(m) bir kişi ^(B)
 sal lu — a leyh — ku — se doğ ru —
^(C') 3
 az ni düp üç yar lar
 cumhur ^(m) bir kişi ^(F')
 sal lu — a leyh — ol du lar ağ yar —
^(f)
 dan — bi — zar — la — la

la lar sal lu a leyh. *cumhur* (m)
 bir kişi (p^m) gü yi ne kar'et di ün, gü ne sa
 da da da *cumhur* (m) bir kişi (f)
 sal lu a leyh ya Mü hamme
 di dur de yu kul di ni da
 da da sal lu a leyh *cumhur* (m)
 bir kişi (p^m) bir kişi (f) hiç mu kayyed ol um di git di he
 sal lu a leyh *cumhur* (m) bir kişi (p^m)
 var di kud se iz zö ti
 ie şa dü ma ma
 ma man sal lu a leyh *cumhur* (m)
 bir kişi (p^m) gel di ler er va hı hayli en bi ya
 ya *cumhur* (m)

bir kişi (E') sal lu a leyh b
 ol du tek rar an lar i le pür sa fa
 fa bir kişi (P) cumhur (m)
 leyh em ri hak la dı di Cibril ey
 hi mar sal lu leyh
 bir kişi (P) i ki rik at kul na ma zi ol i
 ma ma ma cumhur (m) sal lu a leyh
 bir kişi (P) geç di mih ra be i ma mı mür se li li
 lin lin cumhur (m) sal lu a
 leyh lal dı i ki rik a ti ol dem
 he mi mi mi min
 cumhur (m) bir kişi (P) sal lu a leyh nur danı ni' ra ha zir kıl di
 la la

lar sal lu a leyh iz zet i le
 ol a ra ya gel di ler ler
 bir kişi (E') ler sal lu a leyh
 bir ta bak la gel di üç ka se a na na
 na sal lu a leyh bi ri ham rü bi
 ri si süt bi ri si ma ma'
 mu mu
 cumhur (m) bir kişi (F')
 sal lu a leyh di di
 Cib ril i le ber rin ih ti ya ya
 yar yar sal lu a
 leyh böy le dir em ri hü da ey böh
 Li Va Va Va

cumhur (m) *bir kişi* (B) yar
 sal lu a leyh hik me ten ol su
cumhur (m) *bir kişi* (B) ne ne ner sal lu (C)
 a leyh nu şei düp sût kil ma di ham re (H)
 na za za za zar
cumhur (m) *bir kişi* (B) sal lu a leyh ham da
 düp Cib ril de di ey a zi zi
cumhur (m) zi sal lu a
bir kişi (P) (3) leyh ham dü lil lah ey le din kâ
 rın te mi mi mi
cumhur *bir kişi* (J) (3) miz sal lu a leyh ham ri
 mü şei ayy di ey hik me t gi zi

zin sal lu a leyh cüm la
 ten fa aik o hur du mü mi ni
 nin ni ni ni ni
 nin sal lu a leyh
 aş kı hubbi za ti ne kıl di sa la la
 lat sal lu a leyh
 la sa la ley maz bu ri zat es sa la la la
 la la la la lat

bir hişi (J) *cumhur* (m) *bir hişi* (J) *cumhur* (m) *bir hişi* (J) *cumhur* (m) *El fatiha*

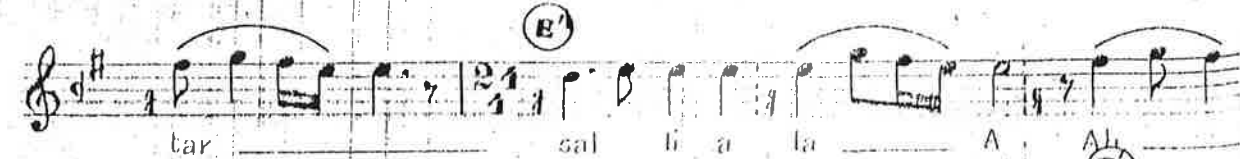
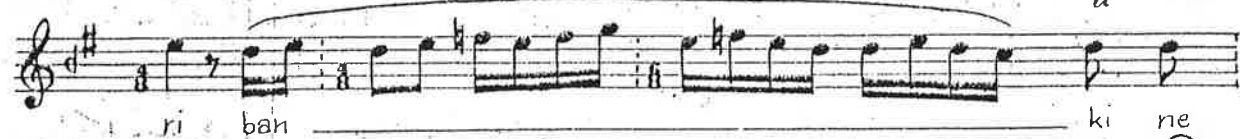
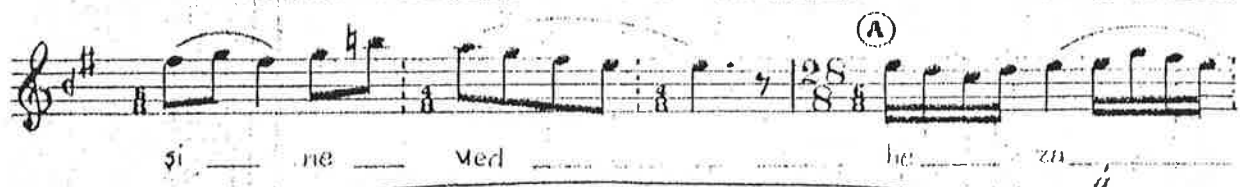
Bestekârı
Osman dede

Hüseyinî tevşîh

Nazım
şeyh Nasuhi

Orta. *devrikibir* ze hi li va
 ve a lem la i la
 he il lal lah
 ki zed

(A) *cumhur* (B)

Çok ağır *bir kişi* $\text{♩} = 40$

türkî zarb Çün ki ef la ke u ru celdi Re

cumhur

su sul sal lu a leyh

bir kişi a sü manda bul du 'er va ha vu

su sul sallu a leyh A demü

I sa vü ya hi ya

yu sü fû fû fû fû

cumhur

fû sal lu

bir kişi a leyh gör dü İdris i le

Ha ru ni da hi

cumhur

hi sal lu a leyh sa di

se var di gö rubbu Mu Mu

sa yi yi yi

yi yi yi yi
cumhur sal lu a leyh *bir kişi* mer ha ba kıl
 di a nin la la
 ru be ru ru
 ru *cumhur* ru ru ru *bir kişi*
 ru sal lu a leyh i di cek
 teş ri fi heffü tüm a sü ma
 ma *cumhur* man sal lu a leyh
bir kişi pi ri I bi ra him le tul
 du me kâ kân kân
cumhur sal lu a leyh *bir kişi* ru hi I bi ra
 him a düp ik bal a na
 na na na na

cumhur *bir kişi*

na sal lu a leyh de di

gel sa li ho gul Mus ta fa

fa fa fa fa fa

cumhur *bir kişi*

fa sal lu a leyh sid re yi sey reh

di a nı dan ol ce nan

nan na nan

bir kişi

kal dı cib rıl ol du sid re a şı ya

yan yan yan

bir kişi

za hir ol du ref re fol dem Haz re

cumhur

te te sal lu a leyh

bir kişi

Kim su va ro la i rin ce haz

re te te te sal

lu a leyh gör in hâz ret hâz re ti

bi key fü ke kem

sal lu a leyh çünkü Hazret hâz re te

bul du vu sı sul

sal lu a leyh et te hiy yal o ku du

an da re sul

le yh er di ay ni gâi den rir hoş

ni da da da

sal lu a leyh ya bu ti ni ya ti

ham me ci Nus

cumhur *bir kişi*

ta fa salu a leyh ba se la mü

rah me tü li bü sa fa

cumhur *bir kişi*

fa salu a leyh sa na

vir dim ey i ma ru en bi ya ya

cumhur

ya ya ya salu

bir kişi

a leyh hazret ol dem ün meim

cumhur

Kıldı ni yaz yaz salu a

bir kişi

leyh a nı da bahsey le di ol bi ni ya

yaz yaz

bir kişi

Ceb re i le keşfo lüp çol va'

cumhur

de le le ri salu o

bir kişi

leyh _____ bäs sü ru şı _____ le se ho _____

de _____ bi it di ler _____

cumhur *bir kişi*

sal lu _____ a leyh _____ an da _____

dök san _____ bin ke la ol du _____ ke _____ la _____

cumhur

lan sal lu _____ a leyh _____

bir kişi

ni ce bin es ra ri le suh bel te ma _____ ma _____

cumhur *mam* *mam*

bir kişi

sal lu _____ a leyh _____ ol du düstür _____ ol ha _____

bi _____ bin _____ ni za _____

cumhur

li ne _____ sa lu _____ a leyh _____

bir kişi

ğel di yi ne _____ ma ma ha _____ ni _____

son

ni ka şı ne _____

NİŞABUR MUNÂCAT HANESİ

Bestekârı: Osman Dede

(A) *bir kişi* 3 Ya Ra bol Sul ta ni ca nım hur me me

cumhur (m) ti ti ik bel ya Mü cib

(A') *bir kişi* 3 'nu ri za ti müste a nın hür me me ti

cumhur (m) ti ik bel ya Mü cib ol Mu ham

med ru hu na ta' zimi i çü çün nû

cumhur (m) **(A')** *bir kişi* 3 ik bel ya Mü cib Mus ta fa nıncısmı ne tekrimi

cumhur (m) i çü nû ik bel ya Mü

(B) cib nu ri za ti Mus ta fa nın

hak kî çün

cumhur (m) **(B)** *bir kişi* 3 nû ik bel ya Mü cib sır rı ar şı

Kib rî ya ————
 hak kî ———— cümhur (m)
 cüm ———— bir kişi (B) ru yi ne muştâ ko lan ———— lar ————
 hak kî ———— cüm ————
 bir kişi (B) nü — ik bel ya Mü cib ———— aş kî rîa uş şa ko lan ————
 lar ———— hak kî ————
 cümhur (m) bir kişi (3) çü ———— nü ik bel — ya Mü cib ———— va'di
 (C) ni ih san Kil a — şik la ———— ra ————
 cümhur (m) bir kişi (3) (AC) ra ———— ik bel — ya Mü fid ———— din yo lun da
 ca' yi de — na dik la ————
 cümhur (m) bir kişi (3) (C) ra ———— ik bel — ya Mü fid ———— cüm le i

ma _____ nî le hat ol sun ü _____ me _____
cumhur (m) *bir kişi* (AC)

men _____ nî ik bel ya mü cib _____ cen ne bi di

da ri le kil muğte _____ ne _____ nem _____
cumhur (m) *bir kişi* (B)

nem _____ nu ik bel ya Mü cib _____ ya Ha ki Ahmed Mu

ham _____ med _____

Mus ta _____ fa _____ fa _____ ik bel ya Mü cib _____
bir kişi (B)

der vi şos ma ne da hi _____ ey _____

_____ yi le a _____ ta _____ ta _____

cumhur (C) *bir kişi* (C)

ik bel ya Mü cib _____ ey ke ma li rah me tey Pa di (m)

_____ şa _____ şa _____ şah _____ hı ik bel ya Mü

bir kişi (AC)

fid _____ sen ka bu ley le du a mız ya İ

Kullarımdan eyledim mümtaz anı;
 Bilirem ben arzû eyler beni;
 Bir burak aldı cenandan ol melek;
 geldi ol Sultane tesbih ederek;
 hâbü bidâri meyanında hemîn;
 ya Muhammed kum dedi Cibrîli emin;
 gûş idüp Cebrâîli durdu heman;
 Oldu Cibrîlü Mikâil ayan;
 İttiler Mi'racı tebâir ol zaman;
 Doldu nûr ile zemînü âsûman;

Dîdi Cebreil ey Muhammed Mustafa;
 Çok selam eyler sana Rabbül ulâ;
 Tâki Hazret irişe ol devlete;
 Can ile oldu mutîi emri yar;
 Çeldi Çahı zemzeme ol bahtiyar;
 Anda dahî şakki sadretti zuhur;
 Zemzem ile hoş vuzû kıldı o nur;
 Aşk hubbi zatine kıldı salât;
 Essâlat ey mazhari zat essalât.

Düğâh hanesinin yukarda yazılı güftesi kırk dört mısralı olup dörtlü kıtalar halinde béstelenmiştir; hayalî şeklini suraya yazdık: (yukarda notasına bakınız).

I	A	birinci	mısra	düğâh	VI	Me	yirmi birinci	mısra	hüseyî
	B	ikinci	"	"		ÇcJc	yirmi ikinci	"	saba ve çargâh
	A	üçüncü	"	"		G	yirmi üçüncü	"	hüseyî
	B	dördüncü	"	"		NG	yirmi dördüncü	"	"
II	Çc	beşinci	mısra	saba	VII	PR	yirmi beşinci	mısra	hüseyî
	CcDd	altıncı	"	saba düğâh		EF	yirmi altıncı	"	"
	EF	yedinci	"	kûçek		S	yirmi yedinci	"	"
	ÇFd	sekizinci	"	saba düğâh		SG	yirmi sekizinci	"	"
III	İi	dokuzuncu	mısra	sabâlı çargâh	VIII	Şş	yirmi dokuzuncu	"	hüseyî
	İi	onuncu	"	"		Tt	otuzuncu	"	acem puselik
	Êe	on birinci	"	hüseyî		Şş	otuz birinci	"	hüseyî
	ÇcJc	on ikinci	"	saba ve sabâlı çargâh		Tt	otuz ikinci	"	acem puselik
IV	EÇFd	on üçüncü	mısra	saba	IX	V	otuz üçüncü	mısra	hüseyî
	Eéc	on dördüncü	"	sabâlı çargâh		Yt	otuz dördüncü	"	puselik
	GH	on beşinci	"	hicaz		Z	otuz beşinci	"	acem
	GH	on altıncı	"	"		Z	otuz altıncı	"	acem
V	K	on yedinci	mısra	hicaz	X	Y	otuz yedinci	mısra	acem
	L	on sekizinci	"	zirgüleli hicaz		Tş	otuz sekizinci	"	nevada puselik
	M	on dokuzuncu	"	hüseyî		Yy	otuz dokuzuncu	"	acem
	N	yirminci	"	"		Ş	kırkıncı	"	acem
XI	Ş	kırk birinci	mısra	acem	XI	Ş	kırk birinci	mısra	acem
	Ş	kırk ikinci	"	"		Ş	kırk ikinci	"	"
	Ş	kırk üçüncü	"	"		Ş	kırk üçüncü	"	"
	Ş	kırk dördüncü	"	"		Ş	kırk dördüncü	"	"

SABA HANESİ

Şiir: Osman Dede

Pes heman oldu suvar ol pak zat;
 Na'rei şa paş ile doldu cihat;
 Bir rikabında yürür Cibrîli emin;
 Biri Mikâil ile oldu berrin;
 Nice gez yüz bin melâik geldir;
 Emri hakla ana peyrev oldular;
 Kudse dogru azmedup üç yarlar;
 Oldular agyarlar bizarlar;
 gûşine kar' edüp üç gûne seda;
 ya Muhammed dur deyu kıldı nida;
 Hiç mukayyed olmadı gitti heman;
 Vardı kudse izzet ile şâduman;
 geldiler ervah hayli enbiya;
 oldu tekrar anlar ile pür safa;
 Emri hakla didi Cibril ey hüman;
 iki rikat kıl namazı ol imam;

geçti mihrabe imamı Murselin;
 kıldı iki rikatı oldem hemin;
 Nurdan Mi'rac hazır kıldılar;
 İzzet ile ol araya geldiler;
 Bir tabakla geldi üç kâse ana;
 Biri hamrû biri süt birisi ma';
 Didi Cibril eyle birin ihtiyar;
 Böyledir emri Hudâ ey bahtiyar;
 Hikmeten ol suretü ma'na humer;
 Nûş idüp süt kılmadı hamre nazar;
 Hamd idüp Cibril didi ey aziz;
 Hamdü lillah eyledin karın temiz
 Hamri nûş etseydin ey hikmet güzün;
 Cümleten fâsik olurdu müminin;
 Aşk hubbi zatine kıldı salat;
 Essalat ey mazhari zat essalat.

SABA TEVŞİH

Şiir: Nasuhî

Etâke îdi visalın felâ tezuk hezena ;
Ve nilke hayre riyazin fenî'me ma sekena ;
Ve huzzi gusna suûdin ve kulle cena şecerin ;
Fekarre aynûke minhü fenî'me zâke cena ;

Sallû, sallû ya huzar li Resululah ;
Sallû, sallû ya ibad li Habibillah.

Miraciyyenin saba tevşihî dört mısralı bir kıta ile (sallû) iki adet güfte terennümlü olup ezgisi Devrikebir ile ölçülmüştür; hayali şeklini şöyle gösterdik :

(1)	AA'	birinci	mısra	sabah
(2)	AA'	ikinci	"	"
(3)	BA'	üçüncü	"	hüseyinî, saba
(4)	AA'	dördüncü	"	saba
(5)	CC'	sallû	"	"

Miraciyyenin saba hanesinin şi'ri otuz iki mısralı sekiz kümedir; şekillerini aşağıya derc ettik :

I	A	birinci	mısra	dügâh
	Bb	ikinci	"	saba
	Cc	üçüncü	"	"
	ÇcDb	dördüncü	"	"

ve küyrük

V	Ff	on yedinci	mısra	hüseyinî
	Ff	on sekizinci	"	"
	Ff	on dokuzuncu	"	"
	Ff	yirminci	"	"

II	E	beşinci	mısra	saba
	Bb	altıncı	"	"
	Fc	yedinci	"	"
	Ff	sekizinci	"	hüseyinî

VI	Éc	yirmi birinci	mısra	sabalı çarğâh
	JcH	yirmi ikinci	"	bestenigâr
	Ff	yirmi üçüncü	"	hüseyinî
	Ff	yirmi dördüncü	"	"

III	Ff	dokuzuncu	mısra	hüseyinî
	I	onuncu	"	"
	Ff	on birinci	"	"
	Ff	on ikinci	"	"

VII	Éc	yirmi beşinci	mısra	sabalı çarğâh
	JcH	yirmi altıncı	"	bestenigâr
	Ff	yirmi yedinci	"	hüseyinî
	Ff	yirmi sekizinci	"	"

IV	E	on üçüncü	mısra	saba
	Bb	on dördüncü	"	"
	Fc	on beşinci	"	kûşek
	Ff	on altıncı	"	hüseyinî

VIII	Jc	yirmi dokuzuncu	"	dügâh
	JcH	otuzuncu	"	bestenigâr
	Jc	otuz birinci	"	dügâh
	JcH	otuz ikinci	"	bestenigâr

HÜSEYNÎ TEVŞİH

Şiir: Hazreti Mevlânâ

Celaledin i rumî

Zehî livâ ve aleme lâ illâhe ill Allah;
Ki zed ber evci kadem la ilâhe ill Allah;
Ber âyed ez dil ü ez can elest hak şineved ;
Hezar banki nigam lâ ilâhe ill Allah ;
Salli alâ Muhammedil Muhtar ;
Salli alâ Ahmed il ebrar ;
Sall Allâhu salli alâ asdakil ahyar.

Bu hüseyinî tevşihin güftesi hazreti Mevlânânın olup dörtlü bir kıta ile üç adet güfte terennümünden mürekkeptir; şeklini şöyle gösterdik :

(1)	AB	birinci	mısra = 2	hüseyinî
(2)	AaAb	ikinci	" = 2	"
(3)	CD	üçüncü	" = 2	rast hüseyinî
(4)	AaAb	dördüncü	" = 2	hüseyinî
(5)	E	birinci güfte	terennümü	"
(6)	E	ikinci	"	"
(7)	E	üçüncü	"	"

MİRACİYYENİN HÜSEYNİ HANESİ

Güfte: Osman Dede

Çünkü eflâke uruc etti Resul;
Asumanda buldu ervâha vusul;
Adem ü İsâ vü Yahya Yusuf;
Gördü İdris ile Harunu dahi;
Sadise varup gördü Musa yı o;
Merhaba kıldı anınla ruberü;
İdecek teşrîfi heftüm âsuman;
Pir İbrahim ile tuttu mekân;
Rûhı İbrahim idüp ikbal ana;
Didi gel gel salih oğlum Mustafa;
Sidreyi seyir itti andan ol cenan;
Kaldı Cibril oldu sidre aşıyan;
Didi Hazret: ey refiki hoş şefik;
İtmemişsin bile tekniî i tarik;
Pes didi Cibril: sen ey şahbaz;
Olasın izzet ile rifat tarraz;
Sebkat itsem sidreden ben yek benan;
Hark ider peşrim benim heybet herman;
Zahir oldu Refref ol dem Hazrete;
Kim suvar ola irince Hazrete;
Anda nice bin hicab oldu adem;
Gördü Hazret Hazreti bi keyfu kem;
Çüki Hazret Hazrete buldu vusul;
Ettahıyyat okudu anda Resul;
İrdi aynı zatten bir boş nidâ;
va Habibi ya Muhammed Mustafa;

ba selâm ü rahmet ü tîb ü safâ;
Sana virdim ey inamı enbiya;
aynı aynıla nazar kıl aynı gör;
çünkü gayri terk kıldın aynı gör;
Her ne kim maksuttu, mahauldur;
Hazretimden Hacetin makbuldür;
Hazret ol dem ümmetin kıldı niyaz;
anıda bahş eyledi ol bi niyaz;
Cebreile keşf olup ol va'deler;
Pes sürüş ile şahâdet kıldılar;
Anda doksan bin kelam oldu kelam;
Nice bin esrar ile suhbet temam;
Hak teâlâ lutfu fadlile salât;
Hediye kıldı kıla mü'min mü'minat;
Hem buyurdu beş vakit olsa eda;
Elli vaktin idem ben ana;
Oldu dustur ol Habibin zatine;
Geldi yine ummehani katine;
Emri Hakkı Halka tebliğ eyledi;
Muhbiri Sadık hakikat söyledi;
Evvela imâmı Siddik eyledi;
Cümle eshab oldular rifat şiar;
Mu'cize mi'racı oldu aşıkâr;
aşk hubbi zatine kıldı salat;
Essalat ey mazhari zat essalat.

Bu Hüseyinî hanesinin muhtelif on sekiz mısraının lahialeri unutulmuş olduğundan şeklini yazamadık.

NIŞABUR MUNANCAT HANESİ

Şiir: Osman Dede

ya Rab ol Sultanı canın hürmeti;
Nûri zâtî müsteanın hürmeti;
Ol Muhammed ruhuna tazîm için;
Mustafanın cismine tekrîm için;
Nûri zâtî Mustafanın hakkı için;
Sını arşı Kibriyanın hakkı için;
Rüyine müşak olanlar hakkı için;
Aşkına uşak olanlar Hakkı için;
Va'dini ihsan kıl aşıklara;
Din yolunda sa'yiden sadıklara;
Cümle imanile katın olsun ünem;
Cenneti didar ile kıl muhtenem;

ya Hak, Ahmed Muhammed Mustafa;
Derviş Osmâne dahi eyle ata;
Ey Kemâli rahmet ey Padişah;
Sen kabul eyle ricamız ya İlâh;
Yüzü suyu hakkı için Peygamberin;
Sersî buyı hakkı için ol serverin;
Fâtihayla bed olundu bu kelam;
Fâtihayla hatmolunsun vesselam;
Ahmedü eshabü cümle mü'minin;
Rahmetullahi aleyhim ecmaîn.

Yirmi iki mısra'lı son dualar hanesinin şeklini şu vechile gösterdik :

I	A	birinci	mısra	nişabur	III	C	dokuzuncu	mısra
	A'	ikinci	"	"		AC	onuncu	"
	A'	üçüncü	"	"		C'	on birinci	"
	A'	dördüncü	"	"		AC	on ikinci	"
II	B	beşinci	mısra	nişabur				
	B	altıncı	"	"				
	B	yedinci	"	"				
	B	sekizinci	"	"				

IV	B	on üçüncü	mısra	nisabur	V	C'	on yedinci	mısra	nisabur
	B	on dördüncü	"	"		AC	on sekizinci	"	"
	C	on beşinci	"	"		B	on dokuzuncu	"	"
	AC	on altıncı	"	"		B	yirminci	"	"
						(5) C'	yirmi birinci	"	"
						(6) D	yirmi ikinci (cumhur)	seğâh	(a)

GAYRİ DİNİ SÖZ MUSİKİSİ

Bu kısımda Kârlar, Besteler, Aksak ve Yürük semâiler, Şarkılar, Koçekceler, taksimler namlarında şekil ve üslubu muhtelif eserler vardır; sırasıyla aşağıda bildiriyoruz.

UMUMİYYET ÜZRE KÂR

Tarif ve tavsifi — Kârlar gayri dinî söz musikisinin en büyük ve musanna' eserleridir; onların teşekkül sahası geniştir; hane ve ya bend tesmiye olunan iki ve ya üç, dört, beş, musiki parçalarından mürekkeb olur ve her hane muhtelif musiki cümlelerini havidir. Kârların güfteleri dörtlü, altılı, sekizli şiir kıtalarıdır. Her haneyi teşkil eden musiki cümle ve devreleri ba'zan müretteb bir terrenüme ve ba'zanda şiirin mısra'larına terfîk edilen lahinlerdir.

Kârların güftesi olan şiir mısra'larının ve ya bir kısmının ba'zan evellerine ve ba'zan sonlarına, tene, ten, tinâ, tenen, tâni, tene nen, tene nenen, yel lel lel, yele lâ li, yâlâ yele lel, tânâ dir ney ilah gibi her hangi bir ikâi güzelce temsil iden fakat ma'nasız hecelerden ibaret ikâi lafızlar konulur ki onlara Terrennüm adı verilmiştir. Bu terrennüm ba'zanda şiirin müfadile uygun olarak, ah, vay, ahha, hey, canım, canımen, rûhi revanım, mihri tâbânım, seni pek sevdim ilah gibi ma'nalı ufak terkiplerden ibaret olur. Hususile ikâi terrennümler şiirin sözlerle yapılamıyacak olan güzel ikâları vucude gelirmeğe yarar ve eseri nakşu tarsı' eder, bu ikâi terrennümlere bağlanan nagme gruplarına nakış dinilir; işte terrennümler ya ikâi ve yahud güftevi olurlar; bunların her ikisinde kârlarda istimal edilmiştir. Kârların lahinleri ya temli ve ya temsiz olarak inşa edilmiş olurlar.

Kârlar Düyek, Devrirevan, Devri kebir, Muhammes, Evsat, Hafif, Sakil, Nimsakil, Türki zarb ve saire usullerile ölçülmüştürler. Kârların meyanhanelerinde ba'zan usul geçgileri yapılmıştır; usullerde hareketler yürük, yürükce, orta, ağırca olur. Her makamda kârlar bestelenmiştir; kârların ba'zan ilk hanelerinde, ekseriya meyanhanelerinde yakın makamlara geçgiler yapılmıştır. Kârlar ya aşikâne, ve ya zemimâne ve yahud meddahane ve zahidane şiirleri havi olup o ruhlarla bestelenirler.

ELİMİZDE MEVCUT VE TAMAM KALMIŞ OLAN KÂRLARLARDAKİ MUHİM ŞEKİLLERİN MUTALAASI

Kârlara örneklik olarak iki yüz elli senelik Irak, üç yüz senelik Rast, yüz yirmi senelik Arazbar puselik, iki yüz elli senelik Puselik kârlarını aşağıda yazdık:

(a) Cahil zakir ve müezzinlerce usûlî unutulmuş ve ezgisinin nagme zümreleri birbirlerine karıştırılarak ve bir takım kötü ilâvelerle okunmuş olan mîraciyye, muhibbin II. Sadettin ve tasnif komisyonunda arkadaşım ve hoca zâdem haliz Alamed beylerin muvafakatıyla mevcut zevâid ve kötülükleri taralımdan tathir ve usûlüne konularak hâli aslisine nica edilmiştir; bu çok cüfesi eseri kazandığımız sebeple bahtiyarız.

Yukarıda yazdığımız vechile mîraciyyenin güfte ve bestesi mülgâ Galata mevlevîhanesi seyhlerinden kütbi nâyi Osman dede efendi mehtumudur; tevsihlerinden besinesinin güftesi lazımeti Mevlâhanıdır; diğer dört tevsihin nazımında pir Mehmed N. zâhî dir. Beş tevsihin ezgilerinde Osman dede nındir. Tâminen iki yüz otuz sene evvel bir leyli ragâibde İstanbul büyükleri o tarîfde her hayat olan Seyyid Mehmed Nasûhinin Uskûdarda Paşa kapısındaki dergâhında toplanmışlardı. Osman dede efendi o mecliste hazır olduğundan şeyh Nasûhi bir Mîraciyyenin tanzim ve bestelemesini Osman dede'den istemesi üzerine oda leyli mîracı kadî olan zaman içerisinde hem güfte ve hemde bestesini yapıp meşk ettiği kâselerle ilk defa Nasûhi'den okumuştur.

IRAK BAĞI BİHIŞT KÂR

Ayıntabi Mehmed Bey

*İvellinci
kantar
ağır* *Hafif* $\text{♩} = 84$ (A) 3/2

A hı de re dim di ta dim di de rel la

dir _ dir _ ten di de rel la _ dir _ dir _ ten nen _ na _ de re

1 2 (B) 3/2

di _ li _ ten ten ah te ni ten

dir dir _ ten dir ta ni ten _ dir _ dir _ ten ta na dir _ dir _

1 2

ten _ nen _ na _ de re di _ li _ ten ten

(C) 3/2

ne mi ke _ şed se _ ri _ mu _ yi

(D) 3/2

_ di _ lem be ba _ gı _ be _ hişt zi

çâ ki pi _ re _ he _ ni _ ker _ de _ em se ra

*(lazimè) (E) 3/2

_ gı _ be hişt hey _ ah ha hey ah _ ha _ hey

hey _ ca nım _ vay a ha ah ha ah ha hey _ hey mi

(D)

rim ___ vay zi ça ki pi ___ re ___ he ___ ni ___ son %

ker de ___ em se ra ___ gı ___ be hişt

III meğâhane (F)

ah mü da ma yed ez bu ___ yi ___

tû can e ğer a ___ yed ___ ah de

re dim di ta ___ dim ___ de re dil la ten dir dir ten ___ ta na

ta ___ na ___ ta na ta dir ney ___ te ne nen ni

te ne nen ni dir ta ___ na ten ___ dir ___ dir ten ___ ta na

ta ___ na ___ ta na ta dir ney ___ ne si mi

an be ri zül fû tû der ___ di ma

gı ___ be hişt

(birinci hane)

Ah deredim, di ta dim, diderella, dir dir ten, di de rel la. dir dir ten nen, na dere dil li, ten (m). Ten ni ten, dir dir ten, dir ta ni, ten dir dir, ten ta na, dir dir ten nen, na dere dil li, ten. (m) ne mi keşed seri müyi dilem bebâğı behişt; zi çaki pîrcheni kerde em sarâğı behişt.

(lazime) hey ahha hey, ahha hey, hey canım vay, ahha ahha, ahha hey, hey nû, rim vay; zi çaki pîrcheni ilaha.

(ikinci-hane)

(başta biruncide ki ilk terennüm vardır)

Nişanhaneci yar ez rakibi mey peres zi düzah; meğer kat ez kesi çerâğı behişt.

(lazime yukardaki gibi)

(meyanhaneci)

Müdam âyed ez bûyi tû can eğer ârend; Ah dere dim, di ta dim, dere dilla ten dirdir, ten tana, tana,

ta na, dir ney. (m) tene nen ni, tene nen ni, di tâ na, ten dir dir, ten tâ na, tâ na, ta na, dir ney. Nesimi anberi zülfi tû der dimâğı behişt.

(lazime evvelki gibi)

Irak kârın şeklinin tahlili — Irak kârın şî'ri yukarda görüldüğü gibi altılıdır: Bestekâr bu şî'ri ikişer ikişer üç parça ayırmıştır; kâra ilkin ikâi lafızlara bağlı (AB) iki lahin cümleleriyle başlanmıştır; birer devreli olan bu iki cümle temli olup öneş ve ardeşlerden terakübâtmiştir; sonra birinci ve ikinci mısra'ların (CD) ezgileri gelmiştir; bunu müteakib (lazime ve ya mülazime) isimli (E) terennüm cümlesi mevki almış ve daha sonra ikinci mısra'la ve (D) lahnile birinci hane biterek bu suretle teşekkül etmiştir. İkinci hane şîrin üçüncü dördüncü mısra'larla birinci hane ezgilerinin aynen tekrarından ibarettir. Üçüncü haneki meyanhanedir, beşinci mısra'nın (F) ezgisile tiz duraktan başlanmış ve yine onda kalmış onu müteakib (II) terennümleri gelmiştir; ondan sonra (D) lahni altıncı mısra'la okunmuştur. ondan sonrada lazimenin (E) terennümü ve nihayetle ise yine altıncı mısra' (D) lahnile gelmiş ve eser sonuna irmiştir.

Irak Kârın hayalî şeklini şöyle yazdık:

I ve II hane	{	(1) A terennüm (m)	III meyanhaneci	{	(1) F beşinci mısra
		(2) B „ (m)			(2) I terennüm
		(3) C birinci mısra			(3) J terennüm
		(4) D ikinci mısra			(4) D altıncı mısra
		(5) E lazime terennüm			(5) E lazime
		(6) D ikinci mısra			(6) D altıncı mısra

RAST KÂRI ŞEVKNÂME

Bestekâr: Abdül Ali

$\text{♩} = 80$ 3/4 **(A)**

Ağır
Hafif

ta na ta na de re dil li ten ca nim

a de re til lil la de re til lil len

(B)

len ez şev ki tû an lû fi ce mai
na mi tû ne ber dîn ki ez haş

a ce ma li tû ne dî dim
a ez haş be ba ref tim

ez pa yi fū ta dim bi
 ya di tū ker dim dim ki

ğu yed a bi ğu yed ne
 ez hu a hu ni ne ne

* lazime

re sí dim ten nen ne nen ni
 ta bî dim

ten nen ne nen ni ten de re til lil la de re til lil

len ta na ta na de rel

li dost ta nen ni ta nen ni

ah de re til lil len hey yar hey dost

a ha ya ri men hey yar hey dost

a ha ya ri men ez pa

yi fū ta dim bi ğu yed a bi

ğu yed ne re si dim ah ha

ah ha ya rim zi ba yi men

hey hey hey hey mak bu li men

mevânehane ①

fer yad be si ker de mü fer

ya di a fer ya di re sid nist a

dil le re dir dir ten na de re dil li ten

de re til lil la de re til lil len

②

gü ya ki de rin kub be i

fi a fi ru ze ke si nist

Ğüfte

(1 inci hane)

Tânâ tânâ dere dil li ten canım a dere til lil la dere til lil len ; ez şevki tu an zülfi cemâli tû ne didim ; ez pâyi fütadim bigûyed neresidim. (lazime) ten nen ne nea ni ten nen ne nen ni ten dere til lil lâ dere til lil len ; tânâ tânâ derelli dost, tânen ni tânen ni ah dere til lil len ; hey yar hey dost ahha yârîmen, hey yar hey dost ahha mîrimen ; Ez pâyi fütadim (ilâhiri) ; ahha ahha yarım zibâyîmen, hey hey hey makbûlîmen.

(2 inci hane)

Başaki (A) terennümünden sonra : nâmi tû ne bürdim ki ez huş bireftim ; yâdi tû kerdim ki ez hun ne tabîbim (lazime 1 inci hanedeki gibi).

(3 üncü mevânehane)

Feryad besî kerdem ü feryad resî nist ; adillere dir dir ten, nâ dere dilli ten, dere til lil lâ dere til lil len. gûyâki derin kubbei firûze kesî nist (lazime yukardaki gibi).

Rast Kârîh şeklinin tahlili — Yukarda yazılı Rast Kârîh şîri altı mısra'lıdır ;
bununda şekli Irak Kârînine çok yakındır ; onu remzen yazdık :

I	(1) A	terennüm (m)	II	(1) A	terennüm	III	(1) I	Sinci mısra
	(2) B	İinci mısra		(2) B	3üncü mısra		(2) J	terennüm
	(3) C	2inci mısra		(3) C	4üncü mısra		(3) C	6ıncı mısra
	(4) D	lazime terennüm		(4) D	terennüm		(4) D	mülzime ter.
	(5) E	terennüm		(5) E	terennüm		(5) E	terennüm
	(6) E _e	terennüm		(6) E _t	terennüm		(6) E _r	terennüm
	(7) C	2inci mısra		(7) C	4üncü mısra		(7) C	6ıncı mısra
	(8) F	terennüm bir Kuyruk		(8) F	terennüm Kuyruk		(8) F	Kuyruk

ARAZBAR PUSELİK KÂRİ LÂLEZAR Bestekâr: Hacı Sadullah Ağa

çok ağır üfif $\text{♩} = 40$ (A)

ta na ta na dir dir ten düm de

rel la dir dir ten ah de re dil ler ler

dir ten nen na de re dil li

(B)

ten ah mev si mi nev

ru zi riş di

gel di ey ya mı

(C)

be har ah hoş hi ra

mim ey ler el

bet _____ yi _____ ne _____ az _____

ru _____ lâ _____ lâ _____ le _____ zar _____

① *lazim*

ten _____ dir _____ dir _____ ten _____ dir _____ dir _____ ten _____

dir _____ dir _____ ten _____ dir _____ dir _____ ta _____ na _____

dir ten _____ na _____ de re _____ dil _____ li _____ ten _____

②

ten ni _____ ten ni _____ ten ni _____ ten ni _____ ten ni _____ ten ni _____ ta _____ na _____

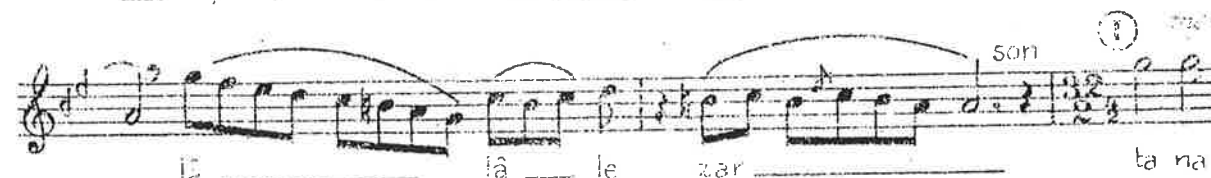
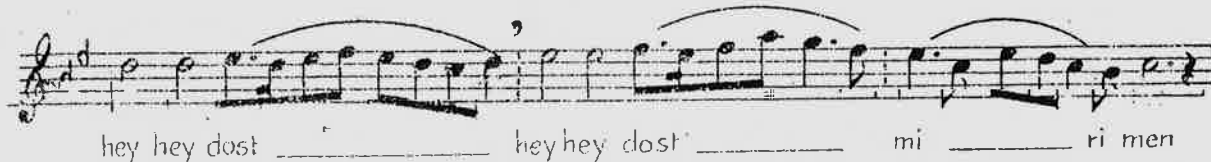
ta _____ na _____ dir ten _____ na _____ de re _____

③

dil _____ li _____ ten _____ ah hoş _____ hi _____ ra _____

mim _____ ey _____ ler _____ el _____

bet _____ yi _____ ne _____ az _____

(J)

an sen de ey dil

bü bü bü sa

nağ ma sa zol ki

(GC)

ki bu dem ta na ta na

dir dir ten di de rel la

dir dir ten de re dil ler ler dir

ten na de re dil li ten

(H)

evsat an de re dil la di

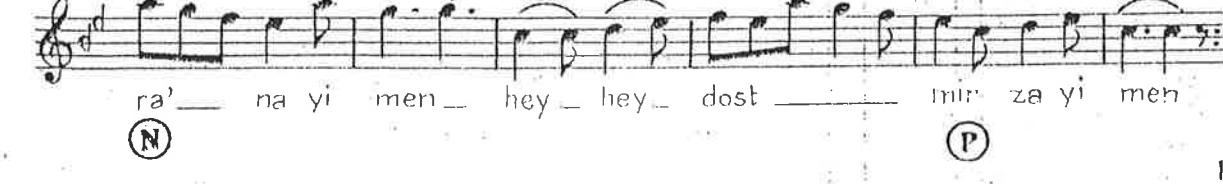
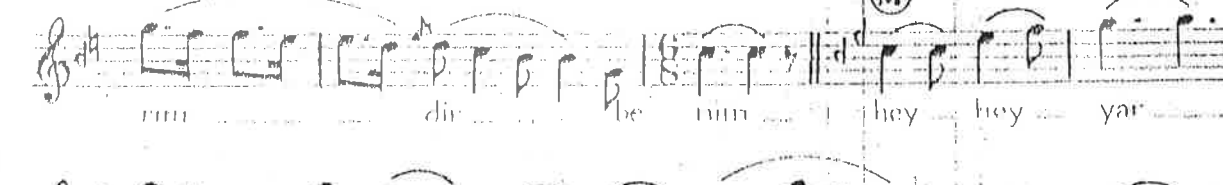
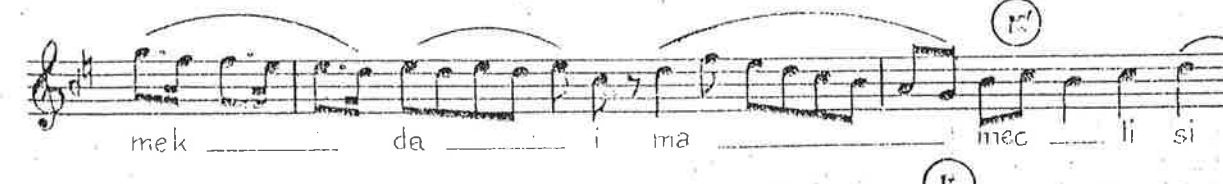
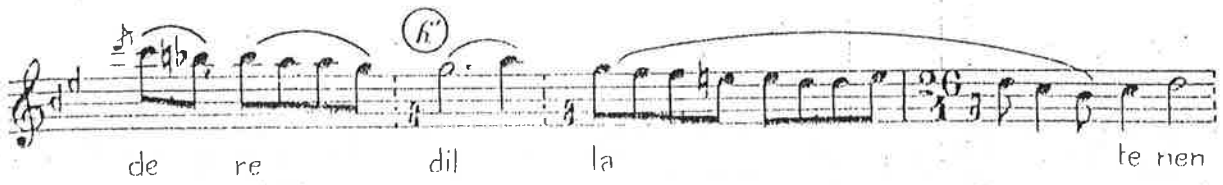
(h)

de re dil la tenen ta

dir dir ten ten la dir

(H)

ten ah de re dil la di

ta na dir na til lil len na dir te nenni dir tenen
dir te nenni ta ni ten ta ni ten ey ser vü
re van ey ka şı ke inan ey ser
vi re van ah ey le yin
ce ka re a
gaz ey le cün
câ ma na ne kâr

Ğüfte

(1 inci hane)

Tânâ tânâ dir dir ten diderella dir dir ten, ah dere dil ler ler dir ten nâ dere dilli ten; ah mevsimi nevrüz iriştî geldi eyyamı bahar; ah hoş hıramın eyler elbet yine azmi lâlezar. (terennüm) Ten dir dir ten dir ten dir ten dir ten dir, tânâ dir ten nâ dere dil li ten; ten nî ten nî ten nî ten nî ten nî ten nî tânâ tânâ dir ten; nâ dere dilli ten; hoş hıramın (ilahîri); ahha hey ahha hey ahha hey yarımın, hey hey dost hey hey dost hey hey dost mürimen hoş hıramın (ilahîri).

(2 inci meyanhane)

Tânâ tânâ dir dir ten diderella dir dir ten, ah dere dil ler ler dir ten nâ dere dilli ten; ah sende ey dil bülbül asâ nağmesaz ol ki bu dem; tânâ tânâ dir dir ten diderella dir dir ten, ah dere dil ler ler dir ten nen nâ dere dilli ten; ah dere dil la didere dil la, tenen ta dir ten ten ta dir ten (canım); battı ruylı cürûba bir lâlezarımdır benim; bu dili serkeşte gûya bezarımdır benim; Şakıa mahbûbı meyle ülfet etmek daima; meclisi üfqun içinde iftiharım; hey hey yar ta'nayımın, hey hey dost mürzayımın; tânâ ten na, til lil len na, dir tenen ni dir tenen, dir tenen ni tani ten; ey servi revan, ey kaşı kenan, ey âleti devran. ah eyleyince kâre agûz eylesün câuânê kâr (terennüm).

Arazbar puşelik kârın güttesi yukarıda görüldüğü gibi terennümlerden mai'da iki adet dördü şiidir. Kâr, ilk hanede bir terennüme mebul (A) ezgisi cümlesile başlamıştır; şîr'in birinci ve ikinci mısra'ları (BC) lahinlerine bağlanmış, sonra (DE) lazimesi gelmiş ve yine ikinci mısra' (C) lahnile mevki alınıp bulunmaktadır. Onu müteakib (F) terennüm lahni ile yine (C) ezgili ikinci mısra gelerek birinci hane bitmiştir. Meyanhanede denilen ikinci hane terennümlü (I) lahnile bed edüp muvakkat kaldıktan sonra, üçüncü mısraa bağlı (J) ezgisini (GC) (Hh) (Hh) terennümlü lahinler takibetmiştir; sonra ikinci kıtanın birinci mısra'ı (Kk) ikinci (Kk) üçüncü mısra'ı (Lk) dördüncü mısra'ı (Kk) ezgilesile okunmuş ve müteakiben terennümlere bağlı (M) (N) (P) (R) lahinlerinden sonra (C) ezgisi birinci kıtanın dördüncü mısraına terlik edilmiştir ve müteakiben mülazime lahinleri tekrerrür etmiştir; hayali şeklini topluca gösterdik:

I {	(1) A terennüm	II {	(1) I terennüm	{	(9) Kk dördüncü mısra
	(2) B birinci mısra		(2) J üçüncü mısra		(10) M terennüm
	(3) C ikinci mısra		(3) GC terennüm		(11) N ..
	(4) D lazime terennüm		(4) Hh terennüm		(12) P ..
	(5) E terennüm		(5) Hh terennüm		(13) R ..
	(6) C ikinci mısra		(6) Kk 2inci kıta		(14) C baştaki kıta
	(7) F terennüm		(7) Kk ikinci mısra		4 üncü mısra
	(8) C ikinci mısra		(8) Lk üçüncü mısra		(15) D lazime
					(16) E terennüm
					(17) C dördüncü mısra
					(18) F terennüm
					(19) C dördüncü mısra

PUSELİK KÂRÇE (I)

Şestari: Murad Ağa

♩ = 80 (A)

Ağır

muhammes

Ah te ne ni te nen dir dir ta na

dir ney te ne ni ta til lil le ne

ta dir ney ney sünbü li

sü sün bü li sün bü li si

ye yeh be se men ber se

(I) Bu kâr 4üncü Sultan Murada hitaben Murad ağa tarafından bestelenmiş olup onu medh etmiş ondan siyaset istenilmiştir.

men ber se men mü je

jen leş ke ri

leş ke ri leş ke ri ha

beş ber hu ten ber hu

ten her hu ten mü jen

hey hey hey hey dost dost dost yar yar

— yar Mu ra di di li di li — men —

ya le li ya le li ya le li ye le la

iş ve ba zı men vay sad
ça re sa zı men vay

dad vay bi dad vay

ya Mu ra di za ma marı

①

bi — dad — — — — — vay — — — — — bi — dad — — — — — vay —

— — — — — yar Mu — ra — — — — — di ze — — — — — man — — — — —

②

— — — — — a — — — — — man — — — — — a man a man — — — — — a man — — — — —

Pa — di — — — — — şa — — — — — hım — — — — — a — — — — — man — — — — — a man a — — — — —

③

man a man a man — — — — — a — — — — — man — — — — —

Pa — di — — — — — şa — — — — — hı — — — — — ze — — — — — man — — — — — son

Güfte

Tene ni tenen dir dir ta na dir ney tene ni ta tıl lıl lene ta dir ney; süm-bü-lî, süm-bü-lî, süm-bü-lî sıyeh; bersemen, bersemen, bersemen müjen; leşkerî, leşkerî, leşkerî habes; ber huten, ber huten, ber huten müjen. (lazime) hey hey hey hey yar Muradı dili dilimen; dost hey yar yar Murâdı dili dilimen. Yâlel li, yâlel li, yâlel li, yel le le la, çaresâzimen; sad, dad vay, bidad vay yar Murâdı zaman, ey dad vay feryad vay yar Muradı zaman; aman, aman, aman, aman Padişahım; aman, aman, aman, aman Padişahı zaman. (ikinci) bend ta dili, ta dili, ta dili şebî; tireneş, tireneş, tireneş küni; zülûfra, zülûfra, zülûfra şiken; berşiken, berşiken, berşiken müzen (lazime).

Kârçenin hayalî seklini şuraya kaydettik:

(1) A ilk teremüm	(7) B teremüm
(2) B birinci mısra	(8) C ..
(3) C ikinci mısra	(9) D ..
(4) D üçüncü	(10) E ..
(5) E dördüncü mısra	(11) F ..
(6) F lazime	

ikinci hane birincinin aynıdır.

BESTELER

Tarif ve tavsifi — Dörtlü bir şîr mısra'larının sonuna ikâi ve ya güftevi terennümler katılmak suretile inşa edilmiş ezgilerin ismine beste namı verilmiştir; Bestelerin şarkılardan başluca farikleri: mısra'larının nihayetlerinde terennümlü lahinlerin mevcudiyeti, büyük usullerle ölçülmeleri, ve usuluplarının hususiyetleridir. Besteler hane tesmiye edilen dört musiki cümlesinden müteşekkildirler. Besteler zarbı fetih, sakil, nimsakil, hafif, muhammes, devrikebir, nimdevir ilahiri, gibi büyük usullerle yapılmış; hareketleri ağırca ağırdır; Bestelere katılan lazimelerde bazan usul geçkisi vardır;

Besteler ekseriya terennümlü nadiren terennümsüzdür (1); Bestelerin ezgileri ekseriya temsizdir. Bestelerin meyanhanelerinin lahni başka makamda iikhanenin motiflerle ve onların teşkil ettikleri unsur gruplarıyla inşa edilerek onun ezgisi taklid edilmiş olur. Besteler aşkın muhtelif hallerini mübellig bir ruhla tasnif edilmişlerdir. Usulları yüksek ve çok karışıktır.

Besteler iki şekilde olurlar: (1) terennümlü besteler (2) terennümsüz besteler. (1) terennümlü bestelerde (lazime-terennüm) ya şîr'in mısra'ına merbut olur yani mısra'ın lahni her hangi bir seste karar etmeden lazimenin ezgisile birleşmiş olur; yani mısra'ın lahni her hangi bir seste muvakkal karar yapar; sonra lazimenin lahni gelir ve dizinin durağında karar eder; mısra'ların son bir parçası ekseriya lazime güftesine terfik edilir.

Terennümler şîr'in mısra'larına merbut bestelerin umumî şeklini remzen şöyle gösteririz: (1) A (2) A (3) B (4) A. Terennümlerin şîr'in mısra'larına bağlı olmadığı hallerde bestelerin şeklini şöyle yazarız: (1) AB (2) AB (3) CD (4) AB.

Terennümleri mısra'lara bağlı bestelerc nümune olmak üzere Dellalzade Hacı İsmail ef. dinine takriben (80) senelik Karcigar, Zaharyanın tahminen (200) senelik Hıcazı humayun çok enfes bestelerini aşağıya yazdık:

KARCIGAR BESTE

Dellalzade İsmail ef.

♩ 69 $\text{♩}^{\text{♩}}$ (A)

Ağır zincir

yar yı kıl kıl dı a
yar gu ba ba rı ka
yar fü nu nu ni a

aş aş ki lo a a
ka kal ma di bu bün
a aş da ü üş

(B)

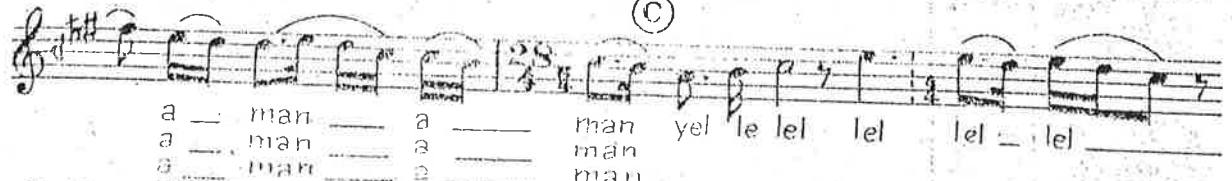
bad
yad
tad

13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

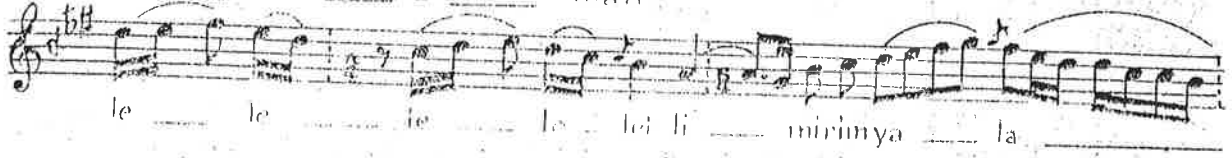
(1) Terennümler Kârlarda olduğu gibi teno nen ten, yelet gibi ikâi lafızlardan, ve yahud sen sevdım, camım, efendim gibi güftevi terkiplerden ibaret olur; ya yalnız biri ve yahud ikisi beraber kullanılır.

gör dü gün _____ göy _____ lü _____ lüm
gör dü gün _____ göy _____ lü _____ lüm
gör dü gün _____ göy _____ lü _____ lüm

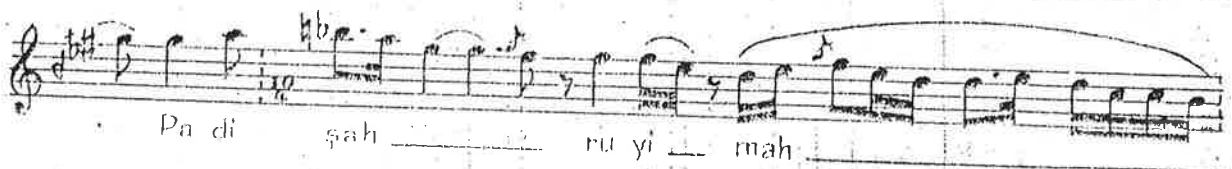
a — man — a — man yel le lel lel — lel —
a — man — a — man
a — man — a — man

le — le — le — le — le li — mirimya — la

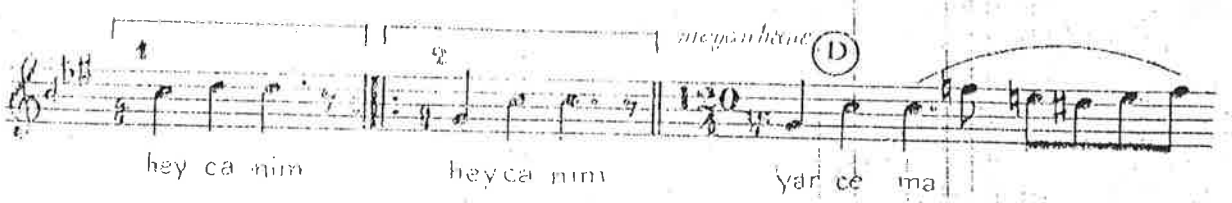
— yel le — lel — lel — lel — le li — yar

Pa di şah — ru yi — mah

— gel e ten — dim — be li — ya — ri — men —

hey ca nim heyca nim yar ce ma

ma li — me mek

le bi — ne ol

du bi bir bü

tün şa ki kird
a man a man yel le lel lel lel le le
le le lel li mi rım ya la
yel le lel lel le le lel le li yar
Pa di şah ru yi mah
gel e fen din be li ya ri men heyecanı

Güfte

Yıkıldı aşkıla âbâd gördüğün göğlüm;
gubârı kalmadı bünyad gördüğün göğlüm;
Cemali mektebine oldu bir bütün şakird;
fünûni aşkıta ustad gördüğün göğlüm.

yel le lel lel lel le le le lel li, nûrim;
yâlâ yel le lel lel le le lel li, yar Padişah;
rûyi mah, gel efendim Feli Şahmen.

Karcigar Bestenin dahili bünyesini şu vechile gösterebiliriz:

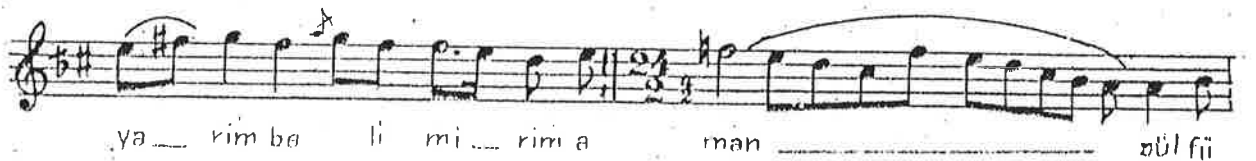
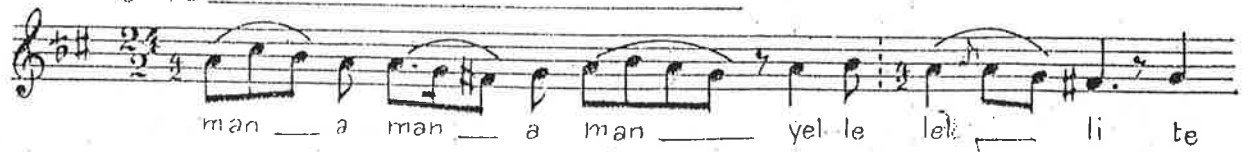
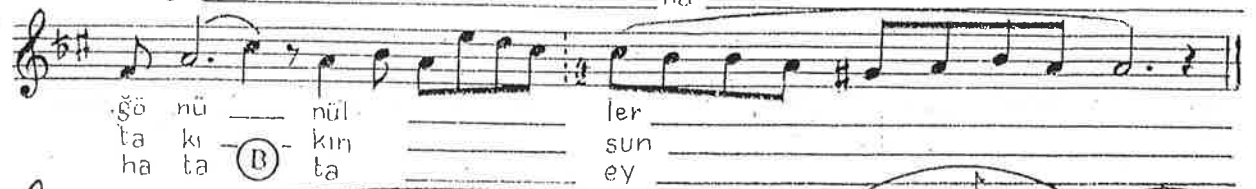
I	(1) AB birinci mısra	III	(5) Dd uçucu mısra
	(2) Cc terennüm		(6) Cc terennüm
II	(3) AB ikinci mısra	IV	(7) AB dördüncü mısra
	(4) Cc terennüm		(8) Cc terennüm

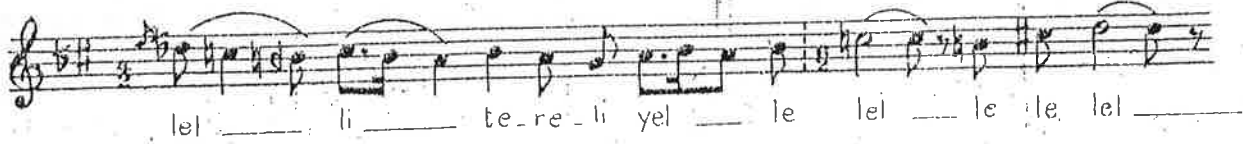
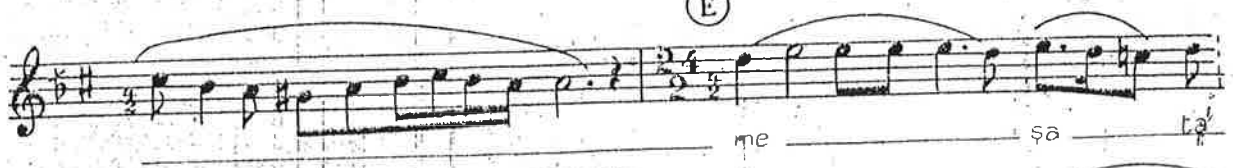
HICAZIHUMAYUN BESTE

Zahariya

çok Ağır
Güher

ah ah ah
düş me sür
lüt şa ma
ves me çek
mis
lel
me

Çifte

Düşesün miskin gönüller zülfi anber bûlar
Başına teller takınsun düş olan geysulara ;
Gâzeve hâcet mi ey meşâtî sammuri siyeh ;

ömrüm canım aman ah yel le lel li
tere li yel le lel le le lel le le le
le li ah beli yarım beli canım aman

Bununda şeklini şöylece gösterebiliriz

- I { (1) AB birinci mısra
(2) Cc terennüm
II { (3) AB ikinci mısra
(4) Cc terennüm

- III { (5) DE üçüncü mısra
(6) Ff terennüm
IV { (7) AB dördüncü
(8) Cc terennüm

Lazime Terennümileri şiirin mısra'larına bağlı olmayan bestelere misal olarak Hacı Saddullah ağanın (130) senelik Beyatıaraban ve Dede İsmail ef.dinin (90) senelik Sullaniyeğâh çok güzel bestelerini karî'lerime sundum :

BEYATİARABAN BESTE

Hacı Sadullah ağa

♩ = 80 ♩ (A)

Ağır Hafif

ah bül — bü li — dil —
ah ber — ki gül — de —
ah göy — nüm a — şüf —

e — ey gü li — ra —
bu — bu yi is — tiğ —
te — te ki lan — sev —

(B)

na — se — nin — dir — se —
na — se — nin — dir — se —
da — se — nin — dir — se —

§ (C)

sen — be nim — ah —
sen — be nim —
sen — be nim —

be nim — ca — nım — ah — ce na — nım —

Mih — ri ba — nıma man — a man —

se — sen be nim — sin —

sqn .*. 1 2

sen be nim heyca nim nim hey ca nim

ah hal ka i zül fü

fün he va sı ben de

nün i der

Çüfte

Bulbuli dil ey guli ra'na senindir sen benim ; ah benim canım ah cenanım Mihribanım aman
 Berki gülde bûyi istigna senindir sen benim ; aman sen benimsin sen benim. (a)
 Halkai zulfün havaşı bendeni mecum eder ;
 Gönüm âşüfte kılan sevda senindir sen benim.

Bu bestenin şeklini aşağıda yazdık :

- I { (1) A Bbirinci mısra
 (2) C çüfte terennümü
 II { (3) AB ikinci mısra
 (4) C terennüm

- III { (5) DE üçüncü mısra
 (6) C terennüm
 IV { (7) AB dördüncü
 (8) terennüm :

SULTANİYEĞÂH BESTE

hacı İsmail dede ef.di

Agır 120 (A)

Lüncir

yar mı sa sa li ni ni
 yar na zî zî ri ni ni
 yar ne bi bir a dî di

ne ze mi mi
 ne me ki ki
 li ni çe çe

(a) Üçüncü Sultan Selimin
 rinden Mihribana teayyuk ederek on

e musiki hocası olae hacı Sadullah aga Padişahın gözdele
 anmakta iken Bevatıaraban makamında istirhamkâr dört enler

(B)

na mi yar ri ze mahn ma
ki ni yar ri me kân kân
şer mi yâr ri ci han han

man gö gö gör
kân gö gö gör
han gö gö gör

(C) §

müş dür Ah ca nım ya lel lel li
müş dür
müş dür

te re lel lel le le lel li ye ie lel

son * D

lel lel lel le le lel li yar o

mi hi mi ri bu bu

bur ci e da da

(E)

da le let sin e

§

e ey şe hi dev ran

Misâlini ne zemîn ü ne zaman görmüştür;
Nazîrini ne mekân ü me'ân görmüştür;
o mihri burcî olaletsin ey şehî devran;
Ne bir adilini çeşmi cihan görmüştür.

ah canım ya le lel li yele lel lel le le lel li,
yel le lel lel lel le le lel lel li.

Bu hestenin şeklinide topluca şurada gösterdik :

- I { (1) AB birinci mısra
(2) C terennüm lazime
II { (3) AB ikinci mısra
(4) C terennüm

- III { (5) DE üçüncü mısra
(6) C terennüm
IV { (7) AB dördüncü mısra
(8) C lazime

Lazimesiz bestelere örnek olmak üzere Hafız Kömür (250) senelik Nihavendi Kebir bes-
tesinin notasını musikicilere arz ettim :

NİHAVENDİ KEBİR BESTE

Hafız Kömür

Agır $\frac{3}{2}$ $\text{♩} = 80$ A

muhamimes ah ba ba ğı da
ah se se si çık
ah va va ra kı

me may a ğı lıp
maz a ce ba
mih ru rü ve fa

B na le ler ey ler
bul bul u yur mu
yı kimo kur kim

son C ne ney ler
ne ney ler
din din ler

meyan hane C ah gü le gü sil

di re mez yok

D yuk ye re bul bül

bül in ler

bunun şeklide şöyledir :

Bagda mey içilüp nâleler eyler neyler ;
Seai çıkmaz aceba bülbül uyurmu neyler ;
Çüle güş ittiremez yok yere bülbül inler ;
Varaktı mihrü vefâyı kim okur kim dinler.

- (1) AB birinci mısra
- (2) AB ikinci mısra
- (3) CD üçüncü mısra
- (4) AB dördüncü mısra

UMUMİYET ÜZRE SEMAİLER

Tarif ve tavsifi — Muhtelif şiirlerin aksak ve yuruk semai ölçülerile yapılmış olan ezgilerine "semai" ismi verilmiştir. Semailler ekseriya lazime-terennümlü nadiren terennümsüz olurlar; bu sebeple nakış semai denilir. Bu terennümler kârların ta'rifinde söyledığımız vec-hile ya ikâi ve yahut güllevi olur. Semaillerde onlar ya müfterid ve yahud ikiside müfletmi bulunurlar.

Semaillerde hareketler yürük, orta, ağırca olur. Semailler aşkın bütün hallerini terennüm ederler. Şiir kıtalarında mevcut mısra'ların adetlerine ve onlara terfik edilmiş olan terennüm lahinlerine göre bestelenmiş olan semaillerin şekilleri muhtelifdir. Bestekârların usupları zamanlara ve ölçülerin hareketlerine göre başka başka dır.

HUSUSİYET ÜZRE SEMAİLER

Semailler aksaksemai ve yürüksemai namlarında iki nevi'dirler. Şimdi aksaksemaillerini muhtelif şekillerini misallerile beraber aşağıda mutalaa idiyoruz :

Birinci şekil — Bu şekilde semainin şi'ri dört mısra'lı olur. Evvela iki mısranın ve lazimesinin lahnı birbirinin aynı olur; üçüncü mısra meyanhane namıla, ilk mısran ezgisinden gayrı bir makama geçkili bir lahne bağlanmış olur; dördüncü mısran lahnide birincinin gibidir. Bu şekle misal olarak takriben (180) senelik ve Salih ağanın çok güzel ve aşıkâne yapılmış Beyalî aksak semaisini buraya kaydettik :

BEYATÎ AKSAK SEMAÎ

Salih aga

Ağır $\frac{9}{8}$ $\text{♩} = 80$ (A)

Aksaksemai ah dıl _____ a a _____ şık _____ la _____ rı ben
ah sü _____ va va _____ res _____ bi _____ na zol
ah bi _____ lır lır _____ mi _____ sin _____ ne a

dit _____ me de _____ bir _____ peh li _____ van
muş _____ be ğim _____ ka _____ sı ke _____ man
fet _____ dil ber _____ şu _____ hi ci _____ han

(B)

sin _____ sen a _____ man iş _____ ve ba _____ zim ça
sin _____ sen
sin _____ sen

re _____ sâ _____ zim _____ nev ci _____ van _____ sin

(C) *meyanhane*
son _____ si _____ sin _____ sen ah ni _____ ce za _____ rü ze

bun ol maz se nin

a şık la rin ca na

a man iş ve ba zım zım ça re sa

zım zım zım zım

şı şın şen

Dil aşıkları bend itmede bir pehlivan sın sen : aman isyebazım, câmesazım,
 Suvar esbi naz olmuş beyim kâşî keman sın sen : nevcıvan sın sen.
 Nice zârü zebun olınaz senin aşıkların cânâ :
 Bilmemişin ne afet dilber, şûhî cihan sın sen.

Semâinînin şeklini şöyle gösterdik :

(1) AB birinci mısra lazime (2) AB ikinci mısra lazime (3) CB üçüncü mısra lazime (4) AB dördüncü mısra lazime.

İkinci şekil — Şiir dört mısralıdır; birinci mısra bir tahinle asma kalır, sonra terennüm gelir ve daha sonra ilk mısraa müteakıf bir ezgi bağlanarak karar eder; ikinci mısraın ezgisi birincinin gibidir; üçüncü mısra başka bir makama geçkili bir tahinle muvakkat kalır sonra yine üçüncü mısra güttesi birincinin kararı gibi kalır; dördüncü mısraın ezgisi birinci gibidir. Buna misal olarak tahminen (180) senelik ve Fabînin şu şık aksak semâinini yazdık:

NÜHÜFT AKSAK SEMAİ

Fabî

Yürürce

aksak semâi

ah sey ri düp ak s ru hun ca mi sa fa

ah zev ki mel lab i de lün biz de ke ma

ah to la lün biz da hi sa yen de se rin

men lu da vay zel zel ca nın zel zel gel

ri cu da vay

a su de vay

gel öm — rüm — gel — gel — gel — gel — na ze ni —

nim — sey — ri — düp — ak — si — ru — hum — ca —

mi — sa — fa — mein — lu — da — vay hey ca nim vay hey

ca — nim — ah — ey — di — lef — rüz — ni — ha —

li — çe — me — ni — fik — ri — ha — nif — vay —

gel — gel — ca — rum — gel — gel — gel — öm —

rüm — gel — gel — gel — gel — na ze ni —

nim — ey — dil — el — rüz — ni — ha —

li — çe — me — ni — fik — ri — ha — nif — vay hey ca nim

Seyir idüp aksi ruhum câmi safa memluda,
zevki mehtab idelim bizde kenârî cûda;
Ey dil efroz nihali çemen fikri hanîf;
olalım biz dahi sâyende senin asûde.

vay gel canım, gel gel gel gel ömrüm, gel
gel gel gel nazeninim, seyir idüp aksi ruhum
cami sefâ memlûda.

Bütün şeklin şöyle yazdık:

- (1) ABC birinci mısra terennüm, birinci mısra (2) ABC ikinci, terennüm, ikinci
(3) DEC üçüncü, terennüm, üçüncü mısra (4) ABC dördüncü, terennüm, dördüncü

Üçün — şakil — Bunda şiir yine dörtlüktür; birinci mısra bir lahinle asma kalır, ikinci mısra aynı lahinle ve fakat nihayeli değişmiş olarak kararider; sonra lazime gelir; üçüncü mısra başka bir makama gecki yapar; ve asma kalır, dördüncü mısra ikinci mısran lahinle gelir ve lazime onu takibeder. Buna misal olarak Dellalzadenin (80) senelik şu şık

Karcıgar aksak semaisini burava dercettik.

Men bende şüdem bende şüdem bende şüdem ; Aman aman aman bende şüdem
Men bende behizmeted ser eskende şüdem ; yar canım yel lele lele leli vay
Her bende ki azâd şevad şad seved ; ey Şahimen.
Men şad ezânem ki tera bende şüdem ;

Onun şeklini şuraya yazdık :

(1) A birinci mısra (2) B ikinci mısra (3) CC üçüncü mısra (4) D dördüncü mısra (5) E terennüm

Sekizinci şekil — Güfte dört mısra'lı bir şiir olur ; birinci mısra'nın lahni muvakkat kalır ; ikinci mısra'nın ezgisi durakta karar eder ; sonra usul geçkili mülazimenin lahni gelir ; bunu müteakib ikinci mısra kendi lahnile mevki alır ; üçüncü mısra geçkili bir lahnile muvakkat kalır dördüncü ikincinin ezgisile karar eder ; sonra mülazime gelir ; nihayetie dördüncü mısra yine ikincinin lahnile karar eder . Buna örnek olarak Dede İsmail ef.dinin (90) senelik Ferahnâk aksak semâisi'ni kari'lerime sunduk :

FERAHNÂK AKSAK SEMAÎ

Dede

Ağır $\text{♩} = 80$ **(A)**

aksak semâî ah di li bi —

ru — yi — me — ru — ru — bi

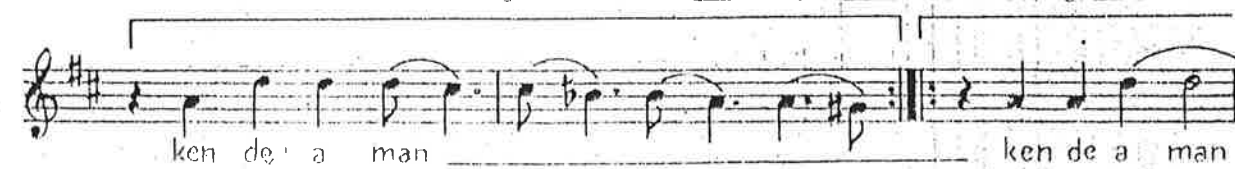
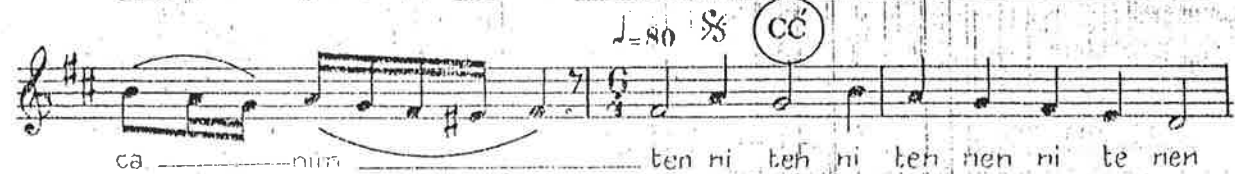
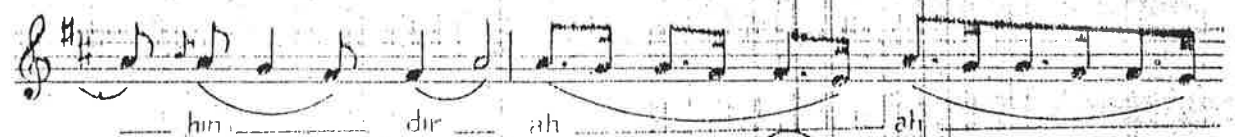
— den ti — gi — ni ğâ

him dir — an — an

ca — nim — ah — be ni — sev

— da — la ra — du —

(B)

yak — din — da u — zak — dan — bak — din

— be — yak — din — da u — zak —

dan — bak — din ah — ah —

a — man — e — fen — dim — ah be ni —

sev — da — la ra —

du — şey — le — yen —

zül — fi — fi — si ya — min —

dir — ah — ah — ca — nim — son

meyanhanne ah ko yup — ev — vel —

tu — ha — le — zara — Pa —

— la — yak — mi — ah — de mek za — lim —

Öfite

Dili biçareyi mecruh eden tığı niğâhındır ;
Beni sevdalara düş eyleyen zülfî siyahındır ;
ten ni ten ni ten nen ni te nen servi semen ten (m)
ah sana hem bende hem ülkende aman (m)
İşte kulun vay, ah dili bi tabıma culer gibi
akdın; beni yakdında uzaktan baktın ah ah
aman efendim ; Beni sevdalara ilaahi.

Koyup evvel bu hale sonra layık mı demek zalım ;
Senin bu çektiğin cevru cefa kendi günahındır.
(terennüm evvelki gibi)

Bunun şeklini şu vechile yazdık

(1) A birinci mısra (2) B ikinci mısra (3) C mülazime CC DD EE FF 1 (4) B ikinci mısra (5) J üçüncü mısra (6) B dördüncü mısra (7) C mülazime (8) B dördüncü mısra

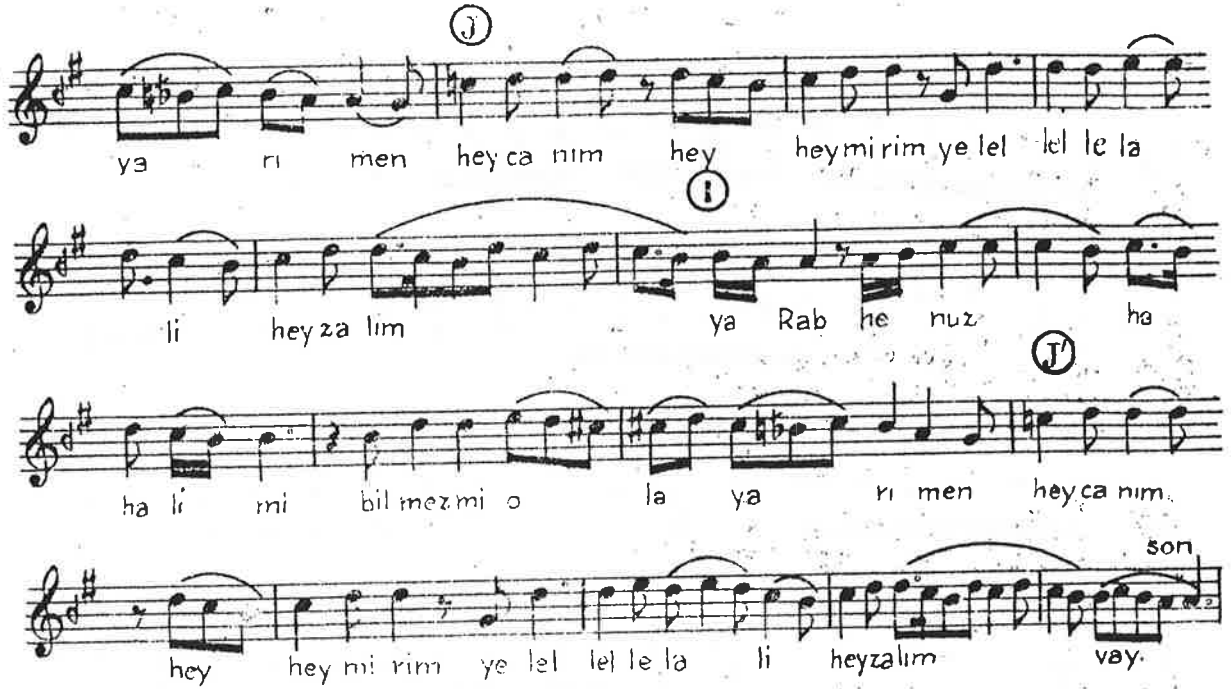
Dokuzuncu şekil — Öfite yine dört mısra'lı olur; birinci mısra bir lahne ve sonra bir terennüm diğer bir ezgiye bağlı olurlar; ikinci mısra ve terennümde ayırı ezgi-
lere bağlı olurlar; üçüncü mısra geçkili bir ezgile okunmuş ve terennümde ona münasib
bir lahne terfîk edilmiştir; dördüncü mısra ve terennümünün ezgileri birincilerin ki gibidir;
sonra güftevi ve ikai terennüm lalinleri mevki almıştır; buna misal olarak Kadri'nin (250)
senelik şu şık Neva aksak semaisini okuyucularımın takdir nazarlarına arz ettim.

NEVA AKSAK SEMAİ

Kadri

be hey za — lim çek di si — te — rin — bun ca —
 fe ga — ey le — me — di — vay — be li — be li — be —
 li dost — be hey za — lim bi ça re — za i — fi —
 im — ti — ha — nit — nek — i — çün — hey za lım hey — hey mi rim
 hey nâ ze ni — ni — lür —
 iz ha rı mu hab — be tit — di kan — ey —
 le me di vay — be li — be li — be — li — dost —
 be hey za — lim ah bil di — te ma mi a — lem —
 ben der di men — di aş — kam — bi di — te ma —
 mi a — lem — ben der di men — di aş — kam ya rab —
 ya rab he miz ha ha bi mi bil me z mi o — la —

Ğüfte

Sevdi bu gönöl seni yaman eylemedi;
vay beli beli beli dost behey zalim.
Çekti sitemin burca fegan eylemedi;
Vay beli beli beli dost behey zalim.
Biçare zaîfi imtihan etmek için;
hey zalim hey mirim hey nazeninim

İzhâri muhabbet etti kan eylemedi;
Vay beli beli beli dost behey zalim.
Bildi temâmi alem ben derdimendi aşkam,
ya Rab henüz halimi bilmez mi ola yarimen,
hey canım hey mirim ye lel le la li hey
zalim vay.

Bunun şeklinide gösterdik:

(1) A birinci mısra B terennüm (2) A ikinci mısra B terennüm (3) C üçüncü mısra D terennüm
(4) A dördüncü mısra B terennüm (5) E. ğüftevi terennüm (6) I ğüftevi terennüm. JJ' terennüm.

Onuncu şekil — Bu şekildedeki şiir dört mısra'lı olur; birinci mısra muvakkat kararlı bir laline bağlı olur; onu müteakib bir terennüme besteli ezgi gelir; bundan sonra yine bir terennüme bağlı fakat ölçüsü değişik bir ezgi mevki alır; en nihayetle, ilk mısraın bir kısmına merbut bir lalin kaî karar verir; ikinci mısra ve terennümünün ezgileri birincidekilerin aynıdır; üçüncü başka bir makamı geçkili bir lalse merbut olur; ve bunun birinci terennümünde makamı değişik olur; ikinci terennüm birinci de ki lalse terfîk edilmiş olur; en nihayetle üçüncü mısraın nısı ahiri birinci mısraın sonundaki laline karar etmiş olur; dördüncü mısra ve terennümleri birincidekilerin aynıdır.

Bu şekle örnek olarak Osman ağanın (180) senelik çok güzel ve şık Evic aksak semai-sini yazdık:

EVİC AKSAK SEMAİ

Osman aga

ce a ma nam

man hey yar a ma nam man hey

dost a ma nam man hey yar

♩ = 92 ©

carcuna te nen ni ten ni te nen te nen ni

ten ni te nen te nen ni ten ni te

nen te nen ni ten ni te nen

♩ = 92 ④

ben ca nim di

di me dik ce

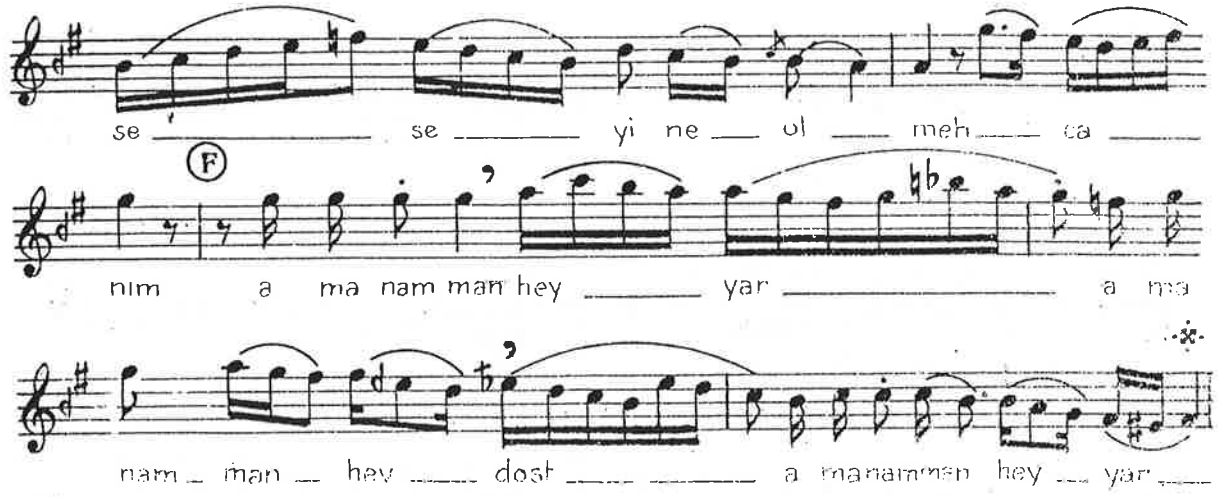
son

ce vay ca nim

⑤

vay ca nim ca nim

gi bi si nem de ye rit

Güfte

Sabreyleyemem o güle canım dimedikce;
Aram idemem goncadihanım dimedikce;
Canım gibi sinemde yer itse yine ol mah;
Mahzuz olamam rûhi revanım dimedikce.

aman aman hey yar. aman aman
hey dost, aman aman hey yar, te nen ni
ten ni te nen, te nen ni ten ni te nen,
tenen ni ten tenen, tenen ni ten ni tenen,
canım dimedikce.

Bunun şeklini şöyle gösterdik :

(1) A birinci mısra (2) B terennüm (3) C usulu değişik terennüm (4) D birinci mısran bir kısmı (5) A ikinci mısra (6) B terennüm (7) C usulu değişik terennüm (8) D ikincinin son kısmı (9) E üçüncü mısra (10) F terennüm (11) C usulu değişik terennüm (12) D üçüncünün son kısmı (13) A dördüncü mısra (14) B terennüm (15) C ölçüsü değişik terennüm (16) D dördüncünün son kısmı.

Onbirinci şekil — Bunda da şiir dördü olur; birinci ikinci mısra'lar mütekerriren aynı bir lahne bağlı olurlar; mülazime lahni gelir; bunda usulu değişik olarak güfte terennümüne mükerrer bir ezgi beştelenmiştir; daha sonra güfte terennümüneyi ölçüsü değişik bir lahin terfik edilmiş olur; nihayetle ikinci mısra ezgisile mevki almış olur; üçüncü mısra başka bir lahinle beşlilidir; sonra dördüncü mısra ikincinin ezgisile gelir; onu müteakib mülazime lahinleri mevki almış olurlar.

Onun şeklini şöyle gösterdik:

(1) A birinci mısra (2) A ikinci mısra (3) BB güfte terennümü usulu değişik (4) CDD güfte terennümü başka usullu (5) A ikinci mısra (6) E üçüncü mısra (7) A dördüncü mısra (8) BB güfte terennümü usulu değişik (9) CDD güfte terennümü daha başka usullu (10) A dördüncü. (Buna misal 2inci cildin 50inci sahifesindeki Tabinin Beyati semaisine bakınız).

Onikinci şekil — Bunda şiir yine dört mısralıdır; bu şeklin lahin noktasından ikinci şekilden farkı olmayup yalnız güfte cihetinden mısra'lardan sonra iki terennüm devresi gelir; şeklini burada yazdık:

(1) A birinci mısra (2) BC terennümler (3) A ikinci mısra (4) BC terennümler (5) D üçüncü mısra (6) EF terennümler (7) A dördüncü mısra (8) BC terennümler. Buna misal olarak İrvin (250) senelik Irak aksak semaisile, Corcinin (180) senelik Hüzam aksak semaisile kitabımızı süsledik:

IRAK AKSAK SEMAÎ

İri

(B) *mülazime*

is te mez mi — sin ca nim ca — nim — ca nim ca — nimca —
 is te mez mi — sin
 is te mez mi — sin

nim — is te mez — mi sin — ah — ce na mey —

(C) *düm tek tek düm tek*

nay — ra ni no lam kur ba ni — no — lam — ben ben de —

son

i — fer ma — ni — na — ey — yar — ah

meyanhone (D)

sad pa re ey — le si — ne — mi — sad — pa re

ey — le si — ne — mi — hu — hu ney —

(E)

le bag — ni — nu — ca nim ca nim — ca nim ca nim ca —

nim — is be mez — mi sin — of — ce na mey —

(F)

nay ra ni no lam kur ba ni no lam ben ben de

i — fer ma — ni — na — ey — yar — ah

HÜZZAM AKSAK SEMAİ

Corci

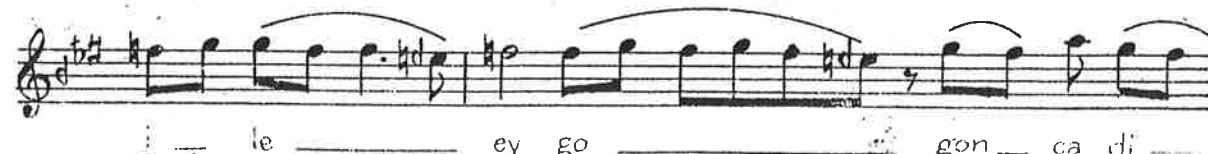
♩ = 84

Ağır

(A)

aksak semaî

biz de has ret — le bu fer —
 u si tem ho — re bu mu —
 a ri zu vi — di li na —

hen ah

ca nım ya le le le le

le le le le le li mi rim

te re le la li

li yar

yar yar

rüm a man ey gon ca

di hen hey ca nım

Neruz iriştü bage şerab istemezmişin;
 Sâki bu bezme mestü harab istemezmişin;
 Sad pâre eyle sinemi hun eyle bağrımı;
 Bezmi şerabe kanlı kebab istemezmişin.
 canım, canım, canım, canım iste-
 mezmisin, ah cenan ey hayranın
 olam Kurbanın olam ben bendei fer
 manınam ey yar.

Bizde hasretle bu feryat kalırmı bilmem;
 O sitem hore bu mutad kalırmı bilmem;
 ğerdeninde bu kadar ah ile ey goncadihen;
 Arzûyi dili naşâd kalırmı bilmem.
 canım ya le le, le le, le le le le le li
 mîrim tere le le la li yar yar yar
 ömrüm aman kalırmı bilmem

Yürük Semailler — Elimizde mevcut yürük semailerin başluca şekillerini aşağıda ta'rif ve tavsif ediyoruz:

Birinci Şekil — şiir bu şekilde dört mısra'lı olur; bu dört mısra' ikiyeşer mısra'lı iki bend ve ya haneye ayrılmıştır; birinci mısra' makamın iptidasını gösteren bir lahne bağlanmış olur; lahne asma kalır; ikinci mısra' başka bir ezgiye bağlanarak yine asma kalır; sonra mulazime ezgisi gelir, durakta karar eder. şiirin diğer iki mısraı aynen yukardaki lahinlerle okunur; bu şekle misalolarak Hacı Sa'dullah ağanın takriben (130) senelik Bayatiaraban nakış yürük semai-sini aşağıya yazdık:

BAYATÎARABAN NAKIS YÜRÜK SEMAİ Hacı Sa'dullah ağa

Ağırca

yürük semai

dil _____ ler ni cə bir _____ ça _____ hi zə nah _____
çöz _____ zül fə nü bə _____ ri _____ bu bə hə _____

da _____ da _____ da _____ ni _____ ne _____
ne _____ ne _____ ney _____ le _____ di _____

düş _____ şün _____ sa _____ yen _____ gi _____ bi _____ zül _____
li _____ zar _____ geh _____ ger _____ de _____ ni _____ ne _____

fūn _____ de _____ kn _____ da _____ ma _____
kǎ _____ hi _____ gē _____ rì _____ ba _____
a _____

ma _____ ni _____ na düş _____
ba _____ ni _____ na düş _____

sün _____ ta _____ na _____ ta _____ na _____ ta _____

na _____ ta _____ na _____ to _____ re lei _____ li _____

ya _____ la _____ ya _____ la _____ ya _____ la _____

ya _____ la _____ ye _____ le _____ li _____ an _____

ey pe ri sî _____ ma _____ gü _____ zel _____

__ leb le ri ham __ ra __ gü - zel ruh le ri

zi ba ğü zel ca nım

öm rüm a man ey

a fe ti ca nım ey ka

şı ke man nım ey ser

vi re va nım ey a fe

li ca nım ey ka sı ke

man nım ey ser

vi re va nım

Diller nice bir câhı zenahdânına düşsün;
 sâyen gibi zülfün de damânına düşsün;
 tânâ tânâ tânâ tânâ tene neu ci ; yâ
 lâ vâlâ vâlâ yâlâ yele telli; ah ey perî
 sima' güzel, lebleri lâhıra güzel, ruhleri zîba
 güzel, cânım omrüm aman, ey âletî canım,
 ey kâ şî kemanım ey servi revanım (ını)
 İkinci bend
 Çöz zülfünü barî bu behâneyle dili zar;
 ğeh gerdenine ğâbi ğeri banına düşsün.
 teremunı evvelki gibi.

Semâinin hayalî şeklini şöyle gösterdik : (1) Aa birinci mısra' (2) İb ikinci mısra' (3) CC mü'lazime (4) DD terennüm (5) Ee - Éé terennüm.

İkinci şekil - Bundâda dört mısra'lı olan şiir iki bende ayrılmış olur ; birinci ve ikinci mısra'lar aynı ezgile bestelemniştir ; sonra mü'lazimenin lâhni mevki alır ; ikinci bend ve mü'lazimesi'nin ezgileri birincinin kiler gibidir ; bu şeklin birinciden farkı ikinci mısra' lâhni'nin birincinin tekrardan ibaret oluşudur.

ISFAHAN NAKIŞ YÜRÜK SEMAI Dellalzade İsmail ef.

Ağırca $\text{S} \quad J=92$ (A)

yürük semai ah o-ğü zel göz le ri
ah ne ya man a fet i

ne ha ra no la yim
miş a hu ni ga hin

yar yar yar hay ra
yar yar hay hu

(A) no la yim dost ah c şî rin söz
ni ga hum dost ah o şe ker leb

le ri ne kur ba no la
le ri ne na la no la

yim yar yar kur
yim yar yar na

(B) ba no la yim dost hey yar
lan no la yim dost

(b) şu hi si tem kâr

(b') bel i be li ey gam ze si hun

(c) har yar yar

şu hi si tem kâr dost
dost be li
ya ri men can teni de
gö nül sen de ne dir sen de he man ey
can ten de gö nül sen de ne dir
sen de he man ey a man
a man a man bir na zar kıl
şu der
di me vay

güfte
o güzel gözlerine hayran olayım;
o şirin sözlerine kurban olayım
yar kurban olayım dost hey yar
şühi sitemkâr, dost dost beli
yârimen; can sende, gönül
sende, nedir sende heman ey
aman aman aman ah
bir nazar kıl şu derdime vay.

2 inci bend
ne yaman afet imiş ahû niğâhın;
o şeker leblerine nalan olayım
(terennüm evvelki gibi)

Bu semâisinin hayalî şekli şu vechiledir : (1) Aaâ birinci mısra (2) Aaâ ikinci mısra (3) Bbb terennüm (4) CC terennüm (5) DDEÉÉ terennüm.

Üçüncü şekil-Bu şekilde şiir yine dört mısra'lı olur ; ilk mısra' başlayıcı bir lahinle asıma kalır, sonra mülazime ezgisi gelir, durakta karar eder; ikinci mısra' ve mülazimesinin lahinleri birincinin aynıdır; üçüncü yakın bir makama geçki yapmış bir lahne bağlıdır; mülazimesi evvelkiler gibidir; dördüncü mısra ve mülazimesinin ezgileri birincilerinki gibidir. Buna misal olarak Ahenî çeşlebinin takriben 250 senelik Nühüft ve küçük Mehmed aganin 130 senelik Evicârâ, Sa'dullah aganin 130 senelik Bayatıaraban çok şık ve belig nakış yürük semailerini bestekarlara sunduk :

NÜHÜFT NAKİŞ YÜRÜK SEMAİ

Ahenî çeşlebi

♩ = 108 (A)

Ağırca
yürük semai

ten gol du ci han a hı di li pü
ey gül bü ni a şub sa vul re
ey şem i şeb a râ sa kın a hı

pü re- hi
pür reh hı
şe re
gü ze
şe he

1 2

rim rim rim (B)
den den den

be li be li yar

(C)

be li be li dost ah be li be li

ye lel le lel le lel le lel

lel le le la li

(D)

ah be li be li te rel le lel

le lel le lel le le la

1 son

li ah il ah

meyan hane (E)

it dim ye ri mi gün ci za lan

mi mi mi şe bi

fir kat kat

güfte:

Tenk oldu cihan âlu dili pür şerârimden;
 Ey gülünü aşûb savul rehğüzerimden;
 İttin yerimi günci zalâmı şebi firkat;
 Ey şemi şeb âîâ sakın âhi seherimden

beli beliyai, beli beli dost, ah beli
 beli yelet le lel le lel le lel le le
 la li

EVİCÂRÂ NAKİŞ YÜRÜK SEMAİ

Mehmed ağa

§ J = 100 (A)

Ağırca

yürük serca

sâ k i çe ke men vaz
 tek li fû te hi sa
 ol kay da dü şür me

ga za ri ri
 di rü pe
 di li di di (B)

fa ne yi boş ko ça nım ye
 ma ne yi boş ko
 va ne yi boş ko

le lel lel lel lel le le li

vay ah ah za ri fa

son (C) meyan hane

ne yi boş ke çok da o ri

ruy ün sıy sıy ye te ğel

mez ca nım ye le lel lel lel

el le e li vay ah

ah ün sıy ye te ğel mez

güfte
 Sâki çekemem vazı zarîfâneyi boşko;
 Teklifi tchi sâğarü peymâneyi boşko;
 Çokta o perîru ile ünsiyyete ğelmez;
 ol kayda düşürme dili viraneyi boşko.
 canım ye le lel, lel lel lel le le lel li
 ah ah zarîfaneyi boşko

BEYATİARABAN SENGİN SEMAİ

Sa'dullah ağa

çok ağır sengin semai

rak sey le yi cek

gav ri da hi ol

deg mez mi gö ren

ria zi

sa u

çeş mi

le ol ol ol

riu dur dur dur

si yeh yeh yeh

a de me

a dev mel

a

fe — ti — mis mis — ri —
 le — ti — mis mis — ri —
 ke — ti — mis mis — ri —

C

ah kur — ba — ni — tü —
 ah
 ah

em — hay — ra —

ni — tü — em — ser — ğer —

D

da ni — tü — em — men —

ben — de — i — fer — ma —

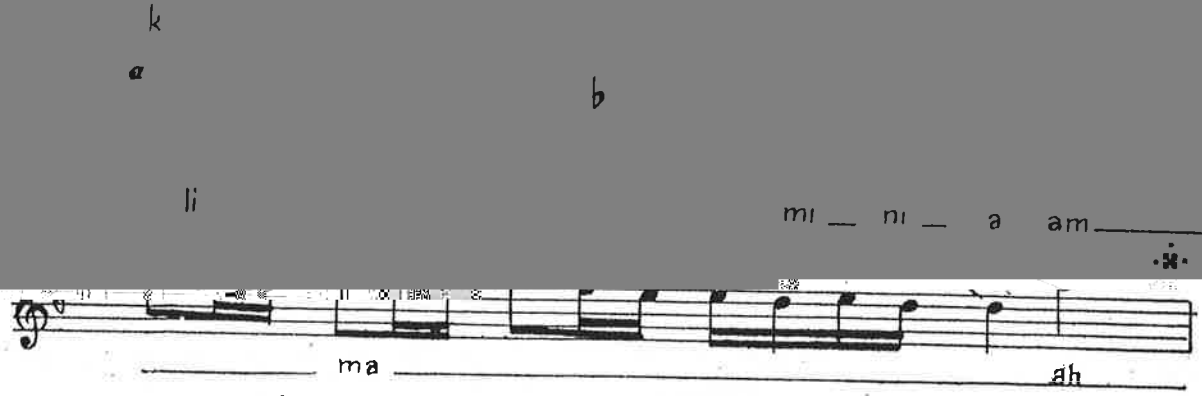
ni — tü — em —

vay — hey ca nım — vay —

meyan hane *E*

hey ca nım — bir — ha — li — ne vir —

dim — ha beş — ik —

ğülte
Rakseyleyicek naz ile ol âfeti mîsrî;
Gavri dahi olsa unuttur devleti mîsrî;
bir haline verdim Habeş iklimini amma;
Degmezmi gören çeşmi siyehi melketi mîsrî,
Kurabani tüem, heyarani tüem)
serğerdani tüem, men bendei fermani
tüem.

Şekilleri birbirlerine yakın olan yukarda yazılı yürük semailerden Nühüft semainin sekli su vechiledir :

(1) A birinci mısra' (2) BCD mülazime (3) A ikinci mısra' (4) BCD mülazime (5) E üçüncü mısra' (6)BCD mülazime (7) A dördüncü mısra' (8) BCD mülazime.

Evicarâ semainin şeklide şu suretle dir : (1) A birinci mısra (2) Bb mülazime (3) A ikinci mısra (4) Bb mülazime (5) C üçüncü mısra' (6) Bb mülazime (7) A dördüncü mısra' (8) Bb mülazime.

Beyatıaraban semainin şeklini de remzen şöyle gösterdik : (1) Aa Ba birinci mısra' (2) ÇD terennüm (3) Aa Ba ikinci mısra' (4) CD terennüm (5) Ea üçüncü mısra' (6) CD terennüm (7) Aa Ba dördüncü mısra' (8) CD terennüm.

Dördüncü şekil — Bu şekilde şiir dört misralıdır : birinci mısra evvela bir lahne bağlanmış olarak asma kaldıktan sonra ,ikinci' mısra aynı lahinle durakta karar etmiş olur ; müteakiben mülazime azgisi gelir , ve sonra ikinci mısra birincinin lahinle mevki almış olur : üçüncü mısra geçkili başka bir lahne bağlanmıştır , bundan sonra dördüncü mısra ikincinin bestesi- le gelir ; bunu müteakib mülazime lahni gelir ; vu .ondan sonra da dördüncü mısra ikincinin lahnile karar etmiş olur. Buna misal olarak Tabinin 180 senelik şu çok güzel Hüseyinî nakış semaîsini musikicilere arz ettik :

HÜSEYNÎ NAKŞ SEMAİ

Tabi

nota

maz _____ üf ta de bu _____ lun _____ maz _____
 maz _____ dūn ya da bu _____ lun _____ maz _____

maz _____ dūn ya da bu lun maz
 lazime § (B)

a va re di lem men _____ bî ca re di _____ le

men _____ te ne ni te nen te ne ni te nen

(C)
 te ne ni te nen _____ ta _____ dir _____ te nen

ta _____ dir _____ ten dir dir ten ten

(D) ♩ = 100
 ten _____ ten _____ ten _____ ten

ye _____ le _____ la _____ li na la _____ ni _____ nam _____ hay

ra _____ ni _____ nam _____ men a _____ şî kam _____ gir ya

(E) ♩ = 100
 _____ ni _____ nam _____ meo ta ne mi sin _____ sen

(A)
 _____ dūc da ne mi _____ sin _____ sen _____ sen gi

bi ğü zel da hi bu dün dün ya da

bu lun maz maz maz

dün ya da bu lun maz

meyan hane (F) mit rib yi ne ğül ği bi a cıl maz sin

a ceb se se se se

sen a cıl maz sin a ceb sen

(A) bu bez mi sa fa her ze man a a

ma de bu lun ma ma

maz a ma de bu lun maz

Bu semâinîni şeklini şurada gösterdik : (1) A' birinci mısra' (2) A' ikinci mısra' (3) mülazime B-C-D-E (4) A' ikinci mısra' (5) F üçüncü mısra' (6) A' dördüncü (7) B-C-D-E mülazime (8) dördüncü

Ben ğibi sana aşıkı üftâde bulunmaz ;
 Sen ğibi ğüzel dahi dünyada bulunmaz ;
 mitrib yine ğül ğibi açılmazın acêb ;
 Bu bezmi safa her zaman amâde bulunmaz.
 avâre dilem men, biçaredilem men, teneni
 teneni teneni teneni teneni tenen tadir
 tenen tadir ten, dir dir ten ten ten ten
 ten yele lali, nalânâam, hayramnam
 men aşıkam ğıryanınam ; mestanemisin
 sen dirdânemisin sen sen ğibi ilah.

HİCAZ SEMAİ

İbrahim Ağa

$\text{♩} = 42$ (AA)

Çok ağır
sengin semai

göl
sün
say

ler
bül
dı

kı
ham
dı

za
o
le

rir
lur
şeh

şer
reş
ba

mi
ki
zi

le
le
ni

ol
kâ
kâ

gon
kül
hı

ca
bu
su

gü
kü
zü

lün
lün
lün

ce
ce
ce

$\text{♩} = 96$

ah

gel

(B)

gel

in

ce me yan

(C)

gel

ah

ah

ah

her ne ka dar

sev

mez

i

sen

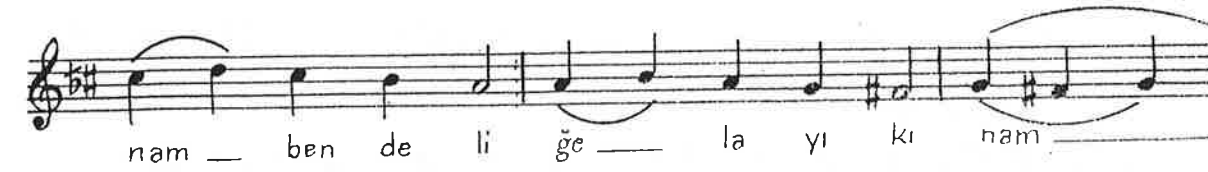
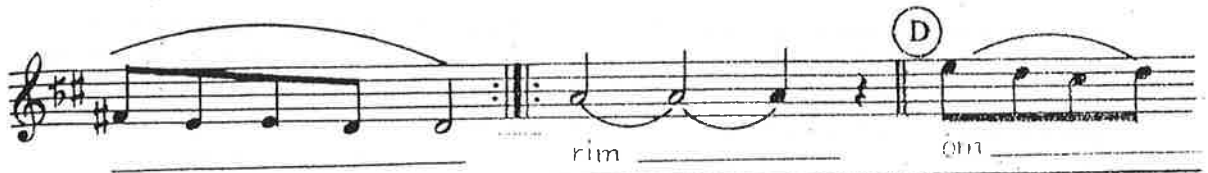
ben se ni can

dan

se

ve

rim

Çüfte

Çüller kızarır şermile olgonca gülünce;
Sünbül ham olur reşk ile kâkül bükülünce;
Anka dahi olursa düşer pençei aşka;
Saydı dile şehbazı nigâhın süzülünce.

(ikinci bend)

Ol goncei nevgüfte olur gül gibi handan;
Şebnem gibi reşki dili şeyda dökülünce;
Can virmek ise kasdın eğer aşkla Fitnat;
Hâki deri dildardan ayrılma ölünce.

gel gel ince meyan gel gel gonca dihan
(mükerrer) ah ah her ne kadar sevmez isen
beni, seni candan severim, yar ömrüm canım
mîrim gel, ömrüm canım ah, aşkınam
sadıkınam, bendeliğe layıkınam.

mülazime evvelki gibi.

Bu hicaz semâinin şeklide yukarda ki Hüseyinî semâininkinden az farklı olup onu şuraya yazdık: (1) A birinci mısra (2) A ikinci mısra (3) B—C—D—E terennüm (4) F üçüncü mısra (5) A dördüncü mısra (6) B—C—D—E mülazime.

Beşinci şekil — Bu beşinci şekilde şîr yine dört mısra'lı olur; birinci mısra bir lahnile başlar, ikinci mısra ayrı bir ezgile karar etmiş olur; sonra Mülazime lahni gelir, bunu muteakib ikinci mısra kendi lahnile durakta kalır; üçüncü mısra başka bir lahnile geçki yapar ve muvakkat kalır; sonra dördüncü mısra ikinci mısram ezgisile gelir, onu muteakib mülazime lahni ve en nihayette dördüncü mısra ikincinin lahnile karar eder. Bu şekle misal olarak M. Zekai ef.âdinin Ferahnak nakış yürük semâisini yazdık.

FERAHNAK NAKİŞ YÜRÜK SEMAÎ

M. Zekai ef.

Yürükce $\text{♩} = 132$ (A)

Yürük semâi sen — siz — ci han — da

a şı ka iş re — ret — re va mı

(B) dir — vay — seni — siz

sa fa — yi eh li mu hab bet

(a) bet — sa fa — mı dir — vay

(C) dir — dir — ten — til — lil — len — ter

dil la na dir dir ten
 dir dir ten til lil len yar
 gel iş ve ba zim dost
 gel ça re sa zim
 son siz sa fa ya
 eh li mu hab bet bet
 sa fa mı dir vay öl
 sün mü ney le sün o
 la na şu şüf te hüs nü
 ne vay kür ba
 nın ol du gün se ni sev mek

Çüfte

Sensiz cihanda aşık işret revâmıdır ;
Sensiz safayı ehli muhabbet safamıdır ;
Ölsü mü neylesün olan ağıfte hüsnüme ;
Kurbanın olduğum seni sevmek hatamıdır ;

dir dir ten; til lil len, ter dil la na
dir dir ten; dir dir ten, til lil len yar
sensiz safayı ilahi.

Bunun şeklini şöyle gösterdik: (1) Aa birinci mısra (2) Ba ikinci mısra (3) CcÁá mü-lazime (4) Ba ikinci mısra (5) Da üçüncü mısra (6) Ba dördüncü (7) CcCÁá mülazime (8) Ba dördüncü mısra.

SÂZİÇAR NAKİŞ YÜRÜK SEMAİ

İlyâ

♩ 92 (A)

Ağırca yürük semai

bi ya ki kad di tü der ba gı can ni

ha li me nest li me

(B)

nest vay me hi ce ma li tü hur şı

(6)

di bi ze va li me nest

me hi ce ma li tü hur şı di bi ze

(C)

va li me nest ter dil li ter dil li ter dil li

te nen le ne ta dir ney

ney — vay — ter dil — li — ter dil — li — ter dil —
li — ter dil — li — ter dil — li — te — nen — te — nen — la — dir —
ney — ney — ku — kur —
ba — hın — o — lam — yar —
lio — hay —
ra — nı — no — lam — yar — men — beh — se — i —
fer — ma — nı — no — lam — gel — gel — gel —
gel — ça — re — sa — zım — gel —
gel — gel — ça —
re — sa — zım — tū — dil — nū — va — zım — ye — le — la —
la — la — la — la — ye — le — la — li —

Yedinci şekil — Şiir yine dört mısra'lıdır: birinci mısra mütekerren birbirinden ayrı iki lahne bağlanmış olur; sonra ikinci mısra ilkin başka bir ezgiye tekerrüründe birinci mısraın ikinci lahne ile bağlanmış olarak durakta karar eder; müteakiben mülazime bestesi gelir; ve ondan sonrada ikinci mısra iki adet ezgilerle mevki alarak durakta kalır; üçüncü mısra başka bir geçkil lahne yapar ve tekerrür eder; bunu müteakib dördüncü mısra ikinci lahne ile mevki alır; sonra mülazime lahne gelir ve yine dördüncü mısra ikincinin iki ezgisi ile karar eder. Buna örnek olarak çömlekcizade Receb Çelebinin takriben (270) senelik çok nefis Uşşak semâsını buraya dere ile kitabımızı şereflendirdik:

UŞŞAK NAKİŞ YÜRÜK SEMAİ

Abrizi Receb Çelebi

Ağırca *yürük semai* **J. 104** **(A)** **(a)**

nu hi na bı me yi na — bi le

ka çan gül — gü lo — lur vay

— ru hi na bı me yi na — bi la — ka çan

gül — gü o — lur vay — he men

uş — şa — kı — de — ğil — ken di da hi

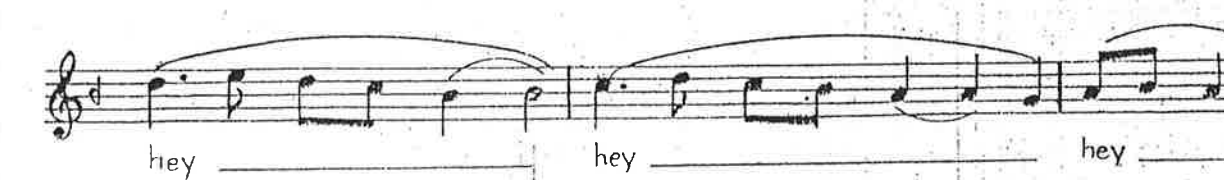
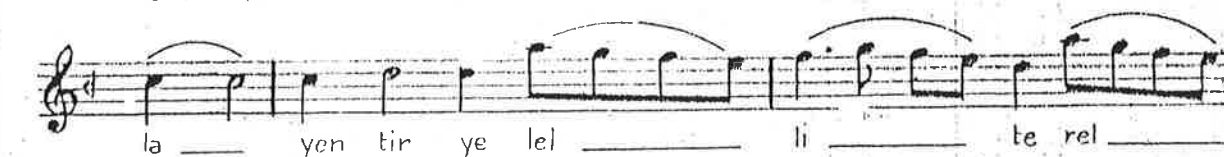
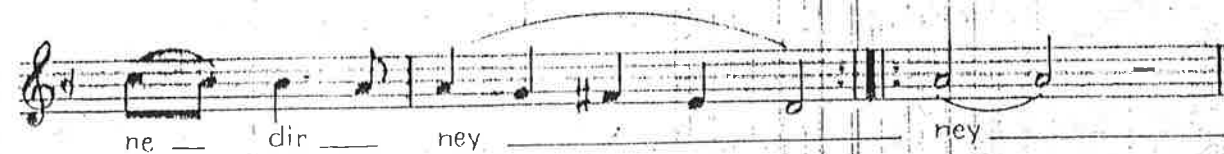
bül bül o lur — vay — he men uş

şa kı de ğil ken di da hi bül bül o — lur

§ mülazime **(C)**

vay — yar — ey — yar — ey —

yar — ey — vay —

bir lahne merbut olur ve bundan sonra gelen terennüm başka bir lahne bağlı ve kısmen da ilk terennüm lahnesinin bir parçasını hamil olur; müteakiben ikinci terennümün ezgisi gelir; nihayetle doruk cü mısraın ezgileri birincinin kiler gibidir.

Buna misal olarak Tabînin (180) senelik Hüseyinî nakışyürük semâsini bestekârlara taktim etti k:

HÜSEYNÎ NAKİŞ YÜRÜK SEMÂ

Tabî

♩ = 108 (A)

Agırca

nişik serinabö k di de den e ki te ri ser ma
ik ba li me h şev ki di le pa
ser vimne re e git se be nim sa

ye si ol maz ser
ye sa ol maz pa
ye sa ol maz sa

(A')

ma ye s iz o maz (saz) ca nim
ye s iz o maz
ye sa o maz

ye le lel lel le le lel lel le le

(B)

le lel el lel lel le le lel li (saz)

(A')

dök di de deniş ki te ri se r ma ye
ik ba li me h i şev ki di le pa ye
ser vim m re ye git se be nim sa ye

(a)

siz ol maz ser ma ye siz ol
siz ol maz pa ye siz ol
siz ol maz sa ye siz ol

maz (saz)

maz

maz

ek sik de ğil el bet de bir aĝ

yar pe şin de aĝ yar pe

şin de (saz) da ruri ye la lel

lel le le lel le le li

Çifte

Dök dideden eşki teri sermâyesiz olmaz;

İkbal mehi şevki dile pâyesiz olmaz;

Eksik değil elbette bir agyar peşinde;

Servim hereye gitse benim sâyesiz olmaz.

Canım yele le le le le le le le le li,
dök dideden eşki teri ilâhiri.

Bunun hayali şeklini şuraya yazdık: (1) A birinci mısra (2) Âa terennüm (3) B terennüm (4) Âa birinci mısra (5) A ikinci mısra (6) Âa terennüm (7) B terennüm (8) A' ikinci mısra (9) C üçüncü mısra (10) Dâ terennüm (11) B terennüm (12) A' üçüncü mısra (13) A dördüncü (14) Âa terennüm (15) B terennüm (16) A' dördüncü mısra.

Onikinci şekil — Şiir bu şekilde yine dörtlü olur; birinci mısra asına kalan bir lahne bağlıdır; sonra mülazimenin ikâi terennünülü ezgisi gelir; onu müteakib güftevî terennümün lahinleri mevki alarak durakta karar eder. İkinci mısra ve mülazimesinin ezgileri birincinin kiler gibidir. Üçüncü mısra meyanhaute olarak geçkili bir lahne merbuttur; mülazimesinde ilk ikâi terennüm başka bir ezgi ile bestelenmiştir; güftevî terennümleri birincide olduğu gibidir. Dördüncü mısra ve mülazimesinin lahinleri birinci kiler gibidir. Buna misal olarak Musallî ef.dînin (250) senelik Beyatî semâisini okuyucularımıza sunduk:

BEYATÎ NAKİŞ SEMAÎ

Musallî ef.

Ağırca

yürük semâi

mec li si miz ko şe mey
Suh be ti miz yar i le rin
da ni di him bes te i dî

ha ne dir ey yar yar yar te nen ni
da ne dir ey yar yar yar
va ne dir ey yar yar yar

te — nen — te — nen ni te — nen —

te — nen — ta — dir — ney — kur — ban

kur — ban — kur — ba — ni — tū — em — vay —

hay — ran — hay — ran — hay — ran ni — tū — em — vay —

üf — ta — de — me — nem — bî — ça — re — me — nem —

sad — pa — re — di — lem — vay — vay —

bağ — la — na — lî — sî — si — le — i — zü — fû —

ne — ey — yar — yar — yar — tenen ni te — nen —

te — nen ni te — nen — tenen — ta — dir — ney —

Çifte

Meclisiniz köşei meyhânedir;
Sulubetimiz yar ile rindânedir;
Bağlanalı sîlsilei zülfüne;
Dâimî dilim bestei divanedir.

tenen ni tenen, tenen ni tenen, tenen ta dir ney.
Kurban kurban kurbanî tū em, hayran hayran hayrânî tū em,
üftâde menem, bigâre menem, sad pâre dilem vay.

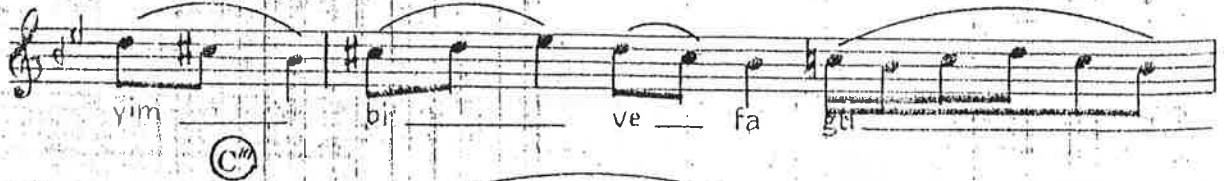
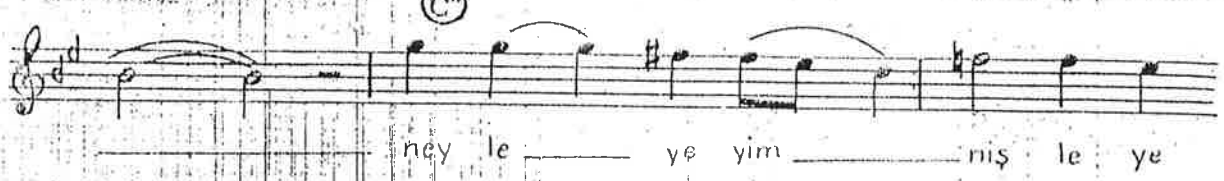
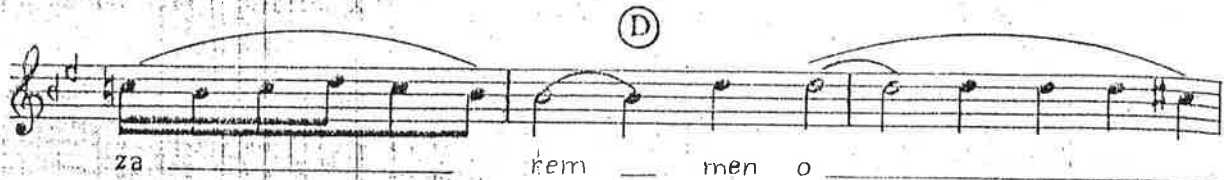
Bu Beyatî semainin şeklini şurada gösterdik: (1) A birinci mısra (2) B ikâî terennüm (3) C güftevi terennüm (4) B güftevi terennüm (5) A ikinci mısra (6) B ikâî terennüm (7) C güftevi terennüm (8) B güftevi terennüm (9) D üçüncü mısra (10) E ikâî terennüm (11) C güftevi terennüm (12) B güftevi terennüm (13) A dördüncü (14) B ikâî terennüm (15) C güftevi terennüm (16) B güftevi terennüm.

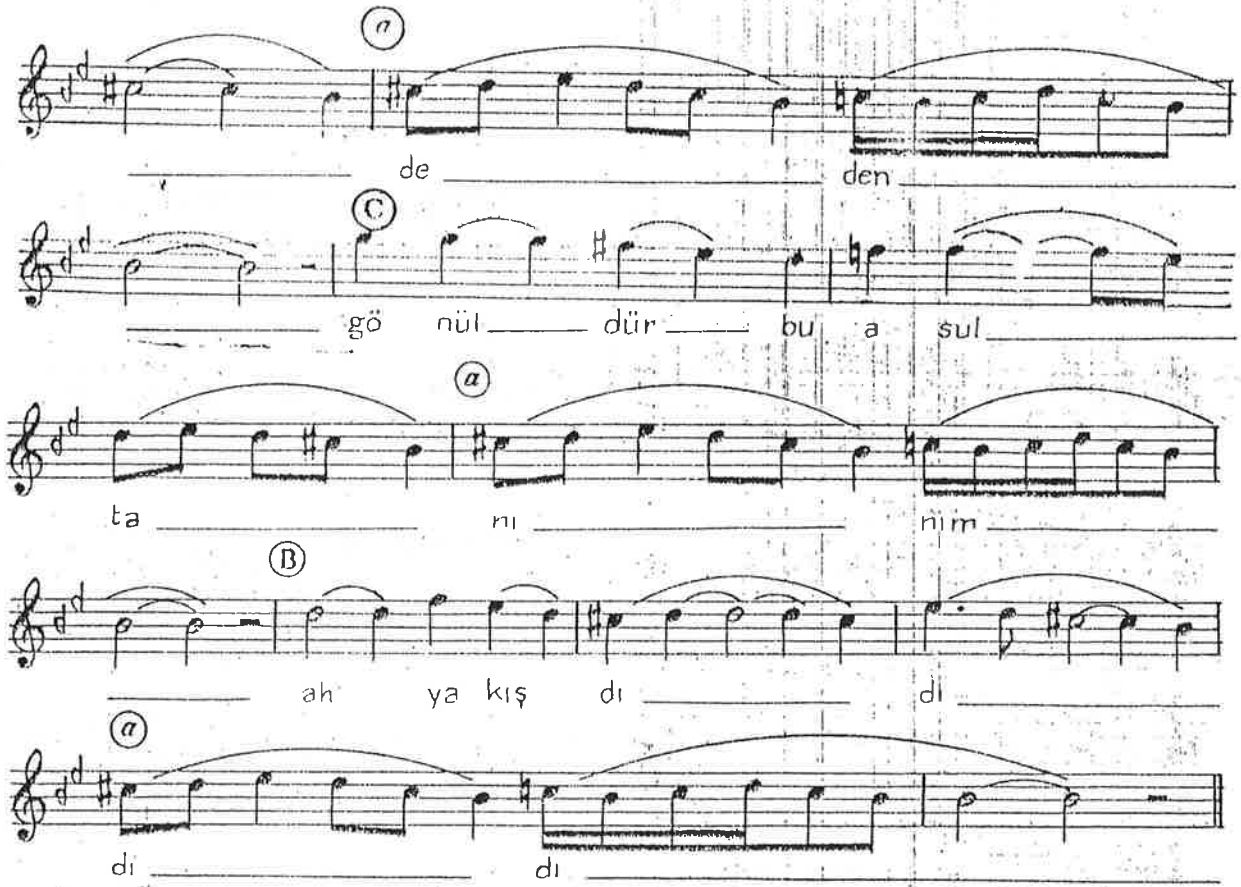
Onüçüncü şekil -- Bu şekilde şiir yine dördlülüdür; birinci mısraın nısıfı (Aa) ezgisine, diğer nısıfı (Ba) lalinine merbuttur. İkinci mısraın ilk yarısı (Ca) ve son yarısı (Ba) lalinlerine terfîk edilmiştir. Bundan sonra terennümlere bağlanmış (CC) (D) (C) (CC) lalinlerini müteakib yine bir terennüme terfîk edilen (Ba) ezgisi gelmiştir ve nihayetle ikinci mısraın yarısı (Ca) ve (Ba) lalinleriyle bestelenmiştir. Buna misal Dellalzadenin (70) senelik, Müstear nakış yürüksemaîsini yazdık:

MÜSTEAR NAKİŞ YÜRÜK SEMAÎ

Dellalzade Hacı İsmail ef.

The musical score is written in staff notation with lyrics in Turkish. It consists of 16 measures, each with a circled letter (A, B, C, D, E) indicating the melodic structure. The lyrics are: 'yürük semai ah sa na dil ma hi ta ba nım ah ya kış dı dı dı gö nül dür bu a sul ta ni nım ah ya kış dı dı dı n ya re men a'.

Çüfte

Sana dil mâhitâbanım yakıştı ;

Gönüldür bu a sultanım yakıştı ;

O yare men aşıkı zârem, men ey

perâ nâle ü zârem ol

neyleyeyim, nişleyeyim pîrcele

güzel ; neyleyeyim nişleyeyim hîvela

güzel ; feryad elinden fegan elinden

ah dilinden ; gönüldür bu a Sultanım ilah

ikinci bend

O naz ü bu edâlarla efendim ;

Sözün sağı sana canım yakıştı.

Terenülmün evvelki gibi

UMUMİYET ÜZRE ŞARKI

Tarifi — Dört, beş, altı ilaahi mısralı şiirlerin ekseriya terennüm söz olarak yapılan ezgi-lerine şarkı adı verilmiştir. Eski zamanlarda Zincir, Türkizarb, Bereşan, Sakil, Devrikebir, Zarbifetih gibi büyük ölçülerde şarkılar yapılmış olduğu mecmualarda görülmüş ise de bugün elimizde mevcut şarkılar Sofyan, Aksak, Türkakşığı, Aksak semaî ilahi gibi ufak usullerle ölçülmüşlerdir. Büyük ölçülerin istimalinde onların birinci mertebesinin kullanılmış olduğu pek muhtemeldir. Şarkıların ölçüldüğü usullerde yürük, orta, ağır gibi her nevi hareketler istimal edilmiştir. Her makamdan şarkılar bestelenmiştir. Şarkıların Bestelere göre fârik vasıfları şunlardır : (1) Küçük ölçülerle inşa edilmiş olmaları (2) şarkıda bir kaç kıtânın mevcudiyeti ve en azdan beyinlerinde bir aranagme devresile iki kıtada aynı lâhınin tekrarı (3) onların terennümsüz olmaları (4) üsluplarının hususiyetleri. mustesna olarak bâzı şarkılara güftevi terennümü katılmış ve onlar müllazıme olarak bestelenmiştir. Usullerin hareketlerine göre şarkıların üslupları zarif, şakrak yahud temkinli olurlar ; ve muhtelif tarih bestekârlarına nazaran da üsluplarda farklar vardır. şarkılarda ekseriya aşk ve garamın bütün halleri tebliğ edilmiştir ; şarkıların ezgileri bâzan temli ve bâzanda temsiz dîfler. onların hususî şekillerini aşağıda tafsilâten yazdık :

Birinci şekil — Şiir bunda dört mısralı Kümelerden ibaret olur ; birinci mısra (A) ezgisine, ikinci mısra (B) lâhine, üçüncü mısra (C), dördüncü mısra. yine (B) lâhinlerine bağli olup diğer kıtaya geçmek için aranaginesi denilen yalnız sazlarla çaldıkları (D) lâhın evvelkilerle katılmıştır. İkinci kıtânın lâhinleride birinci kıtânınkiler gibidir ; bu şekil şurada topluca görülmektedir : (1) A (2) B (3) C (4) B (5) D buna misal olarak listadım. Zekâî efendinin Dâvâdeni peçüpe hâcî ilim eliyi olduğu (1110) senelik orijinal Uşak şarkı ile Şevkî bîyîn yâîre (50) senelik orijinal Uşak şarkısını bestekârlara sunduk :

UŞŞAK ŞARKI

Dede

Çok ağır aksak semai

Ş 4/4 J=42 (A)

10

pur aş a kı a kın te la

sem aç dı dir

yü rek ya ya

ma sa kın a

re le ri i

ag zı

iş ler mi

zin har

nul maz bel

(B)

a ca nım za lim

me y da

be ni söy

ni mu hab

le le let me de

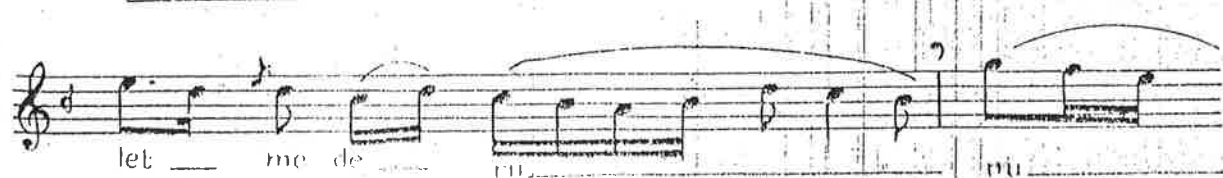
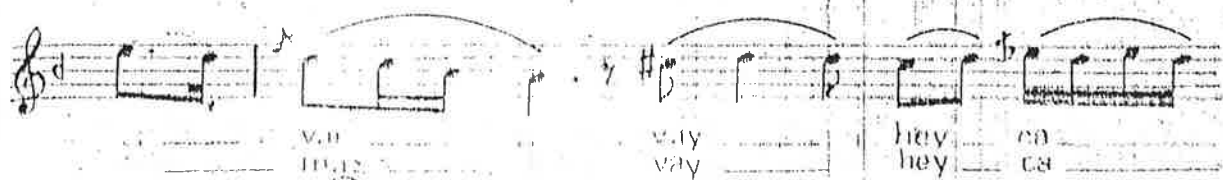
be be bet de bu

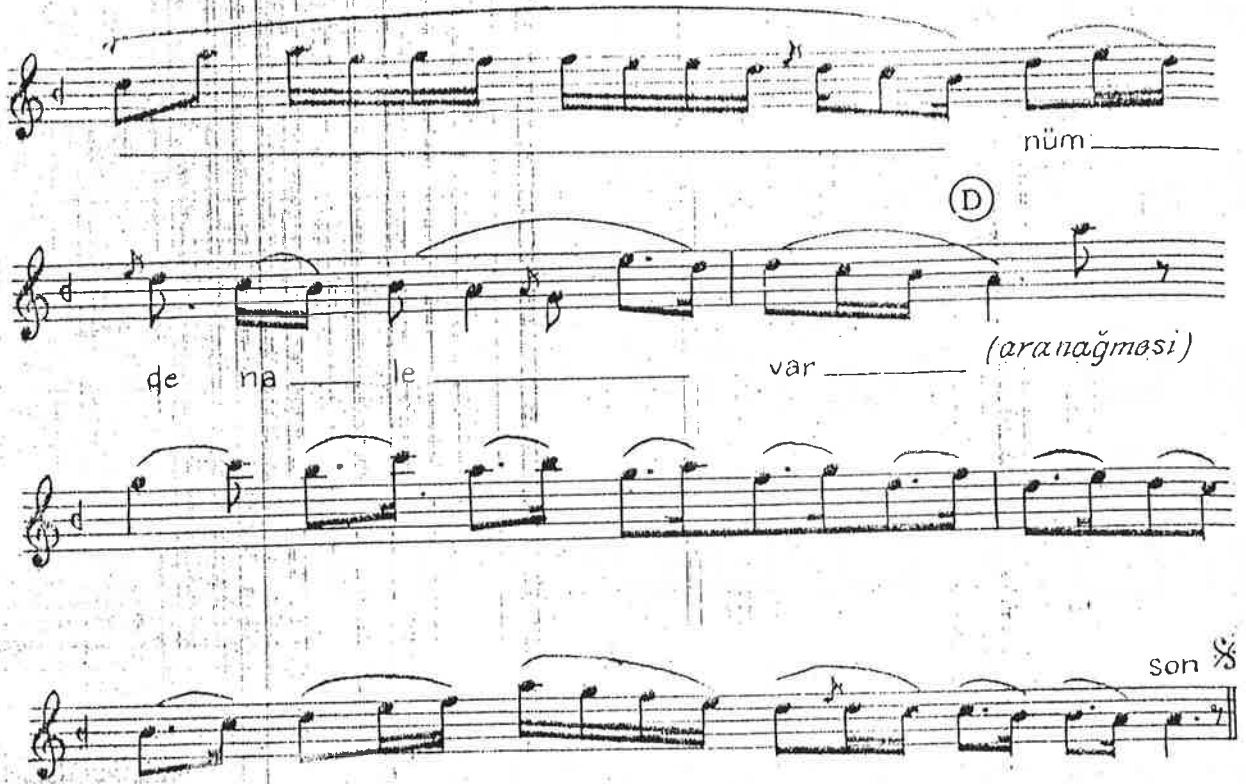
ru nū nū

hic ra

nūm de ne le

ran u nu dul

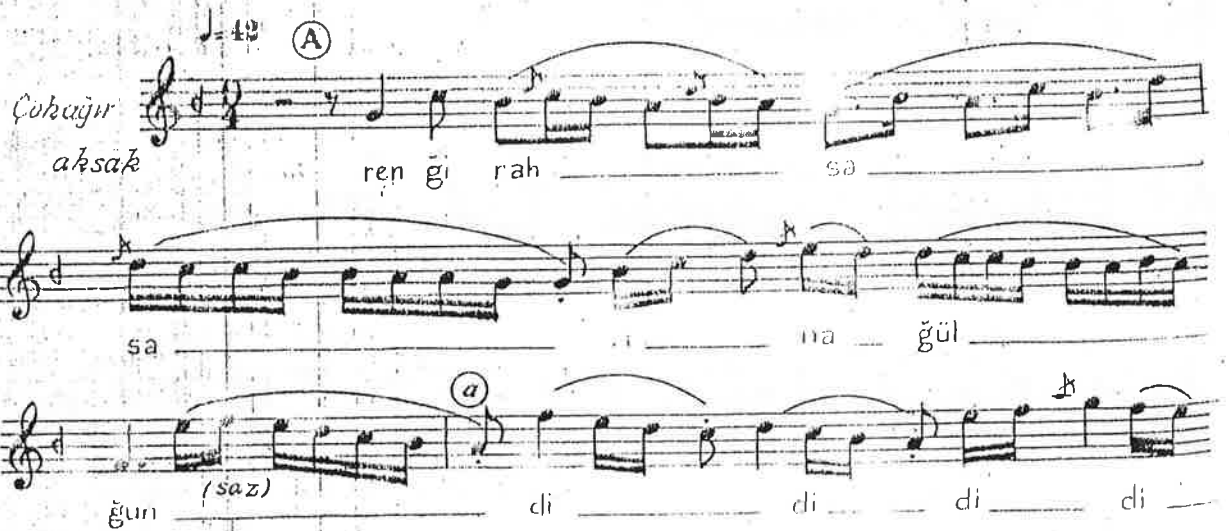

Gülte.
Pür ateşem açdırma sakın ağızını zinhar ;
Zalim beni söyletme derûnümde neler var ;
Bilmez uyem iktiklerini eyleme inkâr ;
Zalim beni söyletme derûnümde neler var.

Aşkında yürek yareleri işler unulmaz ;
meydânı muhabette bu hicran unutulmaz ;
Aşk sana çokta bana dilberini bulunmaz ;
Zalim beni söyletme derûnümde neler var.

UŞŞAK ŞARKI

Şevki Bey

ler (SAZ) şive i hü hü

nü ne el sim (SAZ) di di di di

ler (SAZ) ler (SAZ) halîq rî rî

de me mef Tun (SAZ) di di di di

ler (SAZ) (SAZ) sana ley la la

ba namer nun (SAZ) di di di

di ler (SAZ) ler (SAZ) Aranağmesi

Şiir Üryanî zade Sait bey

Renğ-i ruhsarına gölgün dediler;
Şive-i hüsnüne efsun dediler;
Hâl-i şûri deme meftun dediler;
Sana Leylâ bana mecnun dediler.

Bildi kühsar-i cünun olduğumu;
Seni Leylaya şebih bulduğumu;
gördüler aşkın ile solduğumu;
sana Leyla bana mecnun dediler.

Yukardakilere ilaveten Dellalzadenin (80) Rıza eftinin (70) udî Ahnedim (30) senelik şarkılarını yazdık:

ŞARKI FERAHNÂK

Dellâlzade Hacı İsmail Ef.

♩ = 170

Yürük

Aksak ol ma dim ben desdi ree ma

ne nen di ne ma nendi nu bir

na zar la bende it din ke kendi

ne kendi ne ah ir me di ah limse

nin hiç fe fen di ne fen di ne

birna zar la ben de it

aranağme

din ken kendi ne kendi ne (saz)

son

Gäfte

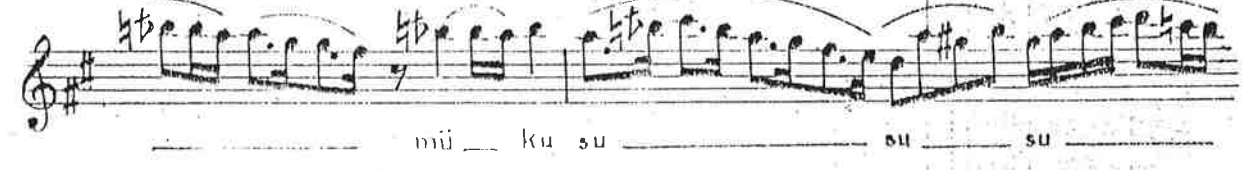
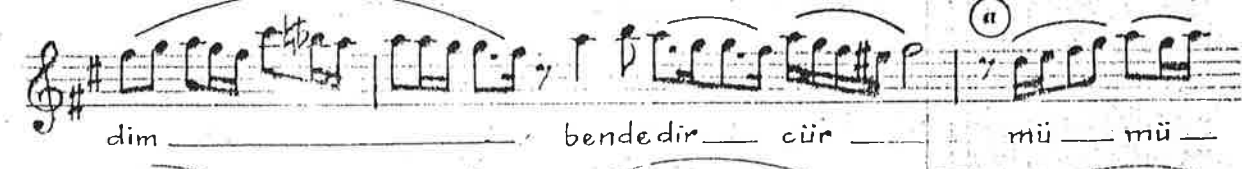
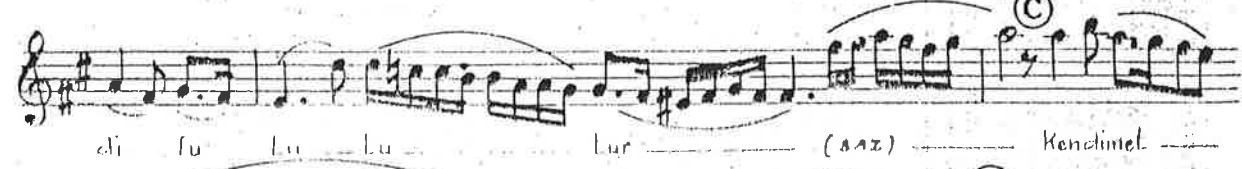
olmadı ben destires manendine;
bir nazarla bende ittin kendine;
İrmedi aklım senin hiç fendine;
bir nazarla bende ittin kendine.

Devr idüp çerhi melahatte çü mah;
Mürğ-i aşkın kalbim etti cîlvêgah;
Varımdır senti halâsa gayri rah;
Bir nazarla beude ettin kendine.

ŞARKI FERATINAK

Dellâlzade Hacı İsmail Ef.

♩ = 60 A
 Çokça Ağır
 Ağır ahsak — güncü ğam de — de — rû — zi şeb —

Şiir

Ünç-i gamda rûz-ü şeb dü bihuzur;
Derd-i aşkın çekmeden geldi fütur;
Kendim ettim bendedir cürm ü kusur;
Söylesem derd-i derûnüm söz olur.

Kimlere ben hâl-i zarım söyleyim;
Fas olunmaz derde düştüm neyleyim;
Çektiğim cevri nice ketm eyleyim;
Söylesem derd-i derûnüm söz olur.

ŞARKI HÜZZAM

Kemanî Rıza Ef,

♩ = 80

Ağır
ağır aksak

(A)

mey li dü, ag ————— yarı al dın

(a)

ya ————— ya — ni na na a ————— man(saz) ————— bî ve ta —

(B)

— he ————— her — câi ya — zık ————— şa ————— şa —

(C)

ni — na — na — a ————— man(saz) ————— a — şikin kız —

(a)

malâmîkâs — dîn ————— ca ————— ca — ni na — na — a

(B)

— man(saz) ————— bî ve ta — he ————— her ————— câi ya — zık —

(D)

şâ ————— ni — na — na — a ————— man

ara nağmesi

son

Ğütte

Meyledlip uyyarı aldın yanına;
Bivefa hercâî yazık şanına;
Aydın kıymatını kâşın canına;
Bivefa hercâî yazık şanına.

Dürlü dâvâ li lend ile ey dîlîkâr;
Avlayup mürğ i dîli bî ihtiyâr;
Bî sebep terk eyledin cücâmkar;
Bivefa hercâî yazık şanına.

ŞARKI KARCIĞAR

Selânikli udi Ahmed

♩ = 80

ağır

ağır aksak

(A)

li ri çeş ma

ma

nin la sâ y

dit

dindirli a

va

va

va re yi (saz)

(B)

hake ser di

din

ya re li

bir

1

kuş ği bi

bi

ça

ça

ça re yi (saz)

2

ça

ça

ca-re-yi (saz)

çekmesünca

can

(C)

a ci si

yal

il bümürği

za

za

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

3

aranagmesi

yi (saz)

Şiir

Tir-i çeşmanınla sayd ettin dil-i âvâreyi;
Hâke uerdin yâreli bir kuş gibi biçâreyi;
Çekmesün can acısı şâd et bu mürğ-i zâriyi;
Hâke uerdin yâreli bir kuş gibi biçâreyi.

İkinci şekil -- Bu şekilde şiir kümeleri yine dördlü olur; birinci mısra tekrarlı tekrar-sız (A) ezgisine bağlanmış olarak makamın güçlüsünde ve ya diğer bir durağında asma kalır; ikinci mısra' (B,C) lahinlerine raptedilerek durakda kalmış olur; üçüncü mısra' makamın tiz durağından ve ya beşinci, dördüncü seslerinden geçkili bir (D) ezgisine bağlanmış olarak güçlü de ve yahut diğer bir durakta asma kalır; dördüncü mısra'n lahinleri ikincinin gibi (B,C) olur; müteakiben ikinci kıtaya ulaştırıcı yalnız sazlar tarafından çalınan (F) aranağmesi denilen ezgi mevki almış olur. Bunun hayali şeklini mütemelen gösterdik: (1) A (2) B,C (3) D (4) B,C (5) F. misal olmak üzere, İstavrinin (80) senelik Hüzam, Hacı Arif beyin (50) senelik Hicaz, Şevkinin (40) senelik Uşşak, ve muhayyer, Hiristonun (40) senelik Karcıgar, Asdikzade hanende Bogosun (40) senelik evicârâ, Rifat Beyin (50) senelik Karcıgar ve Dr. Suphinin (15) senelik Beyati Araban, Acem, Nühüft, Şerefnüma, Tahir şarkılarını yazdık:

ŞARKI UŞŞAK

Şevki Bey

♩ = 144

(A) Yürükce uşşak hava — va — yi yi — aşke ser ser de (saz) —

(B) de (saz) — ye tiş ge — ge — gel — bul de va

(C) der — de (saz) — ye tiş — ge — gel —

(D) bul de va der — de (saz) — beni ter — ki —

(E) ki — ki — ki — di bu yer — de — beni — ter —

(a) ki — ki — ki — di bu yer — de (saz) — e fen — di

(B) di — dim — ner de ben ner — de (saz) —

© F

e fen di dim ner de ben ner de (SAZ)

aranagmesi

Şiir Mâhlî bîy

Havâyı aşk eser serde;
Yetiş gel bul deva derde;
Beni terk etti bu yerde;
Efendim nerde ben nerde.

Eder feryad elkende;
Tahammül kalmadı bende;
Hayatım gönlüm hep sende;
Efendim nerde ben nerde.

ŞARKI BEYATÎ ARABAN

Dr. Suphi Ezgi

♩ = 138

Yürükce aksak

(A) muhte fi zani le herlev ha i dil ber de

(B) se ni a ra rim hic ri le her yer de ga ri ba

(C) ba ne se ni (SAZ) a ra rim hic ri le her yer de

(D) ga ri ba ba ne se ni ge ce en cüm de se her han

(E) de i ha ve ver de se ni (SAZ) ge ce en cüm de se

(II) her han de i ha ve ver de se ni a ra rim

hic ri le her yer de ga ri ba ba ne se ni (SAZ)

ri le her yer — de ga ri ba ba ne se ni —

Ğütte

e seni:
yerde âne seni;
i hâverde seni;
rde hâve seni;

Ğün batar gök kararır ençüm olur çehrenîma;
Ağlarım bir kaya üstünde garib-ü tenha;
Çeşm-i hasret zede yollarda kalır hâla;
Çolcekle diye bekler dil-i divâne seni.

ŞARKI ACEM

Dr uphi Ezgi

Orta

ruş ş mi mes tîn — le — a si — ret — din —

din ni (SAZ)

zun — göy — lüm — gör me sem bir gün — se — ni

(C)

sız la yor — mah — zun

me sem bir — gün —

ten

d

(SAZ)

göz le ri m pür .. iş ti yak gör mek di

atempo

ler — na — zik te — ni (SAZ) göz le ri m pür —

iş ti yak gör mek di ler na — zik — te — ni (SAZ)

(B) sız la yor — mah — zun — göy — lüm — gör me sem bir gün — se — ni

(SAZ) sızlayo_r mah_zun göy_lüm gör me sem_bir_

aranagme

gün_se_ni (SAZ)

Şiir Muvverrih Ahmet Refik bey
 Bir görüşde çeşmi mestlinle esir ettin beni;
 Sızlıyor mahzun gönlüm görmesem bir gün, seni;
 Gözlerim pür iştihak görmek diler nazik teni;
 Sızlıyor mahzun gönlüm görmesem bir gün, seni.

NÜHÜFT ŞARKI

Dr. Suphi Ezgi

♩. = 54

A

A

Cok Yuruk

cür'una du şüdü gün na dir öy le dü şüdü gün na dir

B

C

öy le me rakol du — ne dir — söy le me rakol du — ne dir —

D

EA

söy — le gelüz me me — de ni öy le gel uz me ben — de ni

B

C

öy le me rakol du — ku zum söyle me rakol du — ku zum söy — le

F *aranagma*

Ğufte

Düşündüğün nedir öyle;
Merak oldu kuzum söyle;
Gel üzme bedeni böyle;
Merak oldu kuzum söyle.

İnanmam ben yalan düzdün;
Sen etrafa göz süzdün;
Niçün cânâ beni üzdün;
Merak oldu kuzum söyle.

HÜZZAM ŞARKI

İstavri

$\text{♩} = 184$ (A) *Cok Yürük* Aksak

gel — ya — ni ma gel — ey — nev — ci va nim —

(B) 2
ci va — nim — sen dil — rü ba yi — pek — sev —

(C)
di — ca — nim — sen — dil — rü ba — yi — pek sev —

(D)
di ca nim — lut fey — le — ğu — şit — a hü —

(E)
fe — ga — nim lut fey — le — ğu — şit — a — hü — fe ga nim —

(B)
sen dil — rü ba yi — pek — sev — di ca nim —

(C) (F) *aranagma*
sen dil — rü ba yi — pek sev — di ca nim (saz)

1 2

Gülte

Ğel yanına ğel ey nevcivanım;
Sen dîlrûbayı pek sevdi canım;
Lütf eyle ğüş et âh-ü feganım;
Sen dîlrûbayı pek sevdi canım.

ŞEREFNÜMA ŞARKI

Dr. Suphi Ezgi

Ağır $\text{♩} = 80$

Sofyan

(A) $\text{gön} \text{ün} \text{seni} \text{ sev} \text{ dün} \text{gü} \text{ re} \text{ lim} \text{ gon} \text{ ca} \text{ i} \text{ — ter} \text{ — sin} \text{ sev} \text{ — mek}$

(B) $\text{mi} \text{ ğü} \text{ — zel} \text{ yok} \text{ — sa} \text{ se} \text{ vil} \text{ mek} \text{ mi} \text{ — ne} \text{ — der} \text{ — sin} \text{ sev} \text{ mek} \text{ mi} \text{ ğü} \text{ zel}$

(C) $\text{yok} \text{ sa} \text{ se} \text{ vil} \text{ — mek} \text{ mi} \text{ — ne} \text{ — der} \text{ — sin} \text{ ben} \text{ a} \text{ğ} \text{ la} \text{ yo} \text{ rum} \text{ sen} \text{ de} \text{ mi} \text{ bi} \text{ — ta} \text{ —}$

(D) $\text{bi} \text{ ke} \text{ — der} \text{ — sin} \text{ ben} \text{ a} \text{ğ} \text{ la} \text{ yo} \text{ — rum} \text{ sen} \text{ de} \text{ mi} \text{ bi} \text{ ta} \text{ — bi} \text{ ke} \text{ — der} \text{ — sin}$

(E) $\text{sev} \text{ — mek} \text{ — mi} \text{ ğü} \text{ — zel} \text{ yok} \text{ — sa} \text{ se} \text{ vil} \text{ mek} \text{ — mi} \text{ — ne} \text{ — der} \text{ — sin} \text{ sev} \text{ — mek} \text{ —}$

(F) *aranagması*
 $\text{mi} \text{ ğü} \text{ — zel} \text{ yok} \text{ sa} \text{ se} \text{ vil} \text{ — mek} \text{ — mi} \text{ — ne} \text{ —}$ (sax)

Gülte

Gördüm seni sevdim güzelim gonca-i tersin;
Sevmekmi güzel yoksa sevmek mi ne dersin;
Ben ağlayorum sen de mi bitâb-i kedersin;
Sevmekmi güzel yoksa sevmek mi ne dersin.

KARCIĞAR ŞARKI

Rıfat Bey

♩. = 42

folk yürük

Curcuna benibi gâ ne mi san dîn a ca nân benibi

gâ ne mi san dîn (saz) beyim ben den tez o san

dîn a ca nîm gû lûm ben den tez o san dîn a ca nîm

vay (saz) a cebag ya re me kan dîn a ca nîm

a cebag ya re mi kan dîn (saz) beyim ben

den tez o san dîn a ca nîm beyim ben den tez o san

dîn a ca nîm (F) arapçame vay (saz)

1 2

Güfte

Beni biğanemi sandın;
Beyim benden tez usandın;
Aceb yâremi kandın;
Beyim benden tez usandın.

EVİCÂRÂ ŞARKI

Asdik zade hanende Boğos

Lok ağır (A)

Sen ğin semai la — ey yar — ben — sa — na

(a) müp — te — la (B) ek sik — de — ğil — baş —

(C) dan ni — ce — bi — bin — be — la ek sik —

de — ği — baş — dan ni — ce — bin — bin

(D) be — la yok — bir ta — bib — bana — bir — ça —

(a) re — bu — la (B) bu ha — li — me —

ba — ri gö — nül — se — sen ağ — la

(C) bu ha — li — me — ba — ri gö — nül

(F) aranağmesi

se — sen ağ — la (sax)

Ğüfte

Olalı ey yar ben sana müptela;
Eknik değıl baştan nice bin bela;
Yok bir tabib bana bir çare bula,
Bu hâlîme bâri gönül sen ağla.

MUHAYYER ŞARKI

Şevki Bey

Yürük $\text{♩} = 160$
Aksak

(A) se bi yel da yi hic, ran iç re kal

dim (SAZ) dim (SAZ) ye tişim da de buh ran

(B) iç re kal dim (SAZ) yetişim da de

buh ran iç re kal dim (SAZ) se ra pa na ri ney

(D) ran iç re kal dim (SAZ) se ra pa na ri

(B) ney ran iç re kal dim (SAZ) ye tişim da de

(C) buh ran iç re kal dim (SAZ) ye tişim

da de buh ran iç re kal dim (SAZ)

(E) aranağme

Şiir

Şeb-i yeldây-i hicran içre kaldım;
Yetişimda buh ran içre kaldım;
Serâpa nâr-ı neyran içre kaldım;
Yetişimda buh ran içre kaldım.

Gönül oldu harap abâd elinden,
Eder cân nâle ü ferîyod elinden;
Efendim dad elinden dad elinden;
Yetişimda buh ran içre kaldım.

KARCIĞAR ŞARKI

Lavtavi Hristo

Yürük $\text{♩} = 176$ (A) Akşak 9/8

Fez bahş-i can lken ale meşirin

söz le rin söz le rin bir ba kış la öldü

rür in sanı baygın göz le rin (SAZ) bir ba kış la öldü

rür in sanı baygın göz le rin mahv iderler ru yi

ne bir an ba kan lar göz le rin mahvi der ler

ru yi ne bir an ba kan lar öz le rin bir ba

luş la al da rür in sanı baygın göz le rin (SAZ) aranağme

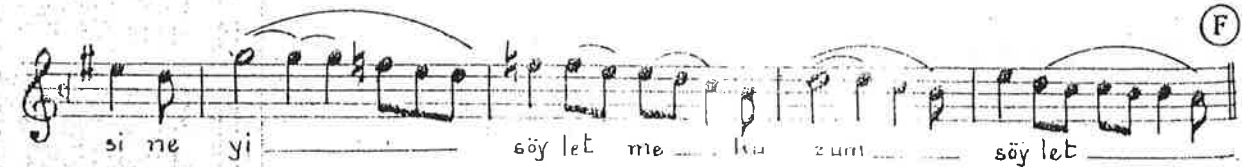
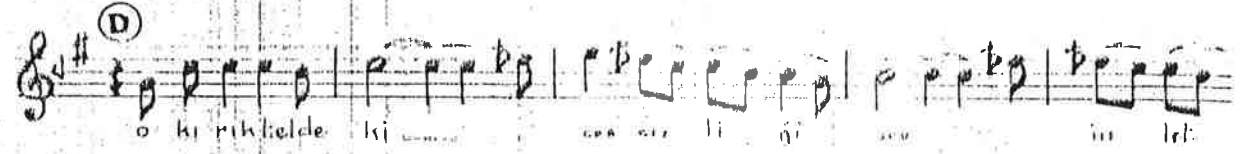
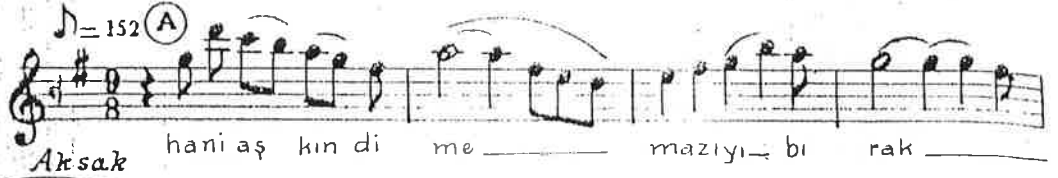
(C) bir ba kış la öldü rür in sanı baygın göz le rin (SAZ) (E)

Güfte

Feyz bahş-i can lken ale meşirin sözlerin;
Bir bakışla öldürür insani baygın gözlerin;
Mahv iderler rûylne bir an bakan gözlerin;
Bir bakışla öldürür insani baygı gözlerin.

Reşk ider mîhr-i cemalin gören hurşid-i felek;
Serteşer elâm-i lâtlî gerçî mahaud-i felek;
Can fedadır hüsnüne nerde kaldı mâmelek;
Bir bakışla öldürür insani baygın gözlerin.

Yürük

Aranağmesi

Güfte

Hani aşkın dime mâziyi bırak dâdetme;
 Bu yanık sineyi söyletme kuzum söyletme;
 O kırık teldeki sessizliği söyletme;
 Bu yanık sineyi söyletme kuzum söyletme.

HİCAZ SARKI

Yürük

(A)

27 Kamer çek re re — pe ri ru — — — — — ten de

ca — — — — — nim (saz) ni ğa rim — — — — — dil be rim — — — — —

ru — — — — — hi re va — — — — — nim (saz)

(C)

ni ğa rim — — — — — dil be rim ru ru — — — — — hi re

(D)

va — — — — — nim (saz) e, ni sim sin, be nim ya — — — — —

(D)

ya — — — — — ri ve fa da rim (saz) e, ni sim sin

be nim ya — — — — — ya ri ve fa da rim (saz)

(B)

ni ğa rim dil be rim ru ru hi re va — — — — —

(C)

nim (saz) ni ğa rim — — — — — dil be rim ru ru — — — — —

(E) aranagme

hi re va — — — — — nim

Şiir

Kamer çehre perî ru tene canım;
Niğârım dilberim rûh-i revanım;
Enîsin sin benim yâr-ı vefadarım;
Niğârım dilberim rûh-i revanım.

Penahım, maksadım şûh-i dilefruz;
Gülendammı semen bûy-i dilefruz;
Habîrim, anberim, rûy-i gûlebru;
Niğârım, dilberim rûh-i revanım.

Üçüncü şekil — Bu şekilde şiir kıtası yine dörtlü olur; lakin evvelâ bir of hecesine bağli bir (A) ezgisi bulunur; sonra birinci mısraa (B) lahnine merbut bulunur; ikinci mısra (C) lahnile karar eder; bunu müteakib (D) ezgisi of hecesine terfak edilmiş olur; üçüncü mısra' (E, E') ezgilerine bağlanmış; dördüncü mısra' ikincinin aynı (C) lahnidir; bundan sonra bir of (D) ezgisile karar eder; ve (F) araname si gelir. Bu şekli topluca gösterdik: (1) of A (2) birinci mısra Bb (3) ikinci mısra' C (4) of D (5) üçüncü mısra' E, E.b (6) dördüncü mısra' D (7) of D (8) araname F.

Bu şekle misal, hânende Asdığın (40) senelik Seğah şarkısını Türk musikisine koyduk;

SEĞAH ŞARKI

Hanende Asdik

$\text{N} = 160$

(A) yürük
a-l-sa-lt o of of o of of (saz)

(B) mümkün o lur mu gör me-mek se-ni

(C) sev da yi zül fun öl dördü be

(D) ni p of of o

(E) of of (saz) na zik et va-rın

(É) yık dı bu te ni ah na zik et va

(B) C rin yık dı bu te ni sev da

Ğüfte

Qf, mümkün olurmu görmemek seni;
Sevday i zülfün öldürdü beni;
Nazik etvârin yıldı bu teni;
Sevday i zülfün öldürdü beni;

Dördüncü şekil — Bu şekilde şiir yine dört mısralı olur; birinci mısra (Aa Bb) devreciklerden mürekkep bir ezgiye merbut bulunur; ondan sonra ufak bir terennüm lahni gelir; ikinci mısra yine devreciklerden mutehassıl (CB'a) lahnile karar etmiş bulunur; yine küçük bir terennüm lahninden sonra üçüncü mısra (DB'b) ezgisine terfik edilmiş olur; yine ufak bir terennümden sonra dördüncü mısra ikincinin gibi (CB'a) lahnine bağlanmış ve nihayetde (F) aranağmesi mevki almış olur; onu şöyle mücmelen tekrar gösterdik: (1) Aa Bb (2) CB'a (3) DB'b (4) CB'a (5) F aranağme. Bu şekle misal olarak Şakir ağanın (100) senelik Puselik şarkısıyla kitabımızı süsledik.

PUSELİK SARKI

Şakir aga

du — bü — bül — bül — ler — da hi —

a — şü — şül te — si — yar —

— öin — rüma — man a — man — per — çe — min — ba —

baş — dan — çı — kar — dı — he —

her — ke — si — (saz)

aranagme

Ğüfte

Sünbülîstan etmiş etraf-ı fesi;
Perçemin başdan çıkardı her kesi;
Oldu bülbüller dahi âşüftesi;
Perçemin başdan çıkardı her kesi.

Püskülü top top döküp bir yanına;
Nevedâ süs verdi hüsn-ü ânına;
Aşkın kâr etti hasret canına;
Perçemin başdan çıkardı her kesi.

Başinci şekil — Bu şekilde şiir yine dördlü, şu kardar ki sonunda ğüfte terennümlü iki mısra lazime bulunur; birinci mısra (A) ikinci (B) üçüncü (C) dördüncü (D) lazimenin birinci mısraı (A) ikincisi (B) lahinlerine merbut bulunur; sonda (F) aranagmesi gelir; buna örnek olarak Isakın (130) senelik Puselik, Yaninin (80) senelik Hüzam, Doktor Suphinin (20) senelik uşak şarkılarını yazdık:

PUSELİK SARKI

Tanburi Isak

♩ = 138 (A)

yürükçe

atsak

gö nülver — me — bi — ve — fa — ya — sa kin al dan —

ma — e — da — ya a man — yar — a ca — nim (saz)

2

7

(C)

su — a ca — nim (saz) — geri — al — mak müş külo lur —

(D) te hâmmül yok— dur— ce— fa ya—

(A) neve da— dır— dil— rü— ba dır— (B) sev di gim pek—

bi— ve— fa— dır a man— yar— a ca— nim

(E) arunagine

1 2

Gönül verme bîvefaya;
Sakın aldanma edaya;
Geri almak müşkül olur;
Tehammül yokdur cefaya;
(Lazıme) Nevedadır, dîlrûbadır;
Sevdiğim pek bîvefadır.

Ğüfte

Bîbedeldir ol inçpare;
Nazar eyle bu refâre;
Gel efendim kerem eyle;
Hasretinle yakma nâre;
Nevedadır, dîlrûbadır;
Sevdiğem pek bîvefadır.

HÜZZAM ŞARKI

Kemançevi Yarı

♩ = 116 (A) (B)

Yürük aksak gö nül düş— dü— çare— yok— dur (SAZ) be nim gi—

bi— ya— nar yok— mu— (SAZ)

2 (C) mu— bir— ker— re— nim— ni gâh— ey—

(B) le be nim şim— di— der— dim— çok—

dur re va mi a gi ha

kıy ma (SAZ) sa kin el ler sö zü ne uy

ma (SAZ) aranağme

Ğüfte

Gönül düşdü çâre yokdur;
Benim gibi yanar yokdur;
Bir kerre nim niğah oyle;
Boulm şimdi derdim çoktur;
(Lazime) Revâmı aşika kıyma;
Sakin eller süzlüne uyma.

Mah cemalin kâh göster;
Gönüm sana düştü yeter.
Eflâkedok çıktı alım;
Coşum durmaz dâlim uğlar;
Revâmı aşika kıyma,
Sakin eller süzlüne uyma.

UŞŞAK ŞARKI

Dr. Suphi

orta aksak 126

Çok ta kıl mam u tan ma gel gir ha ne me

gör gör me sün el di le düş müş söy le ni yor gü lü

şü hom hu hüş nü gü zel di la nur a şık lar

ge zer ge li yor per çe çe mi zel (SAZ) aranağme

Ğüfte Tanburî Mustafa çavuş

Çok takılmam utanme gel;
Gir haneme görmesün el;
Dile düşmüş söyleniyor;
Gülüşi hem hüsnü güzel;
Lazime Dilâ nur aşıklar gezer;
Geliyor perçemi güzel.

Yaklaşarak güzel çattın;
Beni perende den attın;
Doğru söyle tamburiye;
O hüneri kimden kaptın;
Dila nur aşıklar gezer;
Geliyor perçemi güzel.

Altıncı şekil — Bu şekilde şiir kataları beş mısralı olur; birinci mısra (A) ikinci mısra' (B), üçüncü mısra' (C), dördüncü mısra' (D), beşinci mısra' (B) lahinlerine bağlanmış olur; nihayetde (E) aranağmesi gelir. Onu mücemelen şurada gösterdik: (1) Aa (2) B (3) C (4) D (5) B (6) E aranağme. Buna örnek olarak Hacı Faik beyin (50) senelik Hüzam şarkısını yazdık:

HÜZZAM ŞARKI

Hacı Faik Bey

agırca $\text{♩} = 88$ (A)

Yürüksemai gör ha li mi ca — na — ba — na — hiç ran — ne le —

rit — di — ah — ne le rit — di — (SAZ)

(B)

ti ri e — le — mi ta — ci — ge — rim — den —

gü z o — rit — di — ah — gü z o — rit — di

(SAZ) (C)

çey ma — ni — mi — a lu — de l hu — ni —

ci ger it — di — ah — ci ger it — di —

Ğüfte

Bir bakışla ahû gözlüm gönlümü ettin şıkar;
Tır-i müjganin gamile eyledim kalbim fikâr;
Gayrılarla ettiğin çün daima keşt-ü güzâr,
Anın için tâ ciğerden eylerim feryad-ü zar;
Geçmezem billah senden eylerim feryad-ü zar.

Çok zamandır ağlamaktan kalmadı çeşiminde yaş;
Takatım tak oldu zalim bağladın bağrıma taş;
Öldürsende efendim edemem esârı faş;
Terk edüp varı yolunda veririz can ile baş;
Geçmezem billah senden eylerin feryad-ü zar.

Yukardaki şekilden cüzî farkı olan II inci Sultan Mahmudun (80) senelik Hüzam şarkısını bu şekle koyduk: (1) A (2) B (3) C (4) B' (5) D (6) E,

HÜZZAM ŞARKI

II inci Sultan Mahmud

Ğülte Pertev Paşa

Ğüller açıldı ğeldi yaz;
Bülbüller oldu nağmesaz;
Dilbesteler eyler niyaz;
Ğülzâre ğel ey servinaz;
Ğül ğoncasın açıl bir az.

Ruhsâr-ı Âlin lâlezar;
Hatt-i izarın nevbahar;
(Pertev) seninçün zârı zar;
Ğülzâre ğel ey servinaz;
Ğül ğoncasın açıl bir az.

Sekizinci şekil — Bu şekilde şiir yine dördlü olur; ilk önce şarkı of hecelerine merbut (A) lahnile başlar; yine oflar katılmış olduğu halde birinci mısra' (B) lahnine terfîk edilmiştir; bunu ikinci mısraa iletilici bir (C) aranağmesi takib eder; ikinci mısra' yine of heceli olarak (D) ezgisile bestelenmiştir; bundan sonra yine bir (E) aranağmesi gelir; tekraren ikinci mısra' oflu olarak (F) ezgisile karar eder; müteakiben meyanhaneye musil (G) aranağmesi gelir; üçüncü mısra' oflarla (H) lahnine bağlanmıştır. Sonra (I) aranağmesi onu takib etmiştir; yine üçüncü mısra' oflarla (JB) ezgisile tekerrür eder; ve yukardaki (C) aranağmesi gelir; bunu müteakip ikinci mısra' oflarla ve (D) ezgisile mevki alır; ve (E) aranağmesi gelir; ikinci mısra' oflarla (F) lahnile tekerrür eder; nihayetle (K) aranağmesi bulunur. Bu şekli mücmelen gösterdik: (1) A (2) B (3) C (4) D (5) E (6) F (7) G (8) H (9) I (10) JB (11) C (12) D (13) E (14) F (15) K. Buna misal Şevkinin (40) senelik şarkısını yazdık:

UŞŞAK ŞARKI

Şevki Bey

(C) (SAZARANAOMESI)

(D) gö nül-bık-dım — u san-dım-ben — o of o

(E) of o of of (SAZ) (SAZ)

(F) gö nül-bık — dım u sandım —

ben of (SAZ) of (SAZ) o of

(G) of (SAZ)

(H) de ğil-hatta ki ken-dim-den — of (SAZ) o of

(I) of (SAZ)

(J) de ğil-hat — ta — ki ken dim — den of

(II) (SAZ) of (SAZ) o of of (SAZ)

(C)

gö nül— bıkdim— u san— dim— ben— o— of

o— of— o— of— of (sax)

gö nül—

bık— dim u san dim— ben of— (sax) of

(K) aranağmesi

(sax) o— of— of (sax)

Ğöfte

of, bu dehrin ğerni il serildiden, of;
ğönül bıkım usandım ben, of;
Değil hatı ki kendimden, of;
Gönül bıkım usandım ben, of.

Benimle ey dıl-ı ğeydi!
Refakat eyleme asla;
Ne halin varsa gör zira;
Gönül bıkım usandım ben.

Bu şeklin biraz muaddeli olan udi Selânikli Ahmedin şarkısını şekliyle beraber yazdık:
(1) A birinci mısra (2) oflar B (3) aranağme CC (4) ikinci mısra' D (5) oflar E (6) aranağme C' (7) ikinci mısra F (8) oflar G (9) aranağme H (10) üçüncü mısra' A (11) oflar B (12) aranağme CC (13) ikinci mısra' D (14) aranağme C' (15) ikinci mısra' F (16) oflar G (17) aranağme I.

KARCIĞAR ŞARKI

Udi Selânikli Ahmed

gürükce

ah sa h gö nül— be— ni u san dir— dı o—

ot o ot ot (saz) (saz) aranagms
 bana ag ya ri an dir di o
 ot o ot ot ot (saz)
 (saz) aranagms
 bana ag ya
 ri an dir di o ot o ot
 o ot (saz) (saz) aranagms
 ye
 ni sev da ya yan dir di o ot o
 ot ot (saz) aranagmsi

se-ni-ağ — yar — mı kan-dir — dı o — of —

o — of — o — of — of (saz)

(C) aranağme

(saz)

(F)

se-ni-ağ-yar — mı kan-dir — dı

(G)

o — of — o — of — o — of — o — of —

aranağme

(I)

of (saz)

SON

Ğüfte

Gönül beni usandırdı, of;
Bana ağyârı andırdı, of;
Beni sevdaya yandırdı, of;
Bana ağyârı andırdı, of

Dokuzuncu şekil — Şîr bunda yine dördlî olur; şu kadar ki ğüftenin terennümülî mülâzimesi bulunur; birinci mısra' (A) ikinci (B) üçüncü (C) Dördüncü (B') lahinlerine bağlanmış olur; bundan sonra ğüfte terremümü (D, B'', B) ezgileriyle besteli olup nihayette (E) aranağmesi gelmiştir. Bu şekli topluca şöyle yazdık: (1) A (2) B (3) C (4) B' (5) D (6) B'' (7) B (8) E. buna örnek olmak üzere Tanburî Mustafa çavuşun (215) senelik şarkısını okuyucularımıza sunduk:

HÜZZAM ŞARKI

Tanburî Mustafa çavuş

♩ = 144

(A) yürüken ahsa? — yara man — gü zel — ler — de ne — bu — ha — let —

(B) — nerde gör — sem — a — bir hay — ret — a — mana man —

(C) ret — a — man a — man — iste di — ğin — se vüp koç — ma —

(B) — a he fen — dim — ol — sa a — det — a — mana man —

(D) — gü leryüz lü — şî rin söz lü — ma hbulol — sa —

(B) ar — zu — çe — ker — say dı t me — ğe — a — şık el —

(E) aranağ me
bet

Ğüfte tanburî Mustafa çavuş

Lazime
Güzellerde ne bu halet;
Nerde görsem alur hayret;
İstedğin sevüp koçma;
Ah efendim olsa âdet;
Güler yüzlü şirin sözlü;
Mahlûb olsa arzu çeker;
Sayd etmeğe ağıt albet.

Gönül aşık aldatamam;
Çocuk değil avutamam;
Efendimdir durmaz ağlar;
Bir dürlü söz anlatamam;
Güler yüzlü şirin sözlü;
Mahlûb olsa arzu çeker;
Tanburîye eyle râğbet.

Onuncu şekil — Bunda şiir üç mısra'lı olup güfteli mulazimesi vardır birinci mısra (A) ikinci mısra (B) üçüncü mısra' yine (A) tereannümünün bir kısmı (C) diğer bir kısmı (B) son parçasında (A') lahinlerine bağlanmış olur; bu şekli müemelen gösterdik: (1) A (2) B (3) A (4) C (5) B (6) A (7) D aranağme. Misal olarak Tanburinin (215) şenelik Saba şarkısıyla kitabımızı süsledik:

SABA ŞARKI

T

Mustafa çavuş

♩ = 152

(A)

(A)

yürükce

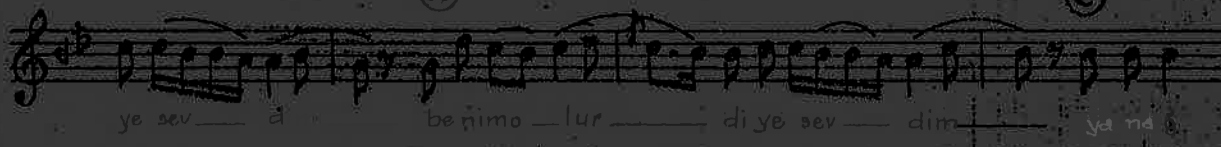

(B)

(A)

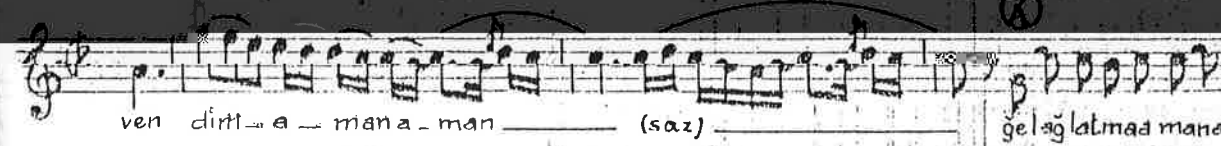
(C)

(B)

(A)

(D) aranağme

Güfte tanburî Mustafa çavuş

Bir esmere gönül verdim;
Fırakıla arttı derdim;
Benim olur diye sevdim;
(Lazime) Yanağı gül saçı sünlül;
Aşıkı çok şühi levendim;
Gel ağlatma zülfü kemendim.

Yanağında bir gül gördüm;
Benim olur diye savdım;
Tanburi nedir bu derdim;
(Lazime)

Gülte tanburî Mustafa çavuş

Dü çeşmimden gütmez aşkın hayall;
Kiblem oldu bana dostun cemall;
Râh-i aşka suvar olup gitmesin;
Ey efendim nice bilsün bu hâleti;
Lazime

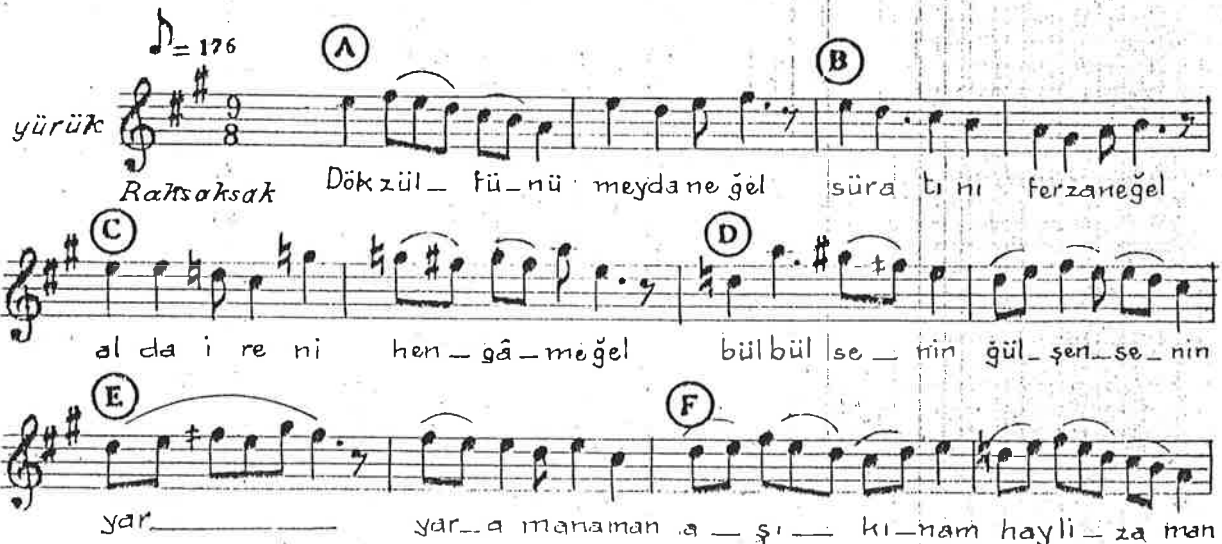
Ben o yarın bendesiyem, bendei efken-
desiyem, bağçasında bülbülyem, canım
güldür cemall.

Bir kerrecik gören ol gülcemali;
Meenun gibi olur anın her hali;
Tanburinin arzuhali, nâmesi;
Halk içinde bende bulsam kemall.
Lazime

Onikinci şekil — Bu şekilde şiir üç mısra'lı ve bir mülahazimeli olur; birinci mısra (A) ikinci mısra (B) üçüncü mısra' (C) gülte terennümün bir kısmı (D) diğer bir parçası (E) diğer bir kısmı (F) ve son parçasında (G) lahinlerine bağlanmış olup nihayetle (H) aranağmesinin ezgisi gelmiş bulunur; onu mütemmelen gösterdik: (1) A (2) B (3) C (4) D (5) E (6) F (7) G (8) H. Bu şekle misal olarak Tanburî'nin (215) senelik çok şık ve güzel şarkısını kari'lerinizin istifadelerine sunduk:

HİSARPUSELİK ŞARKI

Tanburî Mustafa çavuş

Güfte tanburî Mustafa çavuş

Dök zülfünü meydâna gel;
Sür atını ferzâne gel;
Al daireni hengâme gel;

Mülazime; Dülbül senin, gülşen senin;
Yar yar aman aman;
Aşkınam hayli zaman;
Dil muntazır teyrifine;
Gel aman aman;

Kozdınmi târ-ı ülfeti;
Kırdınmı cân-ı subbeti;
Çekilme bucl fihuti;
Mülazime

Verdim cevap ünvan ile;
Yakdın sinem sözün ile;
Müştak senin bin can ile;
Mülazime

Onüçüncü şekil — Şiir bunda dahi dört mısralı olup müteakiben üç mısra'lı bir mülazimesi bulunur; nihayetle ikinci mısra mevki ahaştır; birinci mısra (A) ikinci mısra (B) üçüncü mısra (C) dördüncü yine (B) ezgilerine ve mülazimeyi teşkil eden birinci mısra (D) ikincisi (E) üçüncüsü (F) ezgilerine sonda ikinci mısra yine (B) labinlerine terfik edilmiştir, bu şekli mücmelen gösterdik: (1) A (2) B (3) C (4) B (5) D (6) E (7) F (8) B (9) G aranağme. Buna örnek olmak için Dellelzadenin (70) senelik Tanburinin (210) senelik şarkılarını sunduk.

SÜZİNAK ŞARKI

Dellâlzade Hacı İsmail Ef.

(Saz) **(D)** bi - nem - se nin ya ta - ğın

(E) dır göy - lüm - se nin du ra - ğın dır

(D) si - nem - se nin ya ta - ğın **(E)** dır göy - lüm

(F) se nin du ra - ğın dır teşrif ey - le ya ta -

(B) ğın dır a ma ney ca - nı min ca

(G) a şa na ğı ne ni (Saz)

Güfte

Dedim ey gönül sultanı;
Aman ey canımın canı;
Unutma ahd-ü peymanı;
Aman ey canımın canı;
Lazime Sinem senin yatağıdır;
Gönlüm senin durağıdır;
Teşrif eyle otağıdır;
Aman ey canımın canı.

Tanburinin dört mısra'lı ve lâzımelî olan aşağıdaki Beyatî şarkısı da şeklen yukardaki pek yakındır.

$\text{♩} = 168$ **(A)** BEYATÎ ŞARKI Tanburi Mustafa çavuş

yürük $\frac{9}{8}$ a k s a k Çı ka lım say dü şü kâ re Çı ka lı me dy dü şü kâ

(B) re Çı ka lı rız bel ki o ya re a ma na mân

çatarız bel ki o ya re a mana man — geç mez gö

nül — dil — be — rin den — geç mez gönül — dil — be — rin den — do ku

nur — zül — fû — ni — ğâ — re a mana man — do ku mur — zül —

fû — ni — ğâ — re a mana man — hüsnün senin se ni — is —

ter (saz) aç fe si ni per cem gö — ter gel — gülüm gel —

a — man a — man — ya nı yor — a — şı — kı bi — ça — re a mana

man — tarabya — lı — bir — ci — va — ne (saz)

aranağme

Gülte Tanburî Mustafa çavuş

Çıkalım sayd-ü-şikâre;
Çatarız belki o yâre;
Gecmez gönül dilberinden;
Dokunur zülf-i nigâre.

(Lazime) Hüsnü gören seni ister;
Aç feşini percem göster;
Gel gülüm gel aman;
Yanıyor aşık-ı hicâre;
Aman Tarabyalı bir cıvane.

Hüsnünü gayet beğendim;
Sarmağa belin özendim;
Ateşin beni yakıyor;
Pek sakın zülfü kâmendim.
(Lazime)

Bu şarkının şeklini mücmelen gösterdik : (1) A (2) B (3) C (4) B (5) D (6) D (7) E
(8) B (9) B (10) F

Ondördüncü şekil — Bunda şiir ikili olur; sonra uzun bir mulazime gelir; birinci mısra (A) ikinci (B) ve mulazimenin birinci mısrasına (C) ikinci mısrasına (C') üçüncü mısrasına (D) dördüncü mısrasına (E) ezgileri bağlanıp sonra bir (F) taksimi gelmiştir; müteakiben mulazimenin beşinci mısrasına (G) altıncısına (H) ezgileri bağlanmıştırlar; ve nihayetle mulazimenin ilk dört mısraı yine (C,C'D,E) ezgileriyle mevki alır. onu mücmelen gösterdik: (1) A (2) B (3) C (4) C' (5) D (6) E (7) F (8) G (9) I (10) C (11) C' (12) D (13) E (14) H aranağme. Bu şekle örnek olarak Dellâlzadenin (70) senelik güzel şarkısını musukicilere sunduk:

UŞŞAK ŞARKI

Dellâlzade Hacı İsmail Ef.

$\text{♩} = 176$ (A)

yürük

akşak mimtazıdır sa-na-üş-şak gel gü-ze lim-

(B)

ba-ğü sah-ra yib-er-ber ge-ge-ze-

(C)

lim e fen-dim gel göylün a-çıl-sun

(C')

meleğim gel güller- a-çıl-sün yana-ğın-da

(D)

gü-ler-se-çıl-sün bez-mimi ze-se-fa-

(E)

(F) taksim bir kış

sa-çıl-sun (son) yar yar

ey me ded ey a

(G)

man a man gel-ği-de lim-

(H)

sah-ra la-ra a

ah — bağ-la ra — bağ-la ra — ye-şil — kem —

ha — re — ler dö-şen — miş — a — ah —

dağ-la ra — bağ-la ra — e-ten-dir-ni-ğel — göylün —

a-çıl — sun — meleğim-gel — göy-lün a-çıl — sun —

ya-na — gın-da — gül — ler-se-çil — sün —

bez-mi-mi — ze — sa — fa — sa-çıl — sun (saz)

Aranağmesi

1 2

Güfte

Muntazırdır sana uşşak gıxelim;
 Bağ-ı aşkıyı beraber gezelim;
 Mühlazime; Elendim gel gönülün açılson;
 Meleğimi gel gönülün açılson;
 Yanağında güller seçilsün;
 Bezmimize safa saçılson; (son)
 Takdim: Yar ey meded of yar yar;
 Lazime: Gel gidelim sahralara;
 Yeşil kemhalar döşenmiş dağla-
 ra bağlara;

Senle meclis olmak emelim;
 Ne olursun bir araya gelelim.
 (Lazime sonunu kadar)

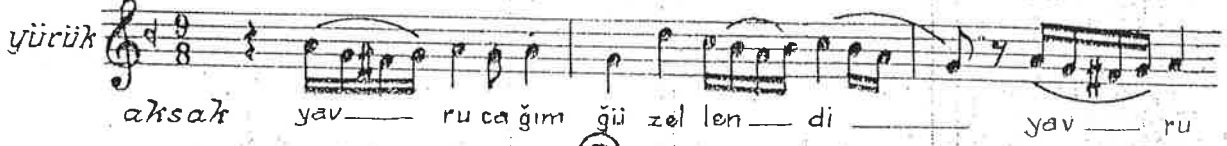
Onbeşinci şekil — Bu şekilde şiir dört mısra'lı olup onu müteakib güfte terennümü gelir; birinci mısra' (A) ikinci mısra' (B) üçüncü mısra' (C) dördüncü mısra' (D) aranağmesine (E) terennümün bir kısmı (C') diğer parçası (B') son parçasında (FB) ezgilerine bağlanmış olur. Onu topluca gösterdik: (1) A (2) B (3) C (4) D (5) E (6) C' (7) B' (8) F (9) Bu şekle misal olarak Tanburinin (215) semelik güzel şarkısını yazdık:

UŞŞAK ŞARKI

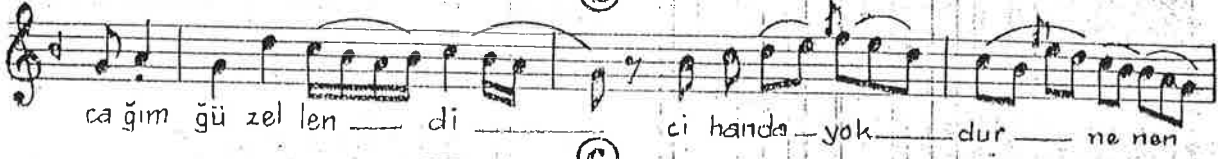
Tanburi Mustafa çavuş

♩ = 152

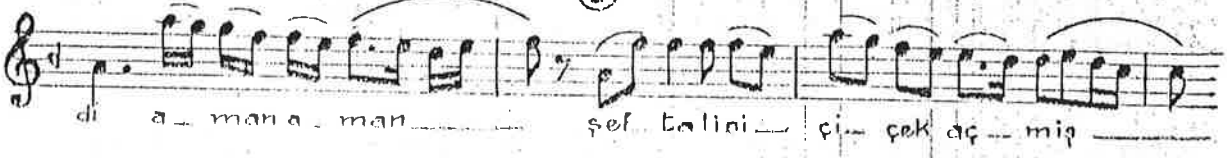
(A)

(B)

(C)

(D)

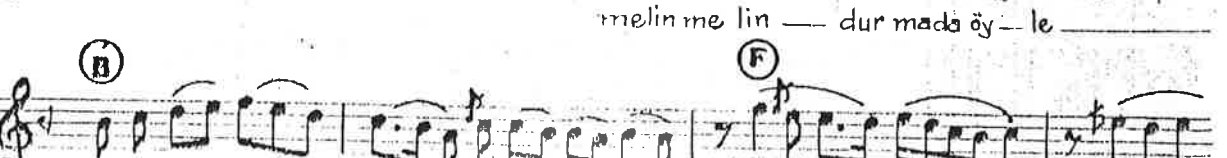
(E)

(C)

(B)

(F)

(B)

Ğüfte

Yavrucağım güzellendi;
Cihanda yoktur menendi;
Şeftalisi çiçek açmış;
Yanakları alevlendi;
Lazime: melin melin durmada öyle,
Depretme dardım aman aman,
Yar zülfü kemendim.

Bu aşıkım ne çok söyler;
Tükenmezmi bu cefalar;
Zamane dilberi canım;
Altun ister sözlümü dinler;
Lazime

Tanburinin aşağıdaki şehnaz şarkısı da yukarıdakinden cüz'i değişik olduğundan onun şeklini ve notasını da ilâve ettik : (1) A (2) B (3) C (4) D (5) E (6) C' (7) D (8) F aranağme.

şEHNAZ şARKI

Tanburî Mustafa çavuş

$\text{♩} = 152$

(A) *yürük* *aksak* Fir sat bulsam ya re-de-var sam Fırsat

(B) bulsam ya re-de-var sam (saz) biraz der-di mi a

(C) na-yan sam yare lin-den halk di lin

(D) den kurtula-mam hem ne-yap sam ah yar

(E) yar a-man a-man

(C) ya ni ma-gel sen sin be-nim göynüma-lan

(D) kim de ki-me çek va-i den (saz)

(F) *aranağme*

Ğöfte tanburî

Fırsat bulasam yâre varsam;
Biraz derdim ana yansam;
Aşk elinden halk dilinden;
Kurtulamam ah ne yapasam.
Mülazime: Yar yar aman, aman,
Yanıma gel sensin benim,
Gönlüm alan, kından
Kime şekva idem.

Esrarını söyleyemem;
Asla gönül eyleyemem;
Hob meşrebli şivekârın;
Benim deyi söyleyemem;
Mülazime

Onaltıncı şekil — Bu şekilde şiir on mısra'lıdır; birinci mısra' (A) ikinci mısra' (B) üçüncü (C) dördüncü (B) beşinci (D) altıncı (E) yedinci (A) sekizinci (B) dokuzuncu (C) onuncu (B) lâhınlerine bağlanmış olurlar. Mücmelen onu şöyle gösterdik: (1) A (2) B (3) C (4) B (5) D (6) E (7) A (8) B (9) C (10) B (11) F aranağme. Buna misal olarak Zekâî Zade Hafız Ahmed efendinin (25) senelik muhayyer şarkısını yazdık:

MUHAYYER ŞARKI

Zekâî zade Hafız Ahmed Ef.

♩. = 10 (A)

ok yürük

Curcuna Aş — kın — ba — na — kısmetie zel — dir (saz)

(B)

tak — di — ri — hü — da — yi lem — ye — zel — dir (saz)

(C)

her — ha — li mu — a — melen — be — nim — çün (saz)

(B)

la — hi — se — nin — ği — bi — ğü — zel — dir (saz) bin —

(D)

yıl — ya — şa — sam — ga min la — ca — na (saz) pir — ol —

(E)

ma ya — cak — gö nül — me sel — dir (saz) ol — za —

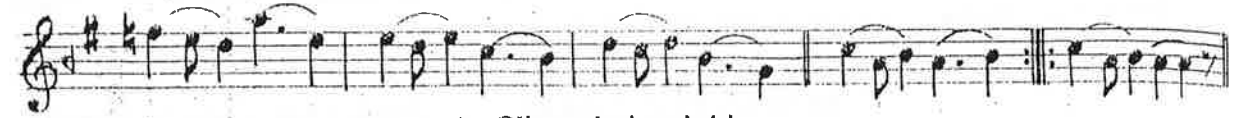
(A)

ti — cel — bi bir ki sen — den (saz) dur — ey — le — ye —

(B)

cek — be ni — e — cel — dir (saz) ar — zil — me ki —

(C)

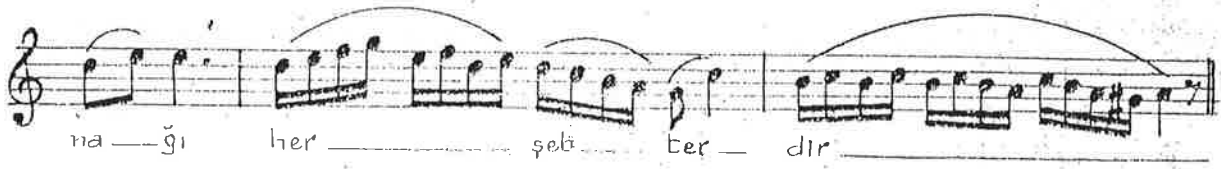
Şîr volod çelebl
 Aşkın bana kismetî ezeldir;
 Takdîr-i Hüday-i lem yezeldir;
 Her an muamelen benim çün;
 Billah senin gibi güzeldir;
 Bin yıl yaşasam gamınla cânâ;
 Pir olmayacak gönül meseldir;
 Ol zâti ecel bilir ki senden;
 Dur eyleyecek beni eceldir;
 Arz etmek için Veld garamım;
 Cananına bir küçük gazeldir.

Onyedinci şekil — Bu şekilde şîr yine dört mısra'lı olur, ve bir terennüm mülâzimesi ona terfîk edilmiş olur; birinci mısra' (A) ikinci mısra' (B) üçüncü mısra' (C) dördüncü mısra' (B'), mülâzimenin bir kısmı (D), diğer bir kısmı (E) ve son parçası (B) ezgilerine bağlanmış olur. Onu müemelen yazdık: (1) A (2) B (3) C (4) B' (5) D (6) E (7) B. Bu şekle misal olarak 3 üncü Sultan Selimin (130) senelik Puselik şarkısını yazdık:

PUSELİK ŞARKI

III cü Sultan Selim

Ğöfte

Bir pürcefa hoş dilberdir;
Müptelayem haylı demdir;
Elbet gönül arzu eder;
Şeftalisi her şeb terdir.
Mülazime
Öpebilsem, sarabilsem;
Yar, yar aman, aman aman;
Gül yanağı her şeb terdir.

Yalvardıca inad ıder;
İnsaf eyle gayri yeter;
Üzerine pek varamam;
Korkarımki kaçır gider.
Mülazeme

On sekizinci nakil — Bu şekilde şüir beş mısra'lı olur; birincisi ayrı ayrı (A) ve (B) ikincisi (C) ve (D) üçüncüsü (E) (F) dördüncü mısra' (G) ve (H) beşinci mısra' (C) ve (D) ezgilerine bağlanmıştır: Şu suretle onu mücmelen de gösterdik: (1) A, B (2) C, D (3) E, F (4) G, H (5) C, D.

Bu şekle misal olarak Tanburî Ali efendinin (50) senelik zengin ve güzel olan Evicârâ şarkısını kari'lerime sundum:

EVİCÂRÂ ŞARKI

Tanburî Ali Ef,

♩ =

(A)

Sengin semai birşu ha gö nül a şık o lup der

(B)

be der ol du bir şu ha

(C)

gö nül a şık o lup der be der ol

(D)

du (saz) bül bül gi bi a va re

vü şu ri de ser ol du

(D)

bül bül gi bi a va re vü şu

ri — de — ser — ol — du (saz) E
 si — ca — ni ma — dek ka — ri ğer ol — du
 F
 Eri mü je — si ca — ni madek ka — ri — ğer —
 ol — du (saz) G
 a lemde i şim na —
 le — vü — a hı — se — her ol — du
 H
 a lem — de — i — şim na — le — vü — a
 C
 hı — se — her — ol — du (saz) her — i
 ki — gö — züm — çeş — me — i — hu — ni —
 D
 ci — ğer — ol — du her i ki gö — züm
 çeş — me — i — hu — ni — ci — ğer ol — du (saz)

Gülte

Bir şuha gönül aşık olup derbeder oldu;
 Bulbül gibi avâre vü şuride seroldu;
 Tır-i müjessî canımadek ğarıĝır oldu;
 Alemde ışım nâle-ü âh-ı seher oldu;
 Her iki gözüne me-i hân-i ciğer oldu.

On dokuzuncu şekil — Bu şekilde şiir beş mısra'lı olur ve mısra'ların evvel ve sonlarında oflar mevki almış olurlar; ilk oflar zümresi (A) birinci mısra' (B), onu müteakip yine oflar zümresi (C), ikinci mısra' (D), bundan sonra yine oflar katarına (E) ezgileri bağlanarak lahin durakta kalır; sonra üçüncü mısra' (F), onu müteakip of zümresine (G), dördüncü mısra' (D') yine onu ta'kip eden of zümresine (C), Beşinci mısra' (D) ve nihayetle yine oflara (E) lahinleri raptedilmiştir; ve sonra (H) aranağmesi mevki almıştır. Bu şekli şöylece müemelen gösterdik : (1) A (2) B (3) C (4) D (5) E (6) F (7) G (8) D' (9) C (10) D (11) E (12) H. Bu şekle misal olarak Hacı Arif beyin (55) senelik Besteniğâr şarkısını buraya dercettik :

BESTENİĞAR ŞARKI

Hacı Arif Bey

$\text{♩} = 116$

orta

(A)

of

(B)

of (saz) çok gör dü fe lek şim

şim-di be-ni be bez bez-mi ci

(C)

van da (saz) of of of

(D)

of (saz) çekdi

da m ya po po per de i gur

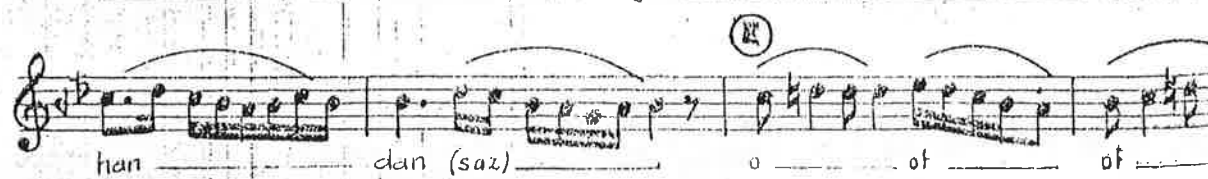
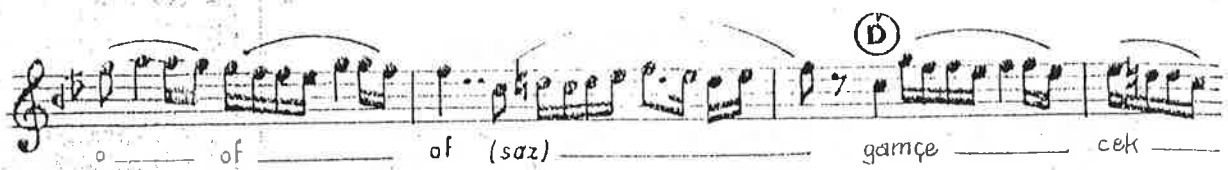
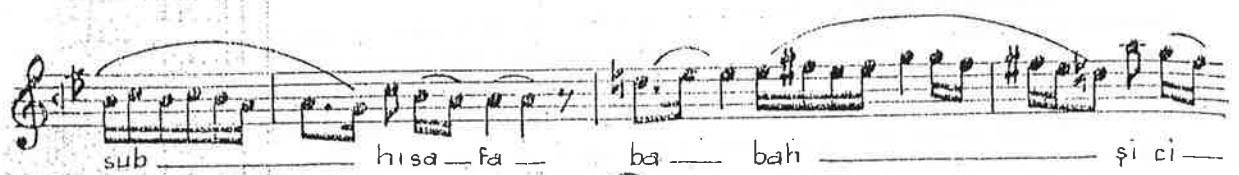
be bet şu za man da (saz)

(E)

of of of of of of

(F)

(saz) her şa şa mino lur su

Gülte

Of, of, of, of,
Çoh gördü felek şimdi beni bezin-i cihanda.
Of, of, of, of,
Çekdi arzu perdesi gurbet an ruzunda.
Of, of, of, of,
Her şümin olur suhbi-ı safâ buluş-i cihanda.
Of, of, of, of.

(Mülâzime) Güm çekme gönül bir gün ider Firkate pâyân,
Of, of, of, of,
Taleb-i huda elbet ider zönlümü handan.
Of, of, of, of.

Bak alemde var ise fikriade meâlî,
İdbar ile ilbâl ider elbette levâlî.
Gayb ettin ise gözden eğer mihre-i cemâlî.
(Mülâzime)

Yirminci şekil -- Bu şekilde şûr altı mısralı olur; birinci mısra (A) İkinci (Bb) Üçüncü (C) Dördüncü (Ab) Beşinci usul geçkili (D) altıncı (Eb) ezgilerine bağlanmış olur; onun hayâli şeklini topluca gösterdik: (1) A (2) Bb (3) C (4) Bb (5) D (6) Eb (7) F aranağıne. Bu şekle örnek olarak Şevkinin (50) senelik yegâh ve uşşak şarkılarıyla kari'lerimizi neş'elendirdik :

YEGÂH ŞARKI

Şevki Bey

♩ = 120

orta aksak

(A)

3 — him — se ni si — nem — gi — bi — bi —

za — za — zar i der — el —

(B)

be't (saz) — her — kâ — rını kâ — rim — gi —

(b)

bi — düş — va — va — var — i der — el —

(C)

be't (saz) — ik — ba — li — ni — tah —

vil — i — pür — id — bari der — el —

(B)

be't (saz) — göy — lüm — gi bi çeş — ma — nı — nı —

(b)

gir — ya — ya — yan — i der — el —

♩ = 46

10/8

cür'cûma
be't

(D) *(saz)* aldanmasa - kın - eh li di - lin a ————— a —————

(E) a - hi - na - ga ————— fi — fi — fil ————— dağlar o - la - maz

$\text{♩} = 120$ (B) ah - li - di - lin a ————— a ————— aş - kı na — ha —

(F) *aranagına* il —————

Güfte

Ahım seni sineim gibi bızır ıder elbet.
Her kârımı kârım gibi düşyar ıder elbet.
İkbalini tahvil-i pür idbar eder elbet.
Gönlüm gibi çeşnâmını giryan eder elbet.
Aldanma sakın, ehli dilin ahına gafil;
Dağlar olamaz ehli dilin aşkına hâll.

$\text{♩} = 88$

(A)

UŞŞAK ŞARKI

Şevki Bey

ağır *aksak* lut - fe ————— fey — le - ta bi bib ————— din —

(a) le - me kal (*saz*) ————— bi — bi — bi ————— bim —

(B) be nim — öy ————— le — (*saz*) ————— ğe — ğel —

me — me — seri ba ————— li - ni - mi - ü ————— me —

(C) me — me — be - ni — öy — le — vir — me —

me — mez — di li a gaz — has — ta-di-lim (saz)

ya — ya — ya — ya — re li — şöy — le

(saz) bi — bil — del — der — di-mide —

öy — le — mü — da — da — va — va — va — ti — ni

söy — le — (saz) çek-ben — den e —

lin — ar — zi-de — yim — ya — ya — ya —

re — mi — ya — re — (saz) — bel — ki — ni — ğe — ra... len...

hi — lut fu o — lur — de — de — der — di

me — ça — re — be — bel — ki — ki — ni ğe hi —

lut — fu — o — lu — lur — de — de — der —

(F) aranağme

di — me — ça — re (sazlar)

zevk — em — ri mu — hal — ol — muş (saz) —

sab — rit — rit — ge — lür — ol — dem — ler —

kim — eh — eh — li — di — la — nun — dır

(saz) — derd ü — üs — lü — ne — zevk ol —

maı (saz) — denişi — şim — di — ha — za — nın —

aranağme

dır

Öğütü Mahmet boy

Gülzâre nazar oldım vîrâne misal olmuş;
Seyrân-ı safâlar hep bir hâb-ü hayal olmuş;
Güller sararıp solmuş bülbülleri lal olmuş;
Gam alemdir şimdi zevk emr-i muhal olmuş;
Sabrîl gelür ol demler kim ehl-i dilânındır;
Dert üstüne zevk olmaz dem şimdi haza-
nındır.

Baki olamaz bir şey halile bu dünyada;
Kalmaz güle gülşen hem gül bülbül-i naşâda;
Asâr-i hazanide kiş faslı verir yâda;
Hal böyle iken ey dil bâlâ ne bu feryada;
Sabrîl (sonuna kadar)

MÂYE ŞARKI

Mahmud Çelebi

♩ 96 (A)

ağırca

aksak semai

man pü ser — a dın — me — miş — i — miş — a —

(B)

man gerda — nı — has — gü — müş — i — miş —

(b) (c)

gerda — nı — has — gü — müş — i — miş — ah a şık —

Ğöfte şair Nefi

Etil neâm-ı nevbahar;
Açıldı güller subhîdem;
Açım biziñde gönlümüz;
Sâkı medet sun cam-ül cem.

Erdi yine erd-i behîşt;
Oldu hava anber serîşt;
Alemler behîşt eñder behîşt;
Her küşge bir bâğ-ı irem.

Yirmi dördüncü şekil — Şiir dörtlü olup ona iki mısra'lı bir lazime terfîk edilmiş olur; birinci ve ikinci mısra' (A) ve (A') lahinalerine, üçüncü (B) ezgisine, dördüncü mısra' ve mülazimînin birinci (A') ve mülazimînin ikinci kısmı (C) lahine bağlanmış olur. Buna misal olarak Şakir ağa'nın (80) senelik Puselik şarkısını kari'lerime sundum:

PUSELİK ŞARKI

Şakir ağa

Gäfte

Dün gece sende:
Ben derdimende:
oyarken ey mehi:
Atdın perende:
(Lazime) Ey zevki zerrin:
gel itme temkin.

**Pek küçüceksin:
Bliyyüceksin:
Bilmezmiyim ben:
Sen ne çiçeksin:**

Yirmi beşinci şekil — Bunda şii: (A) (B) (C) (B)den ibaret dörtlü olur; birinci mısraa (Aa) ikinci mısraa (BA) üçüncü mısraa (Aa) dördüncü mısraa (BA) lahinleri terfîk edilmiş olur. Buna misal olarak Tanburinin Hüzam şarkısını yazdık:

HÜZZAM SARKI

Tanburi

yürük
 ahsak
 çı ka yım gi - de - yim - a - man dağlar başı - na
 çı ka yım gi - de - yim - a - man dağlar başı - na
 de ğir menler dönsün
 çesmim ya şı - la a - man da ha ne
 ler - ğe - lir - ge - çer - ga rib başı - ma da ha ne - ler
 ge - lir - ge - çer ga rib başı - na de ğir menler dönsün
 çesmim ya şı - la a - man (saz)
 ara na ğır ne

Gülte Tanburç

Çıkayım gideyim dağlar başına.
Değirmenler dönsün çeşmim yaşıla.
Daha neler gelir geçer garib başıma.
Değirmenler dönsün çeşmim yaşıla.

KÖÇEKCE

Çenği denilen kızlar ve Köçek adlı oğlanlar tarafından oynanmak için bestelenmiş olan türkü ve havaların mecmu takımına Köçekce veya Tavşanca ismi verilmiştir. Köçekceler, Gerdaniye ve Mahur, Karcıgar, Uşşak vesâire gibi parlak makamlarla ezgilenmişler. Bir takım Köçekce sekiz on adet türkü ile aranağmeleri ve oyun havalarından tertib edilmiş olur. Bu türkü ve havalar ba'zan halk bestekârlarının eserlerinden ve ba'zan da sanat musikicilerinin parçalarından alınmışlardır.

Türküler dâima aynı makamdan seçilmiş olmaz; o makamın mensub ve yakın nadiren uzak makamlarından da alınmış olur. Havalar ve Türküler; Sofyan, Türkaksâğı, Devî-i hindi ve Turan, Müsemmen, Aksak, Düyek, aksak şemâi ve cürcuma usullerile ve ekseriya onların oynak olan ilk mertebelerile ölçülmüş olur. Ölçülerin hareketleri, orta, yürükce, yürük, çok yürük olur:

Köçekce takımını vücude getiren türkülerin şekillerini remzen gösterdik: (1)

(1) A	Kemençe ile taksim		(1) A	Koşmaya giriş nağmesi	
(2) B	İbtida nağmesi		(2) B	Birinci mısra'	
(3) Cc	İlk baharın birinci mısra'		(3) C	Aranağme	
(4) D	Aranağme	I inci kıta	(4) B	İkinci mısra'	
(5) Cc	İkinci mısra'		(5) A'	Aranağme	
(6) E	Aranağme		(6) Ab	Üçüncü mısra'	
(7) F	Üçüncü mısra'		(7) D	Aranağme	
(8) G	Dördüncü mısra'		(8) Ab	Dördüncü mısra'	
(9) H	Aranağme		(1)	Selâm havası	
(10) Cc	Birinci mısra' ikinci kıta		(1) A	Selânik türküsü I inci mısra'	
(11) I	Aranağme		(2) B	İkinci mısra	
(12) Cc	İkinci mısra'	II inci kıta	(3) C	Aranağme	I inci kıta
(13) J	Aranağme		(4) D	Üçüncü mısra'	
(14) F	Üçüncü mısra'		(5) E	Dördüncü mısra'	
(15) G	Dördüncü mısra'		(6) F	Aranağme	
(16) K	Aranağme		(7) G	Beşinci mısra'	
(1) A	Çölüzar çarkı I inci mısra'		(8) H	Altıncı mısra'	
(2) B	İkinci mısra'		(9) İi Jj	Aranağme	
(3) C	Üçüncü mısra'	I inci kıta	(10) A	Birinci mısra'	
(4) D	Dördüncü mısra'		(11) B	İkinci mısra'	
(5) E	Aranağme		(12) K	Aranağme	
(6) ABbF	Beşinci, altıncı mısra'lar		(13) D	Üçüncü mısra'	
(7) G	Taksimli aranağme		(14) E	Dördüncü mısra'	II inci kıta
(8) A	Birinci mısra'		(15) L	Aranağme	
(9) B	İkinci mısra'	II inci kıta	(16) G	Beşinci mısra'	
(10) C	Üçüncü mısra'		(17) H	Altıncı mısra'	
(11) D	Dördüncü mısra'		(18) M	Aranağme	
(12) H	Aranağme				
(13) ABbF	Beşinci, altıncı mısra'lar				

(1) Köçekceyi çalacak sazlar: En az olmak bir kemençe, iki lavta, iki def veya iki dümbelikle üç dört hanendeden müteekkül bulunur idi. Oyun, mırna işlemeli ve kadifeden ma'mul çepgen ve fistan giyilmiş ve başlarına püsküllü fes oturtulmuş dört beş sayı genç ve güzel kızlar yahud oğlanlar tarafından icra edilirdi; ve ellerinde ziller bulunduğu halde bedenini muhtelif uzuvlarına, okunan türkü veya çalınan havanın usûlüne göre pek değişik ve câzibedar hareketler icra ettirirlerdi. Bu oyunları bugün bilen maatteessüf kalmadığı için onların icra kâide ve şekillerini tesbit edemedik.

- (1) A Benim sevdiceğimin 1 inci mısra'
(2) B İkinci mısra'
(3) C Üçüncü mısra'
(4) C Dördüncü mısra'
(5) D Beşinci mısra'
(6) E Taksim
(7) F Aranağme

I inci
kita

- (8) A İkinci kita birinci mısra'
(9) B İkinci mısra'
(10) C Üçüncü mısra'
(11) C Dördüncü mısra'
(12) D Beşinci mısra'

II nci
kita

- (1) A Destana giriş nağmesi
(2) B Adana destanı 1 inci mısra'
(3) C İkinci mısra'
(4) A Aranağme
(5) B Üçüncü mısra'
(6) C Dördüncü mısra'
(7) D Aranağme
(8) E Beşinci mısra'
(9) F Aranağme

I inci
kita

- (10) B Birinci mısra' ikinci kita
(11) C İkinci mısra'
(12) G Aranağme
(13) B Üçüncü mısra'
(14) C Dördüncü mısra'

II nci
kita

- (1) A Kasap havası 1 inci mısra'
(2) B İkinci mısra'
(3) C Aranağme
(4) B İkinci mısra'
(5) D Aranağme
(6) A Üçüncü mısra'
(7) B Dördüncü mısra'
(8) C Aranağme
(9) B Dördüncü mısra'

I inci
kita

- (1) H Aranağme
(2) E Destanın beşinci mısra'
(3) II J Aranağme
(4) KL Aranağme

II nci
kita

- (5) B Destan 3 üncü kitabı
birinci mısra'
(6) C İkinci mısra'
(7) MM M' Çırpın havası aranağme
(8) B Üçüncü mısra'
(9) C Dördüncü mısra'
(1) ABB Tekirdağ havası
(2) ABC Kına havası
(10) E Beşinci mısra'

III üncü
kita

Bugün elimizde mevcut üç takım köçekceden en güzeli olan Gerdaniye takımını örnek olarak kari'lerinin istifadelerine sunduk :

GERDANIYE KÖÇEKCE TAKIMI

Kemençe ile Taksim

gerdaniyye (C) Aydın Türküsü

ilk baharo
(sazlar ve hânenâdeler) — lun ca bey lım — şeno lur
(C) — (D) aranağme
dag lar — ey — sazlar

(C) — (C)
a çı lır la — le sı a — man — gü — zel
(sazlar ve hânenâdeler) aranağme (E)

hi sa — rı rı — rin — (sazlar)

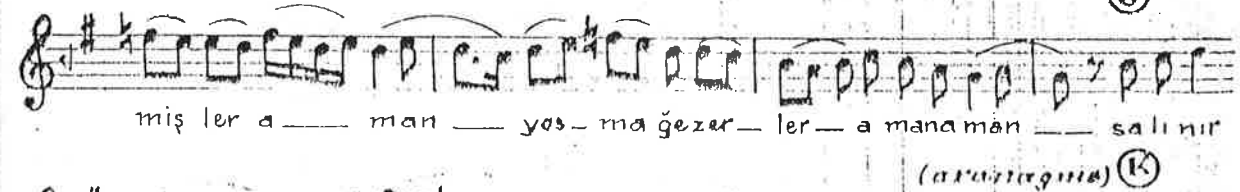
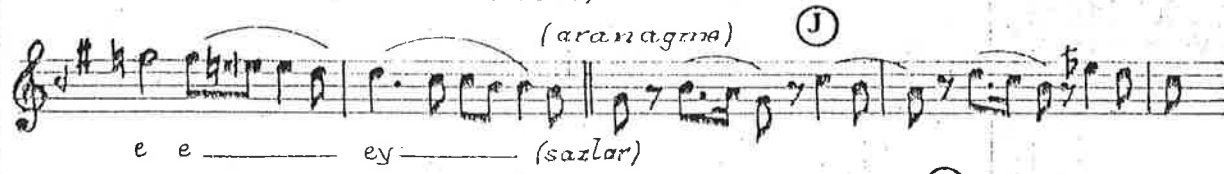
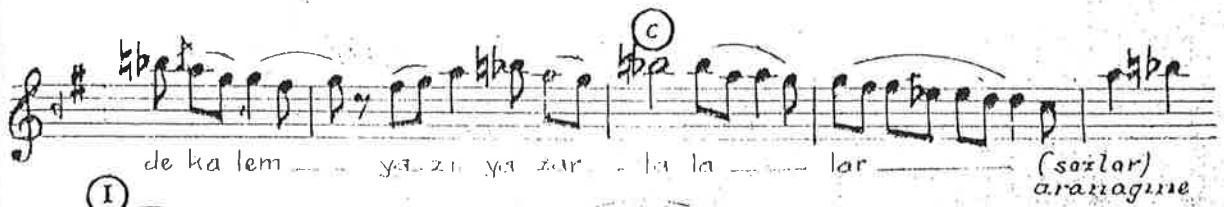
(F)
et —

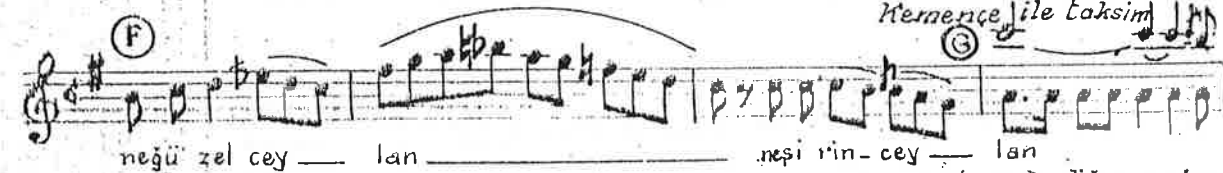
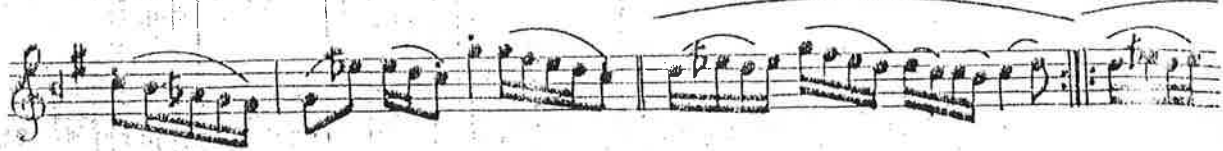
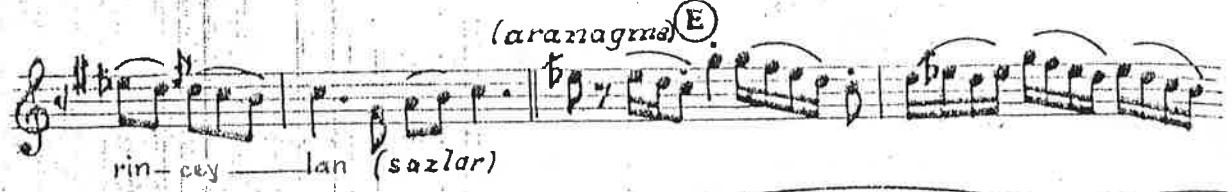
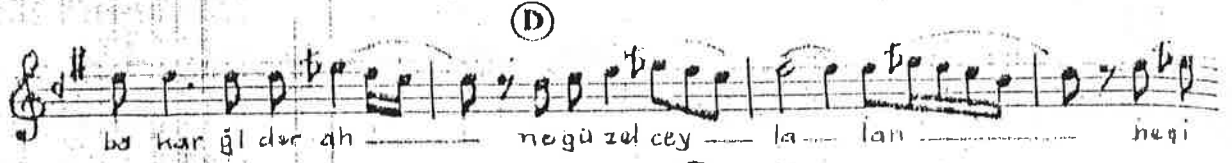
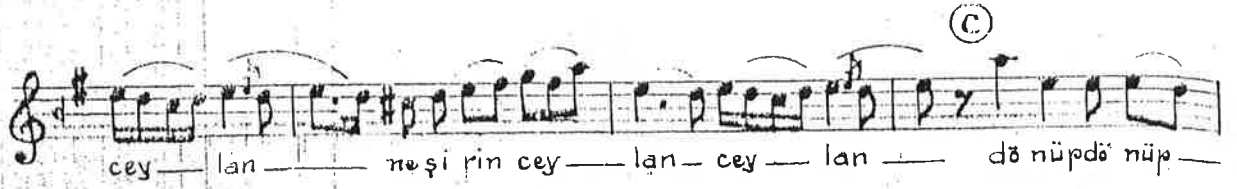
(sazlar ve hânenâdeler)

ra — fin da dag — lar — bağ — lar — pek — ru şeno lur — a ma nâ man —

(G) — (H) aranağme
sa lı nır dil — beri ah — gü zel hi — sa — rin (saz)

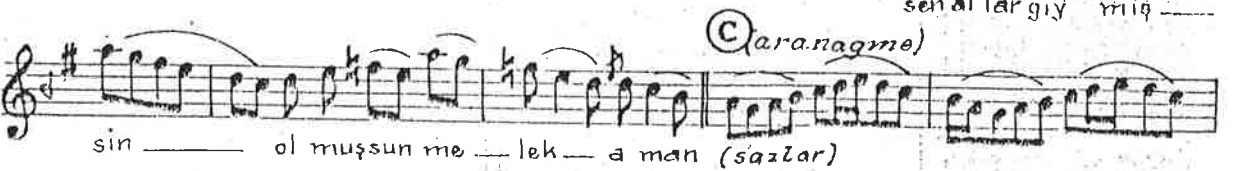
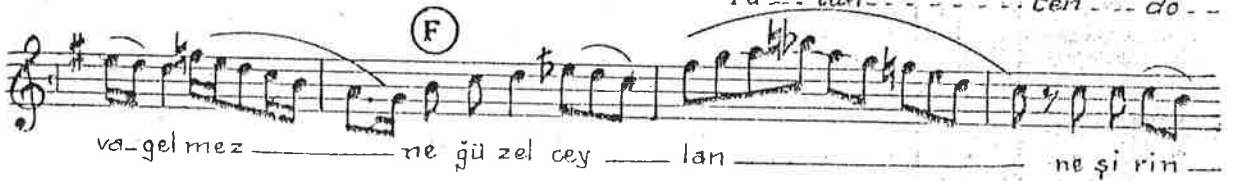
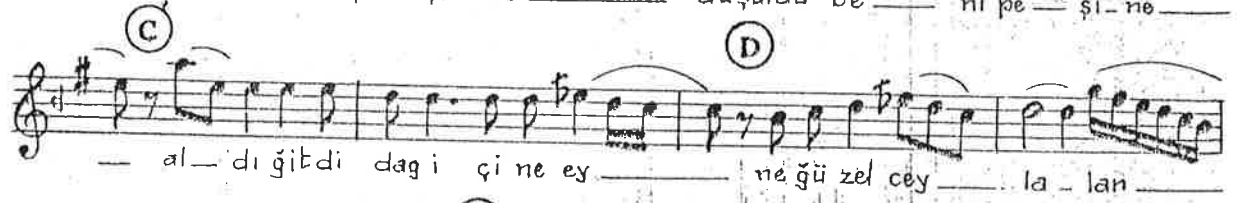
ikinci kısıt (C)
Ki minin e — lin
(sazlar ve okuyucular)

(burada diğer sazların nota yazılı demi tutacaklar)

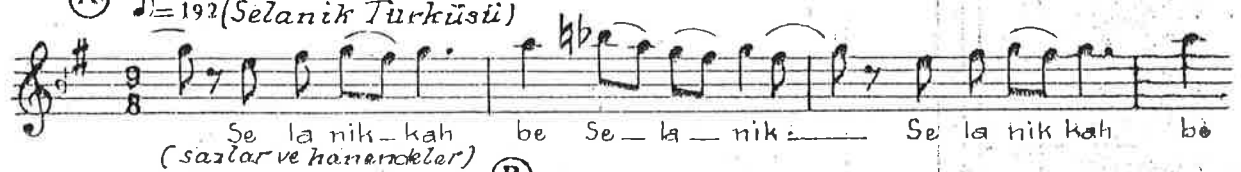

(B) (bir kişi okur)
 o ser vi hu ya ne al la lar ğe rek a man
 (A) (aranagme)
 (sazlar)
 (B) (bir kişi okur)
 al da Eir ğez di
 (b) (aranagme) (D)
 rit ya la ul fe le y a man (sazlar)
 (A6) poco...
 a ... poco ... acce ... le ... ran ... do ... a ki be bu
 ha le dü şür dün be ni yar a man (sazlar)
 Selam havası
 (sazlar)

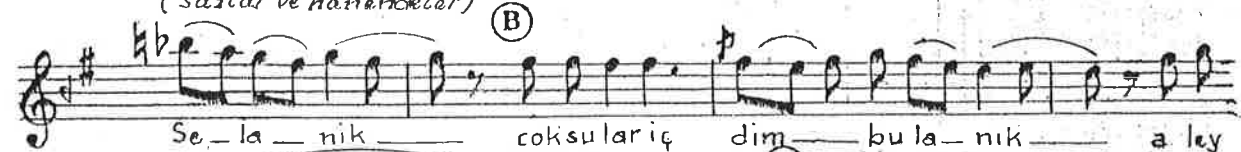
292

(A) $\text{♩} = 192$ (Selanik Türküsü)

Se la nik-kah be Se-la-nik- Se la nik kah be
(Sazlar ve hançereler)

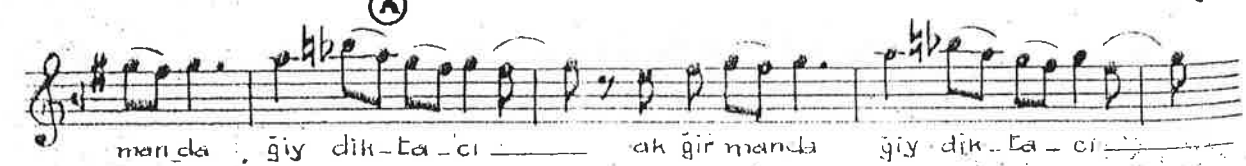
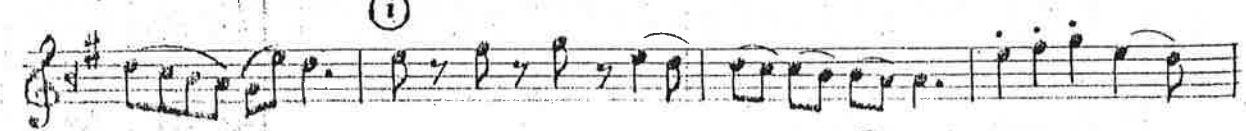
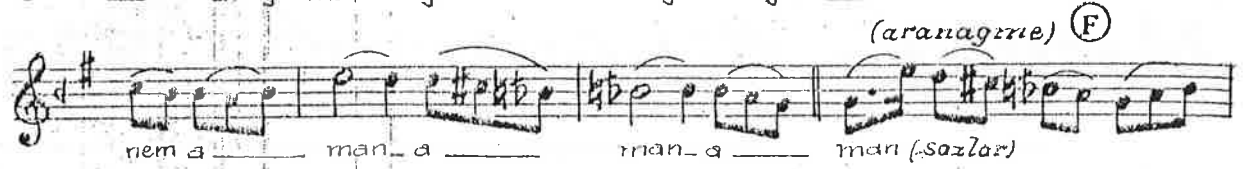

Se-la-nik coksulariç dim-bula-nik a ley

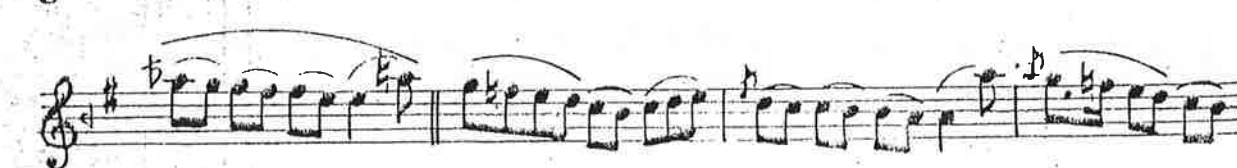
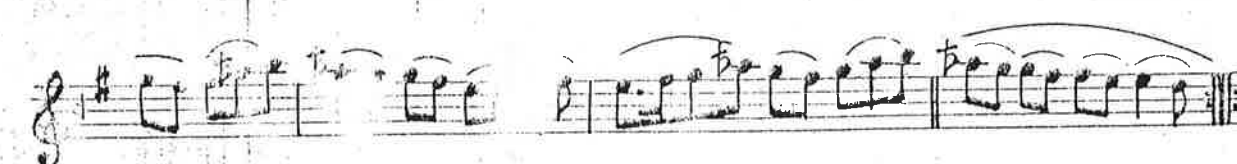
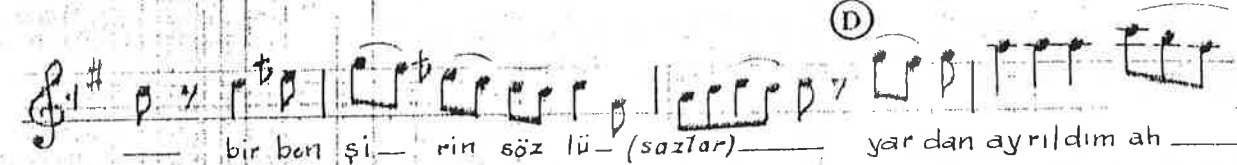
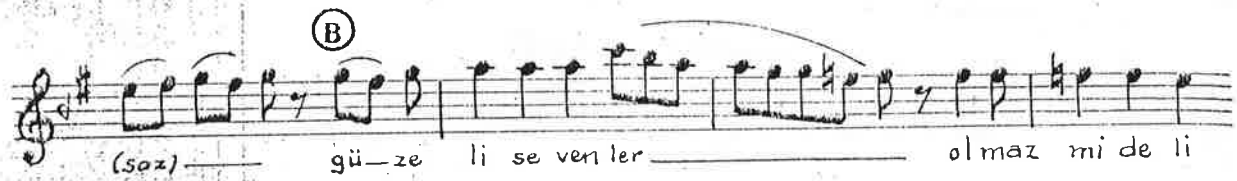

lim-ey (sozlar)

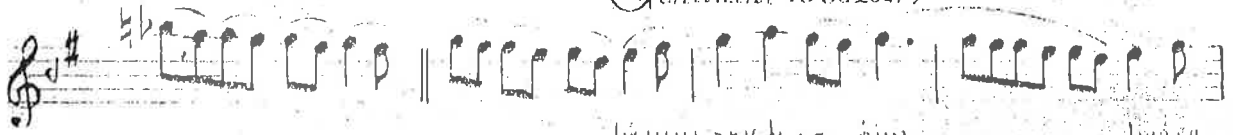

(A) (enivlür ve sazlar)

benim sevdi ce ğim

bağ ce

de ğe zer ah

be nim sevdi ce ğim

bağ ce

(B)

de ğe zer ah (sazlar)

fis ta nin u cu na

karah

(C)

fil di zer ah

kü cü ğü se ver sen (sazlar)

bü yü ğü kü zer ey

bir ben e la göz lü (sazlar)

(D)

bir ben ş i rin söz lü (sazlar)

yar den ayrıldım ah

ral. Len tan do

J = 84 (aranagme)

(A)

dost dan ay ril dım vay (sazlar)

poco ral. Len

tan do

J = 76

(B) (birkisi) (Destan Adına)

Tavla da besler ler

bir

saçı du ru

ah

(C)

al nı mayı zıl mış

mevlanın yo lu (sazlar)

(A)

J = 84 (aranagme)

Handwritten musical score for the song "A da na i çin de". The score is written on ten staves in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The lyrics are written below the staves.

Staff 1: *(B) (bir kısıt)*
A da na i çin de ————— şah —————

Staff 2: *(C)*
mu rad su yu ————— ah ————— su lar da ar zu i

Staff 3: *(D) (arınağına)*
de ————— beyoğ lu — de ————— yu (sazlar)

Staff 4: *(D) (arınağına)*
de ————— beyoğ lu — de ————— yu (sazlar)

Staff 5: *(D) (arınağına)*
de ————— beyoğ lu — de ————— yu (sazlar)

Staff 6: *(D) (arınağına)*
de ————— beyoğ lu — de ————— yu (sazlar)

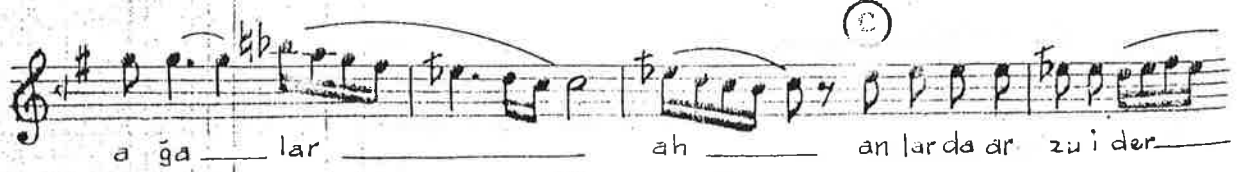
Staff 7: *(D) (arınağına)*
de ————— beyoğ lu — de ————— yu (sazlar)

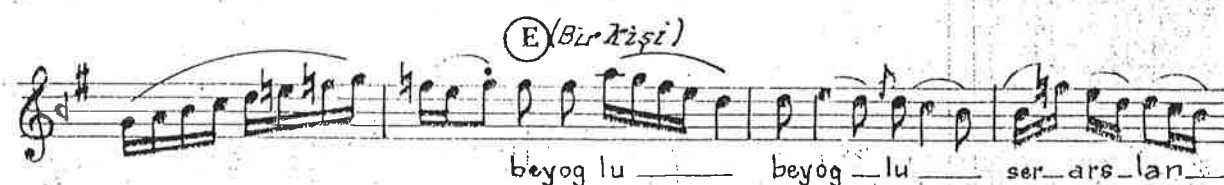
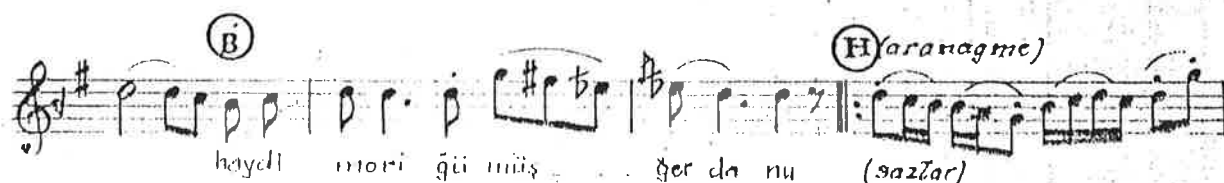
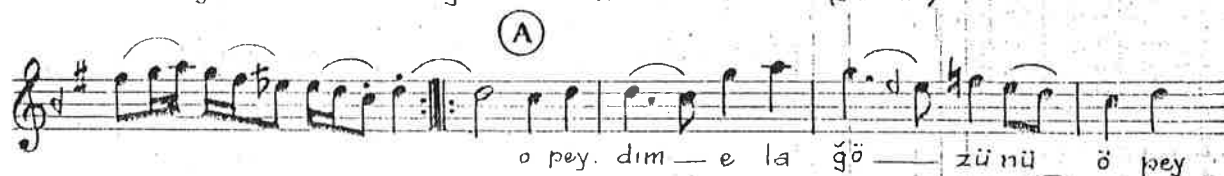
Staff 8: *(D) (arınağına)*
de ————— beyoğ lu — de ————— yu (sazlar)

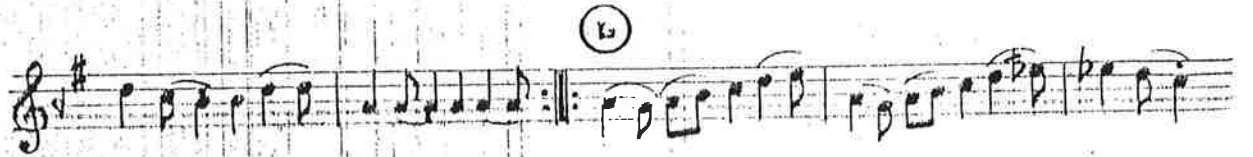
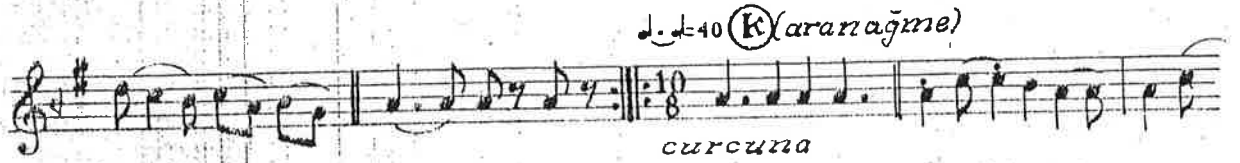
Staff 9: *(D) (arınağına)*
de ————— beyoğ lu — de ————— yu (sazlar)

Staff 10: *(D) (arınağına)*
de ————— beyoğ lu — de ————— yu (sazlar)

KÖÇEKCELERİN GÜFTELERİ

Gerdaniye türkü (Aydın)

İlkbahar olunca şen olur dağlar;
Açılır lâlesi Güzel-Hisar-ın;
Etrafında dağlar bağlar pek ruşen olur;
Salınır dilberi Güzel-Hisar-ın.

Kiminin elinde kalem yazı yazarlar;
Kiminin elinde sünger yazı bozarlar;
Kolkola vermişler yosma geçerler;
Salınır dilberi Güzel-Hisar-ın.

Gül-izar türkü İsmail Dede Ef.

Nazlı nazlı seküp gider;
Ne güzel ceylan, ne şirin ceylan;
Dönüp dönüp bakar gider;
Ne güzel ceylan, ne şirin ceylan;
Aldanmaz aldanmaz serkeş olmuş ava gelmez;
Ne güzel ceylan, ne şirin ceylan.

Bak şu ceylanın içine;
Düşürdü beni peşine;
Aldı gitti dağ içine;
Ne güzel ceylan, ne şirin ceylan.
Aldanmaz aldanmaz serkeş olmuş ava gelmez.
Ne güzel ceylan, ne şirin ceylan.

Gerdaniye koşma

Sen allar giymişsin olmuşsun melek;
O servi boyuna dîbalar gerek;
Aldatır geçdirlir yalancı felek;
Akıbet düşürdü bu hale beni.

Ėerdaniye trk

Selanik, kahbe Selanik;
Çok sular içdim bulanık; a leylimey.
Urum elleri dolanık;
Ak-ğirmana Ėidelim Ėel; bir dānem aman.
Bize bu yer haram oldu;
Kaçalım Ėel bir dānem.

Ak-ğirmanda Ėlydik tâç;
Erenler bize duacı;
Ayrılık ölümden acı;
Ak-ğirmana Ėidelim Ėel;
Bize bu yer haram oldu;
Kaçalım Ėel bir dānem.

Ėerdaniye trk

Benim sevdliğim bağçenin Ėl;
Gzell sevenler olmazmı deli;
Yaşmaktan ugramış yanağın alı;
Bir ben elā Ėzl bir ben şirin sözlü;
Yardan ayrıldım dosttan ayrıldım.

Benim sevdliceğim bağçede Ėezer;
Fistanın ucuna karanfıl dızer;
Kçliğ seversen bilyĞi küser;
Bir ben elā Ėzl bir ben şirin sözlü;
Yardan ayrıldım dosttan ayrıldım.

Adana destanı

Tavlada beslerler bir saçı doru;
Alnıma yazılmış mevlānın yolu;
Adana içinde Şah Murad suyu;
Sular da arzu ider Beyoglu deyu;
Beyoglu Beyoglu Serarslan suyu.

Adana içinde yalçın kayalar;
Evvel atlı Ėider sonra yayalar;
İşte Ėeldi beyler ile ağalar;
Onlar da arzu ider Beyoglu deyu;
Beyoglu Beyoglu Serarslan suyu.

Çifte tabancamı çaktım almadı;
Etrafıma baktım kimse kalmadı;
Nazlı yardan bile imdad Ėelmeyor;
İmdadıma yetiş beyoglu;
Beyoglu Beyoglu Serarslan suyu.

Kasab havası

Tunada çırpır bezini;
Kim sevmey Bulgar kızını;
Öpeydin elā Ėzl;
Kim sevmey Ėml Ėerdanı.

Halk musikisi

Halk musikisi bağlığından şehir, kaza ve köylerde münevver kısmın haricindeki umum halkın kullanmakta olduğu musiki alaşılmasıdır; bu iki kısım arasında aynı bir musikinin tekâmül derecelerinin farkı vardır; biri ötekinin garı değildir.

Çok uzun ve karanlık zamanlardanberi milletimizin mucid ve dahi ferdleri dilimizin harf, kelime ve cümlelerinde olduğu gibi, musikisinde dahi seslerini ve onlardan mrekke-
b diziler ve mekanlarını ve lahınlarının ölçülerini icad ederek onları milletimizin umumuna öğretmiş oldukları hassaten bugün elimizdeki malazeme ve eserlerin mevcu-
diyetile sabittir.

Halk musikisi şehirliyle temas etmemiş olan köylülerin musikisidir demek temame hatadır : Çünkü aynı bir milletin ferdleri beyinde temas vku' bulmaması gayrı mümkündür; teması icab ettiren ticaret, hicret, paŖayırlar ve sairiden kalı nazar bilhasse askerlik ocağı muhtelif yerlerde bulunan milletin ferdlerini yekdiğerine temas ettiren, tanıtan başlıca bir mahaldir; asker ocağı milletimizin en eyi bir mektebi idi; orda musikiyi isti'dadına göre öğrenen ferdier memleketlerine dönünce musikimizin intişarına başlıca amil oldular.

Halk musikisine misal olarak kimlerin eserleri intikab edilmelidir? Hemen diyebiliriz ki şehirli, kasabalı, köylü halkın musikide en âlim ve müktedir olanların okudukları türküler kabul edilmelidir; hem de sazandelerin aletleriyle çaldıkları eserlere de iltifat etmemelidir; Çünkü telli sazlarda bir sekizli on iki aralığa taksim edilmiş olup, bir sekizlinin yirmi dört gayrı müsavî aralığa taksim edilmek mecburiyeti ilmiyeni olduğunu birinci ciltte söylemiştik (4 üncü cildin tarih kısmında bir sekizlinin 24 aralığa taksimine bakınız). Milletimiz ferdlerinin arasında musikiyi az ve pek az bilenlerin okudukları nakıs ve yanlış sesli ve ölçülü eserleri alıp onlardan ilmi neticeler çıkarmak istemek temamele hata olur; ve bundan müsbet bir netice çıkmaz? Köylü bir çoban veya bir kimse-den lisan ve musiki gibi yüksek bir icad beklenmesi akıl-ü mantığa uymaz? Bu sebeple musiki cahil köylülerden âlim şehirliye intişar etmez? Onun aksine olarak şehirli âlim musikiçiler, şehirli, kasabalı, köylü olan umum halkı musikiyi öğretmişler ve öğretilmektedirler; bugünkü müşahedelerimizde bu sözlerimizi te'yid etmektedirler.

Türk ozan ve musikiçilerinin bestelemiş oldukları halk musikisi eserleri mütalea ile tetkik ve tahlil edilince şehirli sanat musikiçilerinin bugün kullanmakta oldukları aynı unsurların mevcudiyetini temamele onlarda görmekteyiz: Halk musikisinde müsta'mel sesler (I inci aralıklar — 4 üncü cilt aralıklar) ve onlardan mürekkep dörtlü ve beşliler (I inci kitab dörtlü ve beşliler — 4 üncü kitab dörtlü ve beşliler) ve onlardan müteşekkil sekizli diziler ve makamları (I inci IV üncü cilt ve makamlar) lahinlerin ölçüldüğü usuller (II inci kitab ölçüler), ezgilerde uslûb şehirli sanat musikisinde aynen mevcut ve müsta'meldir; şükada ki münevverlerin yaptıkları eserler bir sanat musikisi halinde tekâmül etmiş halkın yapmış olduğu eserlerde daha hafif ve mütevazı bulunmuştur; bununla beraber içlerinde çok güzelleri de vardır; şayanı hayret olan bir nokta ki şi'ri kötü ve ma'nasız olan bir türkünün ezgisi ona nisbetle çok yüksek, müfid ve güzel oluşudur. Anadolu ve Rumeli lahinleri arasındaki fark, ekseriya Rumeli lahininin inşası ve daha ince ve yüksek olmasıdır.

İşte biz Anadolu, Rumeli Türklerinin lahinlerine misal olmak üzere muhtelif makam ve ölçülerde seçtiğimiz türkülerini aşağıya dercettik; her birinde makam ve ölçü nokta nazarından tahlili ba'zı mütalealar beyanından sonra onların şekillerini bildireceğiz.

HÜSEYİNİ TÜRKÜ (Talas)

çokyürük *Çurcuna*

Talas yolla — rını a man seller — bü rü — dü —

a — man seller — bü rü — dü — (saz) — i pekli men — dî li

mi — yellersürü — dü — a man — yel ler — sürü — du (saz) —

Leyla se nin aş kindan — — — — — ömrümçü rü — dü — a — man

ömrümçü — rü — dü — (saz) — — — — — haydi Leyla — haydica nı nı

Bu güzel türküyü tetkikle tahlil edersek onda Hüseyini dizilerinin mevcudiyeti gayet aşikâr bir surette görünmektedir; birinci kitabda Hüseyini makamının ta'rifinde onun ilki dizisini göstermiş idik; bu dizilerde güçlü sesi pestten lize doğru beşinci (mi-hüseyini) nagmesidir; bestekâr dizilerin yedi sesini de bu türküde kullanmıştır; hiç bir geçki yapılmamıştır.

Ölçü meselesine gelince $10/8$ aksak semaiye raptedilmiştir; onun lahine şehir musikişi usulüne çok aykırı olmıyan bir usul verilmıştır.

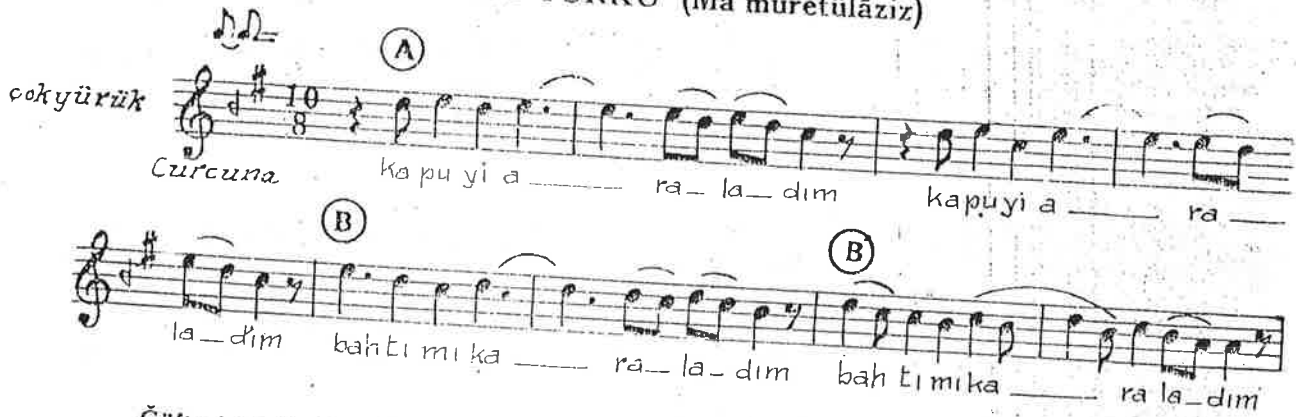
Bu türkünün şekli şu vechiledir : (1) A (2) B (3) A (4) C (5) B'

Ğüfte

Talas yollarını seller birleldü;
İpekli mendillimi yeller sürüldü;
Leylâ! Senin aşkıdan ömrüm çürüldü;
Haydi Leylâ haydi canım güneş doğmadan;
Güler yüzün, tatlı sözün solmadan.

Erciyanstan Talasa ırmaklar akar;
Dağların üstünden güzeller bakar;
Leylâ senin aleşin çok canlar yakar;
Haydi Leylâ haydi canım günler doğuyor;
Zalim annen dama çıkmış bizi görüyor.

HÜSEYİNİ TÜRKÜ (Ma'muretülâziz)

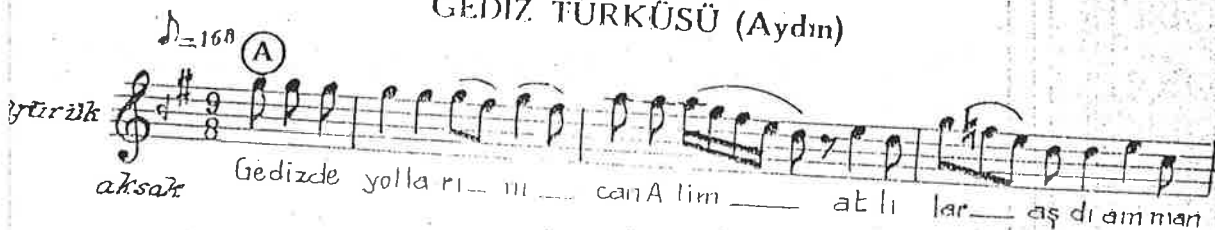

Ğüftesi ve bestesi Ma'muretülâzizde maktul bir kadın ağzından söylenmiş ve ezgilenmiş olan şu çok nefis ve belîğ türkünün lahni Hüseyini beşlisinde inşa edilmiş ve ölçüsü de cürçuna olduğu müzahede edilmekte bulunmustur; onun şekli sadece şu vechiledir : (1) A (2) BB' dir.

Ğüfte

Kapuyi araladım;
Bahtımı karaladım;
Kâr olasın il enîlt;
Memeden yaraladım;
Aman Enis vurma geç;
Ben garibin kıyma geç.

GEDİZ TÜRKÜSÜ (Aydın)

(B)

amman atlı lar aşdı atlı yı gö-rün-ce canAlima manı tedbi

rim şaşdı atlı yı gö-rün ce canAlima manı tedbi rim şaşdı

Bir kadın ağzından söylenmiş ve ezgilenmiş olan Gediz türküsünün makamı inici bir surette kullanılmış olan Hüseynidir; ezgisinin ölçüsü aksaktır; şekli ise : (1) A. (2) B dir

Ğüfte

Gedizde yolların athılar aştı;
Athıyı görünce tedbirim şaştı.

ÇARİĞAH TÜRKÜ

ağır *sofyanı* $\text{♩} = 92$

El-pir El-pir yü-rür sün sa-mur kürkü sü-rür sün a-man a-man

hey sen bir rical kı-zı sün ni-çün ya-yan yü-rür sün

(aranağme)

Yukardaki türkü Çarığah makamında ezgilenmiş olup, dizisinin altı sesi kullanılmıştır; usulü sofyanıdır; lahninde hiç bir geçki yoktur. Onun şekli şu veçhile: (1) A (2) B (3) B' dür.

Ğüfte

Tıpr tıpr yürürsün;
Samur kürkü sürürsün;
Sen bir rical kızınsın;
Niçün yayan yürürsün.

Kiremitten su damlar;
Bir kız verin adamlar;
Bir kız bize çokmudur;
Köyünüzde yokmudur.

ÇARİĞAH AYDIN TÜRKÜSÜ

yürük *aksak* $\text{♩} = 165$

Çık samakların ba-şı na la-şı mı köysam ta-şı

ta-şı na bu ne ya-man sevda-i miş gel me

sündüş manbaşı na bu ne ya man sevda i miş gel me sündüş
 (C) (aranağme)
 manbaşı na
 ayna yı al miş di zi ne kâ kü lün dök müş yü zü ne
 (D)
 kâ kü lün dök müş yü zü ne sürme ler çek miş gö zü ne yakdı
 (B)
 be ni ah o gü zel sürme ler çek miş gö zü ne yakdı be ni
 (C) (aranağme)
 ah o gü zel

Bu Aydın türküsünün lahni evvelâ (çarîğah - da) da nikriz geçkisiyle başlamıştır. (Birinci cildde nikriz ve şedlerine bakınız). Sonra ezgisi çarîğah dizisinde seyretmiştir. Yalnız üçüncü mısraa merbut (B) lahнинin üçüncü ve dördüncü balotalarında (ğerdaniye sol) üstünde seriüzzeval bir hicaz zirgüle geçkisi yapılmıştır. Türkünün ölçüsü aksak olup onun birinci mertebesinde dir. Şekli ise, sekiz mısra'lı şiirin iki evvelki mısra'larına (A) üçüncü dördüncü mısra'larına (Bb) ezgileri bağlanmış sohra (C) aranağmesi mevki almış onu müteakib ikinci kıtanın birinci ve ikinci mısraları (D) lahnine üçüncü dördüncü mısra'ları da (Bb) ezgisine terfîk edilmiş ve en sonda yine (C) aranağmesi gelmiştir.

Şütte

Çıkam dağların başına;
 Başımı koysam laşına;
 Bu ne yaman sevda imiş;
 Gelmesün düşman başına.

Aynayı almış dizine;
 Kâkülün dökmüş yüzüne;
 Sürmeler çekmiş gözüne;
 Yaktı beni ah o güzel.

ÇARIĞAH TÜRKÜ

$\text{♩} = 168$ (A) (B)

yürük $\frac{15}{8}$ bir gü zelle bakup göynümü verdim yı ne ta ze lendi o es

(C) (D)

ki derdim o es ki der dim gelsin yatsın diye si ne mi — serdim ya nup

(D) (B)

tu tutuştuğun o şirin güzel şimdi ne re lerde do la şup gezer şimdi

(E) (aranağme)

ne re lerde do la şup ge zer

Bu şık türkünün makamı da çarığah dizisinde icra edilmiş olup bir evvelki türkünde olduğu gibi dördüncü usulün sonunda (sol-ğerdaniye) de bir zirgüleli hicaz geçkisi vardır; usulü ise ne nanat ve ne halk musikisinde şimdiye kadar tesadüf etmediğimiz müsemmen ile devr-i turandan mürekkebi olduğudur.

Lahninin şekli ise şu veçhiledir : (1) A (2) B (3) C (4) D (5) D' (6) B (7) E aranağmesi.

Gütte

Bir güzele bakup gönlümü verdim;
Yine tazelandı o eski derdim;
Gelsin yatsın diye sinemi serdim;
Yanup tutuştuğum o şirin güzel;
Şimdi nerelerde dolaşup gezer.

RAST TÜRKÜ (KÜTAHYA)

$\text{♩} = 168$ (A)

yürük $\frac{9}{8}$ aksak o duncular gel mezo l— du o dundan — o dun —

(B)

dan — can— fes— şal— var — kayı ver— miş — bu dun — dan

Bu rast türkünün dizisi nazil bir surette kullanılmıştır; onun ölçüsü aksaktır; şekli : (1) A (2) B dir.

Ğüfte

Oduncular gelmez oldu odundan;
Canfes galvur kayıvermiş budundan;
Kiraz durak dört yarılmış dadından;
Yolsa hovardalar aldı kaçıma.

RAST TÜRKÜ (KINIK)

$\text{♩} = 168$ (A)

yürük
aksak

ki ni ginyol la — ri i — ki — a man ki ni ginyol

(B)

la — ri i — ki a mändüşdü kun du — ra — min — te — ki — e şima

mana — man — e şima mana — man bu — can — sa — na

(C) (araragmesi)

kur — ban a — man

Bir kadın ağzından yapılmış olan Kınık türküsü makamında inici bir surette kullanılmış bir rasttır; ölçüsü aksaktır; ezgisinde hiç bir geçki yoktur. Ezgisinin şekli şu veçhiledir: (1) A (2) B (3) C araragmesi.

Ğüfte

Kınığın yolları iki aman;
Düştü kundurama teki aman;
Eşim aman dostum aman aman;
Bu can sana kurban aman.

Kınikten çıktım yorulduğum aman;
Ben bir zabıte vuruldum aman;
Kınığın yolları taşlık;
Cebimde yok beş para harcılık.

HÜSEYİNİ TÜRKÜ (URFA)

$\text{♩} = 180$ (A)

çakgürük
(müsemmezi) $3+2+3$

äg la ma yar — äg la ma — ka re yaz ma — bağ la ma —

(B)

gi de rim tezge — li rim ey — elle re el — bağ la ma

(A)

bu ğü na yın — ü çü — dur — gir me boe tan — i çi dir

Urfalı olan şu türkünün makamı Hüseyinî olup dizisinin altı sesi eserin ezğisinde kullanılmıştır; usulü müsemmendir (ikinci cilde müracaat). Ezğisinin şekli şöyledir: (1) Aa (2) Bb.

Ğütte

Ağlama yar ağlama;
Kara yazma bağlama;
Çiderim tez gelirim ey;
Ellere el bağlama.

Buğün ayın üçüdür;
Çirmé bostan içidir;
Dudakların bal şeker;
Dilin badem içidir.

HÜSEYNİ! DİYARİBEKİR TÜRKÜSÜ

giriş nağmesi (E) (F)

çok yürüş 10/8 *Curcuna*

(D) (A) *sorî*

es — mer bu —

(B)

gün — ağ — la mı ş — ci — ge — ri — mi — dağ — la mı ş —

(C) (D)

in — ce fe — sin ü ş — tü ne — ma — vi yaz — ma

(E) (F)

bağ — la — mı ş oy — ni — dem ni — dem — ni — dem e —

(D)

vi — bar — kı — ter — ki dem — yar — se — ni — a lup ği — dem

Yukardaki notasında görüldüğü üzere bu türkünün makamı da Hüseyinîdir; ğerdaniye makamı Rast ve Hüseyinîden mürekkep ve birbirlerinin mensub makamı olduğu için kerdaniyeden başlamıştır. (İinci kitap mensul makamlara müracaat).

Ğülte

Esmer bugün ağlamış;
Ciğerimi daglamış;
İnce fante üstüne;
Mavi yazma bağlamış;
Lazime: Oy uldem, uldem, uldem,
Evi barla terk idem,
Yar seni alup gıdem.

Esmerim büyük büyük;
Göle benzettin büyüklük;
Yağmur yagar bir doymaz;
Ben sana nâzıl doyam,
Lazime

GERDANIYE KÖROĞLU TÜRKÜSÜ

$\text{♩} = 160$ (A)

yürükce *Türk aḡsağı* ben bir köroğ lu — yum — dağ dağ e ze — rim — dağ da ge

ze — rim — e sen ru zi ğar — dan — hiyle se ze — rim — de mir

kü lünk i — le — kelle e ze — rim — a man kır at be — ni —

yare kavuş tur — kıl nı lü yüm — ol — yar — i le b a r ı ş — dır —

(E) (aranagme) (E)

(D) (D)

Köroğlu türküsünün makamı gerdaniyyedir; bu makam Rast ve Hüseyinî dizilerinden mürekkeptir ve birbirlerinin mensub makamlarıdır. Ma'lum olduğu üzere gerdaniyye makamı evvelâ tiz tarafta rast dizisile başlar ve mensubiyetten istifada ederek hüseyinî dizisile karar eder; onun usulü türkaksadır; şekli ise şu veçhiledir: (1) A (2) B (3) C (4) D (5) D' (6) E E' D D' aranagme.

Ğülte

Ben bir Köroğluyum dağda gezerim;
Esen rûzgârdan hile sezerim;
Demir kü lünk ile kelle ezerim;
Lazime: Aman kır at beni yare kavuştur;
Küsülüyüm ol yar ile barıştır.

Çamlı belden aşdığını gördüler;
Köroğlu Ayvazı almış dediler;
Kararmış kasdettiğin bildiler;
Lazime: Enişe azağı keklük aklıllı;
Yokuşa yülkür tavşan büküklü;
Altı akitmeli göğsü gülümşelli.

den- gel- me- yor- a cep- ne- den dir ————— (saz)

Güte

Havada bulut yok bu ne dumandır;
 Mahalde ölü yok bu ne figandır;
 Şu yemen elleri nede yamandır;
 Ano yemendir gülü çimendir;
 Giden gelmiyor neap nedendir?

GERDANIYE TÜRKÜ (ERZURUM)

çok yürük

gürçürü

birçittür nam hey hey hey hey

yol dayo rulmuş şahin vurmuş kol ka

na dinki rilmiş o da be nim ği bi

yardan ayrılmiş turnalar turnalar

tel li turnalar benden ya re se lam

din tur na lar derdim luc na lar

Yukarıda notası görülen ğerdaniye makamındaki türkünün, usulü curcuna olup şekli şu veçhiledir: (1) A (2) B (3) C (4) C (5) C' e dir.

Ğüfte

Bir çift turnam hey hey yolda yorulmuş;
Şahin vurmuş kol kanadın kırılmış;
Oda benim gibi yardan ayrılmış;
Turnalar turnalar telli turnalar;
Benden ya're selâm edin dertlim turnalar.

GERDANIYE TÜRKÜ

♩ = 104 (A)

orta Sofyan

ka—le—nin—bur—cu—na taş—ben o—lay—dim—

o—la göz—üs—lü—ne kaş—beno lay—dim lay—dim

(A) aranağme

(saz)

Şu ğerdaniye türkünün de, ölçüsü sofyan olup şekli de şöyledir: (1) A (2) B (3) A' aranağme.

Ğüfte

Kalenin burcuna taş ben olaydım;
Ela göz üllüne kaş ben olaydım;
Kaleden kaleye olur mu böyle;
Ne dardin varsa gel bana söyle.

HÜSEYİNİ TÜRKÜ (ĞERĞÖK)

♩ = 104 (A)

ak yürük

burcuna köşe ba—şı— bek le rim— vay benim e—mek le rim—

(A)

el ler yarıyor di yen de— siz la yor ke—mik le—rim—

(B)

la vo ha zi—ni—ka vu— ha zel—ka—der—mi nal lah—

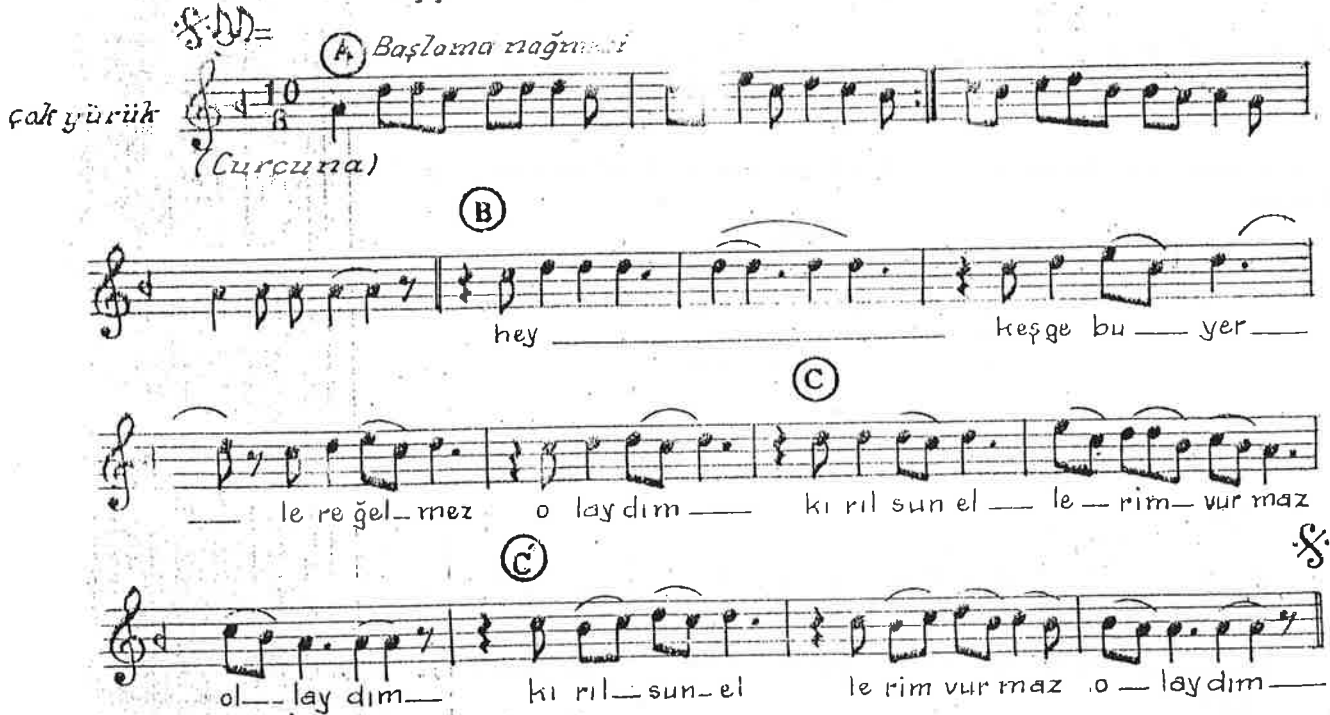
Bu güzel türkünün makamı hüseyinî, usulü cürçunadır; onun şekli şu veçhiledir:
 (1) (2) A (3) (4) A (5) (6) B (7) (8) A' (9) (10) B.

Ğüfte

Köşe başı boklerim;
 Vay benim emeklerim;
 Eller yar yar diyende;
 Sızlıyor gemiklerim.

Lavo hazini lavo;
 Hazel kader min-Allah;
 Ha yandım Allah, Allah;
 Güzelliğin ma-ş Allah;
 Goynundaki turuncu;
 Men goktarım in-ş Allah.

UŞŞAK MAHMUD İRKÜSÜ (ER UM)

Yukarıki türkünün makamı uşşaktır; birinci kitapta söylediğimiz veçhile uşşak dizisi pest tarafta pir uşşak dörtlüsü ile tiz tarafta bir puselik beşlisinden mürekkeptir; pest duraktan itibaren dördüncü ses güçlüdür; hüseyinî dizisinde ise beşinci sestir. Ezginin ölçüsü cürçunadır; onun şekli de şu tarzdadır: (1) A başlama nağmesi (2) B (3) CC'

Ğüfte

Keşge bu yerlere gelmez olaydım;
 Kırılın ellerim vurmaz olaydım;
 Seni bu hallerde görmez olaydım;
 Eylenecek Mahmud deyî yar deyî.

Öğlen ile ilkindin içinde;
 Bir gül bitmiş nazlı yarın bağında;
 Yıkılacak karamanın dağında;
 Evlenecek Mahmud deyî yar deyî.

UŞŞAK TÜRKÜ HARPUT

çok yürük *Curcuna*

Al el mayi dal dan al — al — el — ma yi — dal — dan al —

dal — dan — al — ma — ben den al — dal — dan al — ma — ben — den ol —

Şu güzel Harput türküsünün makamı uşşak, usulü curcunadır; şekli de şu veçhile-
dir: (1) AA' (2) BB'.

Ğütte

Al elmayı daldan al;
Daldan alına benden al;
Duydum gelin olisin;
Dur ben ölem andan al.

Elma attım almazsın;
Sen almadan kalmazsın;
Hangi bağın gülüsün;
Zemheride solmazsın.

UŞŞAK TÜRKÜ (URFA)

orta *yürükseme*

bu de re — de — basdı bi — zi — ha — ra — mi —

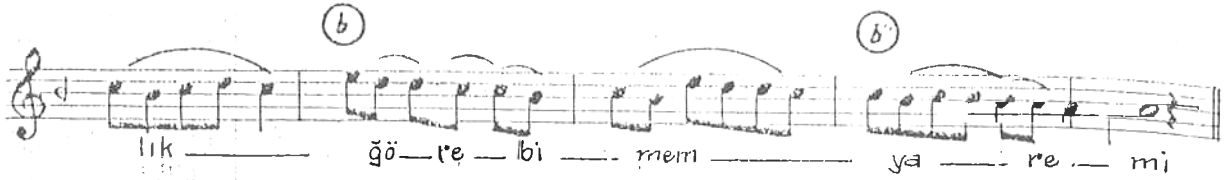
ay ka ran — lık — gö — re — bil — mem — ya — re —

mi — ay — ka — ran — lık — gö — re — bil —

mem — ya — re — mi — sa bah — ol — sun — gös —

te — re — yim — ya — re — mi — ay ka ran — lık —

gö — re — bil — mem — ya — re — mi — ay ka ran —

Yukarıda yazılı türkünün makamı uşşak ve usulü 3/4 lük semâidir; onun üçüncü mısraında meyanhane olarak bir neva geçkisi yapmış sonra yine uşşığa girmiştir, onun şeklini şöylece gösterdik: (1) Aaa' (2) Bbb' (3) B'bb'' (4) C (5) Bbb' (6) B'bb''.

Şüfle

Bu derede bastı bizi karandı;
Ay karınlık görebilmem yaremi;
Sabah olsun göstereyim yaremi;
Ay karınlık görebilmem yaremi.

Bu zamanın halkı zalim değil mi?
Ay karınlık görebilmem yaremi;
Bana diler geç yarından zulüm değil mi?
Ay karınlık görebilmem yaremi.

UŞŞAK TÜRKÜ (AYDIN)

Orta 10 0

(A) (a) (A)

ahşak fi nık-ı bizimyo-lumuz e şima manaman f th ik

(a) (B)

li bi zimyo-lu muz e şima mana man b o var da çık

(B)

di so-yu muz ho var da çık-dı so-yu

(b) aranağme (C)

muz (saz) o bi

(a) (A)

zim es ki de hu yu muz e şima mana man o bi im

(a) (B)

es ki de huyumuz e şima mana man senhancı benyol cu

(B)

çat mada kaş la rin söz do la boy nu ma şaç la

(b) son kalış nağinesi

rin (saz) son

Bu üslupla kurdunun şekli (b) ile (b) arasında (Aa) ezgisine, ikinci mısra' (BB) lahnine bağlanmış ondan sonra (b) aranağmesi mevki almış, üçüncü mısra' cüvelâ (Ca) lahnine, tekrarında (Aa) ezgisine raptedilmiştir; dördüncü mısra' (B) ve beşinci (B) üne terfik edilmiş; ve (b) son aranağmesi yapılmıştır.

Ğüfte

Fındıklı bizim yolumuz, eşim aman aman;
Hovarda çıktı soyunuz;
O bizim eski huyumuz;
Sen hancı ben yolcu, çatma kışların;
Cöz dola boynuma saçların.

MUHAYYER TÜRKÜ (Harput)

♩ = 40 (A)

Çok yürünür
Curcuna ka ranfil o la cak sin sa rı rı p so la cak sin eş mer

(B) (C)

a man güzel inan turtuş muşam başım duman sa şır mı şım

(D) (B)

ha lim ya man vay esmer gitti de ğel me di güzel

(C)

gitti de ğel me di — yoksa bizi — be yer me di vay —

Notası yukarıda yazılı çok şık ve güzel Harput türküsünün makamı Muhayyer, usulü Curcunadır; onun şekli şu veçhiledir: (1) A birinci mısra' (2) A ikinci mısra' (3) B üçüncü mısra' (4) B dördüncü mısra' (5) C beşinci mısra' (6) D ğüfte terennümü (7) B ğüfte terennümü (C) ğüfte terennümü.

Ğüfte

Karanfil olacaksın,
Sarıp solacaksın,
Esmer aman güzel aman,
Tutuşmuşam başım duman.

Şaşırmışam halim yaman,
Esmer gittide gelmedi;
Güzel gittide gelmedi;
Yoksa bizi beğenmedi;

MUHAYYER TÜRKÜ YILDIZ (Rumeli)

♩ = 88 (A)

Ağır
Sarıyan Ah yi ne bulğün ya ra len dim ah yi ne bulğün ya ra len

(B) (B)

dim — çıkdı me tra fi — do lan dim tatlı canım dan u

san dim yıl diz yıl diz yıl — diz o — of

yıldız ği den sen o ya ne belki ug rar — san — har — ma ne

se lamşöy le — naz li — ya re — yıldız o — of

Bu nefis yıldız türküsünün makamı Muhayyer, ölçüsü Sofyandır; şeklini şöyle gösterdik:

(1) AÁ birinci mısra' (2) B ikinci mısra' (3) B üçüncü mısra' (4) CC dördüncü mısra' (5) D beşinci mısra' (6) D altıncı mısra' (7) DE yedinci mısra'.

Güfte

Yine bu gün yarenlerim;
Çıkın etrafı dolandım;
Tatlı anımdan ussuzdım;
Yıldız, yıldız, yıldız of;
Yıldız gidersen o yano;
Belki uğrarsın harmano;
Solam böyle nazlı yâre;
Yıldız of;

Kara olsun böyle yazı;
Derününe girdi azı;
Şimdi onlar körpe kuzu;
Yıldız, yıldız, yıldız of;
İlahiri ...

TAHIR

REVAN YOLU TÜRKÜSÜ

(Bayburt)

M. = 42

Gök yüreğim Gurcuna Revanyo — lu di — ken leylim mana man bey

lim ma runleylim a mana man leylim a mana man — i fin

de bir kız ge zer — a manölsün sa rı ge lin leylim al lı gel lin

sa rı ge lin sa — rı ge lin

Yukarda notası yazılı bu güzel türkünün makamı Tahir, usulü Curcunadır; onun şekli şu veçhiledir: (1) A birinci mısra' (2) AB ikinci mısra' (3) C üçüncü mısra' (4) D dördüncü mısra' (5) E beşinci mısra'.

Güfte

Revanda bir kuş var;
Kanatında güneş var;
Gitti yarım gelmedi;
Etiyet bunda bir iş var;
Aman ölsün sarı gelin;
Leylim allı gelin, sarı gelin.

Revanda bir kuş var,
Kanatında güneş var;
Gitti yarım gelmedi;
Etiyet bunda bir iş var;
Aman ölsün sarı gelin;
Leylim allı gelin, sarı gelin.

HİCAZ TÜRKÜ (Rumeli)

♩=168 (A)

yürük

Aksak in dimyarin bağce si ne gül den ge çil mez (saz)

mez (saz) gül den geç dim ser den ge dim

(A)

yar den ge çil mez a cı dı ra ş kın şa ra bi

susuz i çil mez susuz i çil mez (saz)

(B)

ah ne gü zel de ya - ra ş mış al - ye ş il ü ş t ü

ne - la hu ri - şal lar do lan mış ince bel lin ü ş t ü ne

Rumeliye ait bu çok belîğ türkünün usulü Aksak, makamı Hicazdır; onun şeklini gösterdik: (1) A birinci mısra' (2) B ikinci mısra' (3) A üçüncü mısra' (4) B dördüncü ve beşinci mısra'lar.

Güfte

İndim yarin bağçesine gülden geçilmez;
Gülden geçtim, serden geçtim, yarden geçilmez;
Acıdır aşkın şarabı susuz içilmez;
Ah ne güzeldi yaraşmış al yeşil üstüne;
Lahuri şallar dolanmış ince belin üstüne.

(Konya)

ZİRGÜLELİ HİCAZ

Şerif Hanın Türküsü

♩=70 (A)

ağır

Sofyan Giriş saz nağmesi

Çık dımdımbaşı na

(B)

humkayırkayır..... yar dı me l le re ben ça yır - ca - yır a man

(C)

Bu türkünün usulü Sofyan, makamı zirgüleli Hicazdır; şekli de şu veçhile dir : (1) a bir giriş nağmesi (2) A birinci mısra' (3) B ikinci mısra' (4) C güfte, terennümü (5) C üçüncü mısra' (6) C dördüncü mısra'.

Güfte

Çıktın dam beşine kum kayır kayır
Yandım ellere ben çayır çayır,
Aman aman Şerif haşim aman aman vuy;
Çıktın dam beşine kılalım namaz;
Kılalım kılalım hakka yarınmaz.

UZZAL TÜRKÜ (ninni) (Kütahya)

Kütahyada ninni olarak yapılmış olan bu türkünün usulü Aksak, makamı Uzzaldır; şekli şu veçhile dir: (1) A birinci mısra' (2) A ikinci mısra' (3) A üçüncü mısra' (4) BB dördüncü mısra'.

Güfte

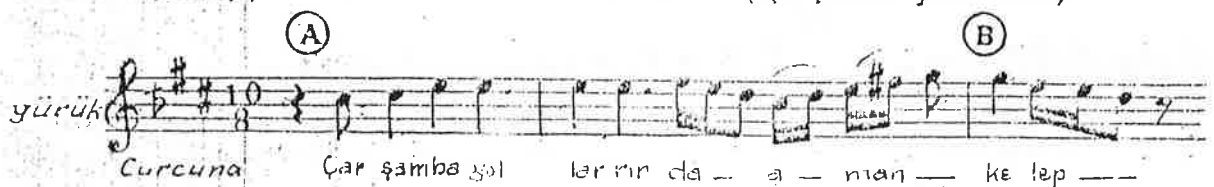
Öte yakaya geçelim;
Atlara yonca biçelim;
Kitap getir and içelim,
Oğlan ninni Şakir ninni.

Öte yakarın bulutu,
Berî yakaya burudu,
Uçkur şalvarın kilidi;
Oğlan ninni Şakir ninni

(Sinop)

HICAZ TÜRKÜ

(Çarşamba yollarında)

çe kei — la — rin — da a ma na man ke lep ce — kolla

rin da da a ma na man uy ney — imiş ney — ney —
yar üs — kü ne — yar sev —

miş a ma na man ka — de rim böy le i miş
mek a ma na man a — eş den göm lek i miş

Yukarıda yazılı türkü Hicaz makamında ve Curcuna usulündedir; şekli şu veçhile dir :
(1) A birinci mısra' (2) BB ikinci mısra' (3) C üçüncü mısra' (4) B dördüncü mısra'
(5) C beşinci mısra' (6) B altıncı mısra'.

Güfte

Çarşamba yollarında aman;
Kolepçe kollarıda, aman aman;
Öy ne imiş ne imiş aman;
Kaderim böyle imiş,
Yar üstüne yar sevmek aman aman;
Ateşten gönlek imiş.

İşte ben gidiyorum,
İstanbul yollarına, aman aman
Öy ne imiş (İla' ehiri)

(Rumeli)

HUMAYUN TÜRKÜ

Gide gide aman

♩, 160 (A) 3/8

yürük

De vri kuran ği de ği de a — man ya re le — rim — di —

ril — di — di — ğit me de dim —

yar boy nu — ma — sa — ril — di — ğit me de

dim — yar boy — nu — ma — sa — ril

SON

di —

Bu güzel türkü Devri - turan usulünde, ve Hicaz-ı-humayun makamındadır ; onun şeklini şöylece gösterdik : [1] A birinci mısra' [2] BB ikinci mısra'.

Çüfte

Gide gide (aman) yârelerin dirdi ;
Gitme dedim, yar boyuma sarıldı ;
Bize kısmet, aman, gurbet olden görüdü ;
Yaradan hak son bilirsiz halimi.

HUMAYUN SÖRMELİ TÜRKÜSÜ (Konya)

Ağır *Sofyan* *Giriş nağmesi (sazla)* *Ja 70* (A)

(B)

ah sürme li min gözle ri ne

(C)

mai lem garib a — man — — — ay da yıl da bir ke — la — me

ra — — — zi — — — yem sürme lin a — man — — — sür me

lin a — — — man — — — sürme lin a — man — — — *SON*

Konya tarafında bestelenmiş olan, bu türkü Hicaz-ı-humayun makamında ve Sofyan ölçüsündedir ; şekli şu veçhiledir : [1] A giriş nağmesi [2] B birinci mısra' [3] C ikinci mısra'

Çüfte

Sürmelinin gözlerine mâilim, garib anam ;
Ayda yılda bir kelâme ruziyım sürmelim aman.

(1) ZİRCÜLELİ HİCAZ TÜRKÜ (Kastamonu)

Orta *Aksak* *120* (A) *S.*

uç gü zel — o (saz) turnu is — — — kambiley — — — nar — — —

(1) Muhibbin ve nuaili talebem B. Kemal İlerici tarafından Kastamoniden gönderilmiştir ; bu kitapta dahi ona teşekkür ederim.

yandımın man hey (saz)

(B) is kam bil üs — tū — ne — bül — bül — mü —

(C) ko nar hey (saz)

S O A'

Kastamoninin bu çok güzel türküsü ile oyun oynanmaktadır; makamı zirgüleli Hicaz, usulü Aksaktır; şeklini şu veçhile gösterdik: (1) A birinci mısra' (2) B ikinci mısra' (3) C aranağmesi.

Güfte

Üç güzel oturmuş iskambil oynar, yandım aman hey;
İskambil üstüne bülbülmü konar, hey;
Herkes sevdiğine böylemi yanar, yandım aman hey;
Aman allah al başımdan savdayı, hey.

HÜSEYNÎ TÜRKÜ (Rumeli)

(A) 2=72 Giriş nâgmesi

ağır Sofyan (Sazlar)

(B) Keş ri — fey le d

(C) ma — ma — gel ya — ni — ma — kaş

 din — mi — var a — man — şu — ca — ni — ma —

 — (söz) — la — yık — de — ğil — a — ma — na — man —

 yar — şa — ni — na — bil — mez — mi —

 sin — a — man — me — rak — lı — yım — sen —

 al — din — ak — lı — mı — be — nin —

Yukarıda notası yazılı güzel türkünün makamı Hüseyinî. Usulü Sofyandır, şekli şöyledir:
 (1) A giriş nağmesi. (2) B birinci mısra' (3) C ikinci mısra' (4) B üçüncü mısra' (5) C dördüncü mısra' (6) C beşinci mısra'.

Çüfte

Tağlıyla, aman, gel yarıma,
 Kusulla nıl var, şu çanına;
 Layık değil, aman, yar yanıma;
 Bilmezmişin meraklıyım;
 Sen aldın aklını bentim.

Sevdim seni aldım deli,
 Vardım gönlümü alıcam geri,
 Ahd etmişim sevmem gayri;
 Bülmezmişin meraklıyım;
 Sen aldın aklını bentim.

GERDANIYE TÜRKÜ (Rumeli)

 1/4 = 14 (A) giriş nağmesi

 yürükce

 Davrini (sözler)

 gi — ne — de — kay — rı — dı — coş — du —

 dağ — la — rı — ta — şı — a — ca — nım — dağ — la — rı — ta — şı —

şı ————— (sozlar)

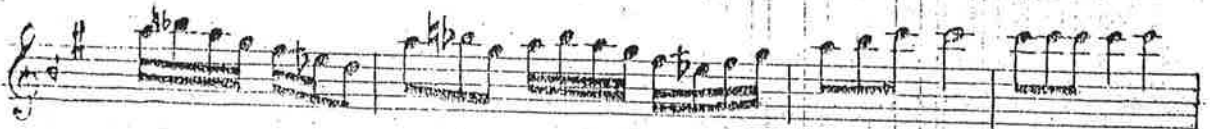
a kıt dıngö — zümden gö — zümden kanı le —

ya şı a kıt dıngö — zümdengö zümden kanı

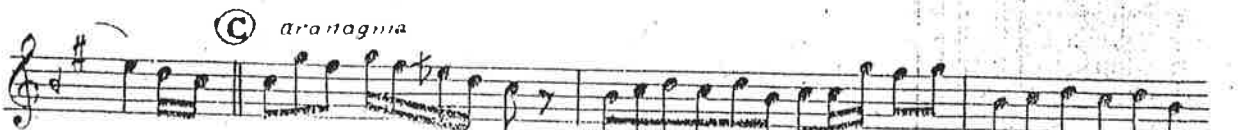
le — ya — şı ————— (sozlar)

a lin ca şiş ha ne — mi — si menler ba —

şı — a — ca — men — si menler — ba — şı —

(sozlar)

bi ze de mes ken — ol du —

ol — du u rum el — le — ri ar pa lik dir —

Bu türkîl oyuna mahsus olup, makamı Gerdaniye, usulü Devrihindidir; şekli şu veçhile-
dir: (1) A giriş nağmesi (2) B birinci mısra' (3) C aranağmesi (4) DĐ ikinci mısra' (5)
EA aranağmesi (6) B üçüncü mısra' (7) C aranağmesi (8) DĐ dördüncü, beşinci mısra'lar.

Çüfte

Ginoda kaynadı coştı dağların bağı;
Akıttı gözünden kan ile yağı;
Alınca şişhanemi simenler bağı;
Bizde mesken oldu urum illeri;
Arpaktır bizde kafadar sarvi köyleri

Kaleler yaptırdım dört yanı bağı;
Alaca şişhanem kurşunlu yağı;
Ashını sorudum kırca dağı;
Bizde mesken oldu urum illeri;
Arpaktır bizde kafadar sarvi köyleri

SABA TÖRKÜ (Çankırı)

Yukarda kitaba koyduğunuz şu türkü Saba makamında ve Aksak usulündedir; onun
şekli şu veçhileidir: (1) A birinci mısra' (2) B b b b ikinci mısra' (3) C aranağmesi.

Çüfte

Ne bakarsın ahü ahü;
Erittin yüregim yağı;
Şu kargının kurtu dağı;
Geliğin mâha benzer;
Sekiğin yavruma benzer.

Mâhını gördüm düğünde;
Sevdası var başında;
Giden ayın on beşinde;
Bulutlarıyla yar gele;
Bulutlarıyla yar gele.

Şeker şerbeti ezerler;
İnce tülbenetpen sözler;
Çevremi almış güzeller;
Geliğin mâha benzer;
Sekiğin yavruma benzer;

SABA EMİNEM TÖRKÜSÜ (Eskişehir)

Bu Saba Türkünün ölçüsü Aksaktır, şekli şu veçhiledir: (1) A birinci mısra' (2) B ikinci mısra' (3) C üçüncü mısra' [4] D dördüncü mısra'.

Güfte

Oturmuş kurba başına;
İnci gibi terleyor;
Ülkeri yüzüne vürmüş;
Güneş gibi parlıyor.

Besteniğâr

TÜRKÜN BAYRAĞINA SELAM

Bu türkü [1918] de Türk Ordusu Karsa girdiği vakit Azerbaycanlılar tarafından Türk bayrağına hitaben söylenmiş ve bestelenmiştir; onun makamı besteniğâr, ölçüsü Curcunadır; pek belîğ bir Türk ezgisidir; onun şekli şöyledir: [1] A birinci mısra' [2] A' ikinci mısra' [3] B üçüncü mısra' [4] C dördüncü mısra'.

Güfte

Çırpındardın kara deniz.
Bakın türkün bayrağına
Ah ölmeden bir görsëydim,
Düğöbilsem nıyağına.

Sırmalar naç sağ soluna;
İnciler dizle yoluna;
Fırtınalar duraun yana;
Yol ver türkün bayrağına

Türk ilinde onun yollar;
Sana şirin anlâm söyler;
Olun bütün Kafkas iller;
Kurban türkün bayrağına.

Ayrı düğmiş dost ilinden;
Yıllar vakti çarpar sinen;
Vefalı türk geldi yino;
Selâm türkün bayrağına.

ISFAHAN TÜRKÜ (Rumeli)

$\text{♩} = 70$ (A)

agır Sofyan A li ş i min kaşları ka ————— re

re a — man sen aç dın — si si — ne me — yâ —

re — bu la ma dım der di ne ça — re —

re a — man gör me din — mi mi — ci va n A li

ş i mi tu na bo — yu — yun — da —

Bu kadın ağzından söylenmiş olan bu çok güzel Rumeli türküsü Tuna boyunda bestelenmiş olduğu güftesinden anlaşılmaktadır; usulü Sofyan, makamı İsfahandır, onun şekli şu veçhiledir: [1] A birinci mısra' [2] B b ikinci mısra' [3] A üçüncü mısra' [4] B C dördüncü mısra'.

Güfte

Alişimin kaşları kare;
Sen açdın sinemo yare;
Bulamadım derdime çare;
Görmedimmi eivan Alişimi;
Tuna boyunda.

Evlerim var sundurmalı;
Benleri var kondurmalı;
Bir öpüşte soldurmalı;
Görmedimmi eivan Alişimi;
Tuna boyunda.

Evlerim var hano hane;
Benleri var tane tane;
Saramadım kane kane;
Görmedimmi eivan Alişimi;
Tuna boyunda.

ISFAHAN TÜRKÜ

$\text{♩} = 70$ (A)

AGIR Duvetli Ey ga zi ler ————— yel gö rün elü — yi

ne ga rijb se — ri me dağ lar taş lar —

Kadın ağzından söylenmiş ve bestelenmiş bu harp türküsünün üslû Devrihindi, makamı İsfahandır; şekli şu veçhiledir: [1] Aa birinci misra' [2] Bâ ikinci misra'.

Güfte

Ey gâzîler yol görünüldü yine garip serime,
Dağlar taşlar dayanamaz benim ah-u zarıma;
Ben billahi kail olmam genç yaşımda ölüme,
Kal selamet nazlı yarım bir yana sen, birde ben

Dün gece yar kapısında yandığım tağ idi;
Akın toprak üstüm yaprak yine gönlüm hoş idi;
El beni yalnız sâuir, hak bata yoldağ idi;
Kal selamet nazlı yarım bir yana sen, birde ben;

KARCIĞAR TÜRKÜ

(Kastamoni)

Yukarıda yalnız güzel türkü Karciğar makamında, Akak âlemindeydi; Şekli şu veçhiledir: [1] A birinci misra' [2] Bâ ikinci misra' [3] C üçüncü misra' [4] B dördüncü ve beşinci misra [5] D münâğesi.

Güfte

Evlerimin önü handır, aman aman;
Yanar yüregim külbandır, aman aman;
Rakı rakı içelim;
Sarhoş sarhoş olalım;
Şimdiki kızlar doktor olmus,
Bizde hasta olalım.

Rakı ile beni kandır;
Akan çaylar dırılmaz;
Deli gönlüm yorulmaz;
Sarhoş sarhoş olalım;
Şimdiki kızlar doktor olmus;
Bizde hasta olalım.

KARCIĞAR SÜRMELİ TÜRKÜSÜ

(Erzurum)

♩. = 40

İrk aksağı
Çok yürük

A

Akşam ol du — gü neş gir di — bu lu — ta —

B

Kor ka rım ki — o yar be ni — ü nu — ta —

B

Kor ka rım ki — o yar — be ni — u — nu — ta —

Bu lütfî türkânın makamı Karcıgar, usulü Türk Aksağıdır; onun şekli şu veçhiledir: [1] A birinci mısra' [2] BB ikinci mısra'.

Güfte

Akşam oldu güneş girdi buluta;
Korkarım ki o yar beni unuta;
Cahilliğe galeh benli umide;
Ben bilirim u yarıdır kabahat.

Has bahçede üten bülbül kuş olmaz;
Yar olınde gelen birde boş olmaz;
Yüz bin güzel sevgim gönüm hayı olmaz;
Ben bilirim o yarıdır kabahat.

KARCIĞAR TÜRKÜ

Bizim dağlar (Harput)

♩ = 152

yürük

A

Akşam Bi zimdağlara manmeşe li dir de me şe li yarıyar

B

Üç gün ol du a man yarsevda ya — dü şe li yarıyar

B

a man Feridana man kibârşefi kema man binpayto na — da Ka ça lımyarıyar

Makamı Karcıgar, usulü Aksak olan yukarıki Harput türküsünün şekli şu veçhiledir: [1] Aa birinci mısra' [2] Ba ikinci mısra' [3] Ba üçüncü ve dördüncü mısra'lar.

Güfte

Bizim dağlar meşelidir meşeli;
Üç gün oldu yar sevdaya düşeli;
Anısa Feridom, anısa kibâr Şolukam aman;
Bin paytonada kaçtım.

Sev gildiren benim kalim nico olur;
Altın yüzük parmağında tunc olur;
Sevüp sevüp zırlamada güc olur;
Bin laytonada kaçtım.

MAHUR TÜRKÜ

(Kastamoni)

(A) 92

agirca aksak Hozur da yor(saz) a şa ma net(saz) a rı s

(B)

ya nım su nam hey (saz) aranağme

(C)

be nim ya — rım (saz) menile ka

tin (saz) ya — rı sı — vey tu tu dil lima man badem

(B)

ge ke rım a rı ma ma a çile ge ke rım (saz)

Çarğan makamının şeddi olan bu Mahur türkü Kastamoninin oyun havalarından olup usulu Aksaktır; çekli şu veçhiledir: [1] A birinci mısra ve güfte terennümü [2] B aranağme [3] C ikinci mısra' ve güfte terennümü [4] B aranağme

Güfte

Hozurdayor ayağı murt arın, yanam sunam hey; Altın lator bir komu karın;
Benim yarın memleketin yarısı, vey tutu dillim anan; Gökte uçan turnam, kanadı burman;
Çilen çekerim, Badem çekerim amad, aman. (Terennüm evvelki gibi.)

EVİÇ TÜRKÜ ŞAHANE GÖZLER

(Rumeli)

70

oğır yürük semai şa ha ne go — göz — ler şa ha —

(A)

— ne hüsnü ne yo — yok — dur be

(A)

ha — ne Süleyman o — o — sam

Rumelilerin eſeri olan bu türkünün lahnı ſehirlielerin uſlubuna benzemektedir; uſulü Yürük Semai, makamı Eviçtir; ſekli ſu veçhiledir: [1] A birinci mısra' [2] A ikinci mısra' [3] A B üçüncü mısra' [4] C dördüncü mısra'.

Çüfte

ſahâne gözler ſehane;
Hüſnüne ypkur bahane;
Süleyman olsam cihane;
Gönül eğlenmez asla.

Uçan kuğlar kahub olsa,
Akan sular şarab olsa;
Meyhaneler harab olsa;
Gönül eğlenmez asla.

♩ 152 (A) EVİÇ TÜRKÜ (Rumeli)

Yürük Aksak Ey benim meſtane — tanegözlüme — man — ſimdi bul — dum
es kiya rilm — duyari se a man — ne se ne Kor

ben — se — ni — ben a
ne — ha — ni — gel se
birleri

ſık — lik — bil — me — i — din — o yar al — dat —
nin — le — kav — li — de — tim — ya o nuru — ul —
ha — da — bu — lu — ſa — lım — ya o nu — sev —

di — be — ni — ah se ni se — ni — se — ni — senaldat — dim
ya — be — ni —
ni

be — ni — seniğ — di — o yarı — bız — cil ve si — ne do — yıl — maz

Çok zarif olan yukarıdaki Eviç türkü Rumeli eseri olup uſulü Aksaktır, onun ſeklini ſöylece gösterdik: [1] Aa birinci mısra' [2] B ikinci mısra' [3] Aa üçüncü mısra' [4] B dördüncü beſinci mısra'lar [5] C çüfte terennümü.

Çüfte

Ey benim meſtane gözlüm ſimdi buldum ben seni;
Ben ayıklık bilmez idim o yar aldattı beni;
Eski yarım duyur ise ne seni kor ne beni;
Gel seninle kavlıdalım ya onun ol ya benim;

Bir tenhada buluşalım ya onu sev ya beni;
Ah seni, seni, seni, sen öldattın beni;
Seni güldürünbax cilvelae doyulmaz.

SEGAH TÜRKÜ

$\text{♩} = 176$

(A) (B) (C)

yürük

aksak at larnbaştas larınat la ya ma dim ah se ni bir ten

aranagme

hada yokla ya ma dim ah of yandımaman (saz)

Bu türkünün usulü Aksak, makamı Segahdır; şeklini şu veçhile gösterdik: [1] A birinci mısra' [2] Bb ikinci mısra' [3] C aranağmesi.

Güfte

Atlanbaş taşlarını atlayanımdım;
Ah, seni bir tevhada yoklayamadım;
Ah, yandım aman...

Gizli sırlarını saklayamadım;
Ağla könür gözünü yol ayrı düştü;
Of, yandım aman.

$\text{♩} = 70$ (A) NIKRİZ TÜRKÜ ATIMI BAĞLADIM

Giriş nağmesi

ağır

(B)

a tı mı bağla — dim yo — lun sağına (saz) a tı

(C)

mı bağla — dim yo — lun sağına (saz) ben densesim söy le — yin — naz

lı — Os — ma na — ben densesim söy le yin — naz lı Os — ma na (saz)

Bu türkünün usulü Sofyan, makamı Nikrizdir; şekli şöyledir: [1] A giriş nağmesi [2] B birinci mısra' [3] C ikinci mısra'

Güfte

Atımı bağladım yolun başına;
Benden söyleyin nazlı Osmaan.

$\mathcal{H} = 160$

yürük semai

Ⓐ

Čuſt

(Bursa)

$J = 70$

Sofyan

Ⓐ

Ⓐ

©

Gäfle

SEĞAH TÜRKÜ

orto

aksak

A

e

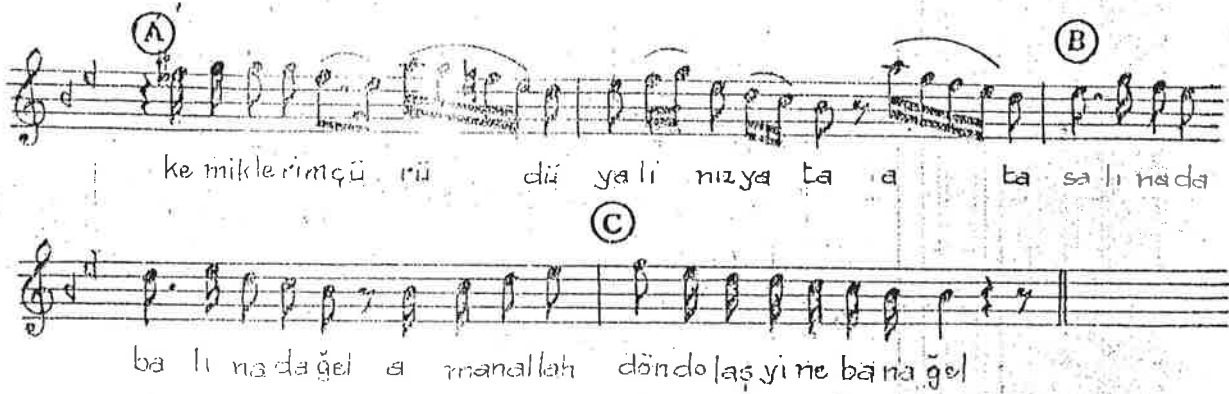
Q

La

ca d

८३

For

Bu türkünün usulü Aksak, makamı Segâhtır; onun şeklini şöyle gösterdik: [1] A birinci ve ikinci mısra' [2] A ikinci üçüncü mısra' [3] B güfte terennümü [4] C güfte terennümünün son kısmı.

Güfte

Ata binerim ata;
Tabanca zta ata;
Kumiklerin gücüdü;
Yalnız yata yata;
Salına, ballanada gel;
Aman Allah dön dolaş yine
bana gel.

Ata vurdum üzengi;
Böluda yoktur dengi;
Aklını aldı bağradan;
Dudağın kiraz rengi;
Terennüm evêki gibi.

Yaya gittim yoruldum;
A'm bindim kuraldum;
O coşan bakışlarının;
Gözlerine vuruldum.
Terennüm.

FİHRİST

Sahife

- 2 Bentezarlık — İshin ve tem — İka, ya dizüm.
- 4 Makam — geçkili lahinler.
- ✓ 5 Karoğar peşrevi: Tanburi Ali of.
- 9 Geçkizli lahinler. — bir özgide makam tahliil.
- 10 Taşlıd yahut vurgulama.
- 11 Ön eş, ard eş.
- 12 Ön eş, ard eşlere misal: Muhayyer hava: Doktor Suphi.
- 15 Bir lahulü bilüyal; misal: Hicaz hava: Doktor Suphi.
- 17 Uşur grupları ile devrelere misal: Beyati baharlıye: Doktor Suphi.
- 18 Bir musiki cümlesinin inşası — temli lahinler-temsiz lahimler.
- 19 Lahimlerin tahliili — Türk musikiinde iki amir — saz musikiisi: umumiyet üzere peşrevlerin tar- rif ve tavassifi.
- 20 Hususiyet üzere peşrev ve şekilleri — birinci şekil — misal: neyde Ahmed ağa'nın Niğaburak peşrevi.
- ✓ 22 İkinci şekil — misal: nayi Salih dedenin Hicaz kâr peşrevi.
- ✓ 24 İkinci şekle diğer bir misal: zirgüleli Hicaz peşrevi, Şerif.
- 30 Üçüncü şekil — dördüncü şekil, misal: Nayi Osman dedenin neğah peşrevi.
- ✓ 33 Dördüncü şekle diğer misal: Behram ağa'nın Beyati peşrevi.
- ✓ 37 Umumiyet üzere saz semaileri — birinci şekil, misal: Evio semaisi.
- ✓ 39 diğer misal: Şeyhül-islam Enad efendinin Nühüft saz semaisi.
- 41 İkinci şekil; misal: Sadık ağa'nın acem pusellik saz semaisi.
- 43 İkinci şekle diğer misal: Doktor Suphi'nin gardaniye saz semaisi.

Sahife

- 44 İkinciye başka bir misal: Tanburi İsmail Beyati saz semaisi.
- ✓ 46 Diğer misal: Uşak saz semaisi: nayi Salih dede.
- ✓ 47 Üçüncü şekil; misal: Muhayyer sümbüle saz semaisi: nayi Osman dede.
- ✓ 48 Diğer bir misal: Uşak saz semaisi: Kemani Corol.
- 49 diğer misal: Rühuvak saz semaisi: Dr. Suphi.
- 50 Dördüncü şekil; misal: Rast saz semaisi: Dâni Hasan ağa.
- 51 Başka misal; 3 üncü Sellimin süzidillerâ saz semaisi.
- 52 Havalar — Arnavatmosi.
- 53 Taksim; misal: Doktor Suphi'nin Sagâh taksimi.
- 54 Söz musikiisi — dinî musiki — İlahi nat-ı şerif; misal: Irak nat-ı şerif: Hatib Zakiri Hasan of; şekli.
- 57 Diğer misal: Acem nat; şekli.
- 58 Başka misal: Hüseyinî nat; şekli.
- 59 Diğer misal: Rast nat; şekli.
- 60 İlahi durak; misal: Acem durak: Dede Ali gir-ü-gani; şekli.
- 61 Başka misal: Rast durak: Çalak xado şeyh Muatafa ef.di; şekli.
- 63 Salatlâr; misal: Dilkeşhâverna sabasalâtı; Hatib Zakiri Hasan ef.di; şekli.
- 64 diğer misal: Hüseyinî conaze salâtı; hatib Zakiri Hasan of.di; şekli.
- 65 Başka misal: Beyati bayram salâtı; hatib Zakiri Hasan ef.di; şekli.
- 66 Bayram tekbiiri; misal: Irak tekbiir: hatib Zakiri Hasan of.di; şekli.
- 67 Temcid; misal: Irak temcid: hatib Zakiri Hasan efidi, şekli.
- 72 Mahfel sürmesi; misal: Saba mahfel sürmesi; Şeyh Abdülğani - I - Gülşani; şekli.

- 76 Tevzihi; misal: Rast tevzihi: Nalburi zade; şekli.
 77 diğer misal: Rast tevzihi: İttri; şekli.
 78 diğer misal: Rast tevzihi: Dragman zakiri Ahmed ef.di; şekli.
 80 başka misal: Rast ilahi: Şeyhi - islam Esad ef.di; şekli — Nikriz ilahi: Zekâi zade Hafız Ahmed ef.di; şekli.
 81 Başka misal: Saba ilahi: Zekâi zade Hafız Ahmed ef.di; şekli.
 82 diğer misal: Rast ilahi; şekli.
 83 diğer misal: Acemâşiran ilahi: Dellal zade; şekli. — Hicaz ilahi: Ali Ağa boy; şekli.
 84 diğer misal: Rast ilahi; şekli.
 85 diğer misal: Rast şaul: Hacı Komal ef.di; şekli. — Ayin-i şerif tarif ve tavsifi: şekillori.
 86 Ayin - i şerife misal: Dede İsmail ef.di nia Sabapusulik ayini.
 96 Sabapusulik ayinini şeklinin tahlili.
 101 Mevlavi şimâ nylui resmî ve lora sureti.
 102 Mi'racyo, te'rif; misal: Nâzi Osman dedonin mi'racyo-i şerifini.
 137 Mi'racyonin şifonî ve şekli.
 143 Gayridul söz muhteli — Umumiyet üzere Kâr mevcut şekillerin mutaleası.
 144 Kâr misal: Irak Kâr; Ayntulu Mahmud boy.
 146 Irak Kârın şeklinin tahlili — diğer misal: Rast şekname karı; Şeyh Abûlall
 149 Rast Karın şeklinin tahlili — diğer misal: Arazbarpuselik Kâr: Hacı Sadullah ağa.
 155 Arazbarpuselik Kârın şeklinin mutaleası — diğer misal: Puselik Kâr: Şestari Murad ağa.
 157 Kârcaulu hayali şekli.
 158 Besteler, ta'rif ve tavsifi — terennümleri mi'râlara bağlı bestelere nazım; Karcigar beste: Dellal zade.
 160 Karcigar bestenin hayali şekli — diğer misal: Hicaz-i humayun beste: Zaharya.
 163 Hicaz-i humayun bestenin şekli — diğer misal: Beyati araban beste, habi Sa'dullah ağa.
 164 Beyati araban bestenin şekli — diğer misal: Sultani yegah beste: dede İsmail ef.di.
 166 Sultani yegah bestenin şekli — lazimovir beste: misal: Nahavend - i - kebir beste: hafız Kömür.
 167 Nahavend-i-kebir bestenin şekli — Umumiyet üzere semâiller, ta'rif ve tavsifi — hususiyet üzere semâiller — Aksak semâillerin birinci şekli; misal: Beyati Aksak semai: Salih ağa.
 168 Beyati semainin şekli — İkinci şekil, misal: Nühüft Aksak semai, Tabi.
 169 Nühüft semainin şekli — üçüncü şekil.
 170 Üçüncü şeklin misali: Karcigar Aksak semai; Dellal zade, şekli.
 171 Dördüncü şekli olan Rast Aksak semai: Kecep çelebi, şekli.
 172 Beşinci şekil, misal: Beyati Aksak semai: Nazım.
 173 Beyati semainin şekli — Altıncı şekil, misal: Mâye Aksak semai; Halil ef.
 174 Mâye semainin şekli — yedinci şekil; misal: Beatenigür aksak semai dede.
 176 Beatenigür semainin şekli — sekizinci şekil, Ferahnak aksak semai: Dede ef. di.
 179 Ferahnak semainin şekli — dokuzuncu şekil, misal: Neva aksak semai: a'ma Ka
 181 Neva semainin şekli — onuncu şekil

- 183 Evic semainin şekli — on birinci şekil, misal: Irak semai: İttri.
 184 Diğer misal: Hüzzam aksak semai, Kemani, Corei.
 186 Yürük semâiller — birinci şekil.
 187 Birinciye misal: Beyati - araban nakş yürük semai: Hacı Sadullah ağa.
 188 Beyati-araban yürük semainin hayali şekli — ikinci şekil.
 189 İkinci şekle misal: İsfahan nakş yürük semai: Dellalzade.
 190 İsfahan semainin şekli.
 191 Üçüncü şekil; misal: Nühüft yürük semai: Âheni Çelebi.
 192 diğer misal: Evicâra yürük semai: Küçük Mehmed ağa.
 193 Başka misal: Beyati araban sengin semai: Hacı Sadullah ağa.
 195 Nühüft. Beyati - araban, Evicâra semâillerin şekilleri — dördüncü şekil, misal: Hüseyin yürük semai: Tabi.
 197 Hüseyin semainin şekli.
 198 Diğer misal: Hicaz sengin semai: İbrahim ağa.
 200 Hicaz semainin şekli — beşinci şekil, misal: Ferahnak yürük semai: Zekâi ef. di.
 202 Ferahnak semainin şekli — diğer misal: Sazgar yürük semai: İlyas.
 201 Sazgar semainin şekli — altıncı şekil; misal: Nühüft yürük semai: Ebubekir ağa.
 205 Nühüft semainin şekli.
 206 Yedinci şekil, misal: Uşşak yürük semai abrizi Kecep çelebi.
 209 Uşşak semainin şekli — sekizinci şekil, misal: Nühüft yürük semai: Ebubekir ağa.
 212 Nühüft semainin şekli — dokuzuncu şekil; misal: acem yürük semai: Kadri.
 214 Onuncu şekil, misal: nikriz yürük semai: Kadri.
 216 On birinci şekle misal: Hüseyin yürük semai: Tabi.
 217 Hüseyin semainin şekli — On ikinci şekil; misal: Beyati makş yürük semai: Musallî ef. di.
 219 Beyati semainin şekli — on üçüncü şekil ve şekle, misal. müstear yürük semai; Dellalzade.
 221 Umumiyet üzere şarki — tarifi — birinci şekil ve hayali iskeleti;
 222 Birinci şekle misal; Uşşak şarki; Dede.
 223 Diğer misal; Uşşak şarki; Şevki bey.
 225 Diğer misal; Ferahnak şarki; Dellalzade.
 226 Başka misal; Ferahnak şarki; Dellalzade.
 228 Diğer misal; Hüzzam şarki; Kemani Rıza ef. di.
 229 Diğer misal; Karcigar şarki; selânikli udi Ahmed.
 230 İkinci şekil, remzen irasesi, misal; Uşşak şarki; Şevki bey.
 231 Diğer misal; Beyati araban şarki; Dr. Suphi.
 232 Diğer misal; Acem şarki; Dr. Suphi.
 233 Başka misal; Nühüft şarki; Dr. Suphi.
 234 Diğer misal; Hüzzam şarki; Lavtavi.
 235 Diğer misal; Şeratinma şarki; Dr. Suphi.
 236 Diğer misal; Karcigar şarki; Rifat bey.
 237 Diğer misal; Evicâra şarki; Hanende Bogos.
 238 Başka misal; Muhayyer şarki; Şevki bey.
 239 Başka misal; Karcigar şarki; Lavtavi Hristo.
 240 Diğer misal; Tahir şarki; Dr. Suphi.
 241 Diğer misal; Hicaz şarki; Hacı Arif bey.
 242 Üçüncü şekil, remzen iskeleti, misal; Segah şarki; hanende Asdik.
 244 Beşinci şekil, remzen hayali, misal; puselik şarki; Tanburi İsak.

Sahife

- 245 diğer misal; Hüzzam şarkı, Kemencevi Yani
246 Başka misal; Uşşak şarkı, Dr. Suphi.
247 Altıncı şekil, remzen gösterilme, misal; Hüzzam şarkı, Hacı Faik bey
248 Yedinci şekil, remzen ircaesi, misal; İsfahan şarkı; İsak.
250 Diğer misal; Hüzzam şarkı, Hacı Sultan Mahmud.
251 Sekizinci şekil; remzen ircaesi, misal; Uşşak şarkı, Şevki bey.
253 Diğer misal; Karcıgar. şarkı; Solaciikli Ahmed.
255 Dokuzuncu şekil, remzen ircaesi.
256 Dokuzuncuya misal; Hüzzam şarkı, Tanburi Mustafa Çavuş
257 Onuncu şekil, remzen ircaesi, misal; Saba şarkı Tanburi Mustafa Çavuş.
258 Onbirinci şekil, remzen ircaesi, misal; Hisarpuşelik şarkı, Tanburi Mustafa Çavuş.
259 Onikinci şekil, Hayali iskeleti, misal; Hisarpuşelik şarkı, Tanburi Mustafa Çavuş.
260 Onüçüncü şekil, remzen ircaesi, misal; Süziak şarkı, Dellalzade.
261 Diğer misal; Beyatı şarkı, Tanburi Mustafa Çavuş.
262 Beyatı şarkının şekli.
263 Ondördüncü şekil, remzen iskeleti, misal; Uşşak şarkı, Dollalzade.
264 Onbeşinci şekil; Hayali iskeleti.
265 Onbeşinciye misal; Uşşak şarkı, Tanburi Mustafa Çavuş.
266 Diğer misal; Şehnaz şarkı, Tanburi, şekli.
267 On altıncı şekil, Hayali iskeleti, misal; Mu-hayyer şarkı, Zekâi zade Ahmed ef. di.
268 Onyedinci şekil, remzen ircaesi, misal; puselik şarkı, 3 üncü Sultan Selim.
269 Onsekizinci şekil, hayali iskeleti, misal; Eviç arâ şarkı, Tanburi Ali ef.
271 Ondokuzuncu şekil, remzen ircaesi, misal; Beateuigar şarkı, Hacı Arif bey.
273 Yirminci şekil, hayali iskeleti, misal; Yeğah şarkı, Şevki bey.
274 diğer misal; Uşşak şarkı, Şevki bey.

Sahife

- 276 Yirmibirinci şekil, iskeleti, misal; Uşşak şarkı, Şevki bey.
277 diğer misal; Mâye şarkı, Mahmud Çelebi.
278 Diğer misal; Hicaz şarkı, Rifat bey.
279 Yirmi ikinci şekil, iskeleti.
280 Yirmi ikinci şekle misal; Uşşak şarkı Hacı Arif bey.
282 Yirini üçüncü şekil, remzen ircaesi, misal; Mu-hayyer kürdi şarkı; Dr. Suphi.
283 Diğer misal, Rast şarkı, Hacı Arif bey.
284 Yirmi dördüncü şekil, remzen ircaesi, misal; Puselik şarkı; Şakir ağa.
285 Yirmibeşinci şekil, remzen ircaesi, misal; Hüzzam şarkı, Tanburi Mustafa Çavuş.
286 Köçekce, tarif ve tavsifi — misal; gerdaniye köçekce takımının remzen ircaesi.
287 Gerdaniye köçekce takımı.
304 Köçekce takımının güfteleri
305 Halk musikisi.
306 Misal; Hüseyini türk. Talas
307 Hüseyini türkünü şekli — diğer türk. hüseyini ma'murettülaziz; yokli — diğer türk. — Gerdaniye, gödliz.
308 Gerdaniye türkünü şekli — Çarşah türk. şekli — diğer çarşah türk. Aydın illikhalı, Ay. bu illikhalı (sünbül) şekli.
310 diğer Çarşah türk. şekli.
311 Rast türk. Kütahya; şekli — Rast türk. Kırık; şekli — Hüseyini türk. Urfa.
312 Hüseyini türkünü şekli — Hüseyini Diyaribekir türküsü, şekli.
313 Koroğlu türküsü, gerdaniye; şekli.
314 Gerdaniye türk. Adana; şekli.
315 Hüseyini türk. Erzurum; şekli — Hüseyini Yömen türküsü.
316 Yömen türküsünün — Gerdaniye türk. Erzurum; şekli.
317 Gerdaniye türk. şekli — Hüseyini türk. gergök
318 Hüseyini türkünü şekli — Uşşak Mahmud türküsü, şekli.
319 Uşşak türk. Harput, şekli — Uşşak türk. Urfa.
320 Urfa türküsünün şekli — Uşşak türk. Aydın.

YANLIŞLAR CEDVELİ

- 1 Sahife 1, satır 27 de, yalme (yahud) olacaktır.
2 Sahife 2, satır 9 un başındaki lardon yerine (lardon) yazıla.
4 Sahife 4, satır 25 de, Vincent'd'Indy nin kitabına müracaat yerine Composition-kitabına müracaat yazıla.
5 Sahife 6, 7 inci satırın sonundaki batotada (mi) in evveline bir bakiye bemolu.
7 Sahife 7, dördüncü satır, İkinci ölçüde ikinci si ve la nin altlarından bir hat silinecek.
8 Sahife 8; satır 4, birinci ölçüde ki fa nun evveline bir bekar izareti.
9 Sahife 9; satır 13 de, dördüncü hecede (ü) den sonra bir (i) konula.
10 Sahife 9; satır 43, ikinci hecede (II) den sonra bir (r) koyunuz.
11 Sahife 11; son satır ve son ölçüde si den sonra bir sekizlik es.
12 Sahife 15; Hlenz havanın bestekarı için Dr. Suphi Ezgi yazıla — 5 inci satır, dördüncü ölçüde ilk si ye bir bekar izareti; sonra gelen sola bir bakiye diyexi konula — 7 inci satır, üçüncü ölçüde ki ilk si ye bir bekar ve bir fazla bemol-

- lo — 4 üncü ölçüde ikinci batota daki ilk fa ya bir bekar; dördüncü satır, ikinci ölçüdeki fa ya bir bekar; 3 üncü ölçüdeki fa ya bir bekar; 4 üncü batotada ki do ya bir bekar, si ye bekar ve bir fazla bemolu; 5 inci ölçüdeki ilk si ye bir bekar ve bir fazla bemolu konula.
13 Sahife 16 da, Beyatı havan serlevhası: Süfiyax hanıma takdime ve bestekarı Dr. Suphi yazıla.
14 Sahife 19, satır 29 da ikinci hece (morbut) olana.
15 Sahife 20; satır 18 in ortasında (vakilolar) yorino (vakti olup) yazıla.
16 Sahife 22, satır 13 ün ortasında nevada Niteriz isanah makamı, yerine karlı makamı denilecek — satır 17 loju sonuna yakın (sünbül) (sünbül) olacak — satır 18 in sonuna yakın (tahirpuseli) (tahirpuseli K1)
17 Sahife 23; 8 inci satırın ikinci ölçüsünde (si) bir Kara, (do, re) birer çengel olacak — on birinci satırın başındaki fa ya bir bekar, mi ye bir bekar ve bir fazla bemolu on ikinci satırın son ölçüsünde 3 üncü si nin üzerine bir nokta konula.

- 18 Sahifa 25; beşinci satırın 3 üncü ölçüsünde sol un önüne bir nokta; fa da bir çengel olacak.
- 19 Sahifa 26; satır 13, ikinci ölçüdeki sol a bir bakiye diyezi.
- 20 Sahifa 30; satır 6 da beşinci (gül) hecesini (güzel) olacak.
- 21 Sahifa 37; birinci satır, üçüncü ölçüsüne bağındaki si lerle altlarına bir çizgi; ve si ve son altlarına da bir çizgi.
- 22 Sahifa 40; satır 9; ilk usuldeki fa ya bir bekar — satır 4, üçüncü ölçüsüne başına 2 rakamı ve (C) harfi konula.
- 23 Sahifa 37 de; somainin birinci hecesine (A).
- 24 Sahifa 38 de; mülazimesine üzerine (B) — ikinci hanenin üzerine (C) — üçüncü hanenin üzerine (D) harfleri konula.
- 25 Sahifa 39; Nühüft somainin birinci hecesine (A) dördüncü satırın ikinci batotasının üstüne (B) ve mülazime yazıla.
- 26 Sahifa 41; birinci satırın başına (A) ikinci satırda mülazimesinin başına (B) üçüncü satırda ikinci hanenin başına (C) konula.
- 27 Sahifa 42; satır 2 de üçüncü hanenin başına (D) satır 4 de dördüncü hanenin başına (E) harfleri konula.
- 28 Sahifa 43; birinci hanenin başına (A), mülazimesinin üstüne (B) ikinci hanenin başına (C) üçüncü hanenin üstüne (D) dördüncü hanenin başına (E) — satır 9, üçüncü batotanın üstüne 5 ve (F) yazıla.
- 29 Sahifa 44; birinci hanenin başına (A) mülazimesinin üstüne (B) ikinci hanenin başına (C) üçüncü hanenin üstüne (D) dördüncü hanenin başına (E) konula.
- 30 Sahifa 45; ikinci ölçüde ki ikinci (sol) (la) olacak ikinci satırda ilk fa ya bir bakiye diyezi — dokuzuncu satır, birinci ölçüde ilk (la) ve (sol) un, ve üçüncü ölçüdeki (re) nin ve beşinci ölçüdeki her her iki (re) nin altlarına birer kısa çizgi — on ikinci satırın sonundaki [anaz] [A] do[] olacak.
- 31 Sahifa 46; uzak saz somainin birinci hecesi başına [A] mülazimesine [B] ikinci hanesine [C] üçüncü hanesine [D] dördüncü hanesine [E] konula — yedinci satır, son ölçüsüne bağındaki ilk çarpına [la] olacak sekizinci satırda ilk fa ya bir bakiye diyezi — 9 uncu satır, son ölçüdeki [do, re, mi] [si, do, re] olacak.
- 32 Sahifa 47; on dördüncü satırda [Halil] yerine [Hakim] yazıla — muhayyer sümbüle somainin başına [A] ikinci Kısımın [B] ikinci hanesine [C] üçüncü hanesine [D] konula.
- 33 Sahifa 48; Uzak somainin birinci hecesine [A] mülazimesine [B] ikinci hecesine [C] üçüncü hanesine [D] Son mülazimesine [B] ve [A] konula. son satırda b [b'] ve a [a'] olacak.
- 34 Sahifa 49; Ruhnu yaz somainin başına [A] — birinci satır, ikinci ölçüde [do, si] nin altındaki iki çizgiden birisi silinecek ve [si, la] nin altına bir çizgi daha yazıla — ikinci heceye [B] üçüncü heceye [C] — üçüncü hanenin başındaki fa bir çengel olacak — dördüncü hanenin üstüne [D] konula.
- 35 Sahifa 51; satır bir, ikinci ölçüde ilk sol bir çengel olacak — satır 4, üçüncü usulün sonuna bir sekizlik es — satır 5, üçüncü ölçüde in evvelindeki bekar voring bir bakiye be-

- zunuz — 7 inci satırda ikinci sol [la] olacak — 10 uncu satırda bulunmuştu [bulunmuştu] olacak — satır 15 de [ölçüsünü] ölçüsünde olacak — son satır, ikinci ölçünün sonuna bir sekizlik es — süzidilurâ somainin başına [A] konula.
- 36 Sahifa 52 de; teslime [B] mülazimesine [C] ve sonun gelan teslime yına [B] ikinci hanenin başına [D] üçüncü hanenin üstüne [E] konula.
- 37 Sahifa 53; satır 16 da [mevlevihanele] yerine mevlehanelerde — Segah takvimin ikinci satır, üçüncü batotasının bağındaki re bir çengel olacak — ikinci satırın birinci batotadaki her iki si üzerine bir bağ — yedinci satır, ikinci ölçüde ikinci si üzerine bir [puvan d'org] konula.
- 38 Sahifa 54; satır 4, ikinci ölçünün sonunda do, si, do, re, mi de ilk do, si nin altında üç diğerlerinin iki çizgi bulunacak — Dinî musiki bahsinin üçüncü satırının nihayetline doğru mehsuhane değil mutesavvifâne olacak.
- 39 Sahifa 55; satır dörtte 'A' nin üstü silinecek — 7 inci satırda E' nin üstü silinecek — onuncu satırda E' nin üstü silinecek — sekizinci satır, 5 inci ölçüdeki fa nin altına i, re uin altına dil ve solun altına e konula.
- 40 Sahifa 56; satır 2, üçüncü ölçüdeki sol un altındaki di ci olacak — satır 4, ikinci ölçünün notaları altına mey konula — Nat'ın şekline ikinci numeroda a' ve 'd, 'd olacak; üçüncü numeroda g, 'd ; dördüncü numeroda: g', g', 'd, e' yazıla.
- 41 Sahifa 57; satır 11 in sonuna doğru iki devreli yerine üç devreli yazıla.
- 42 Sahifa 58; satır 3, ikinci ölçüsüne altına seb hecesi — satır 7, dördüncüdeki fa nin evveline bir bekar.
- 43 Sahifa 59; ikinci satırın üçüncü hecesi şekil yerine şekli olacak — 15 inci satırın başına yakın olan lehlin lahlin olacak.
- 44 Sahifa 60; ikinci satırın ortasında Türkmenin evvelindeki a yi hozumuz.
- 45 Sahifa 61; satır 4, beşinci ölçüsüne altına su hecesi yazıla.
- 46 Sahifa 62; satır 8, beşinci ölçüdeki si nin altına gör hecesi konula.
- 47 Sahifa 63; birinci satırın nihayetline doğru şur kelimesi şür olacak — ikinci satır başında bestelidir bestelidir olacak — dördüncü satırın ortasında yi yine olacak — beşinci satır başında geçki geçkisi olacak.
- 48 Sahifa 64; saba salatının nutkunda sağdaki dördüncü satırda allrh Allah olacak — 6 inci satırda nebi allah nebiyallah olacak — yedinci satırbağında dalatinin salâtinin olacak.
- 50 Sahifa 67; Temeid notasının, ikinci satır, ikinci ölçüsü sonundaki fa nin altındaki ka ke olacak.
- 51 Sahifa 68; onuncu satırın bağındaki ilk sola bir bakiye diyezi.
- 52 Sahifa 69; ikinci satır bağındaki ilk sola bir bakiye diyezi — 12 inci satırın bağındaki la nin altındaki ba hr olacak.
- 53 Sahifa 70; birinci satır, birinci ölçüdeki mi, re nin altına bir hat — 4 üncü satır, ikinci usuldeki la, sol notaları ufak çarpına olacak — Temeidin tercemesinin ilk satırının sonundaki melâ meyla olacak.
- 54 Sahifa 72; muhfel sürmesinin 4 üncü satır,

birini siliniz — 2 inci ölçünün sonundaki do nun altındaki fa ce olacak — 7 inci satır, 2 inci usulün başındaki do nun altına bay değil kay olacak.

Sahife 74, satır 6, dördüncü ölçünün sonundaki do nun altında nu yerine ne olacak. satır 9, ikinci batotadaki do, si, la, mi, ni, re notaları şu suretle yazılacak:

onuncu satır ilk ölçüde do nun önüne bir nokta, si nin altına bir ufak çizgi — ikinci ölçüdeki re ye bir bekar konula.

Sahife 75: satır 13 ün başında (yüdüsselam değil) yendüsselam olacak — satır 17 ortasında (eden) hecesi, den olacak — satır 18 ortasında (subhamallah) subhanallah olacak — satır 46 başında (Düyok) yerie sofyau olacak — satır 47 den itibaren üç satır forma yaparken konulmuş içede, formanın müsnadesizliğinden o üç satırı bozunuz.

Sahife 78, satır 7 nin ortasında ki (teomümü) terennümü olacak.

Sahife 79, girin üçüncü satırının sonundaki â - sūman pāye yerine, seb yazıla — üçüncü misra'dan sonra unudulmuş olan şu misra' yer olacaktır: Kadem bastı, vucud iklimine ol âsūman pāye Sahife 80, satır 9 da iki kelimeden sonra (da) hecesi konula — son satır, son ölçünün nihayetinde bir sekizlik es.

Sahife 82 de, Saba ilâhının 7 inci satırının başındaki (re) bir bekar.

Sahife 83, acemîğiran ilâhının şoklünde 2 A A' 3 C olacaktır.

Sahife 84, Hicaz ilâhının şoklünde (1) A A' (2) B (3) A' olacak — sekizinci satırın ortasında korar nağmesal olan (sol) un evveline bir çizgi ve (sol) da iki dörtlülük olacak, ondan sonrada yine iki dörtlülük bir es.

Sahife 85, birinci satırın ortasında (senin) den sonra (bu) yazıla — şoklün son satırının ikinci ölçüsündeki (re) nin altına (Rah) (si) nin altına (gay) heceleri konula.

Sahife 87, birinci satırın ikinci ölçüsünün başındaki (do, re) nin altına (ned) yerine, ne konula — beşinci satır, birinci usulün sonundaki (mi) nin altındaki (nu) yerine, mi konula.

Sahife 90, satır 7, son ölçünün nihayetindeki (si) nin altına kadar çizgi devam ettirilecek — satır 11, birinci ölçünün başındaki (si) nin altında bulunan ya hecesi ondan sonraki (do, re) nin altına konula.

Satır 92, satır 5, birinci ölçüdeki (do) nun altında bulunana (aan) hecesi, (si) nin altına gelecek — satır 12, ikinci batotadaki ikinci batotadaki ikinci (do) nun önüne bir nokta.

Sahife 93, satır 8, ikinci ölçüde fa fa fa dan sonra fa mi yerine fa mi fe, mi bir bakıye diyezli, yazıla.

Sahife 94, satır 2, birinci ölçüde la nin altına ser yerine na hecesi — satır 4, dördüncü ölçünün iptidasında la hecesi — satır 9, birinci ölçüde last [la] olacak — ikinci ölçünün başına la konula.

Sahife 96, satır 11, ikinci ölçüde birinci mi ye bir fazla hemolu.

Sahife 98, satır 4, ikinci ölçüde sondakinden evetki [do] re olacak.

Sahife 103, satır 3, üçüncü ölçüde ikinci ve var olacak — satır 6, ilk fa ya bir bakıye diyezi — satır 7, üçüncü ölçüde 3 üncü sol, fa

olacak — bundan sonra gelen notalar silinerek şöyle yazıla: birer onaltılık bakıye diyezli mi, sol ve bir sekizlik fa, sonra bir onaltılık fa ve üç on altılık sol konula — satır 8, ikinci ölçüdeki ilk sol un altına, la konula — satır 11, üçüncü ölçüde üçüncü do nun altına rüz hecesi yazıla.

72 Sahife 104, satır 13, üçüncü mi nin başındaki bakıye diyezini bozunuz.

73 Sahife 105, satır 7, birinci ölçüdeki mi uşa eveline bir bekar ve bir bakıye hemolu — satır 10, ikinci usulde 4 üncü re nin altına ra hecesi — satır 11de birinci ölçüdeki ilk mi nin evveline bir bekar ve sonra bir bakıye hemolu.

74 Sahife 106, satır 3, üçüncü ölçüde, dördüncü fa bir dörtlülük olacak.

75 Sahife 107, satır 11, beşinci batotadaki si, fa nın üzerlerine 3 rakkamı.

76 Sahife 113, satır 11, birinci batotada fa nın başına bir bakıye diyezli.

77 Sahife 115, satır 4, dördüncü ölçüde birinci sol la olacak — satır 7, üçüncü ölçüde mi, re nin altındaki çizgilerden birisi silinecek — satır 8, ilk ölçüde ilk re, mi nin altına bir çizgi katıla.

78 Sahife 117, satır 7 de, üçüncü sol la olacak — satır 8, ikinci ölçüde 4/4 lük ve noktalı hattı siliniz.

79 Sahife 118, satır 5, birinci batotadaki 3 üncü si nin altına ri yerine ti yazıla — satır 8, dördüncü ölçüde ikinci la nin altındaki, hey, hay olacak.

80 Sahife 120, satır 11, birinci batotada ikinci do nun altındaki ni mi olacak.

81 Sahife 121, satır 5, birinci ölçüde ilk re nin başına bir bekar — satır 6, birinci ölçüde ilk re ye bir bekar — satır 10, birinci ölçüde re ye bir bekar

82 Sahife 122, satır 5 de ikinci (fa) ya bir bekar — satır 10, birinci ölçüdeki (re) evveline bir bekar

83 Sahife 123, satır 8, ikinci ölçüdeki (sol) bir dörtlülük olacak, ve (fa) nin evveline bir bakıyye diyezi — satır 12, birinci ölçüde ilk (re) ye bir bekar — son ölçüdeki (do, si, la) nin altına (yar) hecesi.

84 Sahife 124, satır 12, üçüncü ölçünün sonundaki (do, si, do) nun altına bir çizgi.

85 Sahife 125, satır 7, üçüncü ölçüde (do, si, do) nun altına bir çizgi.

86 Sahife 128, satır 12, birinci batotadaki birinci mi nin altındaki â o olacak.

87 Sahife 129, satır 8, birinci ölçüde fa nın başına bir bekar — satır 11, ikinci ölçüde fa ya bir bekar.

88 Sahife 130, birinci satır, birinci ölçüdeki (fa) nin evveline bir bekar — ikinci ölçüdeki fa ya bir bekar — satır 11, ikinci ölçüdeki sol un altına me hecesi.

89 Sahife 131, satır 2, ikinci ölçüde (re, do) altından çizgi allınıp do, re nin altına yazıla — satır 4 ikinci ölçüdeki ilk fa nin bekarı silinüp 3 üncü fa ya konula — satır 7, ikinci ölçüdeki mi den sonraki nokta bozulup; ondan sonraki sol, fa yapılıp; daha sonra fa, sol önündeki noktalar bozula — satır 8, ikinci ölçüde fa nin altındaki (any) sey olacak.

90 Sahife 134, satır 4, ilk fa bir bakıyye diyezi — satır 5, dördüncü ölçüde ilk fa ya bir bakıye diyezi — satır 6, birinci ölçüde ilk faya bir bakıyye diyezi — satır 10, üçüncü ölçüde ilk re nin altına ra hecesi.

- 91 Sahife 135, birinci satır, 2 inci ölçüde ilk re nin altındaki ol mol olacak — satır 4, dördüncü ölçüde de ilk fa ya bir bakiyye diyezi — Satır 5, birinci ölçüdeki fa ye bir bakiyye diyezi
- 92 Sahife 136, satır 6, üçüncü ölçüde 6 inci fa bir sekizlik olacak.
- 93 Sahife 139, satır 30 da dört numaradaki A A olacak.
- 94 Sahife 140, şeklin 3 üncü numarasındaki C C olacak — şeklin 7 nci numarasındaki E E olacak ve G G olacak — 9 uncu no.da ikinci Z olacak — X no.da Y den sonra y olacak — XI no.da Ş den sonra ş yazınız.
- 95 Sahife 141, satır 3, ikinci kelime olan (nilke) nilte yazıla — birinci sollu satırında Resulullah Resulillah olacak — şeklin dördüncü numarasında ikinci B, E olacak — Hüseyin tevzihi birinci satırında aleme, alem olacak — Teyzihin 6 ncı no.sunda E E olacak
- 96 Sahife 145, satır 4, ikinci ölçüde din hecesi sol un altına konula.
- 97 Sahife 147, son satır, 3 üncü ölçüde ikinci sol un altındaki hat siline.
- 98 Sahife 153, satır 10, ikinci ölçüde ikinci al bir çengel olacak.
- 99 Sahife 154, baştan birinci ve ikinci satırın donanımlarında bulunan bekarları yerlerine birer forla bemsolu — 19 uncu satırın ortasında iftiharındır dan sonra benim yazıla — 18 inci satırda şakra şaki, râ olacak — 20 inci satırın sonunda Kenan, Kemân olacak.
- 100 Sahife 155, sekizinci satırın ortasındaki ezgilerle yazılacak.
- 101 Sahife 156, satır 14 üni nihayetine doğru mevsim olan ya ni yahud olacak — satır 20 de terennümler terennümleri olacak — satır 24 üni bağında dinne hecesi dinin olacak.
- 102 Sahife 162, satır 2 de ikinci fa ya bir bakiyye diyezi. Üçüncü fa ya bir bekar konula — satır 6 da re bemolun altına e yerine a konula — satır 9, birinci ölçüde ilk sol un evveline bir bakiyye diyezi.
- 103 Sahife 165, birinci satır, birinci ölçüde na hecesi mi olacak — satır 3, üçüncü ölçüde beyinci re nin altındaki le, la olacak.
- 104 Sahife 168, satır 2 de, birinci ölçüde ikinci fa bir çengel yapıla.
- 105 Sahife 169, satır 5, birinci ölçüdeki ilk re ye bir bakiyye bemolu; ikinci usulde yine ilk re ye bir bakiyye bemolu.
- 106 Sahife 171, Rust semainin 16 inci satır, 3 üncü ölçüsünde iki si lerin altındaki le, la olacak.
- 107 Sahife 173, şeklin ta'rifinde 2 no.dan sonra B konula — Mâye semaininin altıncı satırına birinci ölçüsünde ikinci al nin altına ze hecesi konula.
- 108 Sahife 174, birinci satır, birinci ölçüdeki ilk mi nin evveline bir bekar.
- 109 Sahife 176, Ferahnak semainin 6 inci satırında ikinci ölçüde 3 üncü mi den evvel bir sekizlik os konula.
- 110 Sahife 177, ikinci satır, birinci ölçüde ikinci si ile do arasında bir çizgi — satır 6, üçüncü batotada ikinci fa nin altına man koyunuz.
- 111 Sahife 180, birinci satır, birinci ölçüsünü sonundaki re bir dördlük olacak, ondan sonraki bir dördlük esde bir sekizlik yapıla — ikinci satır, 3 üncü ölçüde re lerdan sonra bir dördlük os

- konula — son satır, birinci ölçüde mi z nüz olacak — 2 inci ölçüde bi li olacak.
- 112 Sahife 181, satır 4, birinci ölçüde son nota si olacak neva semainin hayali şeklinin ta'rifinde 5 no.da E den sonra F ve güftevi terennüm yerine beinci misra' yazıla — 6 inci no.da I den sonra J yazıla, Eviç semainin 2inci satırının sonundaki sol un evveline bir bekar.
- 113 Sahife 183, on birinci şeklin 3 üncü satırının nihayetine doğru terennümünüyide, yi hecesini bozunuz.
- 114 Sahife 185, satır 3, birinci ölçüde mi den evvelki bekar ve bakiyye bemolunu bozunuz — satır 11 birinci ölçüdeki I harfi ikinci sol un altına gelecek, le hecesi ilk fa nin altına, ey hecesi ikinci fa nin altına konula.
- 115 Sahife 189, satır 2, üçüncü ölçüde ha hay olacak — satır 8, batota 3 de hu hay olacak, satır 8, birinci ölçünün altına yer hecesi.
- 116 Sahife 190, satır 8, birinci ölçüdeki re nin altına der, do, si nin altına di, si, la nin altına me heceleri yazıla.
- 117 Sahife 193, satır 4, na hecesi la nin altına konula.
- 118 Sahife 194, satır 5, ilk mi nin başına bir bekar.
- 119 Sahife 195, satır 5, üçüncü dördüncü ve beinci batotada her üçlülerin altlarına bir na hecesi — 6 ncı satırın son ölçüsünde sol un altına nam hecesi konula.
- 120 Sahife 201, satır 8, ikinci batotadaki do çarpmaşının evvelindeki bekarı bozunuz.
- 121 Sahife 202, semainin güfteşinin 3 üncü satırının başındaki ol si olsun olacak — semainin 3 üncü satırında 2 inci batotada ilk sol peat sol — rast olacak — ikinci batotada, ilk fa na evveline bir bekar — 3 üncü ölçüde ilk fa ya bir bekar.
- 122 Sahife 203, birinci satır, batota 2, birinci fa ya bir bekar — satır, 4 birinci ölçüde ikinci fa ya bir bekar — satır 6, üçüncü ölçüde ilk fa ya bir bekar — satır 7, dördüncü ölçüde ikinci fa ya bir bekar.
- 123 Sahife 204, birinci satır, birinci ikinci ölçülerde ki fa lara birer bekar — Bekir aganın semaininin ikinci satırının 2 inci ölçüsünde ilk do nun evveline bir bakiye diyezi, sonra si nin evveline bir bekar.
- 124 Sahife 205, satır 4, birinci batotadaki (fa) nin evveline bir bakiyye diyezi.
- 125 Sahife 206, son satırda son ölçüdeki la nin altına vay hecesi konula.
- 126 Sahife 208, satır 3, ikinci batota da ilk fa ya bir bakiye diyezi.
- 127 Sahife 122, satır 3, üçüncü ölçüde ilk mi re olacak — semainin güftesinin sol sol tarafında 7 inci satırda sübesimen değil süboşu cemeube çemen yazılacak.
- 128 Sahife 214, notanın satırı 7, ikinci ölçüde birinci sol un üstüne son yazıla.
- 129 Sahife 215, satır 5, dördüncü ölçüdeki sol kelimesinin bozunuz — şeklinin ta'rifinde 1, 3, 6 no.larda ikinci A ların üzerine birer üstü çizgi yazınız.
- 130 Sahife 217, satır 3, ikinci ölçüde ilk mi ye bir bakiyye diyezi.
- 131 Sahife 219, Dallahade semaininin, 4 üncü satır ikinci ölçüsünde si nin altındaki di ondan sonrakı do nun altına konula.
- 132 Sahife 223, satır 4, ikinci batotada ilk sol un altındaki ey yerine e ile ikinci fa nin altına birer e heceleri,

- 133 Sahife 224, Şevkinin şarkısının birinci satır ve birinci ölçüsünde 3 üncü rah hecesi rah olacak.
- 134 Sahifa 225, satır 2, birinci ölçüde sin hecesi zım olacak.
- 135 Sahifa 226, satır 3 ikinci la nun evveline bir bakiye diyezi.
- 136 Sahifa 235, şarki mabeynin ikinci satırında, üçüncü ölçüde la, sol, sol la nun altlarına bir çizgi daha.
- 137 Sahifa 236, satır 2, üçüncü ölçüde son hecesi yün olacak.
- 138 Sahifa 240, satır 6, dördüncü ölçüde la, si nin altlarına bir çizgi.
- 139 Sahifa 246, satır 1, birinci ölçüde re, do, si, re nin altlarına bir hat daha yazıla — Dr. Suphi'nin şarkısının, 4 üncü satır, 3 üncü ölçüsünde ki zel hecesi yerine gü, ikinci la nun altına da zel hecesi yazıla.
- 140 Sahifa 251, Şevkinin Usgak şarkısının 3 üncü satır, birinci ölçüde ilk fa ya bir bakiye diyezi.
- 141 Sahifa 254, satır 9, ikinci ölçüde ikinci si nin evvelindeki küçük mneenneb bemolunu bozunuz onun yerine bir fazla bemolu konula; satırın sonundaki ye hecesi be olacak.
- 142 Sahifa 256, satır 2, ikinci ölçüdeki (bir) hecesi lir olacak — satır 5, üçüncü ölçüde mahbul, değil mahbul olacak.
- 143 Sahifa 257, güftenin ikinci kıtasının ikinci satırında savdim, sevdin olacak.
- 144 Sahifa 258, ikinci nota satırının son ölçüsünde sol'un eveline bir bakiye diyezi — satır 4, son ölçüde sol'un evveline bir bakiye diyezi — satır 8 de son usuldeki sol'un evveline bir bakiye diyezi.
- 145 Sahifa 259, satır 2 de, birinci usulde sol'un başına bir bakiye diyezi — Hicazîye şarkısının birinci satır, son ölçüde sol'un başına bir bakiye diyezi.

- 146 Sahifa 261, satır 7, ikinci ölçüsünün başındaki fa ya bir bekar — 3 üncü ölçüdeki fa ya bir bekar.
- 147 Sahifa 262, satır 6, ikinci ölçüdeki birinci nota si değil do olacak.
- 148 Sahifa 263, satır 4, üçüncü usuldeki la ya bir bakiye diyezi.
- 149 Sahifa 264, satır 4, üçüncü ölçüde la ya bir bakiye diyezi — satır 6, üçüncü ölçüdeki mi, re - re, do olacak — son satır F dan sonra bir B koyunuz ve 9 o alınız.
- 150 Sahifa 265, satır 9, üçüncü ölçüdeki fa ya bir bakiye diyezi.
- 151 Sahifa 267, Mubayyer şarkının, ikinci satırının birinci ölçüsündeki 3 üncü la, sol olacak — satır 7, birinci usuldeki re nin altına bir e konula — ikinci ölçüdeki 2 inci mi nin altına bir yerine lir yazıla.
- 152 Sahifa 273, satır 2 de çoh, çok olacak.
- 153 Sahifa 274, satır 4, 2 inci ölçüde do nun başına bir bakiye diyezi — satır 5, birinci usuldeki ilk re, mi nin altına bir çizgi konula, mi, fa nin altından bir çizgi boyula.
- 154 Sahifa 280, satır 11, dördüncü ölçüde ilk fa ya bir bakiye diyezi.
- 155 Sahifa 291, satır 4, birinci ölçüde ilk mi nin başına bir bekar ve bir fazla bemolu.
- 156 Halk musikisinde, üçüncü satırın sonunda garî hecesi gayrı olacak.
- 157 Sahifa 310, Rast türkünün birinci satır birinci ölçüsünün sonundaki nota re dir.
- 158 Sahifa 313, Gerdaniye türkünün 5 inci satır, sekizinci ölçüsünün nihayetine bir sekizlik es konula.
- 159 Sahifa 315, güftenin, birinci satırının sonuna (horunu) kelimesi kalılacak — notanın dönümünde sol anahtarının altına rak'a Akenk yazıla.
- 160 Sahifa 318, satır 2, üçüncü ölçüdeki mi, re - re, do olacak — Usgak türkünün ikinci satır birinci ölçüsünde 3 üncü la bir dördlük olacak.

